General (r) VICTOR NEGULESCU

Fost şef al Serviciului de Contraspionaj al Armatei

SPIONAJ ȘI CONTRASPIONAJ

Din viața și activitatea unui ofițer de informații

(1966-1996)

Editura **Bibliotheca**

General de divizie (r)
VICTOR NEGULESCU

Spionaj și contraspionaj

- din viața și activitatea unui ofițer de informații -

(amintiri, deziluzii, speranțe)

- 1966 – 1996 -

Editura Bibliotheca
1999

Coperta – grafician **Andrei Scărlătescu**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
NEGULESCU VICTOR
Spionaj și contraspionaj: din viața și activitatea unui ofițer de informații (1966-1996) / Victor Negulescu - Târgoviște: Bibliotheca, 1999
p. 240; 20 cm - (Historia)
ISBN 973-9426-16-6
327.84(100)1966/1996

Colecția Historia

Copyright © 1999 Editura **Bibliotheca**

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin
Editurii **Bibliotheca**

„Iubirea, orice iubire, înalță şi purifică, iar iubirea de țară, dragostea față de locurile tale natale, față de poporul tău, dă deodată alt sens lucrurilor, ridicându-le pe podiumul tuturor împlinirilor, făcând din copilul de ieri un bărbat temerar şi lucid, preschimbându-l pe adolescent în erou, cum s-a întâmplat mereu, cum se va întâmpla şi de acum încolo, cum se cuvine să se întâmple"

(Ion Lăncrănjan)

CUPRINS

Prefață 8
Lista abrevierilor din text 10
Cuvânt înainte 12
Capitolul I – Scurtă incursiune în istoria instituției ataşaturii militare române 18
1. Până în anul 1944 18
2. După anul 1948 22
Capitolul II – Aşa am început 27
1. „Dă-l, domnule, la trupe!" 27
2. Dilema generalului Pletos 37
3. „Ofițer de perspectivă" 43
4. Surpriza lui Pafencu 52
Capitolul III – Pe meleaguri clujene 59
1. O decizie greoaie 59
2. Cu un singur gând 65
3. „Astral '78" 72
4. O trădare ce a zguduit România 79
Capitolul IV – O misiune dificilă 84
1. „Cu fața la producție" 84
2. Răzbunarea lui Prăgoi 88
3. Necazurile începutului 95
4. Aberațiile unui sistem politic 100

Capitolul V – Din „secretele" muncii informative 107
1. Să cunoaştem „Cetatea eternă" 107
2. Câte ceva din viaţa de „diplomat militar" 118
3. Informaţiile nu cădeau din cer 133
Capitolul VI – Şi totuşi „tranşeele războiului invizibil" au existat 143
1. „Cavalerismul unui agent" 146
2. „Racolarea" şi etica profesională 148
3. „Consilier la preşedinţia Italiei" 154
Capitolul VII – Vicisitudinile istoriei 164
1. E bine de ştiut 164
2. Reflecţii asupra ultimului deceniu al Războiului rece. 166
3. Tratatul C.F.E. şi dezarmarea României 175
Capitolul VIII – Încheierea misiunii şi întoarcerea în ţară 179
1. O tragedie ce putea fi evitată 179
2. Reîntoarcerea în ţară 187
3. Şef al contraspionajului militar 190
4. În confruntarea cu adversarul 199
5. Democratizarea sau sindicalizarea armatei? 206
6. „Invitaţie la odihnă" 211
În loc de încheiere 215
Anexe 217
Balada transportului cu avionul 217
„Astral '78" 220
Fotografii document 225

PREFAȚĂ

Cartea de față se prezintă singură prin semnatarul ei, prin titlul semnificativ și prin conținutul captivant nu numai al stilului în care este scrisă, ci și al faptelor evocate de autor ca participant activ la îndeplinirea mai multor misiuni de importanță majoră pentru instituția pe care a servit-o cu dragoste și profesionalism, Armata României.

Distinsul general de divizie **Victor Negulescu** s-a născut la 16 mai 1934 în frumoasa comună de moșneni de la poalele Leaotei, Runcu-Dâmbovița, într-o familie cu mulți copii și cu o situație materială modestă. Înzestrat cu pasiunea de a munci și persevera, cu un caracter ferm, tânărul runcean va atinge în cariera sa înalte grade militare românești, precum și unele din cele mai prestigioase funcții ostășești.

Școala primară, gimnaziul, studiile liceale le-a făcut în sat, Pietroșița și Pucioasa, fiind an de an premiant și șef de promoție. I-au plăcut și l-au interesat știința și arta militară, cărora le-a dedicat aproape 44 de ani din viața sa.

A absolvit Școala de ofițeri de la Sfântu Gheorghe în anul 1955 ca șef de promoție, cu gradul de locotenent, făcându-și stagiul la o mare unitate militară din Oradea. În acest oraș, de altfel, și-a cunoscut viitoarea soție, o demnă și bună româncă transilvană cu care a întemeiat o familie model.

A evoluat de la funcția de comandant de subunitate la cele de locțiitor al Șefului de Stat Major al T.U., șef al secției cercetare la Comandamentul Armatei a IV-a Transilvania și Statul Major General, apoi mulți ani atașat militar aeronautic și naval al României în Italia.

În această funcție-misiune, a dovedit mult profesionalism și patriotism îndeplinind cu demnitate sarcinile ce-i reveneau ca reprezentant al țării noastre în orașul Columnei. O perioadă îndelungată a îndeplinit funcția de decan al Corpului atașaților militari externi de la Roma.

După evenimentele din 1989, a fost chemat în țară, dându-i-se sarcina grea de a organiza modern și în interesul noilor instituții democratice ale

României, Direcția de contraspionaj a M. Ap. N., organism cu atribuții de siguranță națională. Implicat direct în diverselor probleme ce vizau securitatea și integritatea statului național român, generalul runcean Victor Negulescu, personalitate agreată de unii oameni politici patrioți, își atrage simpatia colaboratorilor și ofițerilor Armatei noastre. A îndeplinit cu calificativul excepțional și această nobilă misiune.

În anul 1996, la cererea sa, Victor Negulescu iese la pensie, stabilindu-se în satul natal, unde, în momentele de repaos, ca om care a iubit și iubește cartea, ca bun român, își scrie memoriile creionând amintiri ce constituie documente istorice inedite. Este trecut la loc de cinste în rândul marilor personalități pe care le-au dat comuna și județul Dâmbovița țării noastre.

Volumul de față, primul dintr-un ciclu al generalului Negulescu, înfățișează aspecte din activitatea sa, legăturile stabilite cu serviciile secrete ale altor state, atunci când era atașat în Italia, dar și unele momente, precizări ale activității sale ca șef al Serviciului de Contraspionaj al Armatei.

Lucrarea, pentru ineditul ei, prezintă interes deosebit cititorilor care vor descoperi scene, acțiuni interesante, puncte de vedere ce vizează anumite situații mai puțin cunoscute de marele public, degajându-se, pe tot parcursul lecturii cărții, sentimentul patriotic al autorului în ceea ce a făcut, dorința de unitate și integritate a statului român.

La început de drum, dorim domnului general Victor Negulescu sănătate și putere de a termina opera începută prin acest prim volum.

prof. ***Mihai Gabriel Popescu***

LISTA ABREVIERILOR

A.	Armată
A.M.G.	Academia Militară Generală
Av.M.	Aviația Militară
B.A.M.	Biroul Ataşatului Militar
B.Cc.	Batalion Cercetare
B.Cc.Ad.Pş.	Batalion Cercetare în Adâncime prin Paraşutare
B.Cc.Rd.	Batalion Cercetare Radio
Bg.I.Mo.	Brigadă Infanterie Moto
C.A.	Corp de Armată
C.A.D.A.	Comitetul de Acțiune pentru Democratizarea Armatei
C.A.M.E.	Corpul Ataşaților Militari Externi (Italia)
C.F.A.U.	Comandamentul Forțelor Armate Unite
C.F.E.	Tratatul privind reducerea forțelor convenționale din Europa
C.M.J.	Centrul Militar Județean
C.M.S.	Consiliul Militar Superior
C.P.	Consiliul Politic
C.P.S.	Consiliul Politic Superior
C.S.A.T.	Consiliul Suprem de Apărare a Țării
D.C.	Direcția Cadre
D.Cs.	Direcția Contraspionaj
D.G.S.P.	Direcția Generală de Securitate a Poporului
D.I.	Direcția Informații
D.I.E.	Departamentul de Informații Externe
D.I.M.	Direcția Informații Militare
D.Mc.	Divizie Mecanizată
D.O.	Direcția Operații

D.P.	Direcţia Personal
D.P.S.D.	Direcţia de Protecţie şi Siguranţă a Apărării (Franţa)
D.P.S.M.	Direcţia de Protecţie şi Siguranţă Militară
D.S.S.	Departamentul Securităţii Statului
E.U.R.	Expoziţia Universală Roma
F.A.	Forţele Armate
G.R.U.	Agenţia Sovietică de Informaţii Militare
I.N.F.	Forţele Nucleare Intermedii
K.G.B.	Comitetul Securităţii Statului
M.Ap.N.	Ministerul Apărării Naţionale
M.M.	Marina Militară
M.St.M.	Marele Stat Major
M.U.	Mare Unitate
N.K.V.D.	Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne
P.C.	Punct Comandă
P.C.I.	Partidul Comunist Italian
P.I.B.	Produsul Intern Brut
R.Mc.	Regiment Mecanizat
S.Cc.	Secţia cercetare
S.D.I.	Iniţiativa de Apărare Strategică
S.H.A.P.E.	Statul Major Internaţionale (N.A.T.O.)
S.I.E.	Serviciul Informaţii Externe
S.I.O.S.	Serviciul Informaţii Operative şi Securitate (Italia)
S.I.S.D.I.	Serviciul Informaţii şi Securitate Democratică (Italia)
S.I.S.M.I.	Serviciul Informaţii şi Securitate Militară (Italia)
S.M.G.	Statul Major General
S.S.I.	Serviciul Special (Secret) de Informaţii (România)
T.A.M.	Teatru de Acţiuni Militare
T.O.	Tehnică Operativă
T.U.	Trupe de Uscat
U.	Unitate
U.S.S.	Oficiul Serviciilor de Securitate (Italia)

CUVÂNT ÎNAINTE

În procesul de dezvoltare a armatelor moderne, activitatea de culegere de informații din domeniul militar, politico-militar şi economico-militar capătă noi dimensiuni, fiind guvernată de legi şi norme riguroase, multe nescrise dar obligatoriu a fi cunoscute şi respectate.

Azi, ca şi în trecut, în lume există numeroase structuri informative, denumite generic servicii secrete sau speciale. Ele sunt încadrate cu oameni perfect instruiți, puternic motivați şi conştienți de obstacolele şi riscurile ce le au de înfruntat în cadrul bătăliilor „războiului invizibil" sau din „umbră" cum este definit, adesea, spionajul.

Modul de abordare a activităţii serviciilor secrete este strâns legat de interesele celor angajați într-o asemenea analiză, nelipsind, de cele mai multe ori, exagerările şi pozițiile extreme, începând cu cele de încriminare şi punere pe seama lor şi a oamenilor ce le deservesc a tuturor relelor societății în care trăim. Este cazul să reamintesc aici numeroasele şi gravele greşeli făcute la noi, după Revoluția din decembrie 1989, prin desființarea şi apoi culpabilizarea în bloc a structurilor de siguranță națională, cu impact catastrofal pe linia posibilităților statului de a se apăra împotriva agresiunii informative externe.

Obiectiv analizând situația, fără a aluneca deci pe panta mistificărilor şi exagerărilor de tot felul, nu putem să nu admitem că în anii '80, deşi cu o evoluție contradictorie, activitatea serviciilor secrete a influențat în mod decisiv cursul evenimentelor internaționale. Un exemplu de netăgăduit în această privință îl reprezintă destrămarea imperiului sovietic şi căderea precipitată a regimurilor comuniste din Europa de Est.

Aducând în discuție un subiect, prin natura lui interesant şi chiar considerat de mulți senzațional cum este activitatea de culegere de informații, cu partea ei ascunsă denumită spionaj, nu putem să nu ne oprim, fie şi în treacăt, la oamenii care se dedică acestei nobile profesii, a idealurilor şi aspirațiilor acestora. O voi face respingând din start pe

acei autori de romane polițienești care prezintă lucrătorii din domeniul informațiilor ca pe niște „funcționari oarecare, plictisiți sau absenți" și care, pentru a-și primi „salariul sau recompensa meritată", nu fac nici o diferență în slujba cui se află. Tendința unora de a gândi și pune astfel problema, poate fi ușor combătută apelând la numeroasele exemple de agenți care prin eforturi și privațiuni îndeplinesc misiuni dificile, de cele mai multe ori rămase pentru todeauna în anonimat.

Fără a mitiza pe cei aflați în „tranșeele războiului invizibil", transformându-i în superoameni, ar fi nedrept să nu acceptăm că dragostea de neam și glie și, în situații extreme, spiritul de sacrificiu sunt adevăratele motive ce dau curaj și forță muncii lor. Sunt oameni ce aleg liberi și conștienți să se angajeze într-o luptă continuă dar invizibilă, de mulți contestată și blamată, dar atât de necesară siguranței și liniștii tuturor.

❋

În armata română, ca dealtfel în toate armatele din lume, există și funcționează două servicii de informații, respectiv D.I.M. și D.P.S.M., destinate atât urmăririi și cunoașterii situației militare și politico-militare internaționale cât și protecției și siguranței organismului militar.

Pentru îndeplinirea misiunilor încredințate, Serviciul militar de informații dispune de o organizare proprie, cu sectoare și compartimente specifice direcțiilor de muncă, din care reamintesc: ataşatura militară, cercetarea la trupe și cercetarea radio.

La rândul ei, instituția ataşaturii militare, a cărei evoluție în timp este strâns legată de principalele momente și evenimente istorice ale neamului, constituie principala componentă informativă a unității, aceasta aducându-și contribuția, în mod hotărâtor, la cunoașterea fenomenului militar internațional.

În calitate de fost ofițer de informații, ce am lucrat în cele două servicii secrete ale armatei peste 25 de ani, voi încerca, pe parcursul acestui volum, să-mi aduc modesta contribuție la cunoașterea de către cei interesați a câtorva din tainile vieții și activității unui ofițer de informații, încadrate în contextul evenimentelor interne și externe ale vremii.

Lucrarea, cu un pronunțat caracter memorial se bazează, în principal, pe fapte și întâmplări cu adevărat petrecute, trăite și cunoscute de cel ce

povesteşte, în virtutea funcţiilor informative îndeplinite, începând cu cea de simplu cercetaş sau ofiţer operativ şi terminând cu cele de şef Secţie cercetare la trupe, ataşat militar sau şef al Contraspionajului armatei.

În mod firesc, volumul va începe cu prezentarea mai multor repere din evoluţia instituţiei ataşaturii militare române, cu momentele ei de vârf dar şi cu coborâşurile uneori dramatice ale acesteia, ca o reflectare a vicisitudinilor ce au marcat istoria României.

Pregătind abordarea subiectului de bază al cărţii - viaţa şi activitatea de ataşat militar - în capitolele de început ale acesteia se fac referiri la multe alte momente şi întâmplări ce au circumscris aducerea autorului în Serviciul militar de informaţii şi apoi plecarea în misiune în exterior, cu prezenţa în capitala Italiei timp de 11 ani.

Se poate deci anticipa, că scopul principal al lucrării de faţă este tocmai acela de a prezenta publicului larg interesat, date cât mai exacte şi detaliate asupra rolului şi misiunilor ataşatului militar la Roma, a împlinirilor dar şi multor deziluzii a celui care a fost chemat, în condiţiile vitrege ale timpului, să-şi slujească cu abnegaţie şi onoare ţara şi armata căreia îi aparţine.

Explicând contextul intern în care am fost numit ataşat militar, aeronautic şi naval în Italia, într-un subcapitol special voi încerca să aduc în atenţia cititorului câteva elemente şi fapte mai puţin cunoscute, referitoare la fuga generalului M. Pacepa, a daunelor provocate de acest act trădător, pe care unii încearcă să-l justifice astăzi până şi politic. Am în vedere dezorganizarea şi stagnarea înregistrată în activitatea serviciilor secrete româneşti, din care făcea parte şi D. I., ca şi pagubele materiale şi financiare enorme ce au fost produse economiei ţării.

Paradoxal, însăşi schimbarea cursului carierei mele militare, prin readucerea în organul central de informaţii al armatei şi numirea ca ataşat militar în Italia, se datorează, în mare măsură, tot dezertării lui Pacepa.

În anul 1979, ca urmare a chemării precipitate în ţară a mai multor diplomaţi militari români, M.Ap.N. hotărăşte trimiterea la posturi a 7 noi ataşaţi, selecţionaţi în bună parte din unităţile operative din teritoriu, din care am făcut şi eu parte. ***A fost ultimul lot de diplomaţi militari trimişi în misiuni permanente în străinătate, până la evenimentele din decembrie 1989, an în care armata noastră ajunsese să fie reprezentată de numai 4 B.A.M., toate cu sediul în Europa.***

Viaţa şi activitatea de ataşat militar, aeronautic şi naval în Italia,

desfăşurată pe parcursul a nu mai puţin de 11 ani, sunt descrise, în formă sintetică, pe parcursul mai multor capitole. Accentul îl voi pune pe evidenţierea unor greutăţi ale muncii, datorate, în principal, deprecierii tot mai accentuate a imaginii şi prestigiului României în Italia.

Folosind unele fapte şi exemple concrete, pe parcursul cărţii voi încerca să intru, atât cât va fi posibil, în „secretele" activităţii specifice a ataşatului militar.

Mă refer la descrierea unor acţiuni pe care le-am organizat în scop informativ, a confruntării permanente cu organele de contraspionaj autohtone sau a unor încercări necavalereşti, ale „colegilor de muncă", făcute în numele „eticii profesionale" a serviciilor secrete cărora le aparţineau.

Un loc aparte în lucrare am rezervat-o descrierii evenimentelor revoluţionare din decembrie 1989, aşa cum au fost intuite de post şi văzute ulterior, pe timpul desfăşurării lor, prin prisma faptelor şi datelor transmise de mediile de informare din Occident. Acţiunile mass-media occidentale au reuşit, pentru o lungă perioadă de timp, să manipuleze opinia publică şi să creeze o imagine de coşmar, prin înscenarea şi regizarea „genocidului" de la Timişoara şi din alte localităţi ale ţării.

Paginile dedicate acestui subiect se vor încheia prin descrierea câtorva momente legate de întoarcerea mea definitivă în ţară şi reîntâlnirea cu o mai veche „dragoste" - ***cercetarea la trupe***. Activitatea de şef al Secţiei cercetare la trupe din M.St.M. va fi repede întreruptă ca urmare a numirii la conducerea Direcţiei de Contraspionaj a M.Ap.N., unitate existentă, într-o formă incompletă numai pe hârtie.

Descrierea procesului de organizare şi dotare a D.Cs. se va face prin evidenţierea condiţiilor deosebit de complexe în care s-a plasat ţara pe timpul şi după evenimentele revoluţionare din decembrie 1989, a fenomenelor de anarhie şi dezordine ce aveau loc în toate sectoarele vieţii politice, economice şi sociale. Armata, ca parte inseparabilă a societăţii civile, nu putea să nu resimtă şocul unor schimbări bruşte şi haotice, fiind supusă şi ea multor acţiuni şi presiuni destabilizatoare şi dezorganizatoare.

Referindu-mă la dificultăţile prin care a trecut organismul militar pe plan disciplinar, în mod logic o atenţie sporită o voi acorda prezentării aşa zisului proces de „democratizare a armatei". După sublinierea principalelor cauze ce au stat la baza apariţiei şi dezvoltării fenomenului, accentul va fi pus pe istorisirea modului cum activitatea C.A.D.A. şi a

unor lideri ai grupului a fost deturnată şi folosită în interesul personal a unor responsabili militari şi politici.

Rămasă timp de aproape 6 luni fără protecţie informativă, oştirea făcea faţă tot mai greu ofensivei serviciilor secrete străine, a acţiunilor de influenţare şi dezinformare ce se desfăşurau la scara întregii ţări.

Apariţia organului de contraspionaj militar, ca element al noii structuri de siguranţă naţională, are menirea de a pune în gardă spionajul extern şi a determina un anumit regres în activitatea ocultă a acestuia. Se realizează, astfel, ceea ce se şi dorea în perioada de început, respectiv descurajarea activităţilor informative, ce în România se practicau la lumina zilei, cu toate că supremaţia operativă a serviciilor secrete străine se va mai face simţită, la noi, încă o bună perioadă de timp.

Mai multe pagini ale cărţii vor fi dedicate situaţiei complexe, interne şi externe a României, ca rezultat al tragicului târg istoric pus la cale de cele două mari democraţii occidentale dar şi a lipsei de inteligenţă, fler şi spirit patriotic ai celor ce s-au perindat la cârma ţării.

Pentru a da un caracter cât mai util lucrării, multe din relatările cuprinse în capitolele acesteia vor fi susţinute cu exemple şi fapte concrete, unele având rolul de a evidenţia obstacolele şi incertitudinile perioadei parcurse, aberaţiile şi limitele sistemului politic comunist. Încercând să subordonez conţinutul cărţii nevoii de adevăr şi obiectivitate, nu pot să nu recunosc că o parte din aprecierile şi faptele relatate prezintă şi o anumită doză de patetism. Este un lucru firesc, şi pe care cititorul sper că-l va înţelege, dacă se va avea în vedere că momentele şi evenimentele descrise fac parte efectivă din viaţa celui care le relatează.

Departe de senzaţionalul în care este tratată uneori activitatea serviciilor secrete şi a personalului acestora, lectura volumului va da posibilitate celor interesaţi să-şi formeze o imagine cât mai veridică asupra scopurilor nobile ale activităţii ataşaţilor militari români, ca şi a legitimităţii activităţii de siguranţă şi protecţie a valorilor umane şi materiale ale oştirii. Cititorul va putea desprinde uşor care sunt calităţile celor chemaţi să se dedice unei astfel de munci dar şi servituţile culegerii de informaţii în condiţiile vremii.

Scrisă la aproape 10 ani de când au avut loc prefacerile epocale din Europa de Est şi fosta U.R.S.S. şi tot atât de când m-am întors în ţară, cartea permite, de asemenea, cititorului să cunoască unele din jocurile de culise ale lumii şi nu numai dramele acesteia prezentate pe scene deschise.

Timpul relativ scurt de când faptele şi evenimentele descrise au avut loc nu mi-a permis să fac publice multe din datele şi informaţiile cunoscute, unele continuând să fie secrete sau să aibă relevanţă pe linia siguranţei naţionale. Aşa se şi explică faptul că în relatările şi consemnările mele mă voi limita numai la anumite exemple, aşa cum ele au avut loc, sau prin modificarea unor elemente fără a schimba însă esenţa faptelor cu adevărat petrecute.

Autorul

Capitolul I

SCURTĂ INCURSIUNE ÎN ISTORIA INSTITUȚIEI ATAȘATURII MILITARE ROMÂNE

1 - PÂNĂ ÎN ANUL 1944

Primele forme de reprezentare a armatei române în exterior apar după Unirea Principatelor din 1859 şi Războiul de Independenţă din 1877-1878.

În stabilirea unor reguli şi cutume în relaţiile dintre state, un rol deosebit l-a avut Congresul de la Viena din 1815 la care iau parte mai multe ţări printre care: Anglia, Austria, Franţa, Prusia şi Rusia. Congresul elaborează şi aprobă „Regulamentul cu privire la rangul reprezentanţilor diplomatici", inclusiv a ataşaţilor militari (art. 4).

În perioada 1859-1878, ca urmare a condiţiilor speciale impuse de suzeranitatea otomană şi garanţia ţărilor semnatare ale Convenţiei de la Paris, statul român nu avea dreptul să acrediteze ataşaţi militari pe lângă oficiile noastre diplomatice din străinătate. Cu toate acestea, ca urmare a înţelepciunii imprimate politicii noastre externe de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza, se permite să se numească un reprezentant militar pe lângă misiunea diplomatică din Franţa, în persoana căpitanului Ioan Alecsandri, fratele cunoscutului poet, V. Alecsandri. Pe timpul îndeplinirii misiunii, el va reuşi să trimită la cursuri militare franceze tineri ofiţeri români şi să achiziţioneze mai multe categorii de armament pentru înzestrarea armatei, din Franţa şi Anglia.

Folosind forme diplomatice adecvate, conducerea armatei române reuşeşte ca în 1875, în ciuda restricţiilor impuse, să acrediteze pe generalul Ioan Ghica ca trimis militar pe lângă poartă.

Noul reprezentant militar, prin talent şi dăruire, desfăşoară cu succes mai multe acţiuni ce au ca rezultat afirmarea şi sprijinul politicii de neutralitate a României faţă de conflictul sârbo-turc din 1876. De asemenea, el obţine şi transmite conducerii militare mai multe informaţii utile cu privire la planurile Imperiului Otoman de ocupare a Calafatului, tranzitul de armament rusesc către Serbia şi multe altele.

Până la cucerirea independenţei de stat din 1877, informaţii militare de valoare au furnizat Ministerului de Război român şi alţi funcţionari trimişi în misiuni permanente în străinătate. De altfel, aceasta a fost o caracteristică a perioadei, respectiv de culegere, transmitere şi valorificare a informaţiilor cu mult înainte de organizarea unor structuri secrete specifice.

În contextul dezvoltării instituţiilor diplomatice pe plan european şi a noilor condiţii create de Congresul de Pace de la Berlin, din iunie-iulie 1878, prin care puterile din Europa recunoşteau independenţa României, Ministerul de Externe ridică la rang de legaţie reprezentanţele statelor străine la Bucureşti, în condiţii de reciprocitate. Măsura se va face simţită imediat şi pe linia reprezentării armatei, luna octombrie a anului 1878 marcând, practic, începutul acreditării de ataşaţi militari în străinătate, prin numirea maiorului Romulus Magheru la Constantinopol şi a căpitanului Pavel Stătescu la Paris.

În perioada 1878-1918, instituţia ataşaturii militare s-a dezvoltat şi a căpătat un rol tot mai însemnat, devenind componenta de bază a organelor de informaţii militare, concomitent cu procesul de definire şi organizare a acestora.

Treptat, pornind de la importanţa pe care M.St.M. o acordă informaţiilor primite de la ataşaţii militari, şi a nevoii de a dispune de ofiţerii instruiţi în acest domeniu, sunt elaborate o serie de acte normative, regulamente, instrucţiuni şi ordine.

Astfel, prin „Regulamentul pentru ataşaţii militari români", editat în anul 1882 şi revăzut în 1892, se stabileau, printre altele, criteriile de selecţionare a ofiţerilor pentru îndeplinirea unor astfel de funcţii în străinătate, precum şi misiunile informative ce li se puteau încredinţa, cum ar fi:

- întreţinerea de relaţii cordiale cu armata statului acreditor şi corpul diplomatic din acel stat;

• cunoaşterea în amănunt a armatei şi ţării în care este trimis, desprinderea concluziilor utile pentru modernizarea înzestrării, instruirii şi a introducerii de noi acte normative în oştirea română;

• identificarea operativă a intenţiilor de prietenie din partea unor state şi armate şi, cu prioritate, a celor cu gânduri ascunse, mai ales dacă sunt vecine, distingând în rapoartele lor ceea ce a văzut de ceea ce a auzit.

În regulamentul menţionat cât şi în cele ce i-au urmat, o importanţă majoră a fost acordată evidenţierii normelor de drept internaţional, inclusiv a rangului diplomatic, de consilier militar al ambasadorului şi unor privilegii ca „inviolabilitatea" şi „exteritorialitatea" reprezentantului armatei.

Alte norme, multe cu valabilitate până în zilele noastre, se refereau la:

• posibilitatea ataşatului militar de a se adresa autorităţilor locale pentru obţinerea de informaţii din domeniul său de activitate;

• interzicerea de a da interviuri ziariştilor, a discuta sau a se angaja în probleme militare ale statului român, fără aprobare;

• dreptul ataşatului militar de a menţine relaţii cu reprezentanţii armatelor ţărilor prietene;

• obligativitatea de a ţine legătura şi ajuta ofiţerii români aflaţi în misiune în ţara de acreditare;

• studiul publicaţiilor locale;

• reprezentarea armatei române pe lângă misiunile diplomatice din ţara de acreditare etc.

Dezvoltarea instituţiei ataşaturii militare, face ca în ajunul şi pe timpul primului război mondial, numărul posturilor să fie destul de ridicat, România dispunând de reprezentanţi militari în mai multe ţări ale lumii, printre care: Anglia, Austro-Ungaria, Belgia, Bulgaria, Franţa, Germania, Grecia, Italia, Serbia, Japonia, Rusia, S.U.A. şi Turcia.

Din păcate, de la terminarea războiului şi până în 1925, ca urmare a situaţiei grele în care se găsea ţara, mai mulţi ataşaţi militari şi-au încetat activitatea, cu repercursiuni din cele mai serioase pe planul cunoaşterii evoluţiei fenomenului militar.

În perioada ce a urmat, începând chiar cu anul 1925, numărul posturilor de diplomaţi militari cresc, astfel ca, în ajunul celui de-al doilea război mondial, armata română să fie reprezentată în peste 20 de ţări.

Progresiv, în cadrul B.A.M.-urilor se creează funcţii de ataşaţi adjuncţi, ataşaţi aeronautici şi navali, primii fiind numiţi în Franţa, Italia şi Anglia.

Cât privește activitatea desfășurată de atașații militari români în perioada interbelică, merită să fie subliniat numărul sporit și calitatea bună a informațiilor raportate, contribuția efectivă a acestora la întărirea capacității de apărare a țării și consolidării rezultatelor războiului de întregire.

În preajma evenimentelor din prima parte a anilor '40, generalul Ion Antonescu, în calitatea sa de ministru al apărării, aprobă un nou „Regulament pentru ataşaţii militari, aeronautici şi navali români în străinătate ".

Din prevederile acestui nou act normativ, cu valabilitate și în perioada actuală, spicuim:

„Ataşatul militar face parte din misiunea diplomatică a României cu rol de consilier tehnic militar al şefului oficiului, iar ca rang diplomatic vine după ambasador sau înlocuitorul acestuia. Reprezintă armata română şi interesele armatei române în toate împrejurările față de autoritățile autohtone, corpul diplomatic și cetățeni români, indiferent de statutul lor în țara de acreditare.

Cu diplomații străini, în special cu ceilalți ataşați militari, întreține relații protocolare dar și relații particulare de care va trebui să se folosească pentru propagarea unei imagini plăcute pentru țara și armata sa, dar și de a se putea informa cu problemele care-l interesează".

O serie de prevederi erau făcute și cu privire la calitățile și îndatoririle ataşaților militari, din care menționăm:

„Ataşații militari vor trebui să exprime în toate ocaziile ideea de onoare și demnitate, să fie scânteia luminoasă a gloriei și forței militare a României...

Este interzis de a avea interese particulare în țara de reședință ca jocul de bursă, cumpărarea de terenuri, imobile, participarea la societăți comercial-finaciare, și vor evita de a primi decorații fără aprobarea prealabilă din țară.

Rapoartele, studiile și alte lucrări întocmite vor fi redactate cu precizie, concis, fără a exagera sau diminua conținutul datelor și informațiilor, manifestând atenție, analiză și opinie proprie, evitând în toate situațiile pericolul dezinformării M.St.M. și al șefului misiunii.

Întreaga activitate a ataşaților militari români trebuie să fie guvernată de ideea muncii de a obține informații de valoare și oportune, necesare apărării naționale.

Deviza ataşatului militar român va fi: „Devotamentul față de armata și țara sa și bună credință față de statul de reședință. Trebuie să fie om

de onoare şi să nu uite niciodată că are cinstea de a reprezenta în străinătate o uniformă încărcată cu un întreg trecut de glorie" [1].

Pe timpul celui de-al doilea război mondial, numărul posturilor de ataşaţi militari în exterior a variat ca urmare a retragerii celor aflaţi în tabăra adversă şi efectuarea de noi numiri în ţările neutre.

În condiţiile deosebit de grele în care s-a aflat ţara şi armata sa, pe toată durata războiului, ataşaţii militari români s-au achitat cu onoare, profesionalism şi spirit de sacrificiu de misiunile grele pe care le-au primit.

Rapoartele şi notele informative ale reprezentanţilor noştri militari, pregătite cu multă competenţă şi acurateţe, au continuat să sosească până la ieşirea din război a României, întoarcerea armelor şi trecerea de partea coaliţiei antihitleriste.

După semnarea Convenţiei de armistiţiu din 12/13 septembrie 1944, întrega activitate de stat şi militară a României a încetat, fiind pusă sub controlul Comisiei Aliate (sovietice) .

La scurt timp, respectiv la 01 iulie 1945, instituţia ataşaturii militare a fost desfiinţată, reprezentanţii noştri militari fiind retraşi de la posturi; în funcţie de opţiune şi situaţia imediat postbelică, o parte dintre ei s-au înapoiat în ţară, cei mai mulţi rămânând în străinătate. Nu au lipsit nici cazurile când ataşaţii noştri militari să fie închişi în ţările de acreditare.

2 - DUPĂ ANUL 1948

Aşa cum bine se cunoaşte, la sfârşitul celui de-al doilea război mondial, România a fost complet abandonată de aliaţi şi aruncată în zona de influenţă şi interes a Uniunii Sovietice.

Situaţia dezastruoasă a ţării şi armatei, din perioada ce a urmat, şi-a pus amprenta pe funcţionarea tuturor sectoarelor şi instituţiilor statului, inclusiv pe cele din domeniul siguranţei naţionale cum era ataşatura militară. Practic, prin măsurile arbitrare adoptate de Comisia sovietică de control, întreaga activitate informativă a M.St.M. a fost paralizată. Începând cu 01 iulie 1945 armata română nu a mai dispus de nici un

[1] D.I.M. – între fictiune si adevar. Editura Romcart S.A. – Bucuresti, paginile 229-231

ataşat militar în exterior, situaţie ce se va menţine până în anul 1948.

Încercări de revenire la normal vor avea loc târziu, abia după semnarea Tratatului de pace de la Paris din februarie 1947 şi încheierea activităţii Comisiei Aliate (sovietice) de control din septembrie a aceluiaşi an.

După mai multe intervenţii şi rapoarte prezentate de M.St.M., Consiliul de Miniştri aprobă, prin decizia din septembrie 1947, reluarea trimiterii în exterior de ataşaţi militari, aeronautici şi navali.

Numirea reprezentanţilor militari urma să se facă prin Decret regal, iar a personalului ajutător prin ordin al ministrului apărării naţionale.

În baza noilor reglementări, în anul 1948 au fost numiţi primi ataşaţi militari din perioada postbelică, începând „firesc" cu U.R.S.S. şi continuând apoi cu S.U.A., Marea Britanie, Franţa şi Italia.

Noua poziţie strategică şi situaţia politică a statului român, prin plasarea în zona de influenţă sovietică, va marca întreaga evoluţie a Serviciului de informaţii al armatei, din care în mod organic făceau parte şi ataşaţii militari.

În acţiunile justificate de a-şi reface şi întări propriul organ de informaţii şi a principalei componente operative a acestuia - instituţia ataşaturii militare, M.St.M. va fi obligat să ţină cont de limitările impuse şi interesele armatei sovietice, chiar dacă ele contraveneau flagrant celor naţionale.

Seria de măsuri concrete şi decisive, de exercitare a controlului K.G.B. şi G.R.U. asupra organului militar de informaţii, va începe la 09 iulie 1949 prin numirea în funcţia de şef al Secţiei a 2-a a colonelului Stan Minea, avansat ulterior la gradul de general. Agent sovietic, radiotelegrafist în Spania şi paraşutat apoi în România, el va primi misiunea să reorganizeze Serviciul de informaţii al armatei.

Astfel, la puţin timp, respectiv la 15 februarie 1951, Secţia a 2-a din M.St.M. a fost transformată în Direcţie de Informaţii, hotărârea făcând parte dintr-un plan general de reorganizare a întregului sistem informativ şi contrainformativ al ţării, conform directivelor şi intereselor U.R.S.S. Anterior, respectiv la 29 martie 1947, din compunerea Secţiei a 2-a au fost scoase elementele de contraspionaj, sarcina de supraveghere informativă a armatei fiind preluată de proaspăta Direcţie de Contrainformaţii Militare din cadrul D.G.S.P.

În ianuarie 1954, generalul Stan Minea este înlocuit de la conducerea D.I. din M.St.M. cu un alt om de încredere al Moscovei, în persoana generalului Serghei Nicolau. El va rămâne în funcţie până în noiembrie

1960 când, conducerea Serviciului militar de informații va fi preluată de generalul Constantin Popa.

Îmbunătățiri substanțiale, prin modernizarea organizării și perfecționarea pregătirii profesionale a cadrelor, va cunoaște D.I. din M.St.M. și componenta ei principală, instituția atașaturii militare, după aducerea în fruntea serviciului a generalului-maior Dumitru I. Dumitru (decembrie 1963).

Produs valoros al școlilor secrete sovietice, treptat generalul Dumitru va încerca să se desprindă de dogmele inoculate de K.G.B. și G.R.U., acționând cu fermitate și inteligență pentru întărirea Serviciului militar de informații. În perioada cât s-a aflat la conducerea unității, în cadrul acesteia au fost înființate noi compartimente și sectoare operative și informative, iar reprezentarea armatei române în străinătate, prin acreditarea de noi atașați militari, a cunoscut cel mai înalt nivel din istoria României (48 de posturi din care 30 cu reședință permanentă și 18 prin extinderea acreditării).

Atitudinea și măsurile luate de generalul Dumitru pe linia consolidării Serviciului de informații al armatei au fost favorizate și de Declarația din aprilie 1964, prin care România a încercat să se desprindă din chingile Moscovei și dogmele socialismului real, și să-și reafirme dorința de independență, suveranitate și integritate teritorială.

După câțiva ani de politică independentă față Moscova, în care activitatea economică, politică și socială va cunoaște un curs pozitiv de dezvoltare, în special ca urmare a promovării valorilor naționale și deschiderii în relațiile internaționale, Ceaușescu va trece fățiș la instaurarea unui regim absurd, de dictatură personală, ce va duce România la haos și distrugere.

❋

Scoaterea elementelor de protecție informativă (contraspionaj) din organica S. a 2-a din M.St.M., și încredințarea supravegherii și controlului oștirii unui organ extern, subordonat altui minister, respectiv M.I. prin D. a IV-a, a creeat mari probleme M.Ap.N., în general și instituției atașaturii militare, în special.

Supravegherea oștirii din afara ei, prin structuri grefate însă pe organizarea internă, a dus la limitarea, prin măsuri abuzive și aberante, a posibilităților D.I. de a-și exercita mandatul și atribuțiunile încredințate.

Având drept model metodele N.K.V.D.-ului şi K.G.B.-ului din anii '50 şi '60, D. a IV-a, condusă nemijlocit de Secţia militară a C.C. al P.C.R., îşi asumă, treptat, întregul control al Serviciului militar de informaţii şi ataşaturii militare.

Imixtiunile D.S.S. în activitatea specifică a D.I. din M.St.M., cu consecinţe dramatice pe linia încadrării şi funcţionării B.A.M., au crescut în proporţie alarmantă după aducerea la conducerea acesteia a contraamiralului Şt. Dinu, un vechi şi fidel activist de partid (octombrie 1978). El va înlocui pe generalul Dumitru, destituit şi numit şef al Catedrei de tactica artileriei, din cadrul A.M.G., ca urmare a dezertării şi stabilirii în S.U.A. a fostului general Ion M. Pacepa (27 iulie 1978).

Amestecului brutal al securităţii în treburile interne ale D.I., prin încercări repetate de a se substitui comenzii unităţii, inclusiv pe linia conducerii activităţii operativ-informative, i s-a adăugat, în ultimii ani, o serie de acţiuni subterane prin care se urmărea încorporarea în D.S.S. (D.I.E.) a Serviciului de informaţii al armatei şi, implicit, a instituţiei ataşaturii militare. La baza unor asemenea acţiuni a stat concepţia lansată de unii conducători ai securităţii, însuşită rapid de cei doi dictatori, cu privire la necesitatea unificării tuturor organelor de informaţii, firesc sub conducerea partidului, sau mai exact a D.S.S.

Pentru a determina conducerea M.Ap.N. să renunţe la D.I. în întregul ei sau cel puţin la ataşaţii militari, D.S.S. a recurs sistematic la diverse constrângeri şi maşinaţiuni, începând cu întîrzierea, până la uitare, a efectuării verificărilor şi acordării avizelor de contrainformaţii, impuse trimiterii de ofiţeri în misiuni în străinătate şi terminând cu obstacolarea, controlul sau chiar însuşirea muncii reprezentanţilor noştri militari.

Începând cu anul 1980, ca urmare a sporirii controlului exercitat de securitate asupra D.I. din M.St.M., Secţia militară a C.C. al P.C.R. nu a mai aprobat trimiterea de noi ataşaţi militari în străinătate. Concomitent, ataşaţii militari, aflaţi la posturi de mai mulţi ani, au fost aduşi în ţară, numărul acestora reducându-se treptat până în pragul desfiinţării instituţiei.

De menţionat că, până la Revoluţie, ultimul lot de 7 noi ataşaţi militari, din care am făcut şi eu parte, a fost trimis la posturi în primăvara lui 1979, pentru înlocuirea unora din cei ce fuseseră chemaţi, precipitat în ţară, în urma trădării lui Pacepa. Aşa se ajunge ca la sfârşitul anului 1989, armata română să mai dispună în exterior numai de 4 ataşaţi militari,

respectiv la Belgrad, Budapesta, Berlin şi Roma. *Aş mai putea adăuga că, pe timpul evenimentelor din decembrie 1989, semnatarul acestor rânduri, rămăsese unicul ataşat militar, aeronautic şi naval ce reuşise să supravieţuiască într-o ţară occidentală.*

După Revoluţia din decembrie 1989, situaţia ataşaturii militare române se îmbunătăţeşte substanţial cu toate greutăţile imediat post-decembriste şi a faptului că la conducerea D.I. din M.St.M. se succed unele cadre legate de trecutul de dominaţie rusească sau oportunişti, măcinaţi de idei şi ambiţii carieriste.

Capitolul II

AȘA AM ÎNCEPUT

1 - „DĂ-L, DOMNULE, LA TRUPE!"

La 18 august 1969, împreună cu alți 23 de ofițeri, am absolvit Facultatea de arme întrunite a A.M.G.

Am făcut parte din a 74-a promoție de ofițeri de când fusese înființată prima instituție academică de învățământ militar, sub denumirea de Școala Superioară de Război (8 august 1889).

Cursurile le-am început în septembrie 1966, fiind repartizat în grupa „B" a anului întâi de studiu, grupă formată din 11 ofițeri. Structura clasei era foarte eterogenă atât ca vârstă și grad dar mai ales în privința specialităților de bază și a pregătirii militare generale.

Respectându-se regulile impuse de sistemul social-politic al vremii, în grupă au fost repartizați mai mulți activiști și responsabili de partid, unii cu grade și funcții foarte mari. Admiterea lor la cursuri se făcuse prin încălcarea criteriilor de selecționare care, cel puțin teoretic, prevedeau obligativitatea efectuării unui stagiu minim la trupe, în funcția de comandant de companie (echivalent).

Din cei 11 ofițeri ai grupei „B" numai 4 îndeplineau această condiție, ceilalți fiind foști „politruci" sau proveniți din alte specialități militare.

Eu și căpitanul Pralea Pantelimon - cel care va fi promovat ulterior până la funcția de locțiitor comandant de armată - proveneam din promoția de ofițeri a anului 1955, prima după război pregătită pe durata a trei ani de învățământ, și ultima care am beneficiat de aportul unor instructori militari români, specializați în Franța, Italia sau Germania. Ei reușiseră să scape și să supraviețuiască masivelor epurări din armată, ordonate de regimul comunist în anii '50.

Amândoi căpitani, foşti comandanţi de companii, eu la R. 21 Mc. - Oradea, iar Pralea la o unitate similară din Timişoara, eram singurii ce reuşiserăm la examenul de admitere în Academie, din cei peste 20 de candidaţi selecţionaţi din unităţile A. a 3-a - Cluj.

Dintre colegii de grupă mai amintesc aici, iar la momentul potrivit cititorul va afla de ce, pe colonelul Ranga Costache, ofiţer ce aparţinea D.I. din M.St.M. şi care, înainte de Academie, îndeplinise funcţia de ataşat militar la Paris. Mai puţin pregătit militar, colonelul Ranga era un foarte bun coleg, apreciat pentru camaraderia ostăşească de care dădea dovadă şi profundele sale cunoştinţe de specialitate şi cultură generală.

Grupa noastră, ca şi celelalte grupe din cadrul Facultăţii de arme şi servicii, era condusă de un direcţional, cu sarcini de îndrumător a pregătirii tactic-operative. Pe parcursul celor trei ani de studii, funcţia de îndrumător al grupei „B" a fost deţinută, pe rând, de trei profesori eminenţi, respectiv de coloneii Iordache, Ilie şi Voinea. Oameni de suflet, foarte buni pedagogi şi psihologi, ei nu au precupeţit nici un efort în a ne pregăti, asigurându-ne, prin exemplul personal şi nivelul ridicat al lecţiilor şi prelegerilor susţinute, tot ceea ce ne era necesar în activitatea viitoare de comandanţi sau şefi de state majore.

La vremea respectivă, Facultatea de arme întrunite avea ca obiectiv principal pregătirea militară superioară a ofiţerilor-elevi, ce după absolvire urmau să ocupe funcţii importante în comandamentele şi statele majore de unităţi şi mari unităţi ale armatei.

Învăţământul în A.M.G., ce suferise o serie de modificări şi adaptări după anul 1965, avea un pronunţat caracter practic-aplicativ, el desfăşurându-se pe baza manualelor, cursurilor şi lecţiilor elaborate de cadrele didactice ale instituţiei. Cu toate acestea, pregătirea politico-ideologică, ce reprezenta aproximativ 20% din totalul orelor de curs, continua să i se acorde o mare atenţie, fără a fi considerată materie de bază ca la Facultatea politică. Câteva încercări de sporire a rolului învăţământului politic în procesul de pregătire al cursanţilor, au avut loc, în special, după numirea colonelului Ilie Ceauşescu - frate bun cu dictatorul - ca lector şi apoi profesor de istorie a P.C.R.

Aducând în discuţie limitele şi restricţiile impuse de regim învăţământului militar, merită de subliniat efortul unor profesori patrioţi, în fruntea cărora situez pe generali Marin Gh. şi Cupşa Ion şi pe coloneii Stănescu Bogdan şi

Romanescu Gh. care, prin talent şi riscuri au ştiut să evite cu inteligeţă alterarea disciplinelor tactic-operative cu ideologia comunistă. Chiar şi ideea aberantă a existenţei unei ştiinţe şi arte militare socialiste, superioare celei capitaliste, a fost abil prezentată de multe din cadrele didactice. Aceşti oameni minunaţi, au ştiut să insufle ofiţerilor-elevi încrederea în elementele specifice ale doctrinei militare româneşti. În baza lor, a fost posibil ca armata română să supravieţuiască, adaptându-şi continuu organizarea, dotarea şi pregătirea la nevoile şi interesele noastre naţionale.

După aceste câteva precizări, pe care le-am considerat utile înţelegerii relatărilor ce vor urma, să revenim puţin la perioada finală a celor 3 ani de studiu în A.M.G.

Pregătirea lucrărilor de diplomă, ale căror teme fuseseră distribuite cu câteva luni mai înainte, ca şi susţinerea examenelor de absolvire a anului trei aveau loc concomitent cu discuţiile preliminare privind repartizarea viitorilor absolvenţi.

Obţinerea unei repartiţii corespunzătoare intereselor personale şi, mai ales, a aspiraţiilor profesionale ale fiecărui ofiţer-elev, era un obiectiv deosebit de important, ce urma să încununeze fericit eforturile şi sacrificiile depuse pe timpul celor trei ani de învăţământ. Când vorbesc de sacrificii am în vedere, în primul rând, faptul că la intrarea în Academie, majoritatea ofiţerilor-elevi, ca urmare a condiţiilor material-financiare precare, au fost nevoiţi să-şi lase familiile în garnizoanele de reşedinţă, cu toate consecinţele negative rezultate dintr-o asemenea situaţie.

Teoretic, repartiţia absolvenţilor urma să se facă pe baza unor norme interne „riguroase", în care criteriul de bază îl reprezenta rezultatele la învăţământ, obţinute pe parcursul celor trei ani de studiu şi la examenul de licenţă. Pentru mine şi alţi câţiva ofiţeri din noua promoţie, ce ne situam pe primele locuri în cadrul grupelor, situaţia era deosebit de favorabilă, ca urmare a dreptului de a cere şi a putea obţine repartiţia în garnizoanele dorite.

Dacă adăugăm la cele spuse mai sus şi faptul că în anul 1969 A. a 3-a urma să primească numai doi ofiţeri absolvenţi - mă refer la ofiţerii de arme întrunite - respectiv pe cel ce vă relatează şi maiorul Pralea, era clar că şansele noastre de a ne vedea visul împlinit apăreau şi mai evidente.

Aşadar, cu o medie generală de peste 9,50, obţinută pe timpul celor 3 ani de studiu şi o edificatoare notă 10 acordată la examenul de licenţă,

aşteptam încrezător reîntoarcerea la Oradea. Era vorba de oraşul în care, cu ani în urmă (septembrie 1955), fusesem mutat, tot la cerere, în urma absolvirii şcolii Militare de Infanterie din Sfântu Gheorghe. Era o speranţă îndreptăţită, ce răspundea dorinţei mele de a lucra în continuare la trupe, motiv ce mă determinase de altfel să îmbrăţişez meseria armelor.

Sentimentul dragostei pentru armată şi ostaşii ei devenise de acum o problemă de convingere lăuntrică, născută din acel neobosit efort al comandanţilor şi instructorilor care, cu dăruire, pasiune şi migală se ocupaseră de formarea noastră ca ofiţeri. A te dedica operei de instruire şi educare a soldatului român, în spiritul dragostei faţă de ţara şi neamul din care face parte, cu tot ce are el mai scump şi sfânt, constituia pentru mulţi dintre noi o nobilă chemare şi misiune.

Acum când aştern pe hârtie aceste rânduri, este momentul să mă gândesc cu emoţie şi respect la primul comandant de companie elevi, căpitanul Chivulescu Paul, un fost ofiţer de cavalerie, om cult şi inteligent, exigent şi drept. Îmi aduc, de asemenea, aminte cu recunoştinţă şi bucurie de doi din foştii comandanţii de plutoane şi instructori desăvârşiţi, locotenentul Doltea Petru şi locotenent-major Bărboi Aristică. Prin forţa exemplului personal, ei au avut un rol hotărâtor în creşterea şi pregătirea noastră ca cetăţeni-soldaţi.

*

La nivelul facultăţilor, discuţiile individuale referitoare la repartiţia pe unităţi a viitorilor absolvrenţi au fost organizate încă din luna iunie a anului 1969. Activitatea era condusă de reprezentanţi ai Direcţiei Cadre din M.Ap.N. şi ai comandamentelor de armate ce aveau ofiţeri la studii.

Întrevederea cu mine a fost foarte scurtă şi la obiect.

În finalul discuţiilor, preşedintele comisiei îmi propune postul de şef de stat major la R. 23 Mc. din Beiuş.

Mi s-a mai precizat că, într-o perspectivă apropiată, după efectuarea unei perioade de practică la comandă, voi fi mutat la Oradea, într-o funcţie superioară.

Cunoscând că R. 23 Mc. aparţinea D. 11 Mc. cu sediul în Oradea, iar oraşul Beiuş nu era aşa de departe de fosta mea garnizoană, accept propunerea fără rezerve.

Cum însă „vânătoarea" de cadre tinere abia începuse, la scurt timp

după întrevederea la care m-am referit mai sus, în facultate își face apariția, în chip misterios, un „civil" ce insistă să ne vedem pentru a avea o discuție în „patru ochi".

După mai multe încercări, nereușite din partea intrusului, accept convorbirea fără să intuiesc, nici pe departe, despre ce era vorba.

În termeni ambigui, civilul se prezintă ca fiind locotenent-colonel într-o direcție centrală din M.St.M. și că ar avea misiunea să depisteze și să selecționeze, pentru încadrare, ofițeri tineri, cu o conduită ireproșabilă și rezulate foarte bune la învățământ.

Cerându-i - mai mult de formă - să-mi precizeze despre ce unitate este vorba și cu ce se ocupă, ofițerul îmi răspunde că astfel de date le voi afle la timpul potrivit.

Fără să mai insist, îi precizez că am optat deja pentru funcția de șef de stat major de regiment, undeva în Ardeal și, ca urmare, nu accept să lucrez în M.St.M., „indiferent de postul ce mi s-ar încredința".

Astfel, convorbirea se încheie fără nici un rezultat, „civilul" văzându-și de treburile lui iar eu de ale mele. Mai mult, ca urmare a aglomerației produse de numărul mare al examenelor finale și timpul scurt acordat pregătirii lucrării de diplomă, uit definitiv de acest episod curios.

Lucrarea de licență, ce a constat în pregătirea unei aplicații complexe la eșalon divizie, am susținut-o în fața unui colectiv didactic, condus de colonelul Ilie, pe atunci profesor de Tactică Generală.

Cu ocazia susținerii temei, eforturile mari depuse în prelucrarea acesteia mi-au fost pe deplin răsplătite, prin obținerea aprecierii maxime, înscrisă dealtfel pe diploma de stat.

Realizasem, în acest fel, dezideratul propus la intrarea în A.M.G. și o dată cu el speranța că mi se va aproba înapoierea în Bihor și încadrarea la trupe.

Dar, așa cum o să vedem în continuare, soarta mi s-a împotrivit cu încăpățânare, cariera mea militară luând o cu totul altă cale, râvnită de mulți, dar niciodată visată sau căutată de cel ce vă povestește.

*

Ceremonia de absolvire a celei de a 74-a promoții a Academiei Militare (1966-1969), cu înmânarea diplomelor de licență și citirea ordinului ministrului apărării naționale de numire în noile funcții, a avut

loc în prezența comandantului instituției, general de armată Ion Tutoveanu.

A fost un moment solemn, încărcat de justificată emoție dar și plin de satisfacție, el marcând încheierea a trei ani de studii și pregătire în cea mai înaltă instituție de învățământ a armatei - Academia Militară Generală.

Cum, poate, este firesc pentru astfel de situații, citirea ordinului de repartiție a noilor absolvenți a adus cu sine atât bucurie multora din sală dar și deziluzie câtorva printre care m-am numărat și eu.

Când mă refer la decepția mea, am în vedere acea anexă a ordinului buclucaș, citită în final și care în loc de funcție, unitate și garnizoană, elemente obligatoriu a fi menționate, în astfel de ocazii, prevedea laconic: „Maiorul Victor Negulescu se pune la dispoziția M.St.M. pentru încadrare". În situația mea se mai aflau alți trei ofițeri - colonelul Ranga Costache, căpitanul de rangul doi Mehedinți Mihail și maiorul Mihai Ion - cu deosebirea că ei cunoșteau despre ce era vorba.

Nemulțumit dar hotărât să nu cedez, cer lămuriri mai multor șefi direcți, inclusiv locțiitorului comandantului Academiei, generalul Suța.

Tocmai când mă pregăteam să prezint un raport scris asupra situației singulare în care mă găseam, pe fir intră mai vârstnicul meu coleg, colonelul Ranga Costache care, „părintește" încearcă să-mi explice, cu multe detalii, ceea ce ar fi fost necesar să știu și eu ceva mai de mult.

În practică, selecționarea mea, pentru a fi încadrat într-un sector operativ al D.I. din M.St.M. avusese loc încă de la sfârșitul lunii iunie 1969, fără să mi se ceară consimțământul sau, cel puțin, să mi se comunice din timp hotărârea de mutare.

Convinși, pe baza discuțiilor preliminare și a verificărilor secrete efectuate, că nu voi accepta să lucrez în București și, cu atât mai mult, într-un serviciu pe care nu-l cunoșteam, cadriștii D.I. au decis să treacă cu vederea peste opțiunea mea, prezentând șefilor propunerea de mutare ca și cum totul ar fi fost în regulă.

Mai târziu am aflat, atunci nu bănuiam, că hotărârea de mutare a fost încurajată și de colegul meu de clasă, el având sarcina ca la absolvirea cursurilor și întoarcerea în unitate să fie însoțit de un viitor candidat la munca informativă.

Dezamăgit de modul abuziv, chiar și pentru anii aceia, în care se procedase cu mine, dar ferm decis să fac totul pentru a mă întoarce într-o garnizoană din Ardeal, după efectuarea concediului de odihnă, mă

prezint la noul loc de muncă.

La timpul respectiv, D.I. din M.St.M. își avea sediul la etajul IV al clădirii situată în Piața V. Mărăcineanu din apropierea Grădinii Cișmigiu. Etajele inferioare ale impunătoarei construcții erau ocupate de M.Ap.N. și M.St.M., în fruntea cărora se aflau generalul-colonel Ion Ioniță și generalul-locotenent Ion Gheorghe.

Serviciul de informații militare era condus de unul din cei mai tineri generali ai armatei române, Dumitru I. Dumitru. El preluase comanda unității în decembrie 1963, la puțin timp după terminarea studiilor militare la Moscova, având vârsta de 32 de ani și gradul de locotenent-colonel. În anul 1964 a fost avansat la gradul de colonel, iar în 1969 la cel de general-maior.

Ofițer cult și deosebit de exigent, cu mare putere de muncă și calități organizatorice deosebite, generalul Dumitru a fost cel mai bun șef al Direcției Informații după perioada de dominație sovietică.

Deși pregătit la școlile K.G.B.-ului, generalul Dumitru a încercat, și în bună măsură a reușit, să se desprindă de dogmele și chingile Moscovei, contribuind din plin la reorganizarea și modernizarea unității, la ridicarea rolului și prestigiului Serviciului de informații al armatei.

Pe timpul celor peste 15 ani cât a rămas la comandă, generalul Dumitru a știut să se impună cu înțelepciune în fața celor care conduceau destinele României, respingând cu hotărâre și argumente amestecul D.S.S. în treburile interne ale serviciului.

Criticile care i s-au adus, mai ales după schimbarea sa din funcție - octombrie 1978, după dezertarea lui Pacepa - s-au datorat nu atât greșelilor făcute cât mai ales felului lui exigent și chiar dur de a se comporta cu subordonații.

În fața acestui „superom", temut, invidiat și chiar urât de unii, urma să mă prezint eu, cel care la timpul respectiv eram atât de confuz și știam atât de puțin despre „Serviciul secret al armatei".

Poate pentru aceasta sau poate pentru faptul că nu dorisem niciodată să fac parte din această structură, la intrarea în sediul ei am avut impresia că mă aflu într-un decor de film polițienesc, cu oameni ciudați, ce te priveau peste umăr sau care își dădeau coate când treceai pe lângă ei.

Paravanele de pânză de pe mesele de lucru, ce aveau rolul să împiedice colegii de birou să vadă ce scrii la masa ta, inscripțiile de tot felul ce te avertizau sau îți îndrumau pașii și multe altele, contribuiau din plin la crearea unei atmosfere de mister și suspans.

Curând însă, pe măsura cunoașterii normelor și regulilor interne, comune dealtfel tuturor serviciilor secrete din lume, nedumerirea mea dispare, iar „ceața" se împrăștia, lăsând loc să se vadă acei oameni obișnuiți dar angajați în activități mai puțin cunoscute nouă celor mulți.

*

La sosirea în unitate, rolul de gazdă și-l asumă, în mod obișnuit, șeful Biroului cadre, colonelul Olaru și un căpitan subordonat acestuia.

Pentru acomodare, până la primirea de către șeful direcției și stabilirea noului loc de muncă, am fost plasat într-un sector condus de căpitanul de rangul unu Telegescu, un marinar pus pe șotii deși la prima vedere mi-a părut urâcios și respingător. El și alți câțiva necunoscuți, adunați în jurul meu, își încep „studiul" punându-mi tot felul de întrebări asupra trecutului și prezentului, unele deosebit de sâcâitoare și cu un evident caracter de cursă. Numărul mare și incisivitatea întrebărilor puse, m-au determinat să cred că totul fusese regizat în vederea cunoașterii unor gânduri și intenții ascunse.

A fost și motivul pentru care în răspunsurile date, nu am ascuns nemulțumirea față de modul cum fusesem adus în D.I. și nici intenția de a cere mutarea cât mai repede posibil.

În ton cu mine, unii din interlocutori, aflând că nu cunoșteam nici o limbă străină, mă „încurajează", sfătuindu-mă să las urgent unitatea și să merg pe drumul ales.

Realitatea era că, deși nu în condițiuni foarte bune, o limbă străină cunoșteam și anume engleza pe care o studiasem atât în anul trei de Academie cât și în mod particular.

*

Apropiindu-se ora de prezentare la șeful direcției, am fost chemat și pregătit de gazda mea, colonelul Olaru.

Șeful Biroului cadre, după ce mă pune în temă cu câte ceva despre Serviciul în care mă aflam și „perspectiva" ce mă așteaptă dacă voi fi „băiat bun", îmi atrage atenția asupra felului în care urma să mă comport în fața generalului Dumitru. Mă sfătuiește să nu pomenesc nimic despre intenția de a cere plecarea din unitate, în condițiile în care atâți ofițeri din

armată doresc să lucreze în domeniul informațiilor militare. Credea chiar că o atitudine umilă, plină de „recunoștință" față de „încrederea" ce mi se acordase ar fi modul cel mai indicat de a mă comporta.

Întâlnirea cu șeful direcției, programată și amânată de mai multe ori, a avut loc la finele lunii septembrie 1969.

În afara autorului acestui volum, și a maiorului Mihai, ca „achiziții" noi ale D.I., la prezentare au mai fost aduși și ceilalți doi foști colegi, respectiv colonelul Ranga și căpitanul de rangul doi Mehedinți.

După mai multe minute de așteptare încordată, în sală își face apariția generalul Dumitru, un bărbat înalt, cu un fizic plăcut și o uniformă impecabilă, ce inspira respect dar și o oarecare teamă. Era pentru prima oară când mă aflam în fața celui ce conducea spionajul militar român.

Adresându-se celor prezenți, pe un ton studiat și rece, generalul Dumitru ține să ne atragă atenția că ne aflăm în D.I. din M.St.M., „unitate de elită a armatei române, cu sarcini și misiuni speciale, în care domnește ordinea, disciplina și devotamentul dus până la sacrificiu". Își încheie repede discursul, în aceeași manieră distantă, arătând că încrederea ce ne-a fost acordată, datorată în parte și rezultatelor obținute de noi, „trebuie răsplătită prin muncă, corectitudine și loialitate deplină față de instituție și armată".

Ridicându-se și dând să plece, ne întreabă, din mers, dacă avem ceva de spus.

Cum cei trei colegi nu aveau nimic de „obiectat", rup eu tăcerea cerându-i permisiunea să mă primească la raport, pe cât posibil în mod confidențial.

Șeful unității, care după toate aparențele se așteptase să am ceva de spus, îmi răspunde cu ironie: „Puteți raporta pe loc tot cea ce vă doare".

Puțin emoționat dar ferm și sigur pe mine, după ce-i mulțumesc pentru încrederea ce mi se acordase de a face parte din Serviciul militar de informații, îl rog să anuleze ordinul de mutare și să-mi permită să mă înapoiez în cadrul A. a 3-a. Justific cererea mea prin dorința de a lucra, pe mai departe la trupe, domeniu pentru care optasem și pentru care eram pregătit. Adaug apoi nevoia de a mă întoarce în mijlocul familiei de care trăisem despărțit trei ani de zile.

Generalul Dumitru, ca și cum eu nu aș fi fost prezent, se adresează colonelului Olaru, aproape scandalizat, ordonându-i: „***Dă-l, domnule, la trupe!***".

Nervos și uitând să-și ia de pe masă un carnet cu care venise, părăsește în grabă sala.

La rândul meu, nedumerit şi destul de descurajat pentru o astfel de primire, cer lămuriri colonelului Olaru. „Bătrânul" colonel, după ce mă priveşte cu reproş dar şi un pic de înţelegere - nu respectasem nici una din „preţioasele" sale îndrumări - îmi explică, printre multe altele, că nu este vorba de mutarea din unitate ci de o simplă trecere la Secţia cercetare la trupe, din structura internă a direcţiei.

Supărat dar fără să cedez câtuşi de puţin, m-am prezentat la noul loc de muncă, mai precis la Biroul cercetare arme întrunite, condus de colonelul Popa Ion.

Pentru început, noul şef - un foarte bun teoretician dar lipsit de practica conducerii trupelor - m-a tratat cu destulă rezervă şi neîncredere, angajându-mă, câteva săptămâni, în rezolvarea unor sarcini minore, neplăcute sau refuzate de cei mai bătrâni.

Din fericire, condiţiile vitrege ale începutului de drum nu au fost de durată.

Treptat, pe măsura introducerii în muncă şi cunoaşterii reciproce, şefii au fost obligaţi să-şi schimbe părerea şi să vadă în mine un ofiţer pregătit şi conştiincios, dornic să-şi facă pe deplin datoria chiar în condiţiile, de acum cunoscute, în care fusesem adus la Bucureşti.

Faptul că cercetarea la trupe constituise una din specialităţile militare la care obţinusem rezultate de excepţie pe timpul Academiei Militare, m-a ajutat să scurtez etapa de acomodare, preluând din mers şi adaptându-mă cu uşurinţă noilor atribuţii şi sarcini de serviciu.

În prima parte a anilor '70 am fost angajat şi am participat, singur sau împreună cu alţi colegi din secţie, la numeroase activităţi practice în teren, în cadrul cărora exerciţiile de alarmare, inspecţiile şi aplicaţiile tactice, cu sau fără trupe, aveau o pondere ridicată. A fost perioada în care, în ciuda tinereţii şi a gradului de maior pe care îl purtam, am primit din partea şefului direcţiei mai multe misiuni importante, unele sensibile şi complexe, cum au fost cele de a reprezenta unitatea în colectivele de pregătire a unor activităţi operativ-strategice, conduse de ministrul apărării sau şeful M.St.M.

Pe atunci, a face parte din grupa operativă a generalului Ion Gheorghe, constituia, pentru mulţi ofiţeri din Secţia cercetare la trupe, un risc major, fapt ce-i determina să evite, cu toată măiestria de care erau capabili, misiuni de acest gen.

Personal nu luam în calcul astfel de neplăceri, acceptând cu mândrie

și încredere sarcini cât de grele ar fi fost. Pentru mine era suficient să fii foarte bine pregătit, stăpân pe tine și prompt în intervenții, pentru a putea depăși orice situație critică și chiar capriciile unor șefi ca cele ale generalului Ion Gheorghe.

Aceasta este pe scurt istorioara aducerii semnatarului acestor rânduri în Serviciul de informații militare și a primilor pași în postura de ofițer „cercetaș".

A fost preludiul multor evenimente, întâmplări și fapte pe care soarta mi le-a hărăzit, unele mai puțin obișnuite, altele palpitante și chiar singulare, și pe care cititorul va putea să le cunoască parcurgând paginile următoare ale prezentului volum.

2 - DILEMA GENERALULUI PLETOS

Secția cercetare la trupe, din structura D.I., răspundea de instruirea, înzestrarea și conducerea organelor, unităților și subunităților de cercetare, din subordinea celor trei categorii de forțe ale armatei. Ea avea în compunere trei birouri, specializate pe arme întrunite, aviație și marină militară.

În perioada cât am făcut parte din acest organ, respectiv din septembrie 1969 până în aprilie 1973, Secția a fost subordonată șefului D.I. cu excepția unui scurt interval când s-a aflat sub îndrumarea directă a șefului M.St.M.

Unitățile și subunitățile de cercetare, organizate, înzestrate și pregătite special, aveau misiunea de a culege date și informații despre „inamic", teren și condițiile meteo, în folosul trupelor proprii, pe timpul pregătirii și ducerii acțiunilor de luptă. Elementele de cercetare, constituite din unități și subunități organice și de întărire, acționau și își îndeplineau misiunile, de regulă, în fața dispozitivelor proprii sau în adâncimea celor inamice.

În condițiile unei agresiuni externe, și ocupării temporare de către inamic a unor porțiuni din teritoriul național, elemente specializate de cercetare puteau rămâne și desfășura acțiuni de luptă în zonele respective.

Pe timpul Revoluției, după alarmarea și scoaterea din cazărmi a U. și M.U., inclusiv a celor de cercetare, datorită unor greșeli de conducere, șeful D.I. nu a intervenit în planificarea și folosirea forțelor de cercetare, ceea ce a constituit o mare eroare, cu urmări din cele mai grave în cunoașterea și aprecierea situației operative, în special pe granița de vest a țării.

Am făcut aceste câteva precizări cu privire la Secția cercetare la trupe și competențele pe care le avea, pentru a da posibilitate cititorului să înțeleagă corect care era specificul muncii noastre, a celor care aparțineam acestei structuri specializate a M.St.M.

*

În subcapitolul precedent, arătam că una din misiunile dificile ce se puteau încredința unui ofițer din Secția de cercetare era aceea de a însoți pe șeful M.St.M. sau de a face parte din grupa acestuia, constituită pentru conducerea și controlul unor activități importante, cum erau: inspecțiile, exercițiile de alarmă, aplicațiile de comandament sau cu trupe în teren, de la eșalon divizie în sus, etc.

O asemenea grupă, în fruntea căreia s-a aflat de la început șeful M.St.M., generalul Ion Gheorghe, a fost constituită în primăvara anului 1971, cu prilejul aplicației tactice cu trupe executată de D. 2 Mc., în culoarul Bran-Rucăr.

La vremea respectivă, D. 2 Mc., cu sediul în Bănie, era comandată de „micuțul" dar energicul general Pletos.

Ordinul de participare la aplicație mi-a fost dat direct de către generalul Dumitru care, în maniera sa obișnuită, în finalul celor câtorva precizări făcute, mi-a atras atenția cu sarcasm: „să țineți la onoarea unității și să apărați prestigiul oamenilor acesteia".

Cum pentru pregătirea personală, în vederea însoțirii șefului M.St.M., aveam la dispoziție câteva zile, am luat măsurile necesare constând, în principal, din revederea concepției și planului de desfășurare a aplicației, a compunerii și dotării inamicului „real" cu care ne „băteam", a documentelor de planificare și conducere a cercetării ș.a. Aici trebuie menționat că documentele aplicației, inclusiv cele referitoare la concepția și gruparea forțelor inamicului, de pe direcția „Nord-italiană", îmi erau foarte bine cunoscute ca urmare a participării nemijlocite la elaborarea acestora, împreună cu alți ofițeri din M.St.M.

Ca și în alte situații, colegii mai bătrâni din secție m-au încurajat în stilul fiecăruia, cu povețe și indicații, printre ei găsindu-se și unii care urmăreau cu interes să vadă cum o să sfârșesc „aventura". Așteptarea lor, din care nu se excludea nici posibilitatea de „a o da în bară", se baza pe

câteva exemple concrete, când ofițeri cu experiență în cercetare, unii cu grade de colonel, trimiși în misiuni similare, au ieșit complet „șifonați", ei reușind cu greu să nu ajungă prin nordul Moldovei sau la Topraisar, și aceasta numai ca urmare a intervenției șefului direcției.

*

Pentru conducerea aplicației, grupa M.St.M. a fost dispusă în garnizoana Târgoviște, oraș ce permitea accesul rapid spre raioanele de dislocare și acțiune a unităților și subunităților participante.

Conform planului de desfășurare, aplicația a început în modul ei firesc, cu pregătirea luptei, etapă ce cuprinde mai multe activități printre care elaborarea hotărârii și efectuarea recunoașterilor în teren.

Respectându-se obiceiurile vremii, multe de „inspirație" sovietică, raportarea hotărârii de către comandantul diviziei se făcea în cadrul unei ceremonii fastuoase, cu hărți, grafice și tabele viu colorate și aranjate după cele mai ingenioase idei. Fără nici-un rabat de la inutilul festivism, pentru hotărârea generalului Pletos, se pregătește și pavoazează un cort de comandament, cu ghirlande, lozinci și locuri bine delimitate, pentru conducătorul aplicației, grupa M.St.M. și ofițerii din comandamentul diviziei, așezați la rândul lor în ordinea în care urmau să intervină.

După intrarea în cort, primirea raportului și exprimarea nemulțumirii față de unele nereguli constatate în P.C., generalul Ion Gheorghe își ocupă locul la masa roșie, neuitând să privească câteva minute harta cu hotărârea comandantului, gest cunoscut bine de noi.

Înainte însă de a continua relatarea episodului, cred că nu ar fi lipsit de interes să arăt că, în seara premergătoare începerii aplicației, șeful M.St.M. avusese o întâlnire cu grupa de ofițeri ce-l însoțea, în cadrul căreia s-a discutat, printre multe altele, programul de a doua zi. Cu aceeași ocazie au fost revăzute concepția aplicației și principalele probleme de învățământ, variantele de rezolvare a diferitelor scenarii tactice precum și întrebările ce urmau să fie puse participanților.

Partea pozitivă a generalului Ion Gheorghe consta în aceea că, în cele mai multe situații, nu pretindea documente scrise, rezumându-se în a ne pune întrebări și asculta, timp în care reținea și nota problemele ce-l interesa.

Terminând „studiul mimat" al hărții cu hotărârea, șeful M.St.M. dă

cuvântul comandantului diviziei pentru începerea activităților din program.

Bazându-se pe metodologia vremii și o mai veche practică românească, generalul Pletos, evident într-o zi ghinionistă pentru începutul aplicației, propune să asculte rapoartele șefilor de arme, începând cu „cercetașul" diviziei, urmând ca el, după ce le va aproba datele și trage concluziile de rigoare, să prezinte numai „concepția acțiunilor de luptă" și câteva măsuri de cooperare.

Șeful M.St.M., „vulpoi" bătrân cum era, intuind poate ceva, nu este de acord dând peste cap întregul plan propus de generalul Pletos.

În final, conducătorul aplicației decide ca hotărârea să fie raportată în întregime de comandantul diviziei, urmând ca acolo unde se va simți nevoia să ceară, personal sau prin ofițerii ce-l însoțeau, justificări din partea șefilor de arme și servicii.

La auzul precizărilor făcute, precizări ce ne-au surprins oarecum și pe noi cei din „anturajul șefului", generalul Pletos devine și mai „mic" decât era, rămânând pentru câteva clipe fără glas.

Știindu-se deficitar la multe capitole din raport, mai ales în privința inamicului cu care se „bătea", comandantul diviziei încearcă în zadar să obțină din partea generalului Ion Gheorghe folosirea cel puțin a șefului cercetării și a operatorului, în prezentarea datelor și propunerilor.

Neputând să-și înduplece oaspetele și neavând altă soluție, generalul Pletos își desfășoară încetișor arătătorul telescopic pe care îl avea asupra sa și, cu pași mărunți, se apropie de harta pe care cu litere de-o șchioapă stătea scris: „Hotărârea comandantului D. 22 Mc. pentru lupta de apărare din ...", etc. (numerotație dată M.U. pe timpul aplicației).

Arătam ceva mai înainte că, în mod logic, documentarea comandantului diviziei, în vederea elaborării hotărârii trebuia să înceapă cu datele și propunerile prezentate de șeful cercetării, date ce se refereau, în mare, la concepția de acțiune și gruparea forțelor inamice, în cazul nostru pentru străpungerea apărării marii unități oltene.

Apărea deci firesc ca, în condițiile în care cercetașul fusese „scos din luptă", generalul Pletos să-și asume rolul acestuia și să înceapă raportul cu „inamicul", respectiv cu modul cum „forțele albastre" intenționau să desfășoare ofensiva în fâșia de apărare a D. 22 Mc.

Total surprins nepregătit, comandantul diviziei, transpirat tot, se străduiește să improvizeze câteva concluzii, unele complet eronate sau

fără putința de a fi susținute prin date și calcule realiste.

Încercările repetate ale șefului M.St.M. de a-l scoate la liman, prin formularea unor întrebări ajutătoare, îl încurcă și mai rău, răspunsurile fiind anapoda, creând chiar și ilaritate printre participanți.

Văzând situația grea și neplăcută în care se afla principalul „actor" al jocului de-a războiul - generalul Pletos - dar și conștient de dificultatea subiectului analizat, generalul Ion Gheorghe se decide să-i sară în sprijin, dar nu nemijlocit ci prin intermediul ajutoarelor sale.

Fără să aștept invitație specială, mă ridic în picioare și mă prezint regulamentar.

Șeful M.St.M., pe un ton destul de amiabil pentru felul lui flegmatic de a se adresa, după ce îmi atrage atenția că el a „cam uitat organizarea și modul de acțiune al inamicului" cu care „jucam", îmi cere să-mi spun părerea asupra celor prezentate de comandantul diviziei.

Dându-mi seama de momentul penibil în care se afla generalul Pletos și intuind că nici șeful M.St.M. nu dorea să-l ridiculizeze și mai mult, am formulat un răspuns atent și echilibrat. Fără a putea ocoli lipsa de documentare a comandantului diviziei, am arătat că, pe linia cunoașterii armatelor străine, „neajunsuri serioase au fost constatate la nivelul întregului comandament, situație de care se fac răspunzători ofițerii cercetași și șeful de stat major".

Total de acord cu cele spuse de mine, generalul Ion Gheorghe îmi cere ca în continuare să prezint concluziile din analiza inamicului cu privire la gruparea și concepția probabilă de acțiune a acestuia, pe culoarul Bran-Rucăr.

La terminarea raportului, ce a durat ceva mai puțin de 10 minute, în mod cu totul neobișnuit, șeful M.St.M. îmi mulțumește cerându-mi ca în pauză să mă prezint la el.

Generalul Pletos, destul de amărât, își prezintă în continuare hotărârea, de data aceasta cu mai puține intervenții din partea conducătorului aplicației. După aproape cinci ore neîntrerupte, de chinuri și transpirație, se decide luarea unei pauze pentru masă și repaus.

Eu, după ce fac câteva precizări șefului cercetării diviziei, părăsesc cortul îndreptându-mă către autospeciala șefului M.St.M., la care urma să mă prezint cât mai urgent.

Grăbit cum eram, nu observ că în vecinătatea ieșirii din cort se afla generalul Pletos, înconjurat de mai mulți ofițeri din subordine. Acesta, cu un

aer „furios" dar nu periculos, mă cheamă la el, adresându-mi-se cu înțeles:

„Maiorule! Ești cu un cap mai mare ca mine...!".

„Și, probabil, intenționați să faceți să dispară imediat diferența...", adaug eu, scuzându-mă și văzându-mi de drum.

Ajuns în fața generalului Ion Gheorghe acesta, destul de bine dispus, după ce îmi oferă o cafea și îmi pune câteva întrebări de circumstanță, mă dă în primire aghiotantului, precizându-ne ca, împreună cu un colonel de la operații, să-l însoțim pe toată durata aplicației.

Noua postură, deși îmi oferea condiții mult mai bune de transport, era deosebit de agitată și obositoare, atât eu cât și operatorul fiind obligați să lucrăm neîntrerupt ziua și noaptea, pentru a face față întrebărilor capriciosului șef. Eram conștienți de faptul că orice ezitare sau greșeală ne puteau fi fatale.

În afara necazurilor ei, misiunea a avut, desigur, și momente plăcute, în mai multe rânduri însoțindu-ne șeful în vizitele „particulare" pe care le-a făcut la diverse obiective turistice din Dâmbovița și Argeș, deplasări încheiate, de regulă, cu câte o masă copioasă și un excelent pahar de vin.

Revenind la expresia napoleonică cu care fusesem „amenințat" de generalul Pletos, în timp ce mă deplasam la șeful M.St.M., trebuie precizat că **dilema** lui, departe de a fi întemeiată, provenea de la aprecierea greșită a scopului real al chemării mele. Crezând că ordinul de a mă prezenta la generalul Ion Gheorghe ar fi fost legat de modul dezastruos în care raportase și își susținuse hotărârea, „micul" general s-a gândit că nu ar fi rău ca, preventiv, să mă atenționeze pentru a nu înrăutăți situația.

Întâlnindu-l ceva mai târziu, am explicat care a fost scopul chemării, asigurîndu-l că, chiar dacă s-ar fi pus problema disutării și aprecierii raportului său, poziția mea nu s-ar fi modificat față de cea cunoscută.

*

Aplicația tactică cu trupe a D. 2 Mc. din Bănie va continua conform planului inițial alte câteva zile, rezultatele bune și foarte bune obținute în final, răsplătind din plin eforturile și oboseala tuturor participanților.

Era o perioadă când, în ciuda restricțiilor și limitelor impuse de regimul comunist, armata țării făcea ceea ce era abilitată să facă, adică să se pregătească de luptă, pentru a putea răspunde prin fapte misiunii ei sacre - apărarea independenței, suveranității și integrității teritoriale a României.

*

Odată încheiată activitatea, m-am înapoiat la unitate, raportând şefului direcţiei despre modul de îndeplinire a misiunii şi principalele concluzii şi învăţăminte rezultate. Pe parcursul scurtei mele prezentări, am evitat cu grijă să intru în detalii ce puteau fi uşor interpretate ca merite personale. Acesta a fost poate şi motivul pentru care generalul Dumitru a ordonat adunarea secţiei, mulţumindu-mi şi evidenţiind, în faţa întregului colectiv, modul exemplar cum m-am pregătit şi îndeplinit misiunea.

A fost o confirmare a faptului că mă achitasem de dezideratul exprimat de şeful direcţiei la primirea misiunii, de a ţine la onoarea şi prestigiul D.I. din M.St.M..

Mult mai târziu, adică în toamna anului 1972, când mi se va acorda „la excepţional" gradul de locotenent-colonel, voi afla că, după încheierea aplicaţiei cu D. 2 Mc., D.I. fusese felicitată personal de şeful M.St.M. pentru contribuţia adusă şi rezultatele obţinute în organizarea şi conducerea procesului de instruire al trupelor.

3 - „OFIŢER DE PERSPECTIVĂ"

La începutul anilor '70, unul din sloganurile îndrăgite şi des folosite de şeful D.I., generalul Dumitru, mai ales cu ocazia bilanţurilor sau încheierii notărilor de serviciu, era cel de „ofiţer de perspectivă în munca de informaţii".

Desigur, înafara aspectului său formal, lozinca avea şi un anumit scop mobilizator, urmărind, şi de multe ori reuşind, să determine cadrele unităţii să se pregătească cu asiduitate în vederea unei eventuale trimiteri în misiuni peste hotare. La vremea respectivă, D.I. dispunea de propriul sistem de instruire profesională, ce cuprindea diverse forme, de la cele individuale până la convocări sau cursuri organizate, cu sau fără scoaterea din program.

Astfel, pentru învăţarea unei limbi străine sau perfecţionarea cunoştinţelor în acest domeniu, funcţionau mai multe cursuri cum erau cele de engleză, franceză, germană şi italiană.

Ca unul din ofițerii amenințați permanent cu „perspectiva", accept ca la începutul anului 1970 să urmez cursul de limbă engleză, după un program combinat ce prevedea ținerea orelor de clasă atât în timpul serviciului cât și în afara acestuia. Lecțiile erau predate de o tânără și inteligentă profesoară care, pe lângă calități pedagogice aparte, era înzestrată și cu un farmec deosebit peste care nu puteam să trecem, obligându-ne să fim cu toții elevi sârguincioși.

După primele ore de clasă, deși mai puțin dotat de natură cu aptitudini pentru acest domeniu, devin destul de încrezător în posibilitățile mele de a termina cu succes cursul de limbă engleză. În final, eforturile noastre, susținute pe durata a 2 ani de studiu, sunt încununate de succes, toți cei 9 ofițeri-elevi fiind declarați reușiți la examenul de absolvire. Aici, se impune să evidențiez din nou meritul frumoasei noastre profesoare care, prin tinerețea și modul ei plăcut de a se impune, a contribuit hotărâtor la formarea noastră ca buni cunoscători de limbă engleză.

Abia terminat cursul de engleză, din raționamente greu de înțeles, în perioada imediat următoare, am fost obligat să încep, fără să finalizez, studiul altor două limbi străine, respectiv germana și turca.

Dacă la cursul de germană, pe care l-am frecventat vreo 5-6 luni, am fost înscriși 3 sau 4 ofițeri, fiecare cu „perspectiva" și gândurile lui, la turcă eram singurul „elev", situație ce a dat naștere și la unele „vorbe". Totul a pornit de la faptul că, pentru desfășurarea orelor de clasă, profesoarei mele, o tânără destul de simpatică dar care nu prea vorbea limba lui Baiazid, i-a fost rezervată o nișă amenajată în podul școlii, în care, spre invidia colegilor, rămâneam singuri câteva ore pe săptămână.

Lăsând gluma la o parte, situații de genul celor de mai sus, prin care ofițerii erau puși să învețe, pentru ca profesoarele să-și îndeplinască norma didactică, nu au fost singulare, ele fiind urmarea unor disfuncțiuni apăruta la nivelul locțiitorilor șefului D.I. Mă refer, în special, la perioada când de pregătirea cadrelor s-a ocupat colonelul Șerbănescu, un artilerist confuz, pus întâmplător pe scaunul de locțiitor, după ce îndeplinise, mai mulți ani, funcția de atașat militar în Vietnam.

Cu aceleași argumente ale „perspectivei" ce mă aștepta, la 01 aprilie 1973 am fost mutat de la S. a 4-a (cercetare la trupe - n.n.) la S. a 2-a, ce răspundea de conducerea și îndrumarea atașaților militari români acreditați în străinătate. Șef al noului compartiment era colonelul Cornel Berar, un

ofițer cumpătat, calm și meticulos, ce lucrase mulți ani în exterior.

La mai puțin de doi ani de la luarea în primire a câtorva sectoare operative ale secției, am fost chemat de colonelul Berar care, deși cunoștea și înțelegea situația mea, inclusiv faptul că cerusem de nenumărate ori să părăsesc direcția, îmi propune să urmez un nou curs, de data aceasta pe cel de limbă italiană.

Sătul de cursuri cum eram, accept propunerea, mai mult din respect pentru șef, insistând să mă sprijine pe mai departe, în tentativa mea de a fi mutat la trupe.

„Da, măi băiete! Te voi ajuta pentru că meriți", îmi răspundea el cu o voce calmă și înțelegătoare.

„Știu că te simți la noi ca un șoim în laț și că ai putea face mai mult dacă ai fi lăsat să pleci acolo unde îți este locul", continua șeful să mă îmbuneze.

Mobilizat sau nu, cursul de limbă italiană am fost nevoit să-l urmez până la capăt, efortul depus fiind mult mai mic decât cel făcut pe timpul orelor de engleză, germană sau turcă. Programul de învățământ l-am început ceva mai târziu, sub conducerea profesoarei Iorga, una din cele mai pregătite și exigente cadre didactice ale D.I.

Spre deosebire de celelalte fete, doamna Iorga era o femeie mai în vârstă, cu ceva probleme personale, fapt ce explica, în bună măsură, modul ei de comportare, de multe ori exagerat și rece.

Cu solide cunoștințe de pedagogie, profesoara Iorga reușește ca, printr-o dăruire ieșită din comun, să mă învețe, într-un timp relativ scurt, să vorbesc, citesc și scriu bine în limba italiană.

Fără să anticipez prea mult derularea evenimentelor, nu pot să nu recunosc că efortul și dăruirea profesoarei Iorga nu au fost zadarnice, limba italiană învățată de la această pedagogă plină de zel profesional, folosindu-mi din plin în misiunile pe care soarta mi le va rezerva.

❋

În D.I. din M.St. M., cunoașterea uneia sau mai multor limbi străine era o condiție obligatorie, dar nu suficientă pentru cadrele ce lucram în diverse compartimente operativ-informative.

Relatam ceva mai înainte că planul de pregătire de specialitate al personalului unității cuprindea mai multe forme organizate de instruire, unele le nivel post-academic, cum era și „Cursul de ataşaţi militari".

În prima parte a anilor '70, cursul menționat avea o durată variabilă (6-11 luni) și era condus de colonelul de aviație Bucur Herescu alias „Blazius", ofițer cu o vastă experiență informativă, acumulată pe timpul îndeplinirii mai multor misiuni acoperite în exterior, cu precădere în Germania Federală.

Cum frecventarea acestei forme de pregătire era obligatorie pentru toți „ofițerii de perspectivă", categorie în care mă încadram de mai mulți ani și eu, în toamna lui 1972, pe când eram încă cercetaș, fără vreo posibilitate de a-mi spune părerea, devin din nou ofițer-elev.

Cursul avea ca obiectiv principal pregătirea operativ-informativă a ofițerilor ce urmau să îndeplinească misiuni oficiale sau acoperite în exterior, cu prioritate în țările cu care România avea stabilite relații diplomatice.

Programul de învățământ, foarte încărcat și în multe privințe confuz, cuprindea mai multe categorii de pregătire și materii de specialitate, unele cu un volum ce depășeau posibilitățile reale de însușire ale elevilor în timpul afectat.

Pe lângă pregătirea operativ-informativă, psihologică, istorico-geografică etc., o atenție sporită se acorda studiului fenomenului militar contemporan, cu toate că explicarea acestuia era adesea deformată din motive ideologice.

Pe durata cursului, învățământul, cu un pronunțat caracter aplicativ, s-a desfășurat pe baza lecțiilor și altor materiale didactice pregătite în cadrul D.I. Orele de clasă erau astfel structurate încât o bună parte din timpul la dispoziție să fie dedicat însușirii unor forme și procedee cu relevanță practică pentru munca informativă.

Includerea în programul cursului și a obișnuitelor lecții politice, nu a fost de natură să afecteze substanțial pregătirea profesională și de specialitate a ofițerilor-elevi. Meritul, în promovarea valorilor și tradițiilor în instruirea noastră, l-au avut deopotrivă atât șeful cursului cât și grupul de lectori și profesori, militari și civili.

Cel mai deficitar aspect al organizării și funcționării cursului de ataşați militari l-a constituit, pe lângă durata relativ scurtă a acestuia în raport cu obiectivele propuse, sistemul de apreciere al nivelului de pregătire al cadrelor. Ca și în alte domenii de activitate ale D.I., rezultatele în muncă sau la învățământ erau influențate, de multe ori hotărâtor, de gradul și funcția persoanei, activiștilor de partid rezervându-li-se aprioric poziții

și locuri fruntașe chiar dacă posibilitățile specifice și pregătirea profesională a acestora lăsau de dorit.

În concluzie, se poate aprecia că, deși influențat de restricțiile și limitele impuse de sistemul politic al vremii, cursul de ataşaţi militari, în forma sa superioară de organizare a pregătirii operative, a avut un rol hotărâtor în perfecționarea pregătirii viitorilor lucrători din domeniul informațiilor militare. Prin conținutul diversificat al programului și nivelul ridicat de desfășurare al lecțiilor și prelegerilor, cursul organizat de D.I. rivaliza, în anii aceia, cu oricare altă formă similară de pregătire din armatele europene.

*

Din numeroasele activități practice - firesc cu scop de învățământ - la care am participat pe timpul cursului de ataşaţi militari, am să mă refer, în continuare, la două exerciții, organizate în zone și cu obiective diferite. O voi face, păstrând secretul multor elemente operative, a căror valabilitate se menține și în zilele noastre.

Pentru început, aș dori să menționez că asemenea aplicații constituiau forme superioare de pregătire dar și de verificare a posibilităților reale ale viitorilor ofițeri de informații de a îndeplini misiuni în exterior.

Primul exercițiu, cu grad de dificultate mai redus, s-a executat la câteva luni de la începerea procesului de învățământ. El a constat în deplasarea legendată a ofițerilor-elevi în mai multe garnizoane din țară, cu misiunea de a executa „studiul situației locale" și a posibilităților de identificare a unor medii și persoane cu valoare informativă.

Celui ce vă povestește și unui coleg cercetaș, căpitanul de rangul trei Gavrilă Gritu, ne-au fost repartizate orașul de la poalele Tâmpei și câteva obiective militare din zonă.

Deplasarea la Brașov și cazarea la un hotel din piața Sfatului le voi face fără nici o dificultate deși, ca document de identitate, nu dispuneam decât de un ordin de serviciu contrafăcut.

În cazul „căderii", pentru evitarea unor situații neplăcute, fiecare ofițer particitant la exercițiu avea asupra lui un plic sigilat, cu datele personale reale și o scurtă justificare a scopului prezenței în orașul respectiv. Desigilarea plicului și prezentarea documentului în fața organelor abilitate (miliție sau securitate) însemna de fapt deconspirarea și ratarea misiunii.

A doua zi, dis-de-dimineață, deşi răcit cobză, încep „studiul" conform planului aprobat în prealabil de „centru". Rezultatele primelor 48 ore de alergătură au fost destul de încurajatoare, cu excepția unuia din obiectivele esențiale ale misiunii, identificarea unui viitor colaborator.

În seara celei de-a treia zi de „clandestinitate", obosit şi oarecum abătut de insuccesele ce se ținuseră lanț în descoperirea şi apropierea unuia dispus să „cânte", mă întorc la hotel unde, după o baie fierbinte, mă bag în pat încercând să mă „lecuiesc" cu două aspirine „Bayer".

Doborât de febră şi pe jumătate adormit, sesizez cu destulă întârziere că cineva bătea insistent la uşă.

Deschid şi, ce să vezi! În fața mea se afla nimeni altul decât şeful cursului, colonelul Herescu.

Cu blândețea-i caracteristică, „Blazius", după câteva sfaturi medicale, unele nerealizabile în condițiile în care mă găseam, îmi cere să mă echipez şi să-l urmez la un restaurant pentru a servi masa. Neavând altă posibilitate, abia ținându-mă pe picioare, îl însoțesc până la Cerbul Carpatin din apropiere unde ocupăm o masă situată în apropierea ringului de dans.

Atmosfera veselă din frumosul local braşovean, şi cele câteva cești de țuică fiartă fac într-adevăr minuni, repede uitând de gripa ce aproape mă doborâse.

Conform programului gazdelor, puțin după orele 22.00, pe ringul din apropierea noastră, în şir indian, îşi face apariția un grup folcloric în costume tiroleze, cu dansuri şi cântece specifice.

Spre totala noastră uimire, şirul de „tirolezi" era încheiat de colegul meu Gritu, cel care, ca şi mine, se afla în misiune „secretă" la Braşov. Bine dispus şi preocupat să țină ritmul cu paşii dansatorilor ce-l precedau, el observă abia la al doilea tur prezența noastră. După câteva clipe de evidentă şovăială, marinarul îşi ia inima în dinți, prezentându-se în şoaptă colonelului Herescu care, printr-un gest similar, îl invită să ia loc. Fără să fie întrebat, el încearcă să explice, destul de confuz şi neconvingător, că se afla în local de câteva ore, însoțit de un medic militar pe care tocmai încerca să-l „convertească" la spionaj.

Adevărul, cu totul altul, şi care nu avea nimic comun cu misiunea, îl voi afla de la colegul meu Gritu mult mai târziu, cu promisiunea din partea mea să-i păstrez secretul, lucru pe care îl fac şi cu această ocazie.

În jurul orei unu, toți trei părăsim localul, cu şi marinarul intrându-ne rapid în rol, iar şeful, după ce se urcă într-un taximetru, îşi pierde urma în umbrele nopții.

Ajuns la hotel, aparent refăcut, mă odihnesc câteva ore, pentru ca dimineața, să pot să reiau alergătura, exact de unde rămăsesem, adică de la identificarea unei surse informative dispuse să mă ajute.

Spre norocul meu, chestiunea o voi rezolva, aparent ușor, către sfârșitul misiunii, prin descoperirea, într-un bar din vecinătatea hotelului, a unui „palavragiu" și avid de chilipiruri, în persoana unui inginer de la o uzină militară din zonă.

Individul, după câteva pahare de pălincă, cu efect anestezic asupra conștiinței, intră într-un joc periculos care, dacă ar fi fost real, sigur ar fi produs mari necazuri lui și întreprinderii din care făcea parte.

Atribuind reușita acțiunii mele de identificare a unui viitor „colaborator" norocului, nu am făcut altceva decât să aduc în atenție, printr-un exemplu elementar, ceea ce istoria spionajului real a confirmat dintotdeauna, și anume că „fortuna" sau întâmplarea fac parte adesea din joc, dilema fiind de partea cui se situează.

Revenind la misiunea școală de la Brașov, nu-mi rămâne decât să adaug, în loc de concluzie, că ea s-a încheiat fără incidente, la termenul stabilit, rezultatele răsplătind, în parte, efortul mare făcut, în condițiile în care febra nu mi-a scăzut sub 38 grade.

*

Un alt exercițiu, mult mai complex și angajant, la care am participat, tot pe post de „agent secret", a avut loc spre finalul cursului de ataşați militari, mai precis în prima decadă a lunii martie 1973.

În cadrul aplicației, am primit misiunea să mă deplasez legendat în orașul Mangalia unde, după asigurarea pe cont propriu și fără documente de identitate a cazării și mesei, să efectuez un studiu informativ detaliat asupra șantierului și bazei navale, inclusiv prin pătrunderea conspirată în cele două unități. Despre o posibilă prezență a „unor străini" în zona de litoral fuseseră puse în stare de alertă miliția și securitatea din Mangalia și Constanța.

Pentru culegerea de informații am fost dotat cu câteva mijloace tehnice, destul de rudimentare, constând din aparatură de fotografiat, filmat și înregistrat (ascultat).

Astfel pregătit, mai mult psihic decât material, cu plicul „salvator" bine ascuns în căptușeala hainei, mă îmbarc pe trenul de litoral, pentru ca

după câteva ore să cobor pe peronul gării din Mangalia, sub o ploaie măruntă şi rece. Dealtfel, timpul mohorât, de sfârşit de iarnă, a constituit un obstacol greu de depăşit, mai ales pe planul „legendării" prezenţei mele în diverse zone ale oraşului.

După mai multe tentative eşuate de cazare, unele constituindu-se în adevărate pozne, reuşesc ca în prima noapte a misiunii să mă odihnesc la o bătrânică, prin închirierea unei camere destul de elegante, undeva în apropierea falezei.

Bucuria a fost de scurtă durată, a doua zi în zori fiind nevoit să părăsesc locuinţa în urma intervenţiei, încă de cu seară, a fiicei bătrânei care, auzind că am fost găzduit fără acte, se supără foc pe maică-sa cerându-i ca dimineaţa să mă legitimeze sau să mă dea afară. „Culmea norocului", fata noastră era funcţionară la vamă, organ aflat atunci sub controlul total al securităţii.

În final, problema cazării o voi rezolva prin închirierea unei garsoniere confort patru, situată undeva într-un bloc din vecinătatea bazei navale. Noua locuinţă, mizerabilă şi fără apă curentă, îmi oferea în schimb condiţii excelente de acoperire şi observare a unităţilor militare, inclusiv de fotografiere şi filmare mascată.

Studiul şantierului naval şi al bazei maritime, cu tot ce comportă o astfel de activitate informativă, l-am realizat pe durata următoarelor două zile, interval în care am reuşit să pătrund şi să rămân în cele două obiective mai bine de patru ore.

Relatând acum despre reuşita acelei misiuni şcoală, nu pot să nu recunosc, aşa cum am făcut-o şi la vremea respectivă, că ea s-a datorat, în parte, deficienţelor grave existente în sistemul de pază şi apărare a celor două unităţi ale marinei militare. Am în vedere apoi totala lipsă de vigilenţă şi interes a unor militari şi civili pe care i-am întâlnit şi folosit, fără ca vreunul dintre ei să se sesizeze şi să mă „întrebe de sănătate".

Planul meu de acţiune, întocmit într-o variantă posibilă, cu legende realiste şi credibile, ar fi fost totuşi uşor dat peste cap dacă comandanţii unităţilor vizitate ar fi respectat, în minimul lor, ordinele şi dispoziţiunile în vigoare.

La toate acestea s-ar mai putea adăuga apoi faptul că întreaga acţiune s-a desfăşurat într-o zonă cunoscută a teritoriului naţional, unde pericolul real consta de fapt numai în ratarea unei activităţi de învăţământ.

❋

Odată misiunea încheiată, parcă „tras de aţă", mă gândesc că nu ar fi rău să folosesc cele câteva ore, rămase până la plecarea trenului spre Bucureşti, pentru a-mi cinsti succesul, la un bar din apropierea Casei Armatei.

La intrarea în local, în timp ce căutam o masă care să îndeplinească condiţia, de acum bine întipărită în minte - „să vezi totul şi să fii văzut de câţi mai puţini" - sunt întâmpinat de un fost coleg din şcoala militară şi pe care nu-l văzusem din 1955, adică de la avansarea la gradul de locotenent.

În modul cel mai firesc, după ce ne salutăm şi îmbrăţişăm cu căldură, ne aşezăm la o masă din vecinătate, comandând o „baterie" de vin şi ceva de-ale gurii.

Discuţiile, la început banale, se însufleţesc pe parcurs cu multele amintiri despre anii frumoşi dar duri ai şcolii Militare din Sf. Gheorghe, despre foşti comandanţi şi colegi, despre garnizoanele prin care trecusem şi necazurile vieţii, etc., etc.

Venind vorba de locul de muncă al fiecăruia la data întâlnirii, eu recurg la una din „legendele" studiate încă de la plecarea din Bucureşti, explicându-i, oarecum plictisit, că lucrez ca ofiţer unu în Secţia cadre a M.St.M. şi că mă aflu în Mangalia pentru efectuarea unor verificări de personal.

Cât priveşte colegul meu, pe numele lui adevărat, maiorul Vasile, observ că acesta evită sistematic să-mi spună cu ce se ocupă, oprindu-se undeva pe la Constanţa, când îndeplinea funcţia de comandant de companie cercetare.

Intuind că ceva nu era în regulă insist, întrebându-l într-o doară: „ce face totuşi un infanterist într-o garnizoană plină de marinari?". După o scurtă ezitare se destăinuie, admiţând, ca între „prieteni", că este ofiţer de contrainformaţii la o unitate de pe litoral şi că aşa cum cunosc şi eu, lucrătorii operativi ai D. a VI-a nu au voie să-şi decline identitatea, mai ales într-un local public.

„Bei în timpul şi din cauza serviciului", glumesc în continuare, gândindu-mă că poate chiar eu eram cel vânat.

Aburiţi un pic de parfumul celor câteva pahare de Murfatlar, uităm rapid cine eram şi cu ce ne ocupam fiecare, continuând să depănăm firul amintirilor „tinereţii".

Sosind momentul plecării, îmi iau la revedere invitându-mi colegul să-mi facă o vizită la Bucureşti.

Vizita are să mi-o facă într-adevăr, dar după foarte mulţi ani, respectiv pe la începutul lui 1990, dată la care eu îndeplineam funcţia de şef al contraspionajului militar. Locotenentul-colonel Vasile, scos la pensie după desfiinţarea organelor de contrainformaţii din armată, venise să mă vadă, prilej pentru a ne aduce aminte şi de întâlnirea de la Mangalia, din primăvara lui 1973.

4 - SURPRIZA LUI PAFENCU

Pregătirea practică a ofiţerilor D.I., în vederea îndeplinirii unor misiuni complexe, se realiza şi prin organizarea de exerciţii operative, brodate pe concepţiile aplicaţiilor cu trupe, de stat major sau a celor de mobilizare, conduse de eşaloanele centrale. În toate situaţiile, înafara unor scopuri de învăţământ specifice muncii informative, se urmărea şi verificarea măsurilor de pază şi apărare luate de U. şi M.U. participante.

Un asemenea exerciţiu, la care am fost angajaţi mai mulţi ofiţeri din unitate, a avut loc în vara anului 1974 cu ocazia mobilizării parţiale a D. 9 Mc. - Constanţa, comandată de generalul Pafencu.

Misiunea mea consta în urmărirea activităţii statului major mobilizat, pătrunderea în P.C. al M.U. şi executarea mai multor acţiuni de „cercetare-diversiune". Pătrunderea şi părăsirea raionului aplicaţiei urmau să fie planificate de mine, în raport de condiţiile şi situaţia concretă din teren.

Deplasarea la Constanţa, cazarea şi studiul preliminar al oraşului le-am făcut în timpul stabilit, fără nici-o întâmplare demnă de reţinut.

Pe timpul alarmării şi punerii în aplicare a primelor măsuri din planul de mobilizare, reuşesc chiar să pătrund în incinta Centrului Militar şi a unei unităţi mobilizate, urmărind la faţa locului activităţile desfăşurate. Mai mult, la comisariat, pe fondul aglomerării şi confuziei create, sunt pe punctul să mă substitui unui rezervist care cerea insistent amânarea concentrării din motive familiale. Până la urmă renunţ, limitându-mă să-i „rezolv necazul", dându-mă drept ofiţer al centrului, calitate în care iau măsura să-i aprob cererea, reţinându-i ordinul de chemare.

Despre începerea misiunii şi trecerea la etapa următoare raportez „centrului", folosind telefonul şi un sistem simplu de codificare.

Deplasarea în raionul de dispunere a unităţilor mobilizate, mai precis într-o localitate din vecinătatea acestuia, o fac cu ajutorul unui autobuz de linie, sub legenda unui „rezervist întârziat". La ajungerea în localitatea cu pricina, situată la câţiva kilometri de raion, şi depăşirea controlului efectuat de o patrulă de miliţieni, mă instalez în post de observare, undeva pe marginea de nord-vest a satului, într-o lizieră deasă de salcâmi. Locul ales mi-a oferit condiţii excelente de mascare şi ţinere sub control a unicului drum ce făcea legătura cu pădurea în care se aflau dislocate mai multe unităţi din cele constituite în cadrul aplicaţiei de mobilizare.

Târziu, către orele 20.00, nu departe de locul meu de observare, îşi face apariţia un grup de transmisionişti gălăgioşi, în căutarea unei defecţiuni apărute pe cablul telefonic de campanie, ce asigura legătura între P.C. şi centrala telefonică din localitate. Fără nici un efort fizic aflu de fapt ceea ce îmi trebuia: un itinerar marcat, care să conducă sigur spre raionul în care urma să acţionez.

Cum distanţa ce urma s-o parcurg pe jos, în condiţii de noapte şi în teren necunoscut, era de peste 4 Km., decid ca deplasarea şi pătrunderea să le fac în partea a doua a nopţii, între orele 24.00-03.00. Din experienţa practică cunoşteam că era intervalul cel mai critic, când pleoapele ochilor devin tot mai grele, făcând să picotească până şi santinelele din posturi.

Odată pregătirile terminate, puţin după cântatul cocoşilor de miezul nopţii, echipat în uniforma de sergent pe care o purtasem în raniţă, mă pun în mişcare urmărind atent traseul cablului telefonic.

După vreun kilometru de mers, printre lanurile de grâu îmbibate de ploaie, itinerariul devine tot mai greoi ca urmare a terenului frământat şi a salturilor făcute de cablul telefonic peste diverse obstacole naturale. În aceste condiţii, dacă ocolirea porţiunilor de teren greu accesibile, formate mai ales din râpe şi albii de pârâuri secate, însemna efort şi transpiraţie, revenirea la vechiul traseu constituia o mare problemă, ca urmare a întunericului şi lipsei unor repere de orientare pe timp de noapte.

Cu multe peripeţii şi frânt de oboseală reuşesc ca, după circa 2 ore şi 30 minute de mers continuu, să ies în apropierea unui post de control, marcat cu o barieră vopsită în dungi şi păzită de un soldat pe jumătate adormit.

Pentru orice eventualitate, m-am abătut din drum, undeva lateral în

pădure, orientându-mă în continuare după somațiile santinelelor și luminile din corturile în care se lucra. Pătrunderea propriuzisă o fac după un ocol adânc, urmărind apoi un traseu dinspre partea deasă și mai puțin accesibilă a pădurii, către centrul raionului P.C.

Ajuns pe un loc dominant din teren, timp de aproximativ 20 minute rămân în ascultare și observare, încercând să stabilesc dispunerea în teren a diferitelor elemente de dispozitiv și a sistemului de pază și apărare a acestora.

Epuizat de efortul depus, după ce-mi „completez" uniforma cu o manta, o centură și o bonetă, după modelul celor care fuseseră distribuite rezerviștilor, mă retrag într-un mărăciniș dens unde îmi improvizez un fel de culcuș-ascunzătoare. Locul, situat la circa 350-400 m. de liziera pădurii, îl alesesem pe timpul pătrunderii, el oferindu-mi, pe lângă o bună mascare, condiții optime de observare și părăsire în ascuns a raionului.

Încurajat de liniștea din tabără, până la ivirea zorilor mai fac un salt în sectorul formațiunilor de servicii (logistice) de unde „împrumut" o pătură, două bidoane de apă, câteva pâini și un sac de merinde plin cu conserve de fasole, garnisite cu costiță afumată de porc. În drum spre adăpost, reușesc să intru, fără mari probleme, într-un cort izolat unde, printre altele, dau peste o situație cu numărul cadrelor mobilizate și active ce serveau masa la popotă, efectivele unor subunități nou constituite și situația echipării acestora, etc.

Ajuns cu bine la ascunzătoare, mă odihnesc câteva ore după care reiau observarea, de data aceasta pe timp de lumină, determinând în teren și punând pe o schiță întreaga dispunere a P.C. și a unor formațiuni din apropiere. Indisciplina crasă ce domnea în tabără, inclusiv pe linia păstrării secretului convorbirilor telefonice - expresii în clar și cu voce ridicată de răsuna pădurea - mă ajută să rețin o serie de informații de valoare cu privire la efectivele mobilizate, programul unităților, mișcările de oameni și materiale și multe altele. A fost și motivul pentru care am rămas în adăpost întreaga zi, refăcându-mi forțele, punând în ordine datele obținute și aducând unele îmbunătățiri adăpostului.

Seara tîrziu, urmând un traseu ceva mai complicat, mă deplasez în sectorul statului major, ocupându-mă cu prioritate de activitatea celor de la operații. După câteva tentative pline de emoții, reușesc ca, folosind o legendă solidă, să intru în cortul șefilor de arme, să fotografiez parțial o hartă de lucru și să semnez, cu pseudonim, mai multe documente secrete, marcând în acest fel „sustragerea" lor.

Înainte de a mă retrage, mai dau o raită pe la unele corturi şi autospeciale, amuzându-mă cu scoaterea capsulelor de la microreceptorele unor telefoane, schimbarea cheilor de la bordul mai multor autovehicule, desfacerea bornelor de la baterii şi chiar demontarea câtorva pistoale mitralieră găsite pe un rastel improvizat, păzit de un planton ce dormea dus.

Părăsesc raionul, în jurul orei trei dimineaţa, hotărât ca după odihnă şi punerea în ordine a uniformei de sergent să revin, dar nu noaptea ci în plină zi.

Încep deplasarea în jurul orei 10.30, folosind un traseu cunoscut ce conducea în apropierea parcului auto. De acolo, cu inima în dinţi şi atent să nu fac vreo greşeală care să atragă atenţia ofiţerilor întîlniţi, colind raionul înreginstrând pe minifon sau reţinând tot ceea ce mă interesa. Timp de aproape 4 ore, salutând regulamentar superiorii, sau răspunzând, destul de rar, la salutul simplilor soldaţi, mă mişc ca la mine acasă, fără ca cineva să se sesizeze sau să mă întrebe ceva.

La ora mesei, fără să stau prea mult pe gânduri, cu o gamelă şi o lingură „împrumutate" de la un camarad distrat, mă aşez cuminte la rândul ce abia se forma, în dreptul unei bucătării de campanie.

Rolul de distribuitor al hranei şi-l asumase un plutonier bucălat care, cu multă imaginaţie, inventa câte o înjurătură folclorică pentru fiecare polonic cu zeamă pe care îl răsturna în gamela întinsă.

Venindu-mi rândul, aproape instinctiv şi fără a-l privi în ochi, şoptesc ca pentru mine: „În loc de înjurătură eu aş prefera o bucată de carne".

Bătrânul „miciman", după câteva clipe de nedumerire, duce nervos polonicul spre fundul cazanului de unde scoate un os de mai să nu intre în gamelă. Fără să scot o vorbă, îl privesc cu înţeles, aproape asigurându-l că am să mă întorc pentru a-i mulţumi.

Tensiunea nervoasă şi oboseala acumulată, accentuate şi de agitaţia ce apăruse în P.C., mă determină să mă retrag devreme la „cuib" unde rămân până către miezul nopţii. Era ultima şi cea mai grea noapte din cele trei de când îmi asumasem rolul de „cercetaş-diversionist". Spun aceasta deoarece la adăpostul întunericului rămas la dispoziţie, urma să pun în aplicare ultimile prevederi ale planului şi misiunii, pregătind pentru „distrugere" câteva obiective importante din raion.

Operaţiunea de „minare", natural marcată prin încărcături false şi alte mijloace specifice, a durat până către orele 03.30 dimineaţa.

Dintre „distrugerile" programate, menţionez numai pe cea de la cortul

căptușit cu pânză albă al generalului Pafencu, unde am plasat, legată de pat, cea mai sofisticată încărcătură pe care o aveam asupra mea, în realitate un dispozitiv electronic care la detonare emitea un sunet caracteristic și câteva fire de fum negru.

Reîntors cu bine la adăpost, după mai puțin de două ore de odihnă, am trecut la un incomod dar necesar program gospodăresc, constând din bărberit, curățatul uniformei și pregătirea bagajului în vederea părăsirii definitive a „campingului".

Înainte de a relata câteva aspecte referitoare la părăsirea raionului de acțiune, cred că ar fi util să reamintesc, chiar cu riscul de a mă repeta, că participam la o aplicație de mobilizare a unor indicative din cadrul D. 9 Mc. - Constanța, comandată la vremea respectivă de generalul-maior Pafencu.

Generalul Pafencu și alții ca el, făceau parte din galeria oamenilor de încredere ai lui Ceaușescu, avansați și puși în funcții pe motive de loialitate față de partid și mobilitate a coloanei vertebrale. Unii dintre ei se întreceau și chiar se mândreau nu prin calități de comandanți sau rezultate în muncă, ci prin felul lor dur, optuz și absurd de a se comporta față de subordonați. Ca ofițer în Secția cercetare la trupe din M.St.M., cunoscusem bine pe acest general îngâmfat și capricios, în câteva ocazii asistând personal la ieșiri necontrolate, jignitoare și umilitoare pentru cei prezenți.

Revenind la ultimul act al misiunii: ieșirea din raion și retragerea, trebuie menționat că planul îl detaliasem cu peste 48 ore în urmă, adică imediat după ce am stabilit cu exactitate programul celor din tabără. Astfel, am ales să părăsesc zona pe timpul desfășurării revistei de front a unităților și formațiunilor mobilizate, planificată să aibă loc în ziua respectivă, începând cu orele 09.00, pe un platou din vecinătatea ascunzătorii mele.

Între timp, se anunțase că la activitatea respectivă urma să participe șeful M.St.M., generalul Ion Gheorghe care, în treacăt fie spus, fusese informat despre prezența unor ofițeri ai D.I. în raion, fără detalii privind identitatea și misiunile fiecăruia.

Așadar, la orele 08.30, a celei de-a 4-a zi de când mă aflam în misiune, toate unitățile și formațiunile participante își ocupaseră locul în dispozitivul pentru revista de front, în timp ce comandanții acestora se străduiau să mai retușeze câte ceva la ținuta și modul de prezentare al militarilor. În flancul drept al dispozitivului se afla, ca de obicei, grupa de ofițeri ce însoțea pe șeful M.St.M.

Punctual, la ora 09.00, își face apariția generalul Ion Gheorghe care, după primirea raportului de la comandantul diviziei și trecerea în revistă a trupelor, ordonă continuarea executării celorlalte activități din program.

Sosise momentul ca și eu să „ies din situație", părăsind ascunzătoarea pentru a-mi declina identitatea.

Cu ținuta curată dar destul de șifonată, centura strânsă pe talie și ranița bine fixată pe spate, parcurg în pas viu cei trei sute de metri ce mă despărțeau de platou, fără să pierd din vedere locul unde se afla șeful M.St.M. însoțit, firește, de comandantul diviziei.

Ajuns în dreptul generalului Ion Gheorghe, aștept puțin să-și termine vorba, după care mă prezint cu voce tare: „Tov. general, sunt locotenentul-colonel Victor Negulescu, mă prezint cu ocazia încheierii misiunii în raionul de mobilizare al D. 9 Mc."

Șeful M.St.M., realizând repede despre ce este vorba, îmi întinde mâna și râzând îl întreabă pe Pafencu dacă a știut ceva.

Comandantul diviziei, în loc de răspuns, aducându-și aminte, probabil, și de o altă situație neplăcută pe care singur și-o crease cu vreun an în urmă, pe când eram cercetaș, începe să se agite și să mă amenințe, după prea bine cunoscutul său obicei.

Generalul Ion Gheorghe, după ce-și pune la punct subordonatul, atrăgându-i atenția că misiunea am executat-o din ordinul său, îmi cere să-i raportez pe scurt, de când mă aflu în zonă și concluziile la care am ajuns.

Deși supărat foc pe generalul Pafencu pentru ieșirea sa necontrolată, evit să fac aprecieri umilitoare, evidențiind, în schimb că, într-o situație reală, „elementele de cercetare-diversiune inamice, infiltrate în raion, ar fi putut produce diviziei pierderi mari în oameni și materiale și chiar scoaterea temporară din luptă a P.C.". Dintre obiectivele „minate" am indicat și cortul generalului Pafencu.

Aflând că intenționez să mă înapoiez la Constanța așa cum venisem, adică pe jos și cu un autobuz de linie, șeful M.St.M. ordonă lui Pafencu ca, după ce îmi va asigura servitul mesei, să-mi pună la dispoziție un mijloc de transport până în oraș.

Părăsesc platoul însoțit de un ofițer cercetaș și, din „umbră", de câțiva ceiști. În drum spre popotă, rog colegul să mă conducă la subunitatea unde reușisem să servesc o masă caldă, cu gândul evident de a-l întâlni pe plutonierul bucălat. Fiind șef depozit alimente, îl găsim foarte ușor,

rezumându-mă în a-i aminti de porția de oase pe care mi-o oferise, în schimbul renunțării la obișnuita înjurătură folclorică.

Mai rămân în P.C. aproximativ o oră, timp necesar schimbării uniformei de sergent cu hainele civile ce le aveam asupra mea, predarea „capturilor" și servitul unei porții de macaroane cu brânză la popota ofițerilor.

Pentru deplasarea la Constanța mi-a fost rezervat un loc în cabina unui camion din coloana de aprovizionare a taberei.

Ajuns la București, prezint șefilor modul cum a decurs misiunea, împreună cu un raport-sinteză cerut de șeful M.St.M.

*

Așa cum a rezultat și din cele expuse pe parcursul relatării mele, la reușita „misiunii școală" la care am participat, au concurat mai mulți factori, începând desigur cu acela că am acționat pe un teren amic, fără ostilitatea și pericolele situațiilor de luptă reale. Am fost ajutat apoi de cunoștințele și experiența ce le aveam cu privire la sistemul nostru de mobilizare, a principiilor regulamentare de organizare și dispunere în teren a U. și M.U. ale armatei.

Desigur, evidențiind câțiva factori ce au favorizat misiunea în teren, nu înseamnă că nu au existat și dificultăți, unele destul de mari și chiar apropiate situațiilor de campanie. Mă refer la condițiile de izolare totală în care am fost pus să acționez, pe timp de zi și noapte, într-un teren necunoscut și fără o bază logistică adecvată sau legătură cu „centrul".

Au fost condiții cu impact direct și puternic asupra stării psihico-morale a cercetașului, ce modelează, formează sau dezvoltă acele calități și deprinderi practice, necesare îndeplinirii unor misiuni informative reale, la pace și război.

CAPITOLUL III

PE MELEAGURI CLUJENE

1 - O DECIZIE GREOAIE

În relatările anterioare am arătat în extenso cum am ajuns să fac parte din D.I. din M.St.M., precum şi câteva momente şi întâmplări din perioada cât am lucrat în acest organ central.

Ritmul alert al activităţilor desfăşurate, ineditul şi complexitatea multora din problemele cu care ne confruntam, făceau ca timpul să se scurgă implacabil, cu singura satisfacţie a îndatoririi împlinite.

Începutul verii lui 1977, vară ce urma să marcheze împlinirea a 8 ani de când lucram în Serviciul de informaţii al armatei, mă găseşte în aceeaşi funcţie, de şef de sector în cadrul S. a 2-a, în competenţa căreia, după cum cititorul îşi reaminteşte, intra conducerea şi îndrumarea ataşaţilor noştri militari din exterior. Secţia, prin organizarea şi atribuţiile de serviciu, avea şi rol de pregătire pentru misiuni a viitorilor diplomaţi în uniformă. În anii aceia, cel puţin la nivelul reglementărilor teoretice, se prevedea ca ofiţerii destinaţi îndeplinirii funcţiilor de ataşaţi militari sau adjuncţi să efectueze un stagiu minim în unul din sectoarele secţiei. Am spus teoretic, deoarece din „raţiuni superioare", principiul era frecvent încălcat, mulţi din ataşaţii noştri militari sărind peste această etapă formativă, deosebit de importantă.

De altfel, cu câţiva ani în urmă, în perspectiva trimiterii peste hotare, fusesem adus şi eu în secţia colonelului Berar, unde, pe rând, mi s-a încredinţat conducerea a câţiva reprezentanţ militari în vederea înlocuirii lor.

Mai mult, la sfârşitul anului 1976, am fost chiar nominalizat pentru postul Roma, hotărârea fiind urmată de o serie de măsuri practice pe linia pregătiri operativ-informative şi perfecţionării cunoştinţelor de limbă italiană.

Neîncrezător în noua variantă - practica dovedise că rareori decizii de acest gen deveneau realitate, şi sătul de cursuri, verificări şi probe - răspund

fără entuziasm noilor eforturi ce mi se cereau. Scepticismul manifestat de mine ajunge repede la urechile șefului direcției, generalul Dumitru, care intervine prompt, chemându-mă la el și atrăgându-mi atenția că „de data aceasta hotărârea este definitivă". Punându-mi în față, pentru a nu știu câta oară, formula atât de îndrăgită de șef cu privire la „perspectivă" îi răspund cu toată sinceritatea: „Asupra mea astfel de încurajări nu mai au, de mult, nici-un efect, și ca urmare, măsura cea mai justă ar fi să-mi aprobați plecarea din unitate". Concret, îi prezint chiar rezultatul discuțiilor, pe care le avusesem cu câteva săptămâni în urmă, cu generalul Popescu, comandantul A. a 3-a-Cluj, în urma cărora acceptasem propunerea acestuia de a prelua comanda unui regiment macanizat din Timișoara.

Surprinzător, fără duritatea cunoscută, ba chiar cu o anumită nuanță de amabilitate și înțelegere, generalul Dumitru îmi răspunde că a reținut ideea și că îi va da curs favorabil dacă „organele de partid superioare" nu vor accepta numirea mea ca atașat militar în Italia.

Încurajat de atitudinea promițătoare a șefului direcție, trec cu toată hotărârea la pregătirea misiunii.

Pentru înțelegerea mai bine a celor ce voi povesti în continuare, ar mai fi de consemnat că, la timpul respectiv, în cadrul S. a 2-a eram singurul ofițer-cercetaș cu experiență în domeniu, fapt ce făcea ca pe lângă atribuțiunile specifice să fiu deseori angajat în diverse activități organizate și conduse de M.St.M. Pentru mine, care în perioada respectivă răspundeam de mai multe B.A.M., cum erau cele de la Roma, Paris și Madrid, chestiunea îndeplinirii unor sarcini suplimentare devenea deosebit de angajantă, uneori obositoare și cu repercursiuni pe linia asigurării continuității muncii la secție. În dorința de a nu mă rupe de problemele armatei în genereal, și a celor legate de instruirea trupelor în special, acceptam astfel de sarcini, încercând și reușind să le duc la bun sfârșit în mod impecabil.

În acest cadru rezumativ, și sub aceste auspicii încurajatoare, mă aflam la mijlocul verii anului 1977. Nu-mi trecea prin minte atunci că împlinirea a 8 ani de când fusesem mutat în D.I. din M.St.M., și pe care mă pregăteam să-i sărbătoresc cum se cuvine, se va suprapune peste un alt moment atât de invocat și așteptat de semnatarul acestui volum, mutarea din unitate.

Iată cum s-au petrecut lucrurile!

Relatam ceva mai înainte că vestea cu privire la o posibilă misiune în Italia o primisem cu multă rezervă, intuind parcă eşecul ce avea să vină.

Incertitudinea mea se baza pe condiţiile social-politice vitrege în care trăiam, a limitelor şi criteriilor restrictive şi aberante impuse de regim, a multitudinii de factori neprevăzuţi ce puteau interveni în procesul de numire a unui ofiţer pentru a executa o misiune în exterior.

Am cunoscut cazuri, şi nu izolate, când ordinul de numire a fost anulat cu puţin timp înainte de îmbarcarea ofiţerului pe avion, fără ca motivele să fie vreodată comunicate celui în cauză.

În faţa atâtor semne de întrebare, era firesc să nu-mi fac iluzii, obiectivul reântoarcerii la trupe rămânând în picioare, de data aceasta cu şanse reale de a fi îndeplinit.

Prudenţă sau intuiţie? Greu de precizat.

Cert rămâne faptul că, la începutul lunii iunie 1977, am fost chemat de viitorul şef al Biroului personal, colonelul Bârlea Emilian - zis „patriotul" - pentru a-mi comunica, „în taină", căderea variantei privind numirea mea ca ataşat militar la Roma. Fusese preferat un vechi activist de partid din cadrul C.P.S.

Spre surprinderea mea, „patriotul" mă îndeamnă chiar să profit de situaţie şi să mă prezint la generalul Dumitru pentru a-i cere aprobarea să fiu mutat, aşa cum îmi promisese.

Insistenţa cu care colonelul Bârlea îmi susţinea cauza, dar şi atenţionările lui repetate cu privire la păstrarea secretului celor discutate, m-a făcut să cred că în realitate avusese mandatul şefului direcţiei să stea de vorbă cu mine.

Cum respingerea dosarului de către partid fusese luată de la început în calcul, cele comunicate de „amic" le-am primit ca atare, cu calm şi destulă indiferenţă, mulţumindu-i, natural, pentru efort şi bună intenţie. Nu era primul caz când, în locul unui ofiţer de stat major, pregătit îndelung şi cu mari eforturi, să fie ales un „muncitor de partid", considerat fidel regimului şi cu un grad superior de „conştiinţă politică".

Conform înţelegerii cu „patriotul", după câteva zile de „gândire la rece", timp în care am pregătit şi un raport documentat de mutare, mă prezint la generalul Dumitru, solicitîndu-i să fiu pus la dispoziţia Statului Major al Armatei a 3-a pentru încadrare.

După câteva amînări „tactice", în final şeful direcţiei îşi ţine promisiunea

aprobând mutarea cu condiția, categoric neprevăzută de mine, de a fi numit șeful cercetării armatei de la Cluj și nu comandant de regiment la Timișoara. Decizia generalului Dumitru era de fapt o combinație reușită între dorința sa de a-și impune orgoliosul punct de vedere și interesul unității ce o conducea - cercetarea la trupe fiindu-i, profesional, subordonată direct. Pe atunci exista chiar o prevedere legală potrivit căreia șefii organelor de cercetare de la armate și comandamentele de armă nu puteau fi numiți în funcții fără avizul prealabil al șefului D.I. din M.St.M.

În așteptarea semnării ordinului de către ministrul apărării, pentru documentare, am efectuat o vizită la Cluj, prezentându-mă și având discuții cu generalul Popescu Stelian, comandantul armatei, generalul Iulian Topliceanu, șeful de stat major și câțiva cercetași. Vizita a avut un pronunțat caracter protocolar, Statul major al A. a 3-a, ca dealtfel majoritatea comandamentelor de M.U. din T.U., fiindu-mi foarte bine cunoscut din perioada cât am lucrat la Secția cercetare la trupe.

Cât privește situația din secția colonelului Berar, din care continuam, deocamdată, să fac parte, cred că nu e lipsit de interes să arăt că lucrurile nu stăteau deloc pe roz. Mă gândesc atât la încadrarea deficitară cu șefi de sectoare, situație ce se va agrava și mai mult prin plecarea celui ce vă povestește, cât și la unele stări tensionate, apărute în interiorul compartimentului.

Pentru echilibrarea eforturilor și prevenirea disfuncțiunilor în conducerea activității operativ-informative pe diverse spații geografice, la începutul lunii iulie 1977, șeful secției ia măsuri de redistribuire a posturilor pe colegii de muncă rămași. Decizia a fost determinată și de faptul că, între timp, fusesem numit să particip, împreună cu alți ofițeri din direcție, la pregătirea unei aplicații operativ-strategice de comandament, planificată să aibă loc în toamnă, la A.M.G. Conform competențelor profesionale, de întocmirea documentelor aplicației se ocupa D.O. din M.St.M., la activitate urmând să participe și toate comandamentele de armă și armate.

Astfel, angajat pe mai multe fronturi, zilele se scurgeau neîndurător, noțiunea de timp liber al ofițerului fiind considerată pe atunci o chestiune de lux și mentalitate mic-burgheză.

Târziu, către sfârșitul lunii iulie 1977, mai precis cu puțin timp înainte ca ministrul Coman să semneze ordinul de mutare, am fost scos precipitat

din grupa de pregătire a aplicației, sub motivul - descoperit destul de târziu de inițiator - că la activitatea respectivă urma să particip ca executant. Măsura, pe cât de tardivă și inoportună, justificată prin așa-zisa nevoie de asigurare a secretului concepției acțiunilor de luptă față de participanți, punea în discuție, a nu știu câta oară, seriozitatea și încrederea profesională a celor care eram în posesia atâtor date confidențiale.

*

Așa cum se prevăzuse inițial, ordinul ministrului apărării de numire în funcția de șef al Secției cercetare, din Statul major al A. a 3-a - Cluj, a fost emis la 11 august 1977, eveniment ce va fi marcat printr-o frumoasă ceremonie de rămas-bun.

Felicitat de cei mai mulți, dar și discutat și poate chiar invidiat de câțiva, se punea în acest fel capăt „aventurii" mele bucureștene și, odată cu ea, primei etape din cariera de ofițer de informații.

În mod cu totul neașteptat, încheierea celor 8 ani de când fusesem adus în D.I. din M.St.M., a coincis cu realizarea dorinței cu care venisem - mutarea la trupe. A fost un vis în care nu am încetat nici-o clipă să cred și pentru care să mă bat, neuitând în schimb să-mi fac datoria cu cinste și onoare, așa cum calitatea de ofițer mi-o cerea.

În concluzie, referindu-mă la prima parte a perioadei cât am lucrat în Serviciul de informații militare, cu necazurile dar și împlinirile ei, se pot desprinde câteva concluzii interesante. Unele, pe care le voi formula în continuare, vor avea darul de a lămuri și mai bine motivelor reale pentru care am dorit atât de mult să plec din unitate, în condițiile în care instituția era căutată și curtată de multe cadre ale armatei.

Așa cum se cunoaște, în D.I. am fost mutat, peste voința mea, la 18 august 1969, după absolvirea A.M.G. Ca tânăr maior, ce terminasem studiile cu rezultate foarte bune, printre care media 10 la lucrarea de licență, mă consideram îndreptățit, la repartiție, să cer garnizoana Oradea, oraș în care lăsasem familia și de care eram legat profesional prin însăși începerea carierei militare.

Aceasta a fost de fapt cauza inițială, și principala nemulțumire pentru care am cerut, de mai multe ori, mutarea.

Ulterior, pe măsura trecerii timpului și intrării în dedesubturile muncii,

unitatea își dezvăluie adevărata față, cu limitele și slăbiciunile ei, multe datorate regimului politic în care trăiam.

Cu maturitatea vârstei la care aștern pe hârtie aceste gânduri, nu pot să nu arăt că, în anii la care mă refer, situația în direcție era foarte grea, confuză și total neprielnică muncii. Atmosfera de tracasare, nesiguranță, suspiciune și intoleranță ce domnea de mulți ani în Serviciu, ca și criteriile politice după care cadrele erau selecționate și repartizate pentru misiuni în exterior, m-au marcat profund, întărindu-mi, pe zi ce trecea, convingerea că acel loc de muncă nu era pentru mine și deci se impunea să-l părăsesc.

În anii '80, întrega organizare, conducere și funcționare a D.I. era tributară regimului totalitar al lui Ceaușescu, într-o măsură incomparabil mai mare ca a celorlalte U. și M.U. din compunerea armatei. Era o consecință a însuși modului de apariție a unității în 1951, prin transformarea întregului sistem informativ al țării după modelul sovietic.

Numărului mare de activiști de partid ce plecau peste hotare, pentru a desfășura muncă de reprezentare și informații, i se adăugau apoi protejații și recomandații celor influenți, astfel că rareori mai „scăpa" în exterior câte un profesionist de valoare. Teama ca ofițerii trimiși în misiuni în afara țării să fugă în Occident sau să se „convertească" la capitalism se generalizase, cu urmări catastrofale pe linia „politicii" de personal din direcție.

Văzând o asemenea stare de lucruri, sătul de cursuri și probe fără nici un rost, am cerut și, după multe încercări, am reușit să mă înapoiez acolo unde am dorit încă de pe băncile școlii militare - *la trupe*.

Odată plecat din centrală, țineam cu tot dinadinsul să nu mă mai întorc în unitate, funcția de cercetaș de armată fiind maximum ce îmi doream și ce mi se putea încredința la timpul respectiv.

Nu bănuiam atunci că soarta îmi va fi potrivnică din nou, dirjând din umbră viitoarea mea viață și carieră militară.

Tocmai acestei evoluții, marcate de surprize și neprevăzut, dar și de răspundere și angajare, dedic paginile următoare ale lucrării, cu convingerea că episoadele, faptele și evenimentele relatate vor fi interesante pentru cititorul de rând și utile pentru specialiști.

2 - CU UN SINGUR GÂND

Odată încheiate formalitățile de predare a funcției ce o deținusem în cadrul Secției atașați militari, în dimineața zilei de 18 august 1977, împreună cu soția, părăsim Bucureștiul cu gândul de a nu ne mai întoarce în Capitală decât, eventual, ca turiști.

La sosirea în garnizoana Cluj, găsesc Statul major al armatei angajat într-o febrilă activitate de pregătire a aplicației de comandament, planificată să se desfășoare în luna septembrie la A.M.G. A fost și motivul pentru care voi fi obligat ca luarea în primire a secției și acomodarea cu noua funcție să le fac din mișcare, concomitent cu pregătirea în vederea participării la aplicația menționată, de data aceasta în calitate de executant.

Cum asupra acestui subiect o să am posibilitatea să revin mai târziu, cred că acum ar fi potrivit să prezint cititorului câteva elemente referitoare la noul loc de muncă.

În a doua jumătate a anilor '70, A. a 3-a dispunea de un stat major închegat, format în mare parte din ofițeri valoroși, apreciați și stimați profesional și moral de cadrele din subordine. Era acea perioadă de avânt, când armata română, ieșită de mai mulți ani de sub tutela abuzivă a consilierilor Moscovei, își regăsise propria identitate, reluând și promovând cu demnitate și curaj tradițiile militare românești. Succesele sensibile obținute în diverse domenii ale vieții militare erau strâns legate de existența unei anumite înțelegeri a rolului competenței profesionale a cadrelor în procesul de selecționare și promovare a acestora.

Din nefericire pentru armată și țară, accentuarea cultului deșănțat al personalității lui Ceaușescu și deteriorarea continuă a vieții economice, sociale și politice vor duce, în anii ce au urmat, la sporirea controlului organelor politice asupra armatei. Activitatea de înfeudare politică avea loc în baza sloganului „creșterii rolului conducător al partidului în opera de edificare a socialismului și comunismului în România".

La rândul ei, Secția cercetare a armatei, nu prea mare ca număr, era compusă din ofițeri cu experiență în organizarea și conducerea muncii specifice, majoritatea lor îndeplinind cu competență și energie atribuțiunile ce le reveneau.

Conducerea secției am preluat-o de la colonelul Bratu Iordache, locțiitor al șefului compartimentului, un om deosebit de inteligent și bun camarad, cu mari posibilități teoretice în abordarea problemelor de specialitate de care ne ocupam. Pe lângă o pregătire militară de excepție, ofițerul era înzestrat cu reale calități literare, poeziile și foiletoanele lui fiind apreaciate și gustate de multe cadre din armată. Soarta crudă ce i-a lovit familia îi va șubrezi sănătatea, colonelul Bratu părăsind prematur această lume, înaite chiar de a-și putea publica un frumos volum de poezii pe care reușise să-l termine, la finele anului 1979.

În anii la care mă refer, în Secția de cercetare a armatei lucra și un tânăr și destoinic căpitan, pe nume Constantin Degeratu. Ofițer conștiincios, dârz și priceput, cu reale calități stat-majoristice. El va parcurge mai multe trepte ierarhice în cadrul comandamentului armatei, până la funcția de șef al Secției operații.

După Revoluție, colonelul Degeratu, avansat între timp la gradul de general de brigadă, va fi trimis la un curs de perfecționare în Anglia, în urma căruia, în decembrie 1996, noua putere politică îl va numi în înalta funcție de șef al S.M.G.

Ca unul care l-am cunoscut foarte bine - în două situații critice sărindu-i meritat în ajutor - cu regret sunt nevoit să arăt că aducerea generalului Degeratu în fruntea oștirii nu a fost dintre cele mai fericite. Lipsa practicii la comandă ca și caracterul său blând, excesiv de sensibil și mai puțin hotărât, nerecomandându-l pentru această funcție.

Tendința de amestec a puterii în armată, prin încălcarea prevederilor constituționale privind echidistanța politică a acesteia, a creat mari probleme S.M.G., reducându-i competențele militare și împiedicând astfel reforma și modernizarea instituției. Este perioada în care oștirea continuă să-și reducă tot mai mult capacitatea de luptă, apropiindu-se cu îngrijorare de pragul colapsului operativ.

*

Preluarea din mișcare a conducerii cercetării armatei, nu a constituit un impediment pentru mine în asigurarea bunei desfășurări a activităților planificate, competențele și atribuțiile noului organ fiindu-mi foarte bine cunoscute. Era rezultatul firesc al experienței și cunoștințelor acumulate

pe durata celor 3 ani cât am lucrat în Secția de cercetare din M.St.M., compartiment ce se ocupa cu îndrumarea tuturor organelor, unităților și subunităților din această specialitate a celor trei categorii de forțe ale armatei.

Astfel, la mai puțin de 3 zile de la prezentarea în comandament, îmi reiau din plin munca, începând cu o vizită de lucru la B. Cc. Br. Rd. și B. Cc. Ad. Ps., două unități aflate în subordinea nemijlocită a Statului major, prin șeful Secției cercetare.

În planul calendar al secției, similar celorlalte compartimente ale comandamentului, erau prevăzute multe activități, în marea lor majoritate desfășurându-se în teren.

Formal, în sfera de preocupări a șefului cercetării intra și o serie de obiective pe linia selecționării, pregătirii și repartizării în funcții a personalului militar, din organele și unitățile de cercetare subordonate. Am spus formal, având în vedere că la vremea respectivă, ca urmare a limitelor și restricțiilor impuse de regimul politic, întreaga activitate de cadre se afla sub controlul C.P. al armatei, condus cu mult zel „patriotic" de generalul Pantelimonescu.

Am ținut neapărat să aduc în fața cititorului acest subiect deoarece, la preluarea conducerii secției, situația multor ofițeri cercetași era total necorespunzătoare. Pe lângă neajunsurile comune unităților militare din celelalte arme, favorizate de criteriile abuzive ale timpului, ce puneau pe prim plan „originea sănătoasă" și „gradul înalt al conștiinței politice", în detrimentul valorii profesionale, la nivelul unor structuri și organe subordonate își făcuseră loc și alte necazuri.

Astfel, pornind de la faptul că funcțiile de cercetași, în special a celor de comandanți de unități și subunități, erau cu o treaptă mai mare ca la infanterie, tancuri sau artilerie, multe din acestea erau ocupate pe bază de relații sau nepotism.

Hotărât să pun capăt stării de lucruri negative existente, după întocmirea unei ample documentări, prezint generalului Topliceanu, și prin el comandantului armatei, un raport cerând schimbarea din funcții, a tuturor cercetașilor ce nu îndeplineau condițiile impuse acestei specialități de elită a armatei române.

Printr-un act de înțelegere responsabilă, generalul Popescu aprobă fără rezerve raportul, Secția cadre a armatei, deși subordonată C.P., a fost obligată să treacă la executarea ordinului comandantului.

Conform aşteptărilor, peste puţin timp, măsura schimbării din funcţii a unui număr de cercetaşi, unii neamuri sau protejaţi ai nomeclaturii de partid, ajunge pe masa generalului Pantelimonescu care, în calitatea sa de ideolog şi deţinător al „adevărului absolut" în probleme de personal, intervine de câteva ori.

În loc de aprecieri pozitive pentru iniţiativa Secţiei cercetare, care prin măsurile propuse nu a făcut altceva decât să pună ordine într-un sector de care răspundea, secretarul C.P. a continuat să mă şicaneze şi ameninţe.

Fără frică şi cu dreptatea de partea noastră, atât eu cât şi subordonaţii ne-am văzut liniştiţi de treabă, iar rezultatele nu au întârziat să apară, unele obligându-l chiar pe Pantelimonesu să le recunoască.

Relatând despre succesul nostru în promovarea unor criterii fireşti, de valoare profesională şi morală, în numirea cercetaşilor, se impune să subliniem că acesta nu ar fi fost posibil fără implicarea nemijlocită a şefului de stat major, generalul Topliceanu şi a comandantului armatei, generalul Popescu.

După identificarea şi a altor nevoi, în cadrul secţiei a fost elaborat un amplu program de lucru, ce cuprindea obiective îndrăzneţe pe linia modernizării cercetării armatei

O atenţie sporită s-a acordat dezvoltării bazei tehnico-materiale, dotării cu mijloace de luptă moderne şi instruirii superioare a tuturor unităţilor şi subunităţilor de cercetare, începând desigur cu cele din subordine nemijlocită, respectiv B. Cc. Rd. - Someşeni şi B. Cc. Ad. Pş. - Huedin.

B. Cc. Rd., comandat în perioada supusă atenţiei de colonelul inginer Luchian, era o unitate specială, formată din subunităţi radio-ascultare (cercetare radio) şi radiogoniometrare, ca surse de informaţii ale Statului major al armatei, pe timp de pace şi la război.

În anii cât m-am aflat la conducerea secţiei, B. Cc. Rd. a cunoscut o serie de îmbunătăţiri în organizarea, înzestrarea şi funcţionarea operativă a acestuia, cu rezultate remarcabile pe planul sporirii eficienţei activităţii de culegere de informaţii, prin elemente proprii de dispozitiv. Treptat, cercetarea radio a armatei s-a impus ca un mijloc util, practic şi modern, la dispoziţia comandamentului armatei, pentru obţinerea de informaţii de valoare, în timpi reali, în toate situaţiile în care acesta se găsea.

La rândul lui, B. Cc. Ad. Pş., comandat de căpitanul Năstase, era o unitate cu un grad sporit de operativitate, destinat culegerii de informaţii

și îndeplinirii unor misiuni de luptă speciale, după paraşutare, cu precădere în adâncimea tactic-operativă a dispozitivului inamic.

Prin înaltul profesionalism, pricepere şi îndrăzneala cu care acţiona în câmpul tactic, curând unitatea de paraşutişti va deveni conoscută în toată armata.

Multe din misiunile pregătite şi executate de batalion aveau ca obiectiv verificarea măsurilor luate de unităţi pentru lupta împotriva cercetării-diversiune a adversarului.

În a doua jumătate a anilor '70, cele două unităţi de elită ale armatei au executat numeroase misiuni-şcoală, a căror reuşită a constituit pentru noi garanţii sigure ale posibilităţilor reale de a face faţă unor situaţii de criză, niciodată dorite, dar atât de necesar a fi luate în calcul.

Procesul de modernizare a organizării şi conducerii cercetării A. a 3-a a cuprins şi alte obiective, unele vizând sporirea capacităţii organelor, unităţilor şi subunităţilor din subordine de a trece de la starea de pace la cea de război, concomitent cu îndeplinirea unor misiuni de luptă pe graniţa de vest a ţării. Chestiunea nu a fost simplă în condiţiile când în fruntea M.St.M. se afla, de mai mult timp, generalul Ion Hortopan, unul din cei mai obtuzi şi debusolaţi comandanţi pe care i-a avut armata.

Cât priveşte pregătirea de specialitate a cercetaşilor, un accent deosebit s-a pus pe instruirea acestora în condiţii cât mai apropiate câmpului de luptă modern, prin executarea unor exerciţii şi aplicaţii complexe, în care efortul fizic şi dimensiunea psihico-morală erau amplificate la maximum. În general, cercetaşilor obişnuiţi sau celor în dispozitivul inamicului prin paraşutare, li se cereau calităţi şi deprinderi aparte, cum ar fi: antrenament în lansarea cu paraşuta din avion sau elicopter; cunoaşterea diverselor procedee şi metode de supravieţuire; precizie în mânuirea armamentului din dotare; cunoaşterea procedeelor de distrugere a unor obiective militare şi civile; pregătirea sanitară specifică; mânuirea, în condiţii de siguranţă, a mijloacelor de transmisiuni; practicarea înotului, schiului şi alpinismului; etc.

Acestea au fost câteva elemente, pe care am considerat necesar să le prezint, pentru ca cititorul să poată să-şi facă o imagine cât mai apropiată de realitatea timpului, cu privire la situaţia şi preocupările Secţiei cercetare, în fruntea căreia fusesem numit.

La pace şi război, organul de cercetare al A. a 3-a nu era altceva decât o structură specializată, din compunerea statului major, destinată să planifice, conducă şi coordoneze acţiunile forţelor şi mijloacelor la dispoziţie, pentru

culegerea de date și informații din câmpul tactic și operativ.

În ansamblul războiului de pe „frontul din umbră", cercetarea trupelor ocupa un loc important, informațiile despre inamic, obținute de aceasta, stând la baza organizării luptelor și operațiilor, iar volumul și veridicitatea lor la asigurarea succesului, cu pierderi umane și materiale minime.

Era deci vorba de o specialitate militară aparte, de care noi cei aflați la conducerea acesteia eram conștienți și mândri, angajându-ne cu entuziasm și răspundere pentru ca oamenii din subordine să devină foarte buni luptători, capabili să-și asume riscul așa cum li se cere și știu numai acei ce fac parte din trupele de elită ale oștirii.

Nu mă gândeam atunci că noua mea misiune va fi repede întreruptă, destinul făcând ca, după mai puțin de doi ani, să revin, din nou peste voința mea, la D.I. din M.St.M.

Scopul și împrejurările readucerii în București le voi relata ceva mai târziu.

Până atunci, să revin la promisiunea făcută la începutul acestui subcapitol și să prezint, pe scurt, episodul pe care îl voi boteza „Pavăza '77".

Relatam atunci că preluarea conducerii Secției de cercetare s-a suprapus peste o serie de activități succesive, în care era angajat Statul major al armatei, ce includea și o aplicație de comandament, planificată să aibă loc în luna septembrie la A.M.G.

Deși aplicația avea caracter de rutină, în cadrul acesteia urmând să se prelucreze o temă de apărare pentru respingerea agresiunii externe pe granița de vest a țării, ea constituia un test important de verificare pentru întregul stat major.

A fost și motivul pentru care conducerea armatei, în frunte cu generalii Popescu și Topliceanu, au acordat o mare atenție pregătirii teoretice și materiale a tuturor compartimentelor prevăzute să ia parte la această activitate.

Exagerându-se, ca și în alte situații asemănătoare, timpul destinat antrenamentului este folosit, în cea mai mare parte, pentru dispute și experimente, referitoare la forma documentelor de stat major, în detrimentul conținutului acestora.

Pentru mine, ce participam pentru prima oară în calitate de șef al cercetării armatei la un astfel de „joc", activitatea constituia un bun prilej de afirmare profesională, prin încercarea de a dovedi că alegerea și numirea în noua funcție nu fuseseră întâmplătoare.

Conform planificării inițiale - pe când făceam parte încă din D.I. - aplicația s-a desfășurat la sediul A.M.G., în prima parte a lunii septembrie 1977, sub conducerea directă a ministrului apărării naționale, generalul-colonel Ion Coman. În concepția acesteia au fost incluse și prelucrate, cu prioritate, probleme rezultate din doctrina militară românească, chiar dacă unele din ele erau tributare ideii „războiului întregului popor".

Pentru a da un caracter cât mai apropiat situațiilor din câmpul tactic, s-a stabilit ca, în procesul de documentare al comandantului în vederea elaborării hotărârii, să se renunțe la festivismul consacrat, șefii de arme urmând să prezinte datele și propunerile individual, de față fiind numai conducătorul aplicației.

În calitate de șef al cercetării, și deci responsabil cu analiza concepției și grupării forțelor inamice, am fost primul pus să sparg gheața. La prezentarea raportului au fost prezenți, înafara ministrului apărării și comandantului armatei, șeful D.I., generalul Dumitru și șeful M.St.M., generalul Hortopan.

Pe timpul analizei dispozitivului și acțiunilor viitoare ale inamicului pe granița de vest a țării, generalul Coman îmi pune mai multe întrebări, dintre care una merită să fie reținută și comentată. Aceasta s-a referit la scopul unei pătrunderi realizate de inamic în Banatul sârbesc, cu intenția de a dezvolta ofensiva pe malul drept al Dunării, în direcția Stamora-Moravița - Porțile de Fier.

Răspunsul, deși nu ușor de intuit, l-am găsit în final, justificând acțiunea prin intenția adversarului de a întrerupe legătura de cooperare militară și economică dintre România și Iugoslavia, două țări ce în anii respectivi duceau o politică independentă față de Moscova.

După trei zile de efort și oboseală, de rezolvări mai mult sau mai puțin după soluțiile M.St.M., aplicația ia sfârșit, evident cu victoria forțelor proprii, aprecierile și calificativele acordate participanților fiind din cele mai bune.

Marșul către Cluj a fost rapid organizat, deplasarea făcându-se, în raport de preferințe, cu un avion T.A.R.O.M. sau cu trenul. Teama de avion și unele peripeții apărute pe timpul repartiției ofițerilor pe cele două mijloace de transport constituind, pentru colonelul Bratu, locțiitor și amic al celui ce vă relatează, prilejul pentru a scrie o frumoasă poezie satirică intitulată: „Balada transportului cu avionul". Despre această poezie și alte câteva întâmplări și pățanii, ce au precedat revenirea mea în Serviciul militar de informații, vom afla din paginile următoare ale volumului.

3 - „ASTRAL '78"

Una din formele complexe de pregătire tactico-operativă ale statului major al armatei şi structurilor subordonate acestuia consta în participarea la aplicaţiile de comandament, incluse în planul calendar al M.Ap.N.

Caracterul defensiv al doctrinei militare de apărare a României, cât şi poziţia noastră particulară faţă de blocul sovietic, prin refuzul de a participa cu trupe la diferite activităţi militare, planificate de Moscova, făceau ca majoritatea aplicaţiilor operativ-strategice să se desfăşoare pe teritoriul României şi sub conducere naţională.

În raport de amploare şi scopurile urmărite, conducerea militară accepta totuşi participarea unor grupe de ofiţeri sau chiar a statelor majore de armată la unele aplicaţii pe hartă, programate de C.F.A.U. Aplicaţiile aveau loc, de regulă, pe T.A.M. de S.V. - Direcţia operativă greacă.

Pentru comandantul A. a 3-a, participarea la aplicaţii de amploare, unele la eşalon strategic, constituia un bun prilej de perfecţionare a pregătirii cadrelor, în care efortul fizic şi intelectual se împleteau cu gustul afirmării şi al răspunderii personale. Antrenamentele şi exerciţiile aveau loc în zone de operaţii diferite, prin care se urmărea, pe lângă cunoaşterea din timp de pace a caracteristicelor geomilitare ale terenului, formarea unor deprinderi practice, necesare oeganizării, planificării şi conducerii luptei (operaţiei) la eşalon D. - A. Un accent deosebit se punea pe însuşirea principiilor de întrebuinţare în ofensivă şi apărare a diferitelor categorii de arme şi specialităţi, precum şi în elaborarea unor documente de stat major clare şi concise. Ordinele şi dispoziţiunile trebuiau să fie întotdeauna scurte, iar concepţia şi misiunile trupelor formulate şi exprimate corect.

În concluzie, aplicaţiile şi exerciţiile tactic-operative, sau operativ-strategice, se constituiau în etape complexe de pregătire a ofiţerilor de stat major, prin formarea şi consolidarea la aceştia a unor deprinderi practice, în organizarea şi conducerea acţiunilor de luptă.

Evidenţiind, într-o notă optimistă, importanţa antrenamentelor şi aplicaţiilor de comandament, în închegarea operativă a statelor majore, nu aş vrea să se creadă că în organizarea acestora nu au existat şi greutăţi

și chiar multe greșeli. Când spun aceasta, am în vedere, în primul rând practicile iraționale ale timpului, în care formalismul și festivismul cras înlocuia adesea pregătirea și competența.

Deși au trecut atâția ani de atunci, am proaspete în minte multe exemple din care unul doresc neapărat să-l povestesc în continuare.

El se referă la antrenamentul executat de comandamentul A. a 3-a, în vederea participării la aplicația operativ-strategică, planificată de C.F.A.U. să aibă loc în primăvara anului 1978 la Mangalia. În scopul simplificării expunerii, am denumit activitatea cu pricina, „Astral '78", împrumutând în acest scop titlul unei poezii a colonelului Bratu.

Pentru antrenament și pregătirea tehnico-materială a aplicației, M.St.M. ne-a pus la dispoziție întrega lună februarie, având grijă să ne facă și o serie de precizări cu privire la modul de întocmire a hărților și documentelor de lucru, astfel încât acestea să poată „vorbi singure".

Înarmați cu prețioasele indicații și „împinși" de zelul unor șefi de-ai noștri, primele două săptămâni se pierd în munci zadarnice și birocratice, toate în detrimentul pregătirii propriuzise.

Astfel, în mod absurd, se discută și probează diverse soluții referitoare la pregătirea și echiparea hărților de lucru cum ar fi: forma chenarelor și dimensiunile tabelelor, procedee de evidențiere a diverselor forme de relief, mărimea săgeților tip „Pantelimon" (coleg de academie ce lucra la operații) și multe altele. În același stil aberant și lipsit de simțul realității, se dispută materialele ce ar putea fi folosite pentru reprezentarea grafică pe hărți a situațiilor tactice. Așa se ajunge, ca în locul obișnuitelor creioane colorate, să se recurgă la soluții prepareate din „galus" și „astral", nemaipunând la socoteală hârtia de staniol, întrebuințată, după cum se știe, pentru ornamentarea pomilor de iarnă și nicidecum în pregătirea documentelor de stat major.

Ce s-a petrecut în final este ușor de imaginat, hărțile noastre, aranjate de acasă, arătând ca niște sorcove sau picturi abstracte, gata să facă deliciul „specialiștilor". Era rezultatul unor practici împământenite mai de mult, prin care se urmărea impresionarea asistenței, prin desen și culoare, de cele mai multe ori fără nici-o utilitate practică sau legătură cu situația reprezentată. Intrasem de fapt în acei ani fatali, când formalismul, festvismul și mincina se substituiau tot mai mult realității și adevărului.

La cele arătate mai sus s-ar mai putea adăuga efectele deosebit de

negative pe care astfel de metode le aveau pe plan psihico-moral, ofițerii participanți acuzând oboseală și chiar epuizare fizică, și aceasta cu mult înainte de începerea „luptei". Era o confirmare practică a acelor greșeli, pe care istoria conflictelor militare ni le oferă din plin, când bătălii importante au fost pierdute tocmai ca urmare a folosirii irațională a corpului de cadre, în perioada inițială a războiului.

*

În ciuda neîmplinirilor și supărărilor noastre, odată timpul destinat antrenamentului terminat, nu ne rămâne altceva de făcut decât să ne îmbarcăm rapid, într-un tren special, cu destinația Mangalia.

Ajunși pe litoral, înarmați cu hărți, planuri și alte acareturi pregătite acasă, Statul major al armatei intră rapid în situație, înfruntând fără prea mare dificultate momentele de început ale „războiului".

Înainte însă de a prezenta câteva din datele de bază ale concepției acțiunilor de luptă, cred că nu ar fi lipsit de interes să precizez că aplicația la care participam, deși fusese inclusă în planul de pregătire operativ-strategică pe linie de Tratat, a fost condusă de ministrul apărării naționale, generalul Coman, asistat de o impunătoare delegație militară sovietică.

Pentru buna desfășurare a activităților planificate, în cadrul comandamentului armatei au fost luate mai multe măsuri organizatorice, una referindu-se la ordinea prezentării, de către șefi de arme, a datelor și propunerilor pentru hotărâre, pe timpul pregătirii și ducerii luptei (operației). Conform noilor precizări, șefii nominalizați urmau să prezinte rapoarte prin rotație, mai puțin semnatarul acestor rânduri care a fost pus să „joace" în toate situațiile, încredințându-i-se sarcina de a deschide, de fiecare dată, seria momentelor planificate. A fost o măsură care, deși ne onora, dezavantaja Secția cercetare, ca urmare a rapidității cu care se succedau acțiunile de luptă și a timpului scurt pentru pregătirea rapoartelor.

*

În privința concepției generale de desfășurare a aplicației, merită de reținut faptul că aceasta cuprindea mai multe episoade tactic-operative, inspirate din doctrina militară a Tratatului de la Varșovia (U.R.S.S.), cu

privire la ducerea unor acţiuni strategice - ofensive şi de apărare - pe T.A.M. de S.E. - Direcţie greacă.

Concret, pentru aplicaţia „Astral '78", a fost creat un cadru strategic general care, în esenţă prevedea: declanşarea agresiunii de către forţele N.A.T.O. (trupele elene sprijinite de Flota a 6-a americană din Mediterana), cu ocuparea Bulgariei şi încercarea de forţare a Dunării; oprirea definitivă a ofensivei inamicului pe malul drept al fluviului şi pregătirea contraloviturii de către forţele Tratatului de la Varşovia.

Ca şi în alte situaţii, Iugoslavia continua să-şi păstreze neutralitatea militară.

După mai multe manevre de înlocuire şi regrupare, trupele Tratatului de la Varşovia, constituite în „Fronturile 1 şi 2 Sud", (U.R.S.S., Bulgaria şi România), trec la contraofensivă, având ca misiune „eliberarea teritoriului bulgar ocupat de către inamic şi urmărirea forţelor NATO în retragere, pentru cucerirea unui aliniament strategic în Peloponez".

La rândul ei misiunea A. a 3-a - numerotată A. a 6-a şi încadrată în „Fr. 2 sud" - era deosebit de complexă, cuprinzând mai multe obiective, printre care: forţarea câtorva cursuri de apă, ruperea unui aliniament fortificat, dezvoltarea ofensivei şi cucerirea unui raion important din adâncimea strategică a apărării forţelor N.A.T.O.

Pe timpul ducerii operaţiei ofeusive au fost prelucrate şi câteva situaţii de cooperare cu armata bulgară.

Acţiunile de luptă s-au dus fără folosirea armelor de nimicire în masă dar în condiţiile pericolului trecerii la întrebuinţarea acestora.

*

Din desfăşurarea propriu-zisă a aplicaţiei „Astral '78", mă voi opri la un singur episod. El a avut loc în etapa de pregătire a operaţiei ofensive a armatei, mai precis pe timpul prezentării datelor şi propunerilor şefului cercetării, pentru documentarea comandantului în vederea luării hotărârii.

Sala în care avea loc activitatea, echipată şi colorată festiv, cu hărţi şi planuri pictate „a la Cluj", era dominată de figura imponentă a mareşalului V. Kulikov, alături de care se afla ministrul Coman şi alţi oaspeţi, cei mai mulţi reprezentând C.F.A.U.

Cum în ordinea stabilită a celor ce urmau să prezinte rapoarte primul eram eu, m-a determinat ca, „înarmat" cu un arătător telescopic, cu vârf

„roz-bombon", să ocup din timp locul în fața stativului pe care atârna „Harta cu datele și propunerile șefului cercetării A. a 6-a pentru ofensiva din..." Pe hartă fusese reprezentată cu grijă, în culori ceva mai estompate decât mi se ceruse, concepția de acțiune și gruparea forțelor și mijloacelor inamicului, inclusiv locul de dispunere a faimoaselor rachete nucleare tactice „Honest John".

Generalul Topliceanu intuind, probabil, că după intrarea în sală a conducerii aplicației, între generalul Coman și mareșalul rus vor avea loc obișnuitele discuții preliminare, ne stabilește ca începerea raportării s-o facem la semnalul lui.

Neavând de ales, sunt nevoit să rămân în fața hărții, în poziție de drepți, ceva mai bine de un sfert de oră, așteptând cu înfrigurare semnalul ce nu mai venea.

La un moment dat, șeful meu, destul de agitat și el din cauza prelungirii discuțiilor, se ridică de la locul său, situat undeva în dreapta primului rând de scaune, se întoarce și privește atent în sală, mișcare urmată de un gest discret al capului, interpretat de mine ca fiind semnalul mult așteptat.

Obosit și încordat la maximum cum eram, nu-mi rămâne altceva de făcut decât să întrerup discuțiile celor de la masă, adresându-mă ministrului pentru a-i cere permisiunea să prezint raportul. Surprins, dar fără să-și dea seama de cele petrecute în sală, generalul Coman aprobă, făcându-mi precizarea să nu depășesc 20 de minute.

Pregătit solid pentru o astfel de confruntare - doar făcusem repetiție toată noaptea - prezint concis și clar: concepția de apărare a inamicului în fâșia de ofensivă a armatei, cantitățile de forțe și mijloacele realizate pe diferite direcții de interzis, posibilitățile și momentul probabil al trecerii adversarului la folosirea armamentului nuclear, precum și alte date și propuneri specifice.

După prezentarea concluziilor finale, mi se pune și răspund la mai multe întrebări, majoritatea formulate de generali ruși, cu un pronunțat caracter antimilitarist și anti N.A.T.O. Documentat cum eram, răspund fără ezitări întrebărilor puse, evitând aspectele politice, lucru apreciat ulterior de ministrul Coman.

Prezentarea datelor și propunerilor de către ceilalți șefi de arme și servicii se prelungește până către orele 14.00, când se decide acordarea unei pauze consistente pentru schimbarea hărților și servitul mesei.

După părăsirea sălii de către oaspeți, noi cei din Statul major al armatei mai rămânem câteva minute, reținuți de generalul Topliceanu pentru precizări și ordine.

Referindu-se la modul cum decursese prima parte a activității, șeful de stat major, în mod cu totul neașteptat de mine, îmi reproșează că aș fi început raportarea fără să aștept semnalul lui, așa cum stabilisem.

Convins că este vorba de o glumă, îi explic degajat că ridicarea sa în picioare, întoarcerea către sală și mișcarea evidentă a capului le-am considerat ca fiind semnalul stabilit. Rămas puțin pe gânduri, cu o mimică ușor amenințătoare, îmi replică după prea bine cunoscuta-i formulă: „Bine măi deșteptule, dacă așa zici tu !".

După plecarea șefului, în nedumerirea mea intervine colonelul Vlășceanu, șeful Secției operații, ce asistase de pe margine la discuții, făcându-mă să înțeleg că întoarcerea capului și ridicarea într-o parte a bărbiei - ca și cum ar fi vrut să se elibereze de strânsoarea gulerului cămășii - nu era altceva decât un gest reflex al generalului Topliceanu.

Ulterior, cele semnalate de coleg le-am verificat și cu, „***ticul lui Topliceanu***" existând cu adevărat, el manifestându-se mai ales în situații tensionate cum a fost și cea din sala de la Mangalia. Într-un moment potrivit, voi aduce în discuție episodul, cerându-i firesc scuzele de rigoare.

Întîmplarea de atunci, așezată în memoria acestui volum, nu a influențat sub nici o formă relațiile mele cu șeful de stat major, pentru care am avut întotdeauna un mare respect. Calitățile sale de comandant exigent dar drept, felul său de a ști să aprecieze valoarea profesională a oamenilor și să sancționeze lichelele, fiind exemple pe care le-am urmat cu asiduitate în cariera mea de militar.

În încheierea acestui episod, ar mai fi de notat că aplicația „Astral '78" a continuat alte câteva zile, ea încheindu-se cu succesul forțelor Tratatului de la Varșovia, un succes previzibil, dat de calculul hărților, cu tot ceea ce ele pot cuprinde și suporta. A nu se uita apoi că „jocul de-a războiul" la care m-am referit a avut loc într-o perioadă în care zăngănitul armelor se făcea simțit din ambele părți ale cortinei de fier, chiar dacă România continua să creadă în politica sa echidistantă față de cele două blocuri militare opuse.

Ca în toate scenariile strategice creeate în sală, acțiunile de luptă se încheiau cu victoria „amicului", fără a se putea ști vreodată cum ar fi sfârșit ele într-o situație conflictuală reală.

În această privință, las în continuare loc fanteziei poeziilor lui Bratu, prezentate în finalul volumului. O fac cu mare plăcere dar nu înainte de a spune câteva cuvinte despre acest minunat ofițer, fost subordonat și amic, om ce și-a dedicat întreaga sa viață nobilei cariere ostășești.

Colonelul Iordache Bratu, ca mulți alți militari români ai timpurilor la care mă refer, a făcut parte din acea categorie de oameni de excepție, ce a știut să depășească vicisitudinile regimului închistat și demolator, consacrându-se trup și suflet intereselor oștirii românești.

Născut și crescut parcă pentru armată, colonelul Bratu a încercat și, în bună măsură a reușit, să îmbine armonios pregătirea sa militară cu o solidă cultură generală, ceea ce îi permitea să abordeze și să găsească soluții multor probleme ridicate de viața civilă sau ostășească.

Sfătos și plin de umor, ofițerul era permanent căutat de cei din jur, părerile tâlcuite și chiar glumele lui având darul să lumineze sau să descrețească frunțile în momentele dificile.

„Mic de stat dar mare în fapte", ofițerul Bratu a fost animat permanent de idei care, chiar dacă nu întotdeauna își găseau aplicativitate practică imediată, rămâneau valoroase prin conținutul și perspectiva acestora.

În serviciu, el s-a remarcat prin energie și competență profesională, fiind preocupat de necesitatea întăririi și modernizării cercetării armatei, ca unul din mijloacele de asigurare a succesului în luptă. Ca locțiitor, el m-a secundat în mod corect și cu mult simț camaraderesc, intervențiile și propunerile lui, juste și clar expuse, ajutând realmente la rezolvarea problemelor cu care ne confruntam.

Povestitor și orator înăscut, înzestrat cu o inteligență vie și calități literare aparte, el se va remarca și ca un bun poet. Prin lucrările sale, el reușește să abordeze cu ușurință și realism diferitele aspecte ale vieții militare, supunându-le adesea ascuțișului criticii și umorului rafinat.

Fantezia și claritatea versurilor sale, mult gustate de camarazi, făcuseră din colonelul Bratu un om iubit și stimat de întregul colectiv.

Din păcate, volumul său, păstrat în manuscris pe timpul cât am lucrat împreună, s-a pierdut sau, poate , știu eu, el încă mai există la cineva, publicarea postumă a acestuia constituindu-se într-un simbolic act de răsplată pentru cel care l-a scris și a fost colonelul Iordache Bratu.

Așa cum am promis, voi transcrie în finalul acestui volum două din cele peste 100 de poezii, ele constituindu-se în adevărate mărturii ale talentului acestui om în a mânui pana de poet ca și creionul de tactician.

„Calatis '78" şi „Balada transportului cu avionul", titlurile celor două lucrări anunţate, evocă prin versuri simple dar necruţător de răscolitoare, gândurile şi stările sufleteşti a unor oameni puşi, prin natura treburilor lor, să „prefacă zarea în pustiu şi pârjol"

4 - O TRĂDARE CE A ZGUDUIT ROMÂNIA

În vara anului 1978 continuam să mă aflu la conducerea Secţiei cercetare din Statul major al A. a 3-a - Cluj.

Intram, practic, în al doilea an de când fusesem mutat din D.I. şi îndeplineam noua funcţie, deosebit de frumoasă şi de mare răspundere, într-un comandament de renume ce răspundea operativ de ceva mai mult de jumătate din teritoriul naţional. Activitatea în cadrul Statului major al armatei se desfăşura în nota obişnuită, cu foarte multe activităţi practice pentru conducerea, îndrumarea şi controlul pregătirii de luptă a U. şi M.U. subordonate.

Din numeroasele activităţi planificate în comandamentul armatei, în vara lui 1978, am să relatez, pe scurt, numai una şi anume: vizita de lucru la Cluj a şefului D.I. - generalul Dumitru I. Dumitru. Mă opresc asupra acestui episod deoarece, aşa cum o să vedem, el este strâns legat de un eveniment tragic din istoria serviciilor secrete româneşti, respectiv fuga la americani a fostului general M. Pacepa, pe atunci adjunct al şefului D.I.E. din D.S.S.

Aşadar, în prima decadă a lunii iulie 1978, conform planificării M.Ap.N., o comisie condusă de fostul meu şef, pe când lucram în Serviciul militar de informaţii, îşi începe activitatea de control în comandamentul armatei.

Până aici nimic deosebit.

Era în practica şi reglementările vremii ca, periodic, statele majore de armate şi arme, subordonate nemijlocit ministrului apărării naţionale, să fie inspectate şi apreciate ca atare.

Puţini ştiau însă că inspecţia la care mă refer nu era una obişnuită, scopul real al acesteia, „legendat" sub forma unui control al ministrului, fiind cu totul altul.

Pentru a înţelege mai bine situaţia şi întâmplările pe care am să le

povestesc în continuare, este necesar să reamintesc că, pe atunci, comandant al armatei continua să fie generalul-locotenent Stelian Popescu, artilerist la origine, militar de carieră și om înțelegător dar, din păcate, grav bolnav.

Ca ofițer de informații, ce lucrasem atâția ani într-o structură centrală din M.St.M., aflasem încă din primăvara anului 1977 că unul din candidații la funcția de comandant al A.a 3-a era generalul Dumitru. După numirea mea la conducerea Secției cercetare și sosirea în comandament (18 august 1977), „vestea" nu am putut s-o fac publică, având în vedere supărarea pe care ar fi produs-o generalului Topliceanu, șeful de stat major al armatei și succesor de drept la comandă.

Generalul Topliceanu se afla în fruntea statului major de mai mulți ani, timp în care se perindase la comandă alți câțiva generali, unii dintre ei veniți dinafară și selecționați pe criterii de „loialitate și conștiință politică superioară". Cum generalul Topliceanu stătea și așa cam prost cu dosarul, „informația" mea ar fi fost și mai inoportună.

Revenind la controlul executat de generalul Dumitru, era deci evident că prezența lui în garnizoana Cluj avea ca unic scop documentarea în vederea asumării funcției de comandant.

Confirmarea a ceea ce eu știam cu certitudine iar generalul Topliceanu începuse să bănuiască, o voi avea după ce înlocuitorul la comandă îmi va ordona să însoțesc pe președintele comisiei de control, pe parcursul tuturor activităților zilnice.

Metodic, după un plan pe care cu siguranță îl avea pregătit din timp, generalul Dumitru își începe „voiajul" prin a se interesa de tot ceea ce îi era necesar pentru a putea prelua fotoliul de comandant în cunoștință de cauză și cu scurtarea perioadei de aclimatizare.

Întrebările ce mi le punea, cu un evident caracter de cunoaștere a ceea ce își propusese, vizau o paletă largă de probleme, începând cu cele referitoare la organizarea, dotarea și stadiul de instruire al U. și M.U. din compunerea armatei și terminând cu valoarea corpului de comandă.

Încercările generalului Dumitru de a anticipa aflarea unor dedesubturi din comandament, folosind metode învățate pe timpul cât lucrase în domeniul contrainformațiilor militare, le-am respins sub diferite pretexte. L-am asigurat, în schimb, că atmosfera de lucru este dintre cele mai bune, A. a 3-a dispunând de un stat major închegat, cu ofițeri de mare valoare profesională.

Pe timpul celor aproape 10 zile cât am însoțit oaspetele, atât eu ca

„vechi cercetaș" cât și generalul Dumitru, în calitatea sa de șef al spionajului militar, nu bănuiam că eforturile noastre vor fi, în cele din urmă, zadarnice.

De ce? Vom vedea în continuare.

La puțin timp după încheierea controlului minstrului apărării, mai precis în noaptea de 28 iulie 1978, șeful turei operative a cercetării radio, din subordine directă, mă anunță prin telefon, conform unui cod prestabilit, să mă prezint urgent la serviciu. Odată sosit în comandament, aflu cu surprindere despre dezertarea fostului general-locotenent M. Pacepa, adjunct al șefului D.I.E. din D.S.S.

Personal nu-l cunoșteam pe acest mare trădător, numit pe bună dreptate de generalul Neagu Cosma, într-una din lucrările sale, „Cârtița - Pacepa". Îl văzusem o singură dată, pe timpul cât l-am însoțit pe generalul Dumitru la o întâlnire de lucru cu mai mulți responsabili ai D.I.E.

Firesc, în dimineața zilei de 29 iulie, am prezentat șefului de stat major o notă informativă cu „evenimentul" Pacepa. Discutând împreună cazul, am încercat să îmbunez șeful, arătându-i că în urma situației create de trădător, generalul Dumitru va avea sigur ceva de suferit și, ca urmare, nu va mai putea fi numit comandant de armată. Aici ar mai fi de menționat că informația, cu privire la dezertarea fostului adjunct al D.I.E., fusese obținută de cercetarea radio a armatei, prin interceptarea unor agenții occidentale, deoarece în România, în timpurile acelea, difuzarea prin mass-media a unor astfel de știri era total interzisă și aspru pedepsită.

Mascându-și satisfacția, generalul Topliceanu, îmi replică prin obișnuita expresie, „Cum de știi tu măi deșteptule asemenea lucruri?".

„Știu", i-am răspuns eu puțin iritat, explicându-i cu lux de amănunte cine era acest Pacepa, ce loc și rol avusese și jucase în serviciile secrete românești, legăturile sale cu generalul Dumitru ca și consecințele pe care, justificat, le bănuiam că vor avea loc pe planul activității de informații externe. Am concluzionat că, după toate regulile vremii, trădarea lui Pacepa se va repercuta asupra multor responsabili din D.S.S. și armată, unul dintre aceștia fiind șeful D.I. din M.St.M.

Afirmația mea va fi confirmată peste două luni când, generalul Dumitru va fi destituit din funcție și numit șef al Catedrei de tactica artileriei din A.M.G.

În nici-un caz atunci nu m-am gândit că dezertarea lui Pacepa și măsurile severe, coercitive și administrative, ce i-au urmat își vor pune

amprenta, într-un anumit fel, şi pe viitoarea mea carieră militară, prin readucerea în Serviciul de informaţii al armatei.

Înainte de a relata, în detaliu, modul cum s-a ajuns la o asemenea decizie, doresc să prezint cititorului câteva consideraţii cu privire la cauzele şi urmările actului josnic săvârşit de Pacepa.

După cum se cunoaşte, consecinţele trădării acestui cameleon al D.I.E. au fost enorme, începând cu dezorganizarea şi compromiterea aproape totală a activităţii de informaţii externe şi terminând cu uriaşele pagube materiale şi financiare produse României, pagube ce nu au fost şi nu vor putea fi evaluate niciodată. Despre toate acestea s-a scris şi comentat destul, câţiva din susţinătorii trădătorului situându-se chiar, ca de atâtea ori în istoria noastră zbuciumată, pe poziţii meschine, interesate şi mincinoase.

Personal, consider că cea mai completă, realistă şi documentată radiografie a trădării României de către Pacepa a fost făcută de generalul Neagu Cosma, în una din lucrările sale, intitulată: „Cum a fost posibil? - Cârtiţa Pacepa", apărută sub îngrijirea Editurii Paco din Bucureşti.

Lucrând mulţi ani în contraspionajul ţării şi, ca urmare, cunoscându-l personal pe Pacepa, generalul Cosma leagă organic acţiunea monstruoasă a „cârtiţei" de regimul clientelar şi absurd al lui Ceauşescu care, în prostia şi megalomania lui nu reuşea să înţeleagă că tredătorii sunt în jurul lui, printre cei care îi creştea şi le acorda încredere oarbă.

Acesta este şi motivul pentru care semnatarul acestor rânduri nu şi-a propus să analizeze în detaliu „şobolanul", sarcina mea rezumându-se numai la câteva aprecieri necesare dezvoltării pe mai departe a volumului de faţă.

În acest cadru, incontestabil rămâne faptul că fuga mişelească a vânzătorului de neam chemat Pacepa nu a urmărit să submineze pe Ceauşescu şi regimul său, aşa cum se încearcă astăzi, pe diverse căi să se demonstreze, ci statul român, prin îngenuncherea şi scoaterea din luptă a unor structuri ale acestuia, create special pentru al apăra împotriva unei agresiuni externe.

D.I.E., din care „cărtiţa" a făcut parte, nu era altceva decât un serviciu secret, ca atâtea altele în lume, cu atribuţii şi competenţe în cunoaşterea şi contracararea acţiunilor ostile, îndreptate împotriva României.

Apare deci clar că nu cultul personalităţii lui Ceauşescu şi regimul de dictatură în fruntea căruia se găsea l-a determinat pe Pacepa să fugă din post şi să se pună la dispoziţia stăpânilor lui de peste ocean, ci caracterul

său de trădător mârşav, carierist şi om de nimic.

D.I. din M.St.M., care în principal îşi desfăşura activitatea operativ-informativă în exterior, a trebuit să sufere şi ea urmările înaltei trădări.

La fel ca în celelalte structuri statale, şi la nivelul M.Ap.N., s-au adoptata o serie de măsuri, printre care rechemarea în ţară a unui număr de ataşaţi militari şi alţi ofiţeri cu misiuni în exterior. În prima jumătate a anului 1979, într-o singură serie, ce avea să fie şi ultima până la Revoluţia din decembrie 1989 - iar la timpul potrivit voi explica de ce - se hotăreşte numirea a şapte noi ataşaţi militari.

Contrar criteriilor de selecţionare impuse de partid şi cu multă slugărnicie aplicate în D.I., se decide ca noii candidaţi, pentru posturile rămase vacante, să fie selecţionaţi din rândul ofiţerilor de comandă şi stat major, cu prioritate din teritoriu, şi nu din activiştii de partid.

Astfel, fără să bănuiesc ceva sau să fiu întrebat, printre cei şapte ofiţeri destinaţi trimiterii în exterior m-am aflat şi eu. Aceasta în ciuda faptului că, la mutarea din unitate, cerusem ferm şi mi se promisese la fel că nu voi mai face obiectul propunerilor pentru postul de ataşat militar. Chestiunea scoaterii de pe lista „rezervei de cadre" a D.I. am disutat-o şi cu generalul Dumitru, pe timpul vizitei la Cluj, el dându-mi toate asigurările în acest sens.

Iată motivul pentru care am legat readucerea mea în D.I. din M.St.M. şi apoi plecarea în misiune permanentă în străinătate, de situaţia zguduitoare şi fără precedent pe care fuga lui Pacepa o crease în România.

Asupra împrejurările concrete în care s-a decis din nou mutarea mea în D.I. şi numirea ca ataşat militar în Italia, mă voi referi, pe larg, în capitolul următor al volumului de faţă.

CAPITOLUL IV

O MISIUNE DIFICILĂ

1 - „CU FAȚA LA PRODUCȚIE"

La începutul lunii martie 1979, mă găseam în cochetul oraş bihorean - Oradea unde, împreună cu un grup de ofițeri din subordine, executam controlul cu calificativ al B. Cc. din D. 11 Mc.

Președintele comisiei de control pe M.U. era colonelul Dândăreanu, cel care ceva mai târziu va fi avansat la gradul de general şi numit comandantul Armatei a 2-a - Buzău. El era însoțit de generalul Pantelimonescu, secretar al organului de partid al armatei. Cei doi erau foarte bine cunoscuți în comandament şi statul major pentru atitudinea lor mândră şi disprețuitoare față de subordonați şi slugarnică în raporturile cu şefii.

În seara zilei de 8 martie, la puțin timp după ce suportasem cu greu o discuție capricioasă inițiată de colonelul Dândăreanu, pe linia rezultatelor controlului, cu totul neşteptat primesc ordin ca a doua zi, la orele 16.00, să fiu prezent la Secția militară a C.C. al P.C.R. - Comisia superioară de cadre.

Reîntors în grabă la Cluj, încerc zadarnic să aflu câte ceva de la generalul Popescu cu privire la chemarea mea, atât de surprinzătoare şi precipitată în Capitală. Mai mult, decolarea cu întârziere a avionului de pe aeroportul din Cluj şi, ca urmare, ajungerea la destinație doar cu câteva minute înainte de ora fixată, nu-mi dă posibilitatea să aflu cel puțin rangul celor care urmau să mă primească.

În fața comisiei, din care făcea parte şi generalul Olteanu, cel care în 1982 va deveni ministrul apărării naționale, nu mi se spune nimic concret. În termeni echivoci şi propagandistici, generalul Olteanu îmi explică, printre altele, că întâlnirea cu mine ar face parte din „practica obişnuită a organelor de partid pentru cunoaşterea nemijlocită a ofițerilor cu perspectivă în armată", etc., etc.

Nedumerit, și fără să intuiesc câtuși de puțin despre ce este vorba, răspund în singura manieră posibilă a vremii, arătând că, „în calitate de ofițer, sunt la dispoziția armatei, gata să răspund nevoilor acesteia". Referindu-mă la situația în care mă aflam, accentuez, cu destulă amărăciune: „Din M.St.M. am fost mutat la cerere, cu mai puțin de doi ani în urmă, ca urmare a dorinței mele de a lucra la trupe, domeniul în care doresc să rămân în continuare".

Surprins de răspunsul meu tranșant, și sigur pus în încurcătură față de ceilalți doi membri ai comisiei care, deși tăceau, mă urmăreau cu atenție, generalul Olteanu nu cedează, încercând să-mi demonstreze cum că, „în viziunea partidului", sunt apreciați cei ce gândesc ca mine, adică au ales și rămân **„cu fața la producție"**, tradusă în armată prin activitatea de instrucție. În discuție intervine și un alt membru al comisiei - șeful Secției cadre dacă nu mă înșel - „mobilizându-mă" în finalul întâlnirii, să nu-mi fac probleme și să merg liniștit la comndament, ceea ce am și făcut cu primul avion.

Ajuns la Cluj, raportez șefilor cele întâmplate, scoțând în relief, convins că spun adevărul, faptul că am reușit să-mi impun punctul de vedere în fața celor de la C.C. și, în consecință, am primit asigurarea că voi putea rămâne, pe mai departe, în cadrul Statului major al armatei.

Atât generalul Popescu cât și șeful meu nemijlocit, generalul Topliceanu, apreciază că am procedat corect, sfătuindu-mă să mă deplasez urgent la Oradea unde urma să desfășor bilanțul controlului. Cu aceeași ocazie, cei doi îmi comunică, semioficial, că am fost propus în vederea numirii într-o funcție superioară, la înființarea, în 1980, a încă două comandamente de armată, respectiv A. a 2-a - Buzău și A. a 3-a - Craiova.

Liniștit și satisfăcut de rezultatul întrevederii, mă înapoiez la Oradea unde, după definitivarea documentelor de control, iau măsuri pentru ca a doua zi să desfășor bilanțul acestuia.

Spre uimirea mea și a celor care aflaseră câte ceva despre deplasarea inopinată la București, seara târziu, primesc o notă telefonică prin care mi se cerea ca pe 13 sau 14 martie să fiu prezent la D.I. „cu toate cele necesare pentru perioade lungi de detașare". Ordinul, deși incomplet, conținea și unele elemente din care rezulta că fusesem destinat pentru îndeplinirea unei misiuni permanente în Occident. Conform restricțiilor absurde ale timpului nu se pomenea nimic despre funcția și țara în care urma să muncesc.

După o sumară pregătire, părăsesc Clujul supărat şi decepţionat, mai ales că generalul Topliceanu, prin apropourile caracteristice, îmi dăduse să înţeleg că ceea ce raportasem eu la întoarcerea de la Bucureşti ar fi fost, în realitate, o manevră bine ticluită.

Ajuns la D.I., împreună cu alţi 6 ofiţeri, suntem primiţi la conducerea unităţii, fără prea mare entuziasm - mai târziu am aflat că numirile fuseseră făcute peste capul acesteia, stricându-i jocul - unde ni se citeşte ordinul ministrului de numire în noile funcţii. „Locotenet-colonelul Victor Negulescu se eliberează din funcţia de şef al cercetării A. a 3-a şi se numeşte ataşat militar, aeronautic şi naval în Italia", prevedea textual ordinul cu pricina (M.C. 117/13.03 1979).

La terminarea „festivităţii", solicit contraamiralului Şt. Dinu, proaspăt numit în funcţia de şef al D.I. în locul generalului Dumitru, destituit după fuga lui Pacepa, câteva minute pentru a-i prezenta situaţia.

Rămaşi singuri, după ce-i explic în detaliu cele petrecute, accentuând pe modul incorect şi chiar înşelător în care se procedase cu mine, închei cu precizarea că „refuz să plec în străinătate".

Şeful direcţiei, un vechi activist de partid „cu faţă umană", aflat total în afara chestiunii numirii mele, ca şi a muncii de informaţii dealtfel, evită sau nu ştie ce să-mi răspundă. Îi sugerez să mă scoată la raportul ministrului apărării, cunoscutul general-colonel Ion Coman, propunere pe care o acceptă imediat.

Peste câteva minute, mă aflam deja în faţa generalului Coman, om sfătos şi de mare deschidere.

Ministrul Coman, în maniera sa caracteristică, făcându-se că uită motivul pentru care cerusem să ies la raport, se străduieşte să mă lămurească asupra importanţei misiunii pe care o primisem, în contextul situaţiei catastrofale pe care o creease dezertarea lui Pacepa. După vreo 30 de minute de încurajări şi sfaturi, în care eu încerc de câteva ori în zadar să-mi spun păsul, generalul Coman se ridică de pe fotoliu şi, după ce îmi strânge mâna, mă felicită călduros pentru noua funcţie.

Cunoscându-mă bine, de la activităţile de pregătire operativ-strategică, la care participasem ca şef al cercetării armatei, generalul Coman îmi garantează că după 3-4 ani de misiune în Italia, voi fi adus în ţară şi trimis din nou la Cluj. Bun psiholog cum era, pentru a pune capăt discuţiilor, înainte de a ne despărţi, îmi cere ca a doua zi să mă prezint la

cabinetul acestuia, împreună cu soția, măsură ce depășea formele convenționale de protocol.

Cu ocazia întâlnirii de a doua zi, aflu și motivul pentru care comisia de selecționare, în ciuda asigurării de a nu fi schimbat din funcție, a decis trimiterea mea în exterior. Hotărârea fusese influențată de sinceritatea sau poate greșeala mea, atunci când afirmasem că doresc să muncesc pe mai departe în cadrul Statului major al A. a 3-a, adică să rămân **„cu fața la producție"**, cum se exprimase generalul Olteanu. Dacă în fața comisiei aș fi avut intuiția să spun că mi-ar face plăcere să fiu numit în funcția de atașat militar, aducând în sprijin și câteva motive plauzibile, cum ar fi experiența căpătată în cei 8 ani cât am aparținut D.I. din M.St.M., în mod sigur decizia ar fi fost alta.

În dorința mea corectă și îndreptățită de a rămâne la trupe, departe de viesparul Serviciului militar de informații, am dat răspunsul pe care îl simțeam iar rezultatul a fost contrariu: obligat să accept postul de atașat militar la Roma, în care voi rămâne 11 ani și nu 3-4 cât era normal și cât, dealtfel, îmi promisese și generalul Coman.

Era o consecință a „politicii înțelepte de cadre", promovate și controlate în mare măsură de consoarta dictatorului, politică ce avea să ducă în final la blocarea, până în pragul desființării, instituției atașaturii militare române.

Dacă în ocuparea funcțiilor importante din armată, în special cele politice și de comandă, se urmărea realizarea unui procent ridicat a cadrelor de „origine muncitorească sănătoasă", pentru munca de informații se adăugau și alte criterii, unele greu de stabilit și cântărit. Mă refer, spre exemplu, la gradul de încredere al ofițerului de informații în „cel mai iubit fiu al țării" sau atașamentul acestuia față de regimul totalitar.

Suspiciunea și teama bolnăvicioasă, că cei trimiși în misiune în străinătate nu se vor mai întoarce, se generalizează pînă la punctul în care mai bine se renunța la post decât să fie încadrat cu o persoană bănuită că ar putea să „trădeze socialismul".

Abordând în acești termeni pesimiști modul cum autorul acestui volum a ajuns să fie numit atașat militar, cititorul ar putea să-și pună anumite semne de întrebare, pornind de la cel puțin două elemente, aparent logice, și anume:

• în ciuda limitelor impuse de regim și a opoziției față de îndeplinirea unei misiuni în exterior, cel ce vă relatează a fost totuși acceptat să fie trimis peste hotare;

• postul de ataşat militar, prin importanţa sa, se situa pe un loc de onoare în ierarhia militară, ocuparea lui fiind râvnită de mulţi, pe când cei „aleşi" erau foarte puţini.

Fără a nega posibilitatea ca cititorul să-şi pună în aceşti termeni problema, semnatarul rândurilor de faţă nu poate împărtăşi un asemenea raţionament.

Motivele sunt multiple, analiza lor neintrând în tema acestei lucrări.

Ceea ce pot eu să spun, ca martor al timpului şi chiar protagonist al multor din evenimentele povestite, este că numirea mea şi a altor ofiţeri în funcţia de ataşaţi militari a constituit o excepţie de la regulă, fără putinţa de a infirma aberaţiile şi arbitrarul ce caracteriza, în ansamblul ei, politica de cadre din armată.

Sloganul sub care se desfăşura selecţionarea şi numirea cadrelor militare, prin aşa zisa „creştere a rolului conducător al partidului" în toate domeniile de activitate ale statului, nu era altceva decât o formă machiavelică de a ţine în chingi oştirea, pentru a o putea transforma într-o masă uşor de manevrat şi folosit.

Din fericire pentru armată, nu toate cadrele militare au fost dispuse să accepte resemnarea şi umilinţa, multe dintre ele continuând să gândească şi acţioneze prin prisma intereselor naţiunii române şi nu a unui dictator dement. Că aşa au stat lucrurile ne-o dovedeşte comportarea oştirii la Revoluţie, prin refuzul ei de a executa ordinul criminal al lui Ceauşescu de a reprima prin forţa armelor cererile legitime ale unui popor umilit şi aflat în pragul disperării.

2 - RĂZBUNAREA LUI PRĂGOI

O dată eşuată tentativa mea de a convinge pe ministrul Coman să anuleze ordinul de plecare în misiune permanentă în Italia, m-am prezentat la contraamiralul Ştefan Dinu căruia, cu multă francheţe, i-am spus cam tot ce gândeam eu atunci despre „politica înţeleaptă" de cadre din armată.

Şeful D.I., sigur constrâns de situaţia critică în care se afla unitatea după fuga lui Pacepa, recunoaşte că modul cum s-a procedat cu mine nu a fost corect, mai ales în condiţiile în care plecasem din unitate la cerere. Şi el ca şi ministrul apărării mă asigură că misiunea nu va dura mai mult

de patru ani, perioadă la sfârşitul căreia voi fi trimis din nou la Cluj.

Mai puţin convins dar conştient de riscurile la care mă expusesem, încep pregătirea conform planului întocmit de S. a 2-a condusă, la data respectivă, de un coleg al generalului Dumitru, colonelul Niculescu Constantin.

Fost ataşat adjunct la Paris, pe când răspundeam de sectorul Franţa, colonelul Niculescu mă primeşte cu destulă răceală, încercând să creeze în jurul meu o atmosferă de neîncredere, comportare ce-l caracteriza încă de pe vremea când lucra în străinătate. Arţăgos, egoist şi îngâmfat, el reuşeşte ca, în scurt timp după plecarea la Paris, să dea naştere la un adevărat război cu ataşatul militar, colonelul Marin Pancea, determinând pe colonelul Berar să intervină de mai multe ori pentru aplanarea situaţiei.

Tributar năravului din născare, după numirea celor şapte ataşaţi militari Niculescu, împreună cu colonelul Ilie Prăgoi - şeful compartimentului acoperiţi, din unitate, în subordinea căruia se afla şi un birou verificări - gândesc că nu ar fi rău ca de unii din noii veniţi să se ocupe în mod special. Planul lor de şicanare viza îndeosebi pe cei aduşi din afara structurii D.I., un loc aparte ocupându-l cel ce vă relatează.

Din constatările personale, dar şi ajutat de câţiva prieteni din unitate, reuşesc să stabilesc cu destulă exactitate măsurile de „punere la punct" a celor neagreaţi, măsuri ce încălcau grosolan principiile eticii profesionale.

Cele aflate, după reîntoarcerea forţată în direcţie şi pe care le voi relata şi concretiza prin exemple la timpul potrivit, nu au făcut altceva decât să-mi confirme situaţia grea şi neprielnică muncii ce se instaurase în „Serviciu" de mai mulţi ani. Aşa cum am mai avut ocazia să arăt, atmosfera de invidie şi intoleranţă existente în D.I. a constituit unul din motivele principale pentru care am cerut şi obţinut, în final, mutarea la Cluj.

Soarta făcuse să revin din nou în Bucureşti, cu deosebirea că de data aceasta nu la „Centru" şi undeva departe de necazurile şi incertitudinile din unitate.

*

Pregătirea propriuzisă a celor şapte noi ataşaţi militari începe în jurul datei de 20 martie 1979, sub îndrumarea şefilor de sectoare şi a compartimentelor cu atribuţii în acest domeniu.

Pentru postul Roma, ca dealtfel pentru toate celelalte B.A.M., planul de

pregătire cuprindea mai multe activități și categorii de instruire cum ar fi:

• cunoașterea istoriei și a situației geografice, economice, politice și militare a Italiei și a altor state din Bazinul mediteranian;

• însușirea unor date și informații referitoare la organizarea, dotarea și dislocarea, la pace, a forțelor armate naționale și N.A.T.O. din spațiul geografic respectiv;

• aprofundarea cunoștințelor de limbă italiană și engleză;

• perfecționarea deprinderilor practice în conducerea mijloacelor auto;

• antrenament în lucrul cu mijloacele T.O., de legătură și cifru;

• verificarea, prin exerciții a deprinderilor practice și a cunoștințelor teoretice necesare organizării activității operativ-informative, etc.

Se înțelege că obiectivele menționate se realizau pe parcursul mai multor ședințe de pregătire intensivă, toate cu un pronunțat caracter practic-aplicativ.

Din multitudinea de activități planificate, și la care am luat parte, pe parcursul celor trei luni de pregătire, mi-am propus să mă refer doar la una, mai precis la „exercițiul operativ" final, condus de colonelul Prăgoi și dirijat din umbră de șeful secției, colonelul Niculescu.

O voi face, nu însă înainte de a evidenția faptul că pe timpul celor patru ani, cât am lucrat în secția atașați militari, am condus mai multe sectoare operative importante printre care Italia, Spania și Franța. Adeseori, am fost angajat direct de șeful unității, generalul Dumitru, în organizarea și executarea de misiuni informative, unele din acestea cu un grad sporit de dificultate și risc. Cunoștințele și deprinderile specifice muncii informative se sprijineau pe o solidă pregătire militară, urmare firească a altor aproape șase ani cât mi-am desfășurat activitatea în domeniul cercetării la trupe.

Au fost ani benefici, ce au contribuit în mod hotărâtor la formarea mea ca ofițer de informații, punându-mă evident într-o situație privilegiată atât pe timpul pregătirii misiunii cât și în lucru practic ca diplomat militar.

Revenind la exercițiul condus de colonelul Prăgoi, este necesar să precizez că el nu era singular, astfel de „verificări finale" au fost planificate și s-au desfășurat individual, cu toți ceilalți șase atașați militari numiți după fuga fostului general Pacepa.

Evident, în raport de persoana supusă verificării - mă refer la funcția anterioară și nivelul de pregătire de specialitate a acesteia - tema

exercițiului se deosebea prin gradul de dificultate, de multe ori activitatea având un caracter pur formal, eventualele rezultate negative neputând modifica decizia de plecare la post.

Exercițiul destinat celui ce vă povestește, venit după cum se știe dinafara unității, fusese inspirat mai mult din filmele de spionaj decât din nevoile reale de pregătire ale unui viitor atașat militar. Acesta cuprindea mai multe probleme de învățământ, prin conținutul lor deosebit de complexe dar neadecvate misiunilor și, mai ales, poziției de reprezentant militar oficial, cum ar fi: desfășurarea unor activități informative în prezența organelor de contraspionaj adverse; „ruperea" și ieșirea de sub supravegherea operativă, în practică o adevărată „cascadorie" polițienească; etc.

Convins de dificultatea probelor la care eram supus, dar și de substraturile unui asemenea examen, încep pregătirea teoretică și materială a exercițiului, decis să fac totul pentru a dejuca intențiile aberante ale organizatorilor.

Concret, după efectuarea mai multor recunoașteri legendate în teren, trec la elaborarea planului de acțiune, stabilind printre altele: data, ora și locul plecării în misiune; itinerariile de deplasare și legendele folosite; locul, ora și minutul întâlnirii agentului rezident; locul căsuței tainice; personalul de sprijin și mijloacele de transport folosite, etc.

Planul fiind pregătit de fiecare participant în parte, natural că datele de bază ale acestuia erau secrete, cu excepția zilei și locului începerii acțiunii, pe care eram obligați să le comunicăm conducerii exercițiului.

Ca personal de sprijin am ales și pregătit doi foști colegi de serviciu, unul pe post de „agent" și altul ca șofer, ultimul având misiunea să-mi asigure „ruperea" și ieșirea de sub supravegherea oamenilor lui Prăgoi. Ar mai fi de menționat că pe întreaga perioadă de pregătire a exercițiului am fost „filat", inclusiv la locuință, pe atunci o mică garsonieră repartizată după mutarea la București, în localul C.C.A. Pentru inducerea în eroare a filajului, asupra adevăratului plan de acțiune, cu două zile înainte de începerea verificării, efectuez o serie de deplasări și vizite în diverse cartiere din oraș, alegând cu precădere trasee ce ofereau condiții excelente ruperii și împrăștierii urmăritorilor.

Astfel, contrar concluziilor desprinse de conducerea exercițiului - detaliile le voi afla cu ocazia bilanțului - eu aleg, pentru îndeplinirea

misiunii, o zi obişnuită de lucru în care, urmând un traseu din centrul capitalei, îmi planific o serie de activităţi reale, incluse în planul obişnuit de pregătire în vederea plecării la post.

Dintre acţiunile planificate, până la „rupere", menţionez:

• părăsirea „locuinţei" împreună cu soţia, deplasarea pe jos şi servirea micului dejun la un lacto-bar din apropierea C.C.A.;

• cumpărarea a două buchete de flori şi scoaterea de la C.E.C.-ul situat la parterul blocului turn, a unei sume de bani;

• traversarea grădinii Cişmigiu către Policlinica Cobălcescu unde planificasem, din timp, un control medical şi o lucrare stomatologică;

• executarea a două ore de antrenament în conducerea unui autoturism Dacia ce mă aştepta în vecinătatea Policlinicii M.Ap.N.

Fără a recurge la alte explicaţii, se înţelege că deplasarea noastră a fost strict controlată de o puternică echipă operativă, timp în care am reuşit, prin câteva schimbări de locuri şi direcţie legendate, să identificăm vreo 8-9 persoane. În jocul nostru, „de-a şoarecele cu pisica", nu au lipsit nici momentele hazlii, produse de „amici", ca urmare a încercărilor disperate ale acestora de a nu ne pierde sau de a-şi ascunde, prin diverse procedee, unele stângace, prezenţa sau chiar identitatea -pe câţiva dintre „filori" îi cunoşteam încă de pe timpul cât lucrasem în D.I.

Admiţând totuşi că, până la Policlinica Cobălcescu, oamenii colonelului Prăgoi şi-au făcut datoria, atât cât au putut, este necesar să pun în gardă cititorul că, pe mai departe, în îndeplinirea misiunii lor necazurile se vor ţine lanţ.

Astfel, după terminarea controlului medical şi conducerea soţiei la cabinetul stomatologic unde era aşteptată, părăsesc Policlinica îdreptându-mă agale spre autoturismul ce mă aştepta undeva în apropiere. Întâmpinat de instructor - un bătrân plutonier de auto - după salutul de rigoare şi câteva explicaţii tehnice, mă urc la volan, natural pe post de şofer.

Surprinşi de cele văzute şi crezând că a sosit momentul „scăpării", mai mulţi filori, ieşiţi de după colţuri şi din ascunzători, se grăbesc să se îmbarce pe cele două autoturisme ce-i aşteptau în zonă.

Calm şi complet satisfăcut de cum decurseseră lucrurile până atunci, fără ca instructorul să bănuiască ceva, încep conducerea auto urmând un traseu, dinainte stabilit, ce cuprindea, în mare: Calea Plevnei, Ştefan Furtună şi Splaiul Independenţei - cu prioritate malul drept al Dâmboviţei, până în apropierea unei punţi, de lângă fostul pod Izvor, aflat în

reconstrucție. Locul trebuie reținut deoarece acolo, dar pe malul opus, mă aștepta un alt coleg, pe post de conducător auto, cu ajutorul căruia urma să realizez ieșirea de sub supraveghere.

Pierzându-i inițial pe drum, colegii din filaj își fac apariția după vreo 20 minute, conduși de astădată de colonelul Prăgoi, fost șofer acoperit la una din ambasade și rechemat în țară, tocmai în urma unui accident de circulație.

Văzând insistența cu care Prăgoi se ținea după mine, continui jocul încă vreo oră și un sfert, având grijă ca pentru „obișnuința" urmăritorului să includ în traseu și malul drept al Dâmboviței.

Pe timpul unei curse, când mă aflam în apropierea intersecției Căii Plevnei cu Ștefan Furtună, în fața mea se produce un ambuteiaj ca urmare a ruperii punctii din spate a troleibuzului ce mă preceda, obligându-mă astfel să mă opresc înapoia acestuia.

Colonelul Prăgoi, care de câteva minute bune luase pe cont propriu urmărirea, plasându-se undeva înapoia autoturismului meu, surprins de situație și pentru a nu da ochii cu mine prin intermediul retrovizorului, își continuă drumul prin dreapta, ascunzându-se după troleibuzul aflat în pană. La puțin timp după isprava sa, sosește un alt troleibuz care, depășind tot prin dreapta coloana ce se formase înapoia celui cu necaz, se oprește undeva în dreptul autoturismului nostru, blocînd din spate ieșirea lui Prăgoi.

Dându-mi seama de momentul favorabil creat, nu-mi rămâne altceva de făcut decât să întorc autoturismul pe celălalt sens al străzii și, după câteva minute, să mă înscriu lejer pe Splaiul Independenței, în direcția fostului pod Izvor. Colonelul Prăgoi, rămas blocat, ordonă unui alt echipaj să preia urmărirea, manevră de care îmi voi da seama la foarte scurt timp.

Cum clipa decisivă a „ruperii" se apropia, trec la punerea în temă a instructorului, precizându-i ca la cursa următoare, odată ajunși în apropierea punții salvatoare - dar nu în dreptul ei - să simulăm o defecțiune a autoturismului, cu obișnuita ridicare a capotei, urmată de „nervi" și agitație. Trucul ne reușește de minune, plutonierul Băloi - căci el era instructorul auto - după oprirea autoturismului se „înfurie de-a binelea", reproșîndu-mi că am condus prea mult în regim de viteză redus, ducând la încălzirea excesivă a lichidului de răcire.

Discuția o prelungim voit alte câteva minute, timp suficient pentru a studia situația „filorilor". Stabilim că înafara echipajului identificat deja și „ascuns" la cca. 140-150 m. de noi, colonelul Prăgoi nu mai dispunea

de alte forțe operative în zonă. În consecință, decid încheierea ședinței de conducere și trecerea la executarea acțiunii principale a exercițiului: „ruperea și ieșirea de sub supraveghere".

Astfel, în modul cel mai firesc, după ce mulțumesc și îmi iau la revedere de la instructor, neuitând să stabilim împreună data antrenamentului următor, trec puntea urcându-mă, evident satisfăcut, în autoturismul ce mă aștepta cu motorul cald, undeva pe o străduță lăturalnică.

Ce s-a întâmplat după aceea este ușor de imaginat.

Dându-și seama târziu de joc și neavând pe nimeni pe malul stâng al Dâmboviței, foștii colegi nu au mai avut timpul necesar ocolirii și reluării controlului deplasării, pierzându-mă și dându-mi posibilitatea să ajung, fără dificultate, în zona lacului Herăstrău unde fixasem locul de întâlnire și primirea materialului informativ.

Introducerea în planul de acțiune a unor activități reale, unele obișnuite și nesemnificative, a fost de natură să creeze confuzie „contraspionajului advers", ducându-l la aprecieri superficiale și chiar eronate.

Fără să forțăm nota, prin manevre de persiflare sau șicanare a filajului, ruperea și, în final, ieșirea de sub urmărire s-a făcut în modul cel mai firesc, ca și cum atașatul militar nu și-ar fi dat seama că este supravegheat.

În continuare, misiunea a decurs fără necazuri, prin întâlnirea „agentului", preluarea materialului și instruirea acestuia pentru acțiunea următoare.

Timpul rămas la dispoziție îl folosim în modul cel mai „eficient", planificându-ne, printre altele, și servitul unei mese copioase și binemeritate la un local din parcul Herăstrău. Trecând în revistă cele întâmplate, nu am putut să nu „compătimim" puțin și isprava colonelului Prăgoi, în pregătirea și reușita căreia pusese atâta zel și speranțe. La bilanțul exercițiului, ascunzându-și inteligent amărăciunea, el a fost nevoit să recunoască înfrângerea, realismul și naturalețea situațiilor jucate de noi dându-i peste cap întregul plan de filaj.

*

Recunoscând, fără putere de tăgadă, rolul activităților de teren în formarea și consolidarea unor calități și deprinderi practice, necesare ofițerilor de informații, am respins ditodeauna ideea ca atașații noștri militari să poată să-și organizeze munca și să acționeze după scenarii

proprii filmelor de spionaj. Susținând o astfel de idee, am în vedere, în primul rând, poziția și statutul atașatului militar, faptul că el reprezintă, în relațiile oficiale cu țara gazdă, armata din care face parte.

Căderea și expulzarea lui, mai ales în noua situație geostrategică europeană, ar fi de natură să afecteze grav credibilitatea militară a României, cu repercursiuni din cele mai serioase pe planul relațiilor bi sau multilaterale.

3 - NECAZURILE ÎNCEPUTULUI

Potrivit planului de pregătire, ultimele zece zile au fost destinate asigurării tehnico-materiale a postului și efectuării prezentărilor, cu ocazia plecării în misiune în Italia.

Vizitele de prezentare, unele fără scopuri bine definite, aveau loc, de regulă, în ordinea listei de protocol a M.Ap.N., începând cu șefii direcțiilor centrale, comandanții categoriilor de forțe ale armatei și terminând cu ministrul apărării naționale.

Înafara structurilor armatei, o vizită utilă și interesantă, pe care am efectuat-o, a fost cea de la M.A.E., în cadrul căreia m-am întâlnit și am avut discuții cu șeful Departamentului de relații externe și un funcționar ce dirija activitatea specifică pe spațiul Italia. Cu acea ocazie am aflat o serie de date și fapte cu privire la viața diplomatică, în general, și a situației tensionate, lipsite de colaborare și colegialitate, din cadrul misiunii noastre la Roma. Ascultând pe unul din interlocutori, cum descria atmosfera de „mahala" de la ambasada română din Italia, aveam impresia că este vorba de o acțiune rău intenționată, din cine știe ce motive.

Din păcate, așa cum o să am posibilitatea să constat pe teren, situația din unele reprezentanțe diplomatice ale țării era mult mai gravă, aceasta contribuind din plin la deprecierea imaginii României în lume.

O altă vizită, cu o istorie aparte, deosebit de semnificativă pentru atmosfera vremurilor ce le-am trăit, a fost cea efectuată, la începutul lunii iulie 1979, prim adjunctului ministrului apărării naționale și șef al M.St.M., generalul Ion Hortopan.

Cunoscând mai demult duritatea absurdă și comportarea capricioasă

a acestui general - ultima „ciocnire" cu el având loc la Cluj cu câteva luni mai înainte, cu ocazia şedinţei Consiliului militar al armatei - iau toate măsurile pentru a evita o situaţie neplăcută.

Astfel, pregătit milităreşte, la data şi ora stabilită, cu uniforma impecabil ajustată şi călcată, mă prezint la cabinetul şefului M.St.M.

Urâcios cum era din fire, cu un deget băgat pe jumătate în nas şi fără să se ridice de pe scaun, mă întâmpină, mormăind în bărbie mai multe expresii, din care redau: „Ce bă, ai fugit de la greu să te faci diplomat?"; „Ţi-a fost frică de trupe...!" ... „Pe cine bă ai lăsat în locul tău?".

Deşi ieşirile necontrolate, de genul celor de mai sus, nu mai constituiau de mult o surpriză pentru mine, de data aceasta momentul ales şi felul jignitor de a se comporta depăşiseră orice limită pentru ca să mă resemnez şi să nu-i răspund pe măsură.

După ce i-am reamintit că „numirea mea, pentru a îndeplini o misiune în exterior, s-a făcut prin ordinul ministrului apărării naţionale, fără să fiu întrebat şi, ca atare, peste voinţa mea", am continuat adăugând: „Tovarăşe general, felul în care m-aţi primit este înjositor nu numai pentru mine ci mai ales pentru cel în faţa căruia mă aflu". „O atare atitudine este înafara regulamentelor noastre militare". „Rog să-mi permiteţi să plec!".

Surprins de poziţia şi curajul meu - nu era obişnuit să fie înfruntat în acest mod - încearcă în zadar să mă tempereze, prin câteva sfaturi şi glume deplasate. Caracterul său coleric, de om vulgar şi necioplit, nu-i dădea voie să pară altfel decât era în realitate.

În această atmosferă imaginabilă pentru mulţi, părăsesc cabinetul gândind, ca de atâtea alte ori: „Cum de era posibil ca în fruntea oştirii să ajungă un astfel de gogoman?!".

În mod firesc, cele păţite cu ocazia primirii de către generalul Hortopan, le raportez ministrului Coman - om de mare fineţe şi înţelegere - care, neputând face nici el mare lucru, mă sfătuieşte să-l las în plata domnului şi să nu-i iau în seamă „comportarea grosolană".

*

Epuizată perioada de pregătire, cu neîmplinirile dar şi realizările ei, pe 13 iunie 1979, împreună cu soţia dar fără unicul fiu pe care îl aveam - pe atunci copiii nu aveau voie să-şi însoţească părinţii la posturi în

străinătate - ne îmbarcăm, cu destulă emoție, pe un avion T.A.R.O.M. cu destinația Italia. După aproximativ 2 ore de zbor fără probleme, aeronava aterizează, în aplauzele generoase ale pasagerilor, pe cunoscutul aeroport internațional, Leonardo da Vinci (Fumicino) din Roma.

La aeroport, suntem întâmpinați de fostul atașat militar, colonelul Popa, ofițer de geniu, originar din Petrești, satul „academicienei", și șeful serviciului administrativ al oficiului, domnul Primejdie, un nume ce i se potrivea de minune.

În drum spre ambasadă, parcurgem repede cei aproape 35 Km. de autostradă, admirând frumusețile peisajului mediteranian, format din coline domoale, pictate parcă cu grupuri de chiparoși și palmieri. Erau imagini magnifice, ce se pierdeau la orizont și din care răsăreau semețe, sfidându-se maiestuos, monumentele antice și clădirile moderne ale „Cetății Eterne" - Roma.

Suntem cazați la „Academia Română", o clădire monumentală, ridicată din inițiativa lui Nicolae Iorga și unde, în anii '80, M.Ap.N. dispunea de un mic dar cochet apartament.

„Accademia di Romania", în traducere liberă Școala României, este situată în una din cele mai frumoase și extinse zone verzi din Roma, „Villa Borgheze". Înconjurată de vegetația luxuriantă a parcului și câteva instituții de cultură cu sunt: muzeul de „Arte Frumoase", „Școala Engleză", „Academia Egipteană" și altele, „Academia Română" se impunea prin poziția și frumusețea sa, dominată la rândul ei de figurile legendare ai celor doi făuritori de neam românesc, Traian și Decebal.

Parcurgând pe jos o mică porțiune din „Grădina Burgheză", se ajunge, în câteva minute, pe una din cele șapte coline ale Romei - „Pincio" unde se găsește și un mic simbol românesc, „Esplanada Romania".

Cât privește sediul Ambasadei române și asupra căruia o să mai revin, el era situat într-o altă zonă minunată a Romei, „Parioli" și ea dominată de o altă frumoasă colină purtând același nume.

*

În anii la care mă refer, ambasador în Italia era „ziaristul" Ion Mărgineanu, fost colaborator și apoi director la Agerpres.

Bun profesionist și mai puțin diplomat, lui Mărgineanu, ca la mai toți

„aleşii poporului" din vremea respectivă, îi plăcea să pozeze într-un om mare, plin de sine şi atotştiutor, dar şi de neânduplecat cu subordonaţii. Era şi motivul pentru care mulţi din oficiu îl chemau „colonelul", grad pe care nu ezita, uneori, să şi-l decline.

Conform practicii protocolare dar şi acelor reguli nescrise de educaţie şi respect pentru instituţia ce o reprezenta, în prima zi a sosirii noastre la Roma, împreună cu vechiul ataşat militar, ne prezentăm la şeful oficiului diplomatic. Cu ocazia primirii, înafara cunoaşterii reciproce şi unor discuţii de circumstanţă pe care bănuiam că o să fiu nevoit să le întreţin, mă pregătisem să-i transmit şi obişnuitul salut din partea ministrului apărării, generalul Coman.

Acesta era planul. Numai că, potrivit unei vorbe bătrâneşti, el nu întotdeauna se potriveşte cu cel din târg.

La intrarea în biroul de lucru al ambasadorului, în loc de bun venit, asist la câteva scene greu de imaginat, dacă ţinem cont, mai ales, de locul şi momentul în care se petreceau. Ceea ce vedeam şi aproape refuzam să cred, nu era altceva decât o confirmare pe viu a situaţiei prezentate de funcţionarul de la M.A.E. cu privire la neînţelegerile şi atmosfera prăpăstioasă din ambasada română de la Roma.

Pe scurt, după ce ne prezentăm aproape milităreşte, şeful misiunii, fără să ne răspundă la salut, să ne dea mâna sau să ne invite să luăm loc, după cele mai elementare noţiuni de bună cuviinţă, cu o mutră bosumflată şi respingătoare, tipică unuia ce i se „înecaseră cirezile", ne spune pe un ton acru să ne vedem de treabă.

Deşi aprins de mânie, mă abţin să-i răspund la sfidare, părăsind biroul, dezamăgit şi cu un gust amar, mai ceva decât cel simţit pe timpul intrevederii cu generalul Hortopan.

La ieşirea din clădire, cer colonelului Popa explicaţii pentru o astfel de primire „călduroasă", ce depăşise orice limită a bunului simţ. Ofiţerul, evident nemulţumit şi el, încearcă să mă lămurească cum că aşa este ambasadorul şi întregul colectiv al oficiului, „plin de securişti" şi „oameni fără scrupule", ce se bârfesc şi încearcă să se excludă reciproc, etc., etc.

Deşi ştiam că în spusele colegului exista mult adevăr, argumentele lui nu mă conving, mai ales că eu nu-l cunoşteam pe ambasador şi, ca atare, cu mine nu avea nimic de împărţit.

Mult mai târziu, voi afla că primirea grosolană pe care ne-a rezervat-o

şeful oficiului, pe lângă caracterul lui de om necioplit, îşi avea originea în starea conflictuală existentă între cei doi, ca urmare a modului distant şi orgolios în care se manifestase colonelul Popa.

Admiţând, totuşi, unele circumstanţe atenuante ambasadorului, ele nu au putut, în nici un chip, să justifice comportarea lui cu ocazia primirii noului ataşat militar român, subiect pe care am să-l reiau şi clarific cu o altă ocazie.

Până atunci însă necazurile au continuat, lipsa de dialog şi cooperare cu şeful oficiului constituind pentru mine motive serioase de îngrijorare şi discomfort, cu repercursiuni chiar pe planul muncii specifice.

Că aşa stăteau lucrurile rezultă pregnant şi din următorul episod:

La câteva săptămâni de la luarea în primire a postului, mai precis la începutul lunii august 1979, sunt invitat să particip împreună cu soţia, la vizita de informare a ataşaţilor militari, organizată de S.I.O.S.-T.U., în Sardenia - participarea mea la activitatea respectivă fusese cerută de colonelul Popa şi aprobată de „Centru" cu mult înainte de a sosi la Roma.

Obişnuit cu regulile şi disciplina din armată, informez pe ambasador asupra plecării în misiune, cu toate că acesta continua să bufnească şi trăznească, după obiceiul casei.

Vizita, deosebit de interesantă pe planul cunoaşterii zonei şi al rezolvării unor probleme de muncă, programată iniţial să dureze aproape o săptămână, se încheie cu o zi mai devreme, astfel că mă înapoiez la Roma într-o sâmbătă, până în prânz. Scurtarea timpului destinat activităţii îmi convenea de minune, a doua zi având planificată o întâlnire de lucru cu un ataşat naval.

Sâmbătă, către orele 14.00, aflându-mă în biroul de lucru, sunt chemat la telefon de secretara oficiului pentru a-mi transmite „ordinul" ambasadorului de a intra de serviciu pe reprezentanţa diplomatică, duminică dimineaţa. Consultându-mi agenda de lucru, constat că numirea fusese făcută înafara graficului, eu fiind planificat ofiţer de serviciu peste trei sau patru zile. În consecinţă, comunic secretarei că nu este rândul meu şi că, probabil, este vorba de o eroare. Îi spun chiar că prezenţa mea la birou este fortuită şi că a doua zi sunt ocupat.

Peste câteva minute mă sună ambasadorul Mărgineanu - era pentru prima oară când făcea un asemenea gest după sosirea la post - care, pe un ton cazon, fără nici-o explicaţie prealabilă, îmi „ordonă", pur şi simplu, să execut cele comunicate de secretară.

Destul de calm, pentru cât jar acumulasem în mine, în cele câteva săptămâni de când mă aflam la Roma, îl întreb mai întâi dacă ştie cumva că „ordinul" şi „comanda" fac parte din procedeele de conducere militară şi nu din limbajul diplomatic.

Ambasadorul, într-un mod foarte deschis, mă lasă să înţeleg că şi el ar fi militar, al cărui grad nu este în nici un caz mai mic ca al meu şi, ca atare, să mă supun necondiţionat dispoziţiei acestuia.

Îi răspund imediat: „În acest caz nu vă execut ordinul, refuz pe care îl voi raporta urgent în ţară".

Discuţia se întrerupe aşa cum începuse, iar eu, convins că măsura şefului misiunii era abuzivă, raportez în ţară cerând să se intervină pentru aplanarea situaţiei.

Pornit pe vechiul ataşat militar, în circumstanţe de acum cunoscute, ambasadorul Mărgineanu nu reuşea să înţeleagă, cel puţin în faza iniţială, că are de-a face cu un militar de carieră, disciplinat şi ordonat, care îşi cunoştea atât atribuţiile cât şi limitele în relaţiile cu şeful misiunii.

Că aşa au stat lucrurile va admite personal cu ocazia unei întâlniri de câteva ore, acceptată din păcate abia după intervenţia ministrului Coman. Atunci vom putea discuta cu calm dar tranşant, clarificând şi punând pe baze normale relaţiile dintre ambasador şi ataşatul militar.

4 - ABERAŢIILE UNUI SISTEM POLITIC

Nu mai era de mult un secret faptul că în cadrul reprezentanţelor noastre diplomatice din exterior se aflau şi îşi desfăşurau activitatea, sub diverse acoperiri, ofiţeri ai fostei securităţi, cu prioritate aparţinând D.I.E. Cunoşteam detalii încă de pe vremea când lucram în Secţia a 2-a, ataşaţii militari români reclamând frecvent interferenţele şi piedicile puse de securitate în munca lor specifică. Era perioada când oamenii D.I.E. îşi extinseseră activitatea în toate structurile societăţii româneşti, încercând chiar să preia controlul, prin trecerea în subordine directă, până şi a instituţiei ataşaturii militare.

Multe aspecte, unele total abuzive şi aberante, le voi afla după sosirea la post.

Ca personal acoperit al oficiului, ce aparţinea unui serviciu de spionaj

cum era D.I.E., oamenii acestei unități ar fi trebuit să se ocupe de culegerea de informații din domeniile politic, tehnico-științific și economic, necesare României pentru a-și proteja interesele, și, la nevoie, a se apăra. Erau în practică misiuni firești pe care le primeau și executau toți reprezentanții serviciilor similare din lume.

Nenorocirea a fost că la noi treburile nu stăteau așa, lucrătorii D.S.S. din exterior fiind folosiți în cu totul alte scopuri care, de cele mai multe ori nu aveau nimic comun cu siguranța statului.

În prima parte a anilor '80, relațiile economice și, parțial, cele culturale și turistice dintre România și Italia se găseau la un nivel corespunzător de dezvoltare, ceea ce creea un cadru favorabil pentru desfășurarea de către D.I.E. a unei activități informative eficiente.

Contrar așteptărilor și chiar a bunului simț, ofițerii de informații ai securității, îndrumați „științific" de la centru, și folosind cu dărnicie fondurile valutare puse la dispoziție, se angajaseră într-o activitate propagandistică de proporții. Ei primiseră misiunea să prezinte România lui Ceaușescu ca pe o țară definitiv desprinsă din blocul sovietic, dar cu mari dificultăți economice, cauzate tocmai de politica sa independentă. Evidențiind, prin toate mijloacele la dispoziție, caracterul real al apropierii țării de Occident, ei implorau sprijinul Italiei, în special pe linia ajutorului finaciar, atât de necesar depășirii fazei critice a datoriilor externe.

Deși într-o măsură mai mică, în perioada la care mă refer, D.I.E. nu a neglijat nici promovarea imaginii perechii dictatoriale, în special prin finanțarea faimoaselor „opere" ale lui Ceaușescu și „lucrările științifice" ale consoartei lui.

*

Accentuarea dificultăților României, în special după 1985, ca urmare a agravării crizei economice și deprecierii nivelului de trai al populației, își va pune amprenta și mai mult pe activitatea ofițerilor acoperiți ai securității, prin implicarea lor în acțiuni de ascundere a adevărurilor cu privire la realitățile din țară.

Era perioada când propaganda deșănțată, de ridicare în slăvi a celor doi dictatori, atinsese punctul culminant al ridicolului, materialele publicate și finanțate, cu sute de mii de dolari de „I.C.E. Dunărea", având

de fapt efecte contrarii celor propuse, prin sporirea adversității Italiei și a întregului Occident față de România.

Din numărul mare de exemple cunoscute și pe care aș putea să le prezint, două mi se par edificatoare.

Primul, se referă la un articol publicat pe la jumătatea anului 1987, în cotidianul roman „Il Messaggero", material îngrijit și finanțat, după toate probabilitățile, de șeful Agenției economice din cadrul ambasadei române. Plătit cu peste 10.000 dolari, articolul se voia să fie un omagiu adus activității „revoluționare" și „științifice" a Elenei. În conținutul acestuia, într-o formulare și aranjament oribil, lipsit de bun-gust și profesionalism gazetăresc, au fost înscrise și unele date cu scop de reclamă comercială, referitoare la autoturismul Dacia.

Contrar așteptărilor celor ce puseseră la dispoziție și negociaseră afacerea, materialul apare într-unul din numerele ziarului, undeva spre sfârșitul acestuia, în spațiul rezervat, în mod obișnuit, reclamelor comerciale și publicității de toate felurile.

Însoțit de o fotografie din tinerețea „academicienei", cu un chenar de necrolog, „omagiul" stârnește agitație și teamă în rândul „propagandiștilor" din ambasadă - reamintesc că era vorba de consilierul economic și alți vreo doi colaboratori de-ai acestuia - cu acuze reciproce și justificări din cele mai bizare.

În final, fără putința de a se afla adevărul, s-a tras concluzia, raportată și în țară, că de vină ar fi redacția ziarului care, făcînd jocul unor „cercuri reacționare", a modificat conținutul articolului, dându-i un caracter antiromânesc.

Într-un cerc restrâns din ambasadă, nu a lipsit nici ideea că manipularea articolului ar fi fost pusă la cale de câțiva români din diasporă, variantă destul de credibilă. Sub nici un motiv, publicarea articolului, sub forma menționată, nu a putut fi opera vreunui „dizident" din oficiul nostru diplomatic, așa cum s-a încercat să se acrediteze ideea, chiar dacă o asemenea faptă ar fi fost de dorit de unii dintre noi.

Al doilea exemplu, deosebit de concludent, se referă la cheltuielile mari ce se făceau de către D.I.E. pentru așa zisa promovare a imaginii perechii prezidențiale, prin publicarea în străinătate a unor lucrări semnate de cei doi dictatori.

Cum se făceau aceste plăți și cât de mari erau ele reușisem să dețin numeroase

date. Un caz concret îl aflu în anul 1988 de la reprezentantul T.A.R.O.M. la Roma, Dan Tudorache, fiul fostului ataşat militar român în Grecia.

Făcându-mi o vizită la biroul de lucru, Tudorache, cu o mutră prăpăstioasă şi vocea zugrumată de emoţie, îmi prezintă un plic care din eroare sau poate voit, fusese lăsat, împreună cu alte materiale, la sediul agenţiei T.A.R.O.M., situată undeva pe lângă Piaţa Republicii.

Plicul, expediat de o editură din Messina-Sicilia, conţinea o factură în valoare de 170.000 dolari, reprezentând cheltuielile de publicare a ultimei „lucrări de cercetare ştiinţifică" a Elenei din domeniul polimerilor.

Cum asemenea date erau secrete, putând aduce mari necazuri celor ce le aflau, îl sfătuiesc pe Tudorache să pună factura în plic, după care să-l introducă într-o cutie poştală cu menţiunea că adresantul este necunoscut. În realitate, pe plic se putea citi clar adresa ambasadei române: „Via Nicolo Tartaglia, 36 Roma".

Nu peste mult timp factura va ajunge la Agenţia economică care, ca de atâtea alte ori, se va grăbi s-o achite. Cei 170.000 dolari americani se vor adăuga, în chip nefericit, altor milioane cheltuite pentru operele „geniului din Carpaţi" şi „metrezei" lui, în timp ce noi continuam să credem că apariţia acestor lucrări era rezultatul „prestigiului" şi „stimei" de care cei doi megalomani se bucurau în lume.

*

În sarcina unor ofiţeri de securitate acoperiţi, mai precis a celor din contraspionajul extern, intra şi supravegherea personalului ambasadei, în care era inclus şi ataşatul militar. Misiune firească până la o anumită limită, practicată de toate serviciile secrete din lume, cu condiţia ca aceasta să nu devină abuzivă şi stânjenitoare muncii specifice.

Punând în aceşti termeni protecţia diplomaţilor, am în vedere că activitatea contraspionilor din ambasadă, ca dealtfel a întregului aparat contrainformativ al securităţii, fusese politizată şi deviată de la scopurile şi obiectivele ei normale. Prin metode abuzive, posibile ca urmare a sistemului ce le emana dar şi a „zelului" multora din slujitorii lui, ofiţerii ceişti se preocupau îndeosebi de urmărirea vieţii particulare, a convingerilor colegilor din ambasadă şi mai puţin de contracararea acţiunilor agenţilor serviciilor de informaţii străine. Bănuiala, exagerarea,

abuzul şi chiar minciuna făceau parte din arsenalul de lucru obişnuit al multora dintre ei. De aici şi ruptura ce se produsese între ofiţerii cunoscuţi sau bănuiţi că ar aparţine contraspionajului extern şi restul personalului diplomatic, situaţie ce polua şi otrăvea întreaga atmosferă de lucru.

Ca ataşat militar, cu uniformă şi grade purtate la lumina zilei, am respins din faşă orice tentativă de amestec sau control abuziv din partea „colegilor" de la securitate afirmând, nu odată, că preocuparea mea nu este să mă apăr de ei ci, atunci când va fi nevoie, de oamenii serviciilor secrete italiene. Mai mult, dând dovadă de înţelegere a unor interese comune, de cîteva ori le-am sărit în ajutor, punându-le la dispoziţie materiale documentare referitoare la Trupele de carabinieri şi poliţia italiană, documente pe care ei nu puteau să le obţină în mod obişnuit. Vârsta, gradul, poziţia oficială şi experienţa, dar şi corectitudinea în comportare, constituiau motive suficiente pentru ca relaţiile mele cu reprezentanţii altor servicii secrete româneşti să se întemeieze pe respect şi înţelegere.

Din păcate, simţul profesional scăzut ca şi îndrumările, sigur greşite, primite din ţară au făcut ca unii ofiţeri din D.I.E., fie ei din sectorul informativ sau de contraspionaj, să-şi dea în petec, punând la cale diverse acţiuni de supraveghere şi control a ataşatului militar, pe cât de abuzive pe atât de banale şi fără motive întemeiate.

Un episod prostesc şi, în ultimă instanţă, lipsit de camaraderie ostăşească şi colegialitate, este cel ce urmează:

Pe la jumătatea lunii aprilie 1985, la puţin timp după instalarea lui Gorbaciov la putere, sunt atenţionat de un ofiţer din ambasadă că de câteva zile convorbirile din biroul de lucru îmi sunt interceptate, dispozitivul de ascultare fiind instalat în spaţiul cifrului de stat.

Obişnuit cu o astfel de idee şi ocupat cum eram cu descifrarea „noii gândiri gorbacioviene", chestiune mult discutată în Italia la acea vreme, nu dau atenţie prea mare celor aflate. Posibilitatea interceptării convorbirilor telefonice şi a discuţiilor din spaţiul B.A.M., inclusiv din locuinţă, fuseseră luate în calcul de mine imediat după sosirea la post.

Pentru uşurarea înţelegerii relatării, ar mai fi de precizat că, de anul nou 1985, primisem în dar de la administratorul ambasadei o scrumieră „J.W." pe care o ţineam pe măsuţa din faţa biroului. Cum eu nu fumam, interdicţie pe care o puneam şi vizitatorilor, scrumiera ţinea loc de bibelou,

adesea fiind obligat să-i schimb poziția pentru a evita deranjul produs de lumina ce o reflecta în direcția mesei de lucru.

La câteava zile după ce fusesem atenționat că sunt ascultat, mă gândesc că nu ar fi rău ca, „în scop de învățământ", să stabilesc locul microfonului (microfoanelor) care, potrivit situației concrete și a unor principii și norme tehnice cunoscute, nu putea să se găsească decât în interiorul B.A.M. După câteva încercări nereușite, în care folosesc și un aparat rudimentar de căutare, mă las păgubaș, luînd măsuri să-mi revizuiesc modul de purtare a discuțiilor și convorbirilor telefonice.

Antrenat în activitatea de muncă cotidiană, uit definitiv de chestiunea microfonului, nu însă și de ceistul de care eram sigur că se ocupă cu astfel de minuni.

Trecuseră câteva săptămâni de la povestea cu interceptarea, și peste 4 luni de când primisem cadou scrumiera „J.W.".

Într-una din zile, având mult de lucru, sunt nevoit să rămân la serviciu până seara târziu.

Obișnuit de acum cu scrumiera de pe măsuța din fața biroului, la un moment dat îmi dau seama că lumina reflectată de obiect era foarte slabă iar figurile, pe care în mod obișnuit le desena pe tavan, lipseau cu desăvârșire. Toate acestea în condițiile în care în biroul de lucru erau aprinse 7 becuri.

Intuind cam despre ce era vorba, după un studiu sumar, constat că pe măsuță nu se mai afla scrumiera de cristal oferită de administratorul Primejdie ci alta, opacă și destul de rudimentar turnată. Ea fusese produsă și echipată de sectorul T.O. al D.I.E. și apoi plasată în spațiul B.A.M., prin înlocuirea scrumierei originale.

Pentru verificarea concluziei, chem la mine pe bănuitul făptaș, un tânăr căpitan guraliv și destul de uzat psihic.

Calm, încep discuția cu ofițerul comentând rezultatul meciului de fotbal STEAUA-DINAMO, ce se desfășurase cu câteva zile în urmă, și o poezie, pe aceeași temă, ce circula prin ambasadă, și al cărui început suna cam așa:

„Nu-i dulceață ca pelteaua și
Dinamo cum e Steaua..."

Pe timpul celor câteva minute de glume și voie bună, ridic scrumiera, pe care o mutasem între timp pe biroul meu, plimbând-o ostentativ dintr-o mână în alta.

„Slab de îngeri" cum era, necaz pe care îl cunoşteam mai de mult şi care se va verifica în chip dramatic pe timpul Revoluției, la un moment dat ofițerul își pierde complet controlul, adresându-mi-se aproape strigând:

„Tov. colonel, ce dracu tot faceți cu scrumiera aceea?"

„Nimic" Îi răspund eu, după care adaug:

„Am de gând s-o sparg, să-i scot microfonul şi s-o trimit şefilor tăi de la Bucureşti".

Rămas un timp complet uluit, până la urmă va recunoaşte că obiectul fusese primit din țară, după ce studiase şi propusese el modul de utilizare.

Insistând să-i înapoiez scrumiera, am fost de acord cerându-i în schimb să-mi aducă originalul, tentativă ce nu-i va reuşi până la plecarea definitivă de la post.

Lăsând cititorului posibilitatea de a formula propriile concluzii, personal am considerat procedeul, pe lângă inutilitatea lui, destul de costisitor având în vedere că spațiul B.A.M. oferea multe alte posibilități pentru plasarea de mijloace tehnice de ascultare, fără riscul descoperirii lor.

*

Comentând şi apreciind, de cele mai multe ori negativ, lucrătorii vechilor structuri informative ale securității, aş fi nedrept dacă nu aş admite că ei au aparținut unui sistem politic impus de exterior, prin voința altora şi forța împrejurărilor istorice, sistem ce a favorizat aducerea în fruntea statului a unui cuplu de fanatici şi megalomani.

Mulți dintre ofițerii operativi, deşi cinstiți şi devotați țării, au avut neşansa să aparțină şi să lucreze într-un regim care prin structura şi competențele sale, de inspirație sovietică, avea în subordine organe menite să apere şi servească pe cei doi dictatori şi, uneori, aberațiile şi capriciile personale ale acestora.

Spunând acestea, nu încerc sub nici o formă să justific abuzurile şi greşelile săvârşite la nivel de serviciu sau individ, ci să atrag atenția asupra tendinței noastre istorice, ca la orice schimbare de regim, să atacăm şi culpabilizăm în bloc şi, în primul rând, serviciile secrete.

CAPITOLUL V

DIN „SECRETELE" MUNCII INFORMATIVE

1 - SĂ CUNOAȘTEM „CETATEA ETERNĂ"

Cum volumul este dedicat în mare măsură descrierii unor momente şi episoade din viața și activitatea profesională, am considerat necesar să rezerv câteva pagini „Cetății Eterne", oraș în care am fost trimis să îndeplinesc misiunea de ataşat militar, și în care, prin forța împrejurărilor, voi fi obligat să rămân 11 ani.

Prezentarea unor locuri şi opere de artă o voi face fără a intra în detalii culturale sau religioase, încercând să evidențiez numai acele elemente necesare a fi cunoscute de un străin, chemat să trăiască şi să desfăşoare o activitate specifică şi sensibilă într-un oraş plin de istorie.

Nu este vorba deci de o descriere a Romei în general pentru simplul motiv că prin fascinația, vechimea și tradițiile sale orașul „Columnei lui Traian" este cunoscut și se prezintă singur.

Admițând că în munca de informații o asemenea activitate face parte dintr-un proces mai larg, denumit de specialişti *„studiul situației locale"*, este necesar să precizez că nu acesta a fost motivul încercării mele de a aduce în fața cititorului câteva din frumusețile Romei.

*

Am sosit la Roma în plină vară, anotimp ce favoriza în mare măsură deplasarea pentru cunoaşterea oraşului. Ne aflam practic în plin sezon estival, cu exodul masiv al populaţiei locale către zonele turistice şi satele de vacanță. Era acel interval al anului când străzile se goleau iar cei rămaşi,

în majoritatea lor turişti străini, răsuflau uşuraţi de un trafic haotic şi sufocant.

Cunoaşterea oraşului am început-o firesc cu „Piaţa Veneţiei", centrul istoric al Urbei şi, dacă vrem, centrul geografic, deoarece de aici pleacă cele mai importante artere de circulaţie ale oraşului: strada „4 Noiembrie" ce conduce către „Calea Naţională", spre „Piaţa Esedra" şi staţia centrală de C.F. „Termini"; strada Plebiscitului, care de-a lungul bulevardului „Victor Emanuel II" duce către „Piaţa Sfântul Petru"; „via del Corso" ce face legătura cu „Piaţa Coloanei" şi „Piaţa Poporului"; strada „Forurile Imperiale" care traversează o zonă principală din Roma antică.

Plecând din strada „4 Noiembrie" şi urmând străzile „24 Mai" şi „Quirinale" se ajunge în „Calea XX Septembrie", ce face legătura, prin intermediul câtorva străzi de rocadă, cu „Salaria", „Nomentana" şi „Tiburtina". Din „Piaţa Poporului", în continuarea străzii „Flaminia" se intră pe „Tiziano" şi apoi pe „Cassia", ce conduc la rândul lor către partea de nord a oraşului.

Aşadar, ***Piaţa Veneţiei***, ce îşi ia numele de la „Palatul Veneţia", poate fi considerată, pe bună dreptate, centrul roman al vieţii politice, religioase şi sociale.

La rândul lui, Palatul Veneţiei îşi are propria istorie, el fiind pe rând reşedinţă papală, sediul ambasadei Veneţiei şi al guvernului fascist al lui Musolini.

Piaţa este dominată de monumentul lui Victor Emanuel II, închinat unităţii Italiei, şi simbolizând în acelaşi timp Patria, Valoarea Militară, Renaşterea şi Naţiunea. Este considerat ***Altarul Patriei***, deoarece aici sunt depuse rămăşiţele pământeşti ale ostaşului necunoscut, căzut pe timpul primului război mondial, 1915-1918.

În interiorul palatului se află Biblioteca, Arhiva, Muzeul şi Institutul pentru Istoria Renaşterii Italiei.

„Capitoliul"

Este centrul moral al Romei, aşa cum a fost centrul religios al antichităţii romane.

Se situiază pe stânca „Capitolină", una din cele 7 coline pe care a fost înălţat oraşul. Din diverse locuri ale colinei se pot admira mărturiile Romei antice, medievale şi moderne, de pe un larg tur de orizont.

Colina „Capitolină", smulsă de romani populaţiei sabine, a fost teatrul celor mai importante fapte istorice ce au făcut gloria Romei antice.

„Piața Capitoliului", este înconjurată pe trei laturi de „Palatul Senatorilor" (la centru), „Palatul Conservatorilor" (la dreapta), și „Palatul Muzeelor" (la stânga). Se ajunge în piață după ce s-a depășit „Piața Veneției", prin dreapta monumentului și resturile unei case romane, urcând strada „Teatrului Marcel".

În „Palatul Senatorilor" își are reședința primarul Urbei iar în una din sălile muzeului „Capitolin" lupoaica, simbol al Romei antice, operă etruscă căreia ulterior i s-au adăugat gemenii Romulus și Remus.

În valea ce se întinde între „Capitolin" și „Palatin" pe de o parte și „Quirinale", pe cealaltă latură (alte două coline ale Romei) au fost trăite cele mai dramatice și semnificative întâmplări politice și religioase ale orașului; aici apare, se dezvoltă și consolidează civilizația romană, ce se va extinde apoi până în îndepărtata Dacie.

Pe roca capitolină se află și biserica „Sfânta Maria de Aracoeli". Se poate vizita, urcând pe o scară ce se desparte de cea care conduce pe „Capitolin". Biserica este cunoscută în special pentru prezența unei sculpturi din lemn de măslin aurit numită „Bambino dell'Aracoeli", o imagine a lui Isus Hristos copil.

„Forul Roman"

Prin termenul de „Forul Roman" se indică locul destinat în Roma antică reuniunilor cetățenilor săi; aici se contractau de fapt afacerile publice și particulare, se organizau discuțiile politice și publice sau se desfășurau procesele judiciare.

Forul era practic centrul politic și social cel mai important al orașului.

Ca urmare a dezvoltării Urbei, Forul Roman devine insuficient, fiind necesare alte foruri, adică alte locuri de reuniune, formate din piețe înconjurate de edificii publice, temple, biblioteci și o construcție (monument) comemorativă a unui eveniment istoric important. Astfel, Forului Roman îi urmează „Forurile Imperiale" din care menționez: „Forul lui Cezar", „Forul lui August" și „Forul lui Vespasian".

Forurile imperiale se extind de la „Piața Veneției" până la „Coloseu", reprezentând un complex de dovezi concrete și semnificative ale gloriei Romei antice. Toate prezintă numeroase mărturii sub formă de monumente, ruine, coloane, inscripții și locuri diverse ce ne dau o idee

palidă asupra grandorarei construcțiilor ce se înălțau pe timpurile acelea. În marea lor majoritate, edificiile erau formate din temple, biserici și piețe (în sensul arhitectonic al cuvântului) unde se administra justiția sau se tratau afacerile.

Urmărind comunicația în lungul „Forurilor Imperiale", în direcția „Coloseului", undeva pe un perete situat dincoace de „Biserica lui Massenzio" se află o hartă sculptată pe plăci de marmoră ce reprezintă evoluția Romei și Imperiului Roman. De o incontestabilă valoare istorică, se găsește reprezentată aici și vechea Dacie, în granițele ei firești, în care se afla pe timpul cuceririi de către Traian.

„Forul lui Traian"

Din „Piața Veneției", traversând „Forurile Imperiale" prin stânga monumentului „Victor Emanuel II" se intră în ultimul, în ordine de apariție din aceste construcții antice, cunoscutul „For al lui Traian" („Il Foro Traiano").

Fără a intra în prea multe detalii, remintesc că „Forul lui Traian" a fost construit de Apolodor din Damasc, din ordinul împăratului, pentru a celebra victoria romanilor împotriva dacilor. Fiind ultimul din forurile construite la timpul respectiv el este și cel mai grandios, în special pe planul concepției arhitectonice.

Forul este dominat de Columnă, ridicată în scopul imortalizării victoriilor împăratului „Ulpio Traiano".

Columna lui Traian este înaltă de 42 m. având la bază un sarcofag cu rămășițele pământești ale împăratului.

De-a lungul întregii coloane, în formă spirală, se găsesc o serie de basoreliefuri, în mărime crescândă către vârf, care descriu războaiele dacice și operele pacifice realizate de Traian.

Până în secolul al XVI-lea, pe Columnă se găsea statuia lui Traian, înlocuită de biserica catolică cu cea a lui Sfântu Petru.

Ca toate construcțiile de acest gen, „Forul lui Traian" cuprindea o piață, o biserică și mai multe edificii publice colaterale.

„Coloseul"

„Coloseul" se află la convergența colinelor „Il Palatino" „Il Celio" și „L'Oppio", exact pe locul unde în antichitate se găsea un loc mlăștinos. Construcția începe în vremurile imperiului, exact în anul 72 î.c., de către Vespasian și completată de fiul său, Tito, în 80 d.c. Istoria edificiului nu se opreşte aici, de-a lungul timpului Coloseul suferind diverse restaurări și îmbunătățiri.

Sub numele său adevărat de amfiteatru „Flavio", complexul era folosit cu precădere pentru desfăşurarea luptelor de gladiatori la care puteau asista până la 50000 persoane. Ulterior a fost chemat popular „Coloseo" poate pentru că în fața lui se afla o statuie „colosală" a împăratului Nero (Nerone).

*

De la „Coloseu", parcurgând bulevardul „Forurilor Imperiale" și „Cavour" se ajunge, prin traversarea unui subpasaj, la biserica „Sfântu Petru în Lanțurii", chemată astfel pentru „legăturile" pe care le păstrează într-o urnă de sticlă și cu care a fost legat și ținut prizonier sfântul. În biserică se mai află, printre alte opere, faimoasa statuie a lui Moise, de Michelangelo.

Terminată vizitarea bisericii, de aici se poate alege direcția dorită, fie spre piața „Sfânta Maria cea Mare" dominată de „Biserica" cu acelaşi nume sau, urcând pe „Esquilino" (o altă colină din cele 7 ale Romei), pentru a vizita biserica „Sfântul Martin din Munți".

În continuare, ieşind de pe strada „şapte Judecăți", se ajunge uşor către zona parcului ce se extinde pe dreapta pantei colinei „Opiului". Din acest loc se poate merge spre Coloseu sau întorcându-ne pe „Esquilino" se creează condiții pentru cunoaşterea altor opere culturale sau religioase importante.

În zonă, mai precis în patrulaterul format din străzile: „XX Septembrie", „Regina Margherita", „Regina Elena", „Tiburtina" și „G. Giolitti", se află dislocate mai multe instituții și obiective militare (sediile unor state majore, cercuri militare, unități logistice, etc.). La terminarea

străzii „Regina Elena" ("Piața Sfântu Laurențiu") se extinde cimitirul militar „Verano", loc în care, în fiecare an, în luna noiembrie, se desfășoară o mișcătoare ceremonie militară.

*

Plecând încă odată din „Piața Veneția" către „Largul Magnopoli", după parcurgerea străzii 24 Mai, se intră imediat în „Piața Quirinale". Până aici, pe timpul deplasării, vom înâlni mai multe obiective și opere de artă ce meritâ, fără îndoială, să fie vizitate.

Ajunși în piață vom vedea „Fântâna Dioscuri" și palatul „Quirinale" care din 1947 a devenit reședința președintelui Republicii Italia. În aceeași piață sau în vecinătatea acesteia vom găsi: „Palatul Consiliului", o frumoasă biserică proiectată de Bernini și alte câteva locuri minunate.

Continuând deplasarea pe „Quirinale" și „XX Septembrie", vom putea admira, din exterior, o parte din faimoasele „palate ale apărării" din care menționez: pe partea dreaptă, în direcția de mers, „Palatul Caprara" - sediul Statului Major al T.U. și pe stânga „Palatul Baracchini" - ocupat de Ministerul Apărării Italiei și alte organe centrale.

Ajungem astfel la răspântia celor „Patru Fântâni", un complex deosebit de frumos și sugestiv. Din această intersecție pleacă 4 străzi largi către „Quirinale", „Esquilino", „Pincio" și „Poarta Pia". Înscriindu-ne pe strada celor „Patru Fântâni", se ajuge repede în „Piața Barberini" dominată de palatul cu același nume, în prezent sediul Cercului Forțelor Armate și al Galeriei Naționale de Arte Antice.

În piața „Barberini" se găsește renumita „Fântână a Tritonului", operă a sculptorului Bernini. Din piață, urmând „Strada Veneția" se merge către „Poarta Pinciana" ce deschide calea către colina „Pincio" și „Villa Borgheze" sau către „Corso" luând-o pe „Tritone".

„Strada Veneto", ce începe practic de la „Fântâna Albinelor" este una din cele mai frumoase străzi din Roma. Pe ea se găsesc mai multe hoteluri și baruri luxoase, animate mai ales pe timp de noapte. La începutul străzii, pe partea dreaptă, se află renumitul palat „Margherita" în prezent reședință a ambasadei S.U.A.

Întorcându-ne în „Piața Barberini", putem vizita, fără prea mare efort, alte locuri splendide cum ar fi „Fontana di Trevi". Tot de aici, înscriindu-ne

în lungul străzii „Tritonului" ajungem, după câteva minute, în cunoscuta „Piață a Spaniei". Este unul din cele mai căutate locuri din Roma, întotdeauna plin de culoare și fascinație. În centrul pieței, chiar în fața scării „Trinitatea Munților", se află „Fântâna Bărcii" operă a lui P. Bernini. Din fața fântânei pornesc străzile cele mai elegante din oraș cum ar fi: strada „Condotti" cu faimoasa „Caffe Greco"; strada „Frattino", elegantă și foarte frecventată; strada „Babuino", celebră prin galeriile sale de artă s.a.

Urcând scara „Trinitá dei Monti" vom găsi la capătul ei piața și biserica cu același nume.

Cu urcarea scărilor am ajuns de fapt pe colina „Pincio", care, așa cum vom constata, este cu adevărat cea mai frumoasă și sugestivă din cele 7 ale Romei. Urmând strada, în lungul ei vom întâlni pe dreapta „Villa Medici" în care își are sediul Academia Franței.

Colina „Pincio", în ansamblul ei, este un mare parc public, loc de recreere și odihnă pentru mulți romani.

Una din aleile parcului, denumită a Magnoliilor, conduce către „Villa Borgheze" cea mai extinsă și minunată zonă verde a capitalei Italiei. În interiorul parcului și în împrejurimile lui se găsesc o serie de palate și alte construcții de interes turistic cum sunt: „Palatul Burghez" cu faimoasa Galerie Burghezã, Grădina și Muzeul Zoologic, Hipodromul ș.a.

Înscriindu-ne pe strada „Aldrovandi" se iese în „Valea Giulia" unde își are sediul „Academia Română" și alte instituții de cultură similare cum sunt: Școlile Engleză, Egipteană, Belgiană și Canadiană. Pe aceeași arteră de circulație vom mai găsi „Galeria Națională de Arte Moderne „ ca și „Vila Giulia" cu Muzeul Național.

Pornind din străduța „Artelor Frumoase" se poate merge către intersecția cu „Flaminia" sau întorcându-ne și traversând „Grădina Burgheză" se ajunge din nou pe „Pincio" de unde se deschide o frumoasă panoramă a orașului. De pe „Pincio" se vede foarte bine „Piața Poporului" ce prin intermediul căii „Corso" face legătura cu „Piața Veneția".

„Corso" este cea mai centrală și importantă stradă a Urbei, ea fiind flancată de numeroase palate, biserici, fântâni și piețe din diverse epoci trăite de Roma. În apropiere de piața „Coloanei" se află piața și palatul „Montecitorio" - sediul Camerei Deputaților.

Așa cum am mai relatat, „Corso" se termină cu „Piața Poporului" în centrul căreia este dispus obeliscul „Flaminio", operă egipteană din secolul II î.c., transportată la Roma în perioada lui August.

Piața se poate părăsi trecând prin „Poarta Poporului", la a cărei proiectare a lucrat Bernini și, se pare, chiar Michelangelo. Dincolo de poartă se desfășoară „Calea Flaminia", importantă arteră de circulație a Romei antice ce face legătura cu Rimini. Înapoia porții se află intrarea principală în „Villa Borgheze".

Urmând traseul străzilor „Flaminia" și „Tițian" și trecând podul „Milvio" se intră în complexul sportiv „Forul Italian" compus la rândul lui din numeroase baze sportive, ca: Stadionul Olimpic, bazinul de înot, „Stadionul de Marmură", terenuri de tenis etc. „Forul Italian" este dominat de „Muntele Mario", parte a orașului deosebit de interesantă.

Tot din „Flaminia", luând-o pe străzile ce duc spre podurile „Renașterii" sau „Matteotti" vom ieși în „Lungotovere delle Navi" unde se află palatul Marinei, sediul Statului Major al M.M. și ceva mai spre nord, Cercul Naval.

Pentru cunoașterea și a altor locuri și frumuseți ale Romei să revenim din nou în „Piața Veneției".

De aici, parcurgând o mică porțiune din „Corso" și strada „Lata" vom ajunge în piața „Colegiul Roman" și apoi în piața „Minerva" în centrul căreia se înalță o frumoasă statuie reprezentând un elefant. Puțin mai departe se găsește piața „Rotundă" dominată de anticul „Panteon", considerat cel mai celebru monument din lume. Numele ne poartă cu gândul că ar fi vorba de un templu dedicat tuturor zeilor și în particular lui „Marte" și „Venus". A fost ridicat în anul 27 î.c. pentru ca ulterior să sufere mai multe modificări și reconstrucții. În interior se află o serie de morminte printre care cel al lui „Victor Emanuel II".

Din piața „Rotundă", urmărind diverse trasee, ușor de stabilit, se pot vizita alte instituții, monumente sau locuri istorice cum ar fi: piața și palatul „Madama" - sediul Senatului Italian, Palatul Științei, Arhivele Statului, Piața Navona cu cele trei fântâni ale sale și multe altele.

Ieșind pe strada „Plebiscitului" și „Corso Victor Emanuel II" se ajunge în „Largul Argentina" de unde, traversând podul „Garibaldi", se intră în unul din cele mai populare cartiere din Roma – „Dincolo de Tibru" ("Trastevere"). Din numeroasele locuri de agrement, istorice și religioase din zonă, mă voi referi numai la parcul „Gianicolo" în care se află și monumentul lui Garibaldi, dispus pe locul unde a organizat apărarea Republicii Romane. Prin partea de sud a parcului, după depășirea porții

lui „Sfântul Pancrazio", se intră pe „Aurelia Antică", o arteră de comunicație ce merită să fie cunoscută.

Plimbarea recreeativă prin parcul „Gianicolo" se poate încheia la „Poarta Settimiana" de unde se ajunge ușor „De-a lungul Tibrului".

Nu departe de podul „Victori Emanuel II" vom întâlni masiva construcție antică „Castelul Sfântul Înger", cunoscută și sub numele de „Mausoleul lui Adrian".

Este de fapt operă a perioadei imperiale, mai precis din primii ani ai secolului II când s-a voit să devină mormânt pentru împăratul Adrian.

Castelul „Sfântul Înger" a fost strâns legat de istoria Romei servind ca fortăreață de apărare, închisoare sau refugiu pentru papi. În prezent, în Castel se află un muzeu care, pe lângă o bogată colecție de arme din diferite epoci, cuprinde numeroase mărturii referitoare la istoria construcției și refacerii mauzoleului.

Nu departe de Castel se află „Piața Cavour", punct de referință pentru vizitarea altor locuri turistice din cartier. De aici se poate ajunge pe jos la Vatican sau cu autoturismul pe Muntele Mario și împrejurimi. În zonă se află dislocate și unele unități militare aparținând Statului Major al T.U.

Orașul Vaticanului

Plecând de la „Academia României", la Vatican se poate merge cu autoturismul pe itinerariul: „Calea Artelor Frumoase", podul „Renașterii", „De-a lungul Tibrului" până la „Castelul Sfântul Înger" de unde, luând-o pe strada „Concilierii" se intră în „Piața Sfântul Petru".

Așa cum bine se cunoaște, Vaticanul este unul din cele mai mici state din lume și unic în felul lui, reprezentând centrul spiritual al religiei catolice. Ca stat independent față de Italia a fost declarat la 11 februarie 1929.

Istoria sa începe încă de pe vremea împăratului Constantin când acesta dorește să construiască o biserică pe locul unde a murit Sfântul Petru. Din acel moment, întreaga evoluție a Vaticanului este strâns legată de istoria papală.

Înafară de piața și catedrala „Sfântu Petru", statul Vatican dispune de un palat și un complex de muzee, o pinacotecă și „Capela Sistină".

„Catedrala Sfântului Petru" își începe istoria în 1506, an ce marchează începerea construcției, după un proiect de Bramante. Catedrala

a fost ridicată pe locul unde a existat o biserică paleocreştină din secolul IV, clădită de împăratul Constantin

Lucrările iniţiate de Bramante au fost întrerupte şi proectul modificat pe rând de Michelangelo în 1547, de Maderno în 1606 şi de Bernini în 1657, an ce marchează terminarea construcţiei catedralei.

„Piaţa Sfântul Petru" are formă eliptică, fiind înconjurată de numeroase coloane. În centrul pieţei se găseşte un obelisc egiptean, având de o parte şi de alta câte o fântână arteziană.

„Palatul Vaticanului" este format dintr-un complex de edificeii destinat Pontificiului şi curţii Pontificale, muzeelor, galeriilor de artă, bibleotecilor şi arhivelor papale.

„Muzeele Vaticanului"

Intrarea în muzee se află pe strada „Vaticanului" la care se poate ajunge urmărind străzile „Poarta Angelică" până la „Piaţa Renaşterii" şi „Vatican"

Muzeele şi galeriile de artă sunt de o dezvoltare şi frumuseţe covârşitoare, o imagine cât de cât apropiată de realitate putându-se face vizitându-le de mai multe ori.

„Capela Sistină", reprezintă cel mai important edificiu de artă din Italia. Îşi ia numele de la papa care a dispus construirea - „Sisto IV". În capelă se ţin cele mai solemne ceremonii. Este renumită în special pentru celebrele fresce ale lui Michelangelo.

E.U.R.

EUR este un modern cartier rezidenţial la care se poate ajunge urmând străzile „Băile lui Caracalla" şi apoi „Cristofor Columb".

Ridicat la ordinul lui Musolini, cartierul se dorea să fie inaugurat la 21 aprilie 1942 cu ocazia Expoziţiei Universale de la Roma (EUR). Datorită începerii celui de-al doilea război mondial, expoziţia nu a mai avut loc, complexul de construcţii fiind destinat pentru locuit, congrese, manifestări culturale şi sportive, ca sedii pentru unele ministere, etc. Astăzi EUR-ul reprezintă „Forul Romei contemporane".

Din cele mai cunoscute edificii reamintesc: Palatul Sportului, Palatul

Civilizației Muncii, Palatul Congresului, biserica sfinților Petru și Ioan, etc.

În acest cartier își au sediile mai multe instituții militare italiene și atlantice, din care menționez Colegiul N.A.T.O.

La est de EUR, se află Orașul militar „Cechignola", la care se poate ajunge de-a lungul comunicațiilor „Appia Antica" și „Ardeantina".

„Tivoli"

„Tivoli", ce se găsește la mai puțin de 30 Km. de Roma, este unul din locurile turistice cele mai apreciate și frecventate.

Orașul își are originea în antichitate, mărturii stând numeroasele resturi arheologice din epoca preistorică, etruscă și romană. Dintre acestea, un interes particular prezintă vila „d'Este", faimoasă în toată lumea pentru grădina și numeroasele fântâni și cascade studiate și realizate într-o manieră nemaiîntâlnită. Este suficient să citez fântâna Orga Hidraulică - ce cântă datorită jeturilor de apă, cele 100 de fântânele sau cele trei pescării, etc.

*

Acestea au fost câteva informații utile, din vastitatea de obiective și frumuseți romane, și de care autorul nu odată s-a folosit cu succes în îndeplinirea interesantei dar atât de delicate misiuni de atașat militar.

Cunoașterea trecutului și prezentului orașului, împreună cu obiceiurile și regulile ce-l guvernează - studiate dar necuprinse în această lucrare - constituie premise favorabile ale muncii specifice, în măsura în care astfel de elemente sunt exploatate cu pricepere și inteligență.

Nu rămâne altceva de făcut decât ca cei interesați să aleagă ceea ce va fi mai potrivit posibilităților și timpului în care vor fi chemați să reprezinte armata română în „Cetatea Eternă".

2 - CÂTE CEVA DIN VIAȚA DE „DIPLOMAT MILITAR"

Primele zile de viață și activitate la Roma au fost sufocante, atât ca urmare a atmosferei găsite în ambasadă cât și a faptului că mă „trezisem" numit într-un post nedorit, pentru evitarea căruia făcusem tot ceea ce depindea de mine, pentru vremurile vitregi de atunci.

Schimbarea bruscă a mediului și condițiilor de muncă, izolarea postului și lipsa unor ajutoare nemijlocite - în anii '80 B.A.M. Roma era format numai din ataşatul militar - au construit obstacole psihologice și profesionale greu de suportat și depășit.

Limba italiană, ca mijloc principal de comunicare și atât de necesară pentru un diplomat militar, deși o cunoșteam foarte bine, aveam rețineri în a o folosi chiar și atunci când urma să răspund la telefon.

Treptat însă, pe măsura depășirii obstacolelor începutului de drum, a aclimatizării și introducerii în munca specifică postului, lucrurile se vor aşeza și intra pe făgaşul lor firesc, începând cu activitatea protocol-diplomatică și terminând cu cea informativ-operativă.

Înainte de a prezenta cititorului câteva aspecte mai interesante din viața de diplomat militar, înțelegând prin aceasta parte oficială a muncii, consider oportun să fac cunoscut principalele repere referitoare la preocupările B.A.M. și a modului cum era reglementată funcționarea C.A.M.E. din Italia.

Oficial, misiunea mea la Roma consta în a menține și dezvolta relațiile de prietenie și colaborare cu armata italiană, în virtutea legăturilor tradițional-istorice existente între cele două țări și popoare.

Concret, întreaga activitate de colaborare dintre părți se desfășura pe baza planurilor de relații întocmite la nivelul celor două ministere ale apărării. În identificarea domeniilor de interes și concretizarea schimbului de relații, un rol aparte îl aveau ataşații militari acreditați la București și Roma, în multe situații ei fiind singuri promotori ai unor inițiative, propuneri sau măsuri concrete de legătură.

În Italia, potrivit Statutului C.A.M.E., aprobat de ministrul apărării,

întrega activitate de reprezentare, protocolar-diplomatică și de legătură cu oficialitățile militare locale se desfășura prin intermediul U.S.S., de pe lângă Cabinetul ministrului, și secțiunilor speciale din cadrul S.I.O.S.-T.U., M.M. și Av.M. Statutul în cauză conținea multe prevederi restrictive și reguli a căror nerespectare putea atrage după sine atenționarea celor care le încălcau sau ocoleau. C.A.M.E. avea și un regulament propriu, prin care erau stabilite drepturile și îndatoririle membrilor asociației precum și normele interne de funcționare ale acesteia. Membru al C.A.M.E. se devenea la cerere, cu obligația de a cotiza trimestrial și a participa la acțiunile sociale organizate de comitetul de conducere.

Referindu-mă la cele două aspecte distincte și oficiale ale muncii de atașat militar - reprezentarea propriei armate și dezvoltarea relațiilor de cooperare militară cu Italia - este necesar să precizez că gradul de îndeplinire a lor a fost diferit și contradictoriu.

Dacă pe planul reprezentării armatei rezulatatele erau din ce în ce mai bune, la aceasta contribuind din plin cunoașterea în condițiuni foarte bune a limbii italiene și modul nostru deschis și prietenos de a fi - „la coppia romena" fiind căutată și apreciată - în domeniul colaborării militare ne-am situat mult sub posibilități.

Am în vedere, în special, disponibilitatea scăzută a părții italiene de a răspunde constructiv la numeroasele inițiative ale B.A.M. român pe linia cooperării și colaborării militare bilaterale. Din motive diverse, greu de acceptat chiar și în perioada „războiului rece", cu ocazia discutării unor propuneri concrete privind dezvoltarea relațiilor militare dintre cele două armate, oficialitățile italiene adoptau o poziție echivocă, de așteptare sau justificare prelungită, folosind ca argument, mai ales, opoziția N.A.T.O. și a S.U.A.

De multe ori, atitudinea oficială, șovăielnică și obstrucționistă a conducerii militare a Italiei, contrasta evident cu propriile interese, situație recunoscută de unii generali din armata țării gazdă. Ei admiteau, fără echivoc, poziția slugarnică a italienilor în raporturile cu S.U.A. și Alianța Nord Atlantică, ca și atitudinea discriminatoare față de România, în condițiile în care armata noastră se găsea într-o situație particulară în cadrul blocului socialist.

O atare comportare restrictivă a Italiei s-a menținut pe întreaga perioadă cât am îndeplinit funcția de atașat militar, aeronautic și naval la Roma.

Originea latină comună și legăturile istorice, de care noi eram mândri și

pe care le invocam adesea, ca şi poziţia aparte a României faţă de Tratatul de la Varşovia nu a ajutat cu nimic la îmbunătăţirea raporturilor militare cu Italia, dacă nu în mod preferenţial cel puţin în limite normale. Noi care cunoşteam atâtea despre trecutul istoric şi prezentul Romei, ne întristam atunci când unii generali italieni schimbau cursul Dunării prin centrul Bulgariei sau ne întrebau dacă suntem latini sau slavi. Grav mi se părea faptul că, în unele situaţii, asemenea erori apăreau pe fondul necunoaşterii sau ca rezultat al propagandei antiromâneşti din această ţară.

Activităţile practice pe care am reuşit să le organizez, cum au fost vizitele pe linia învăţământului şi sportului militar, instruirea trupelor alpine, schimbul de experienţă în domeniul institutelor topografice şi muzeelor militare, etc., au fost marcate de multe condiţionări şi restricţii, care au influenţat în bună măsură desfăşurarea acestora. O soartă şi mai vitregă au avut-o cele câteva încercări de colaborare în producţia de tehnică militară, încheiate, de regulă, fără o finalizare completă.

Pe plan informativ, pentru cunoaşterea unor date referitoare la apărare, autorităţile locale organizau, periodic, vizite în unităţile militare aparţinând celor trei categorii de forţe ale armatei sau ne puneau la dispoziţie mateiale oficiale, inclusiv buletine (comunicate) de presă, reviste sau alte publicaţii de specialitate. Pentru completarea informării, atât eu cât şi ceilalţi diplomaţi militari acreditaţi la Roma ne foloseam de dreptul acordat prin reglementări şi cutume internaţionale, de a cere date referitoare la organizarea şi dotarea armatei, sistemul de instruire al trupelor şi de învăţământ militar, industria de apărare şi altele. Cererile erau adresate prin organele de legături externe, din proprie iniţiativă sau pe baza precizărilor primite din ţară. În formularea nevoilor, o mare atenţie trebuia acordată nivelului de confidenţialitate al datelor solicitate şi disponibilităţii părţii române de a răspunde, pe bază de reciprocitate, la schimbul de informaţii. În funcţie de cele două elemente - caracterul rezervat al datelor şi posibilitatea asigurării reciprocităţii - gazdele puteau da curs sau nu cererii ataşatului militar, cu sau fără explicaţii.

Procedeul cererii oficiale de informaţii militare, foarte uzitat în Italia şi în cadrul N.A.T.O., l-am folosit rar, el fiind considerat de şefii de la Bucureşti „neindicat" în raport cu poziţia de ataşat militar. Era o consecinţă a restricţiilor impuse de organele de securitate pe linia transmiterii de date „secrete" şi a legăturii armatei cu exteriorul.

În linii mari, cam acesta era cadrul în care se stabileau şi aveau loc raporturile oficiale de muncă dintre ataşatul militar român şi autorităţile armatei ţării gazdă.

La fel ca şi celorlalţi colegi de breaslă, prin ordinul de misiune, aveam fixate şi alte sarcini şi obiective, mai puţin ortodoxe, cunoscute sub denumirea de activităţi speciale sau operative. Împreună cu alte aspecte ale muncii operativ-informative, acestea vor face obiectul unor relatări mai ample în paginile capitolului de faţă şi a celui ce va urma.

Revenind la tema anunţată prin titlu, în continuare voi încerca să prezint câteva episoade şi întâmplări, considerate de autor ilustrative atât pentru specificul muncii de „diplomat militar" cât şi a condiţiilor complexe în care îşi desfăşura activitatea.

Aşa cum se cunoaşte, la începutul anilor '80, credibilitatea României pe plan extern era destul de ridicată, fapt luat de mine în considerare în stabilirea direcţiilor, obiectivelor şi metodelor de muncă. Erau ani când Occidentul, în frunte cu S.U.A., continua să curteze pe Ceauşescu şi să sprijine poziţia aparte a României privind integrarea în structurile unificate şi rezervele manifestate faţă de participarea la programul politic şi militar al Tratatului de la Varşovia.

Am ţinut să fac această precizare deoarece apartenenţa politică şi de bloc îşi punea amprenta, într-o mare măsură, pe activitatea ataşaţilor militari ai ţărilor angajate. Fie că era vorba de N.A.T.O. sau de Tratatul de la Varşovia, ei erau obligaţi, cu excepţia celui român şi francez, să-şi unească şi coordoneze eforturile în obţinerea de date şi informaţii din domeniul militar, politic şi economic. Dacă la nivelul blocului socialist - ţările europene, legăturile şi schimbul de informaţii aveau, de cele mai multe ori, caracter formal şi chiar contradictoriu, pe linia Alianţei Nord Atlantice acţiunile erau mult mai bine organizate şi eficiente.

Au fost deci câteva elemente de care eram obligat să ţin cont, unele favorizând, într-o anumită măsură, activitatea mea de ataşat militar.

Neutru faţă de disputele politice şi de bloc şi, ca urmare, curtat de reprezentenţii ambelor tabere, reuşeam să am acces la date şi materiale pentru care alţi colegi cheltuiau energie şi mulţi dolari.

Cât privesc autorităţile militare italiene, deosebit de fidele în raporturile cu S.U.A. şi N.A.T.O., acestea făceau eforturi vizibile pentru a-şi dovedi încrederea şi loialitatea atlantică. În ciuda declaraţiilor oficiale şi chiar

cutumelor protocolar-diplomatice internaționale, organele de legături externe practicau frecvent discriminarea de bloc, încălcând reciprocitatea sau dând naștere la situații penibile și discutabile.

Din numeroasele exemple pe care le-am înregistrat pe parcursul celor 11 ani de permanență la Roma, am ales unul pe care îl redau succint în continuare.

În vara anului 1985, Statul Major al Marinei Militare organizează, de acum bine cunoscuta vizită colectivă de informare a ataşaților navali acreditați la Roma. În programul vizitei este prevăzută şi o ieşire în mare cu fregata purtătoare de rachete din clasa „Lupo - F572". Pe timpul marşului urma să aibă loc prezentarea navei şi a armamentului cu care era dotată.

Ca decan al C.A.M.E., am fost invitat să urc primul pe unitatea de luptă, cu primirea onorului regulamentar. După salutul şi prezentările de rigoare, cunoaşterea ofițerilor de pe navă şi ciocnirea unui pahar de şampanie, ataşații sunt chemați să primească legitimațiile de acces în sectoarele de luptă şi să formeze trei grupe, conform culorilor de pe documentele de recunoaştere. La primirea legitimațiilor constat că, de fapt, acestea fuseseră colorate şi repartizate pe „criterii de bloc", respectiv pe țări membre în N.A.T.O. (portocalii), țări aparținând Tratatului de la Varşovia (roşii) şi neutre sau neangajate (albastre).

Văzând situația, m-am adresat şefului S.I.O.S.-M.M., contramiralul Gallo, cerându-i lămuriri. I-am explicat că „eu reprezint în Italia armata României şi nu o alianță militară" şi, ca atare, l-am rugat să renunțe la o astfel de repartiție a ataşaților navali. Am adăugat: „în caz contrar voi fi nevoit să renunț la vizită şi să cobor de pe navă".

Rezultatul intervenției mele nu a întârziat, şeful S.I.O.S.-M.M., renunțând la repartiția inițială, oaspeții grupându-se după preferințe. Ceva mai târziu am aflat că „incidentul" a fost creat din „neglijența" şefului secțiunii de legături externe care, din inițiativă proprie, ar fi luat o astfel de măsură.

Necazul a fost că în loc de prezentarea unor categorii de armament şi tehnică de luptă de pe fregată, aşa cum se prevăzuse în program inițial, gazdele ne-au arătat cu amabilitate bucătăria şi alte câteva sectoare logistice.

Episodul prezentat mai sus nu a fost unul izolat, discriminarea de bloc, practicată cu perseverență de Italia, punându-şi amprenta pe multe din activitățile organizate de gazde, situație susținută şi chiar amplificată de mijloacele mass-media.

O întâmplare semnificativă în această privință a avut loc pe timpul Expoziției navale, organizată de Marina Militară la Genova, la peste un an de la intervenția militară a U.R.S.S. în Afganistan.

Ca răspuns la agresiunea sovietică, la activitatea cu pricina nu sunt invitați atașații militari ai țărilor socialiste cu excepția celui chinez și iugoslav. Având de rezolvat câteva sarcini informative, cu forțez mâna autorităților navale italiene, cerând și obținând aprobarea de participare pe baza unei invitații primite din partea unei firme producătoare de tehnică militară.

Conform precizărilor făcute de S.I.O.S.-M.M., participarea reprezentanților militari la deschiderea expoziției navale s-a făcut în uniforma de serviciu. A fost prezent ministrul apărării Italiei, socialistul Lagorio, însoțit de alte oficialități civile și militare, din țara gazdă și N.A.T.O.

La terminarea ceremoniei de deschidere, se trece la vizitarea standurilor, atașații militari prezenți grupându-se după preferințe sau „simpatii". Eu aleg pe atașatul apărării german, un prusac volubil și agreabil, pentru ca pe parcurs să ni se alăture canadianul și portughezul.

După vizitarea primelor exponate, îmi atrage atenția prezența în apropierea grupului celor patru a unui fotoreporter care, cu multă insistență, ca să nu zic obrăznicie, încearcă să afle și înregistreze discuțiile noastre. Cum cele câteva tentative de a ne debarasa de intrus au eșuat, tacit decidem să-l tratăm cu indiferență, întorcându-i spatele sau îndepărtându-i delicat minifonul când încerca să-l apropie de noi.

Destul de supărat, „amicul" dispare, pentru ca, nu după mult timp, să-și facă din nou apariția, de data aceasta însoțit de un coleg sau cunoștință cu care discuta aprins.

Intuind că ceva nu este în regulă, acord mai mare atenție necunoscuților.

Surpriza vine imediat.

Discuțiile celor doi se purtau pe tema participării atașatului militar sovietic la o activitate organizată de Marina Militară italiană, în condițiile în care „armata roșie distrugea sate și orașe în Afganistan".

Dându-mi seama de confuzie, apărută în mod cert de la epoleții de tip sovietic pe care îi aveam la uniformă - nu era pentru prima dată când eram confundat cu rusul sau bulgarul - mă apropii de ziarist și, fără nici o introducere, îi reținatenția că „nu sunt rus și un colonel român". Surprins, fotoreporterul se ia după mine, cerându-și scuze și încercând să-mi explice nedumerirea. Cu ocazia prezentărilor, aflu că era ziarist la „Corriere della

Sera" şi că, în această calitate, ar fi dorit să afle cât mai multe despre mine pe care să le publice a doua zi. Materialul, însoţit de o fotografie „edificatoare" a presupusului ataşat militar sovietic, s-ar fi vrut să se constituie într-un avertisment sever la adresa autorităţilor navale italiene pentru neglijenţa de a fi invitat la expoziţie reprezentantul unei armate agresoare.

Neîncrezător în spusele interlocutorului, i-am reproşat că pentru lămurirea dilemei şi evitarea unui scandal diplomatic, era suficient să ceară clarificări la Statul Major al M.M.

În final, incidentul a fost aplanat, ziaristul italian rămânând mai mult timp în compania noastră, servind chiar şi masa împreună.

După înapoierea la Roma, am verificat şi mi s-a confirmat datele de cunoaştere ale ziaristului italian, el fiind într-adevăr angajat la redacţia ziarului amintit dar nu numai pe post de fotoreporter.

Un episod, de altă natură, ilustrativ însă şi pentru atmosfera din tabăra ataşaţilor militari socialişti, a avut loc pe timpul vizitei de informare, pregătită de S.I.O.S.-T.U., la Regiunea Militară - Napoli. După participarea la aplicaţia tactică cu trupe şi trageri de luptă, executată de Bg. I. Mo. din subordinea comandamentului de regiune, seara, gazdele ne adresează o tentantă invitaţie de a lua masa împreună, la un restaurant cu specific local, denumit „Arancia d'Oro" (Portocala de Aur).

Aşezarea la masă s-a făcut în mod liber, fără nici-o formalitate. În calitate de decan al C.A.M.E., împreună cu soţia, am fost invitaţi să luăm loc alături de şeful de stat major al Regiunii militare şi alte câteva oficialităţi locale. La una din mesele vecine, se grupaseră, pe motive de „solidaritate internaţională", ataşaţii militari ai U.R.S.S., Bulgariei, Cehoslovaciei şi Poloniei. Reprezentanul militar al Ungariei şi al Germaniei de Est, ocupaseră un separeu ceva mai departe, într-un colţ al localului.

După schimbul formal de amabilităţi, constând din salutul viceprimarului şi şefului de stat major, urmat de răspunsul decanului C.A.M.E., se trece la servitul preparatelor culinare specifice zonei. Totul decurgea după obiceiurile locale, adică într-o atmosferă destinsă, de veselie şi voie bună, cu dansuri şi cantonete napolitane, cu bancuri naţionale şi internaţionale. O activitate reuşită, la toate mesele cântecele şi voioşia făceau să se uite că de fapt la unele dintre ele se aflau reprezentanţi militari ai unor blocuri opuse.

O seară deci minunată, mai puţin la masa celor patru ataşaţi militari

socialişti, unde liniştea, mutrele acre şi privirile reci, contrastau evident cu restul localului.

Situaţia nu a putut să treacă neobservată de generalul italian care, la un moment dat, nedumeritt mă întreabă dacă ştiu cumva ce se întâmplă cu prietenii de la masa cu pricina. „Ce să se întâmple, au vreun necaz în familie", i-am răspuns eu fără a prelungi vorba.

Nu era pentru prima oară când „amicii noştri" dădeau naştere la astfel de scene, ce puneau într-o lumină proastă atât pe ei cât şi ţările din care proveneau.

Poate pentru a le face în necaz, generalul italian, răspunzând provocării unei dansatoare a localului, şi-a scos pantofii şi a jucat pe o masă, pe care a a fost nevoit, până la urmă s-o plătească sau, ştiu eu, poate după obiceiurile de la noi să-şi trimită subordonaţii s-o repare.

❋

Postul de decan al C.A.M.E. l-am preluat în toamna lui 1984, după încheierea misiunii şi înapoierea în ţară a generalului Zoppot, ataşatul militar al Austriei. Conform normelor locale, funcţia de decan era îndeplinită de ataşatul militar, aeronautic şi naval cu vechimea cea mai mare la post şi cu gradul minim de locotenent-colonel sau echivalent.

Asumarea de către ataşatul militar român a conducerii C.A.M.E. a fost primită cu satisfacţie de autorităţile armatei italiene. Atitudinea favorabilă se datora, în principal, faptului că mai mulţi ani postul fusese ocupat, succesiv, de reprezentantul armatei bulgare, un colonel ursuz şi care nu vorbea decât ruseşte, şi apoi de către generalul austriac, persoană incomodă ca urmare a neînţelegerilor dintre cele două ţări în privinţa Tirolului.

Deşi dificilă şi în anumite perioade obositoare, funcţia de decan îmi dădea posibilitatea să mă aflu mai des în contact cu autorităţile militare locale şi, ca urmare, să pot aborda mai uşor, de pe poziţie oficială, problemele specifice de muncă. În spatele acestor mici facilităţi, la care se adăuga şi mândria de a reprezenta, în raporturile cu ţara gazdă, ataşaţii militari de pe întregul mapamond, se ascundeau şi multe dificultăţi. Am în vedere numărul mare de acţiuni protocolar-diplomatice ce se desfăşurau la Roma şi la care prezenţa decanului militar era obligatorie, ca şi numeroasele intervenţii pe care în mod obişnuit le susţineam. Toate acestea în condiţiile

în care oficialitățile militare locale și corpul diplomatic din capitala Italiei urmăreau cu interes și apreciau ca atare tot ceea ce decanul C.A.M.E. avea de spus. La rândul lor, mediile de informare italiene, atât cât aveau acces la programul atașaților militari, acordau o importanță aparte cuvântului decanului, fiind gata să exploateze orice inadvertență, mai ales atunci când unor erori sau omiteri li se puteau da conotație politică.

Înafara echidistanței de bloc pe care eram obligat s-o manifest în toate împrejurările, intervenția decanului trebuia să fie sobră și la obiect, să țină cont de situația și cutumelor locale cum ar fi: sensibilitatea gazdelor la cuvintele de curtoazie, respectarea ordinii protocolare în citarea unor funcții și instituții, ton moderat, exprimare corectă în limba italiană și multe altele.

Ilustrativ pentru cele arătate mai sus mi se pare și modul în care Revista Forțelor Armate Italiene „Quadrante" nr. 23/24 din luna decembrie 1987, a preluat și publicat cuvântul decanului, adresat conducerii militare, cu ocazia schimbului de felicitări de sfârșit de an. „Colonelul român Negulescu", se arăta în paginile revistei, „în calitatea sa de decan, a adresat ministrului Zanone și Forțelor Armate cuvinte de mulțumire, exprimând tuturor italienilor sentimentul de profundă stimă, împreună cu urarea de prosperitate pentru un ***popor iubitor de pace, libertate și prietenie***".

Dintre activitățile la care, pe lângă prezența obligatorie, decanul militar avea obligația să intervină aș mai menționa pe cele prilejuite de: sosirea la post și plecarea atașaților militari; prezentarea unor șefi militari (comandanți) nou numiți în funcție; Ziua Națională și Ziua F.A. italiene; diverse activități protocolare sau de informare organizate de oficialitățile locale sau C.A.M.E.

În îndeplinirea sarcinilor de decan, un ajutor deosebit l-am primit din partea secretarului C.A.M.E., domnul Valentini.

Fost subofițer în Aviația Militară italiană, Valentini era pus la dispoziția decanului și Asociației atașaților militari, pentru asigurarea legăturii cu autoritățile locale și rezolvarea unor probleme curente de muncă. Pe lângă încasarea cotizațiilor și ținerea evidenței contabile a fondurilor intrate și cheltuite, secretarul asociației urmărea activitățile protocolar-diplomatice, cuprinse în calendarul F.A. italiene, în vederea pregătirii și trimiterii unor scrisori de felicitare, semnate de decan în numele C.A.M.E. etc.

Dintre numeroasele acțiuni sociale organizate de domnul Valentini, și la a căror reușită depunea mult suflet și pasiune, voi aminti numai două, respectiv „Balul C.A.M.E." și „Concursul anual de tragere".

Balul organizat de C.A.M.E. avea loc o dată la 2 ani, prin alternanță cu cel pregătit de Statul Major al Apărării Italiei. Masa și dansul se desfășurau într-un local istoric de renume cum erau: „Palatul Barberini" sau „Villa Ada". Era o activitate de mare ținută protocolară, cu participarea ministrului apărării și altor oficialități militare italiene, a ataşaților militari și soțiilor acestora.

La rândul lui, concursul de tragere se ținea anual, la întreceri luând parte reprezentanții serviciilor de informații italiene (S.I.S.M.I. și S.I.O.S.), ataşații militari, copii și soțiile acestora. Aparent o activitate de rutină, în relitate concursul se bucura de o mare atenție, în joc fiind prestigiul fiecărui participant în parte dar și al armatei pe care o reprezenta.

Este și motivul pentru care am să amintesc cu mândrie rezultatele concursului de tragere din luna aprilie 1987, la care ataşatul militar român și soția sa au câștigat aproape tot ce se pusese în joc - locul I la carabină femei și bărbați și locul II la pistol bărbați. Punctajul obținut a fost de excepție, el constituind un record al tragerilor de acest fel - 96 puncte din 100 posibile la toate cele trei trageri executate de „perechea română". Este inutil să mai arăt câte vorbe ne-au ieșit după tragere, multe cu substrat profesional.

În ciuda faptului că Valentini era obligat, prin natura sarcinilor de serviciu, să ajute contraspionajul italian, legăturile și cooperarea mea cu el s-au bazat pe încredere, respect și simpatie reciprocă.

*

Arătam ceva mai înainte că începutul activității mele de ataşat militar în Italia a avut loc în condițiile în care România continua să se bucure de un anumit prestigiu în fața Occidentului, ca urmare a deschiderii în politica externă și cursului pozitiv imprimat dezvoltării economice și sociale interne.

Independența politică și militară față de Moscova, prin adoptarea unei doctrine naționale de apărare și refuzul de integrare militară în Tratatul de la Varșovia, ca și desprinderea, la început, de unele dogme anchilozate ce dominau blocul sovietic erau apreciate și sprijinite ca atare de S.U.A. și Alianța Nord Atlantică.

Treptat însă, pe măsură ce tabloul realităților din țara noastră ieșea tot mai pregnant la iveală, prin accentuarea dictaturii personale a clanului la

putere şi degradarea situaţiei economice şi sociale interne, prestigiul României scădea în timp ce izolarea creştea şi odată cu ea adversitatea şi dorinţa Europei de Vest de a înlătura pe Ceauşescu. Aducând în discuţie chestiunea cauzelor deprecierii imaginii României în lume, fenomen ce s-a accentuat în special după 1985 - excluzând din start acţiunile antidictatoriale atât de dorite dar care au lipsit cu desăvârşire - voi formula, în continuare, câteva consideraţii şi asupra valorii scăzute, profesionale şi morale, a unora dintre ambasadorii noştri.

În perioada la care mă refer, ambasada română din Italia, ca multe alte reprezentanţe diplomatice din străinătate, deveniseră un fel de „cimitir al elefanţilor", în care erau trimişi să-şi „îndulcească zilele" pe valuta ţării, rataţii politic ai lui Ceauşescu şi de care acesta nu se putea debarasa într-un alt mod.

Pe timpul celor 11 ani cât a durat misiunea mea la Roma, la conducerea oficiului diplomatic s-au perindat 4 ambasadori. Cu excepţia primului, în persoana lui Ion Mărgineanu, şi pe care l-am cunoscut în condiţiile deja relatate - un om plin de sine dar foarte bun profesionist - ceilalţi trei care i-au urmat, s-au trezit în această funcţie fără un minim de pregătire sau chemare.

Este uşor de imaginat cum astfel de oameni inculţi, capricioşi dar orgolioşi din cale afară ne reprezentau ţara şi interesele ei, nemaivorbind de atmosfera de dezbinare, invidie şi bârfă pe care o creeau şi o alimentau în cadrul misiunii. Cu tot respectul pentru instituţia diplomatică românească, voi fi obligat, ca pe mai departe, să citez numele a doi dintre aceştia, în contextul relatării a câtorva întâmplări relevante pentru calitatea precară a unor oameni trimişi să îndeplinească misiunea de „ambasadori" ai României în lume.

2.1 - „Satrapul din Carpaţi"

În fiecare an, în ultima decadă a lunii decembrie, Preşedenţia Italiei organiza la reşedinţa acesteia, din Palatul Quirinale, obişnuita întâlnire de salut, cu şefii misiunilor diplomatice acreditaţi la Roma. La ceremonie, erau invitaţi să participe, în afara ambasadorilor, ataşaţii militari şi alţi reprezentanţi diplomatici cu sediul în Italia sau în afara ţării.

La una din aceste întâlniri (1984 sau 1985, dacă nu greşesc), datorită absenţei primului consilier, am însoţit numai eu pe ambasadorul Tudor.

În anii aceia, preşedinte al Republicii Italia era cunoscutul om politic şi fost partizan, Sandro Pertini.

Ceremonia de la Quirinale a cuprins mai multe activităţi, începând cu primirea oaspeţilor şi continuând cu mesajul de salut al decanului corpului diplomatic - ambasadorul Vaticanului - răspunsul preşedintelui Pertini şi o cupă de şampanie.

Pe timpul salutului individual, la ajungerea în dreptul nostru, Pertini se adresează şefului misiunii, într-o manieră neobişnuită pentru felul său manierat de a fi, spunându-i răspicat: „Comunicaţi în ţară că eu nu voi veni la Bucureşti atâta timp cât satrapul acela se va afla la putere". Era vorba de vizita pe care preşedintele italian urma s-o facă în România, ca răspuns la cea efectuată de Ceauşescu în Italia, în 1973 - reamintesc că ne aflam în anul 1984 sau 1985.

Cum ambasadorul nostru nu cunoştea limba italiană şi nici alta de circulaţie internaţională, intervenţia lui Pertini a rămas fără răspuns, acesta mulţumindu-se să dea din cap şi să zâmbească protocolar.

După plecarea preşedintelui italian, l-am întrebat pe ambasador dacă a înţeles şi ce are de gând să facă. Convins că nici nu bănuia despre ce fusese vorba, i-am tradus cele spuse de Pertini, îndemnându-l să raporteze cât mai urgent la Bucureşti, faptă pe care nu a făcut-o până la Revoluţie, când se va decide, în sfârşit, să fie chemat în ţară.

2.2 - Ziua buclucaşă

Conform obiceiului tradiţional, în fiecare an, cu ocazia Zilei Armatei Române, B.A.M. pregătea şi desfăşura mai multe activităţi protocolare, încheiate cu o recepţie sau cocteil. Sărbătorirea avea loc la Academia Română, cu participarea a 150 - 200 persoane. Întâmpinarea oaspeţilor era făcută, de regulă, de şeful misiunii şi ataşatul militar, împreună cu soţiile.

Pe timpul organizării recepţiei din luna octombrie 1988, am făcut imprudenţa de a solicita ambasadorului ca, în deschiderea ceremoniei, să salute oaspeţii şi să le adreseze câteva cuvinte cu privire la semnificaţia Zilei Armatei. În modul cel mai firesc, am vrut să-i las, pentru

documentare, un scurt material primit din țară, material inclus dealtfel și în expoziția de carte pregătită cu acea ocazie.

Ambasadorul Tudor, căci tot pe el sunt obligat să-l nominalizez, îmi refuză încercarea de ajutor, spunându-mi că nu are nevoie, „deorece cunoaşte foarte bine istoria armatei române".

După sosirea și primirea oaspeților, la monentul potrivit, rog șeful misiunii să intervină.

Tudor al nostru, complet nepregătit pentru o astfel de intervenție, începe prin a înșira o serie de idei, dacă nu în totalitate greșite sigur fără nici-o legătură cu subiectul, încât, la un moment dat, a fost pe punctul să lanseze o altă versiune privind semnificația sărbătorii Zilei Armatei.

Pentru repararea erorilor și înlăturarea confuziilor am fost obligat să completez pe ambasador, având desigur grijă ca inexactitățile expunerii acestuia să le pun pe seama translatorului, un funcționar înțelept care, dându-și seama de situația creeată, a acceptat tăcut.

2.3 - Să vezi și să nu crezi

Un aspect bine cunoscut, dar pe care doresc să-l aduc şi eu în fața cititorului, se referă la străduința ambasadorilor noștri din exterior de a populariza cu orice preț pe Ceaușescu, în contrast evident cu modul real în care cei doi dictatori erau văzuți de guvernele și forțele politice a mai tuturor țărilor din Europa.

Lipsiți de orientare şi cu simțul realității bolnav, ei foloseau orice prilej, inclusiv vizita unor persoane din nomenclatura de la București, pentru a ridica în slăvi activitatea „revoluționară" și „prestigiul internațional" al „geniului din Carpați". Interesant era că unii din apropiații și sprijinitorii lui Ceaușescu, în cercuri restrânse și la un pahar de whisky în plus, deveneau irascibili la astfel de atitudini slugarnice, manifestându-se diferit, uneori în cele mai curioase ipostaze.

O asfel de situație a avut loc pe timpul unei vizite neoficiale la Roma a generalului Ion Coman, pe atunci secretar al C.C. al P.C.R. cu probleme speciale.

Din inițiativa ambasadorului Constantinescu, se organizează la Academia Română - salonul de protocol, o „tratație" a oaspetelui la care

au mai fost invitaţi un cosilier al oficiului diplomatic şi cel care vă povesteşte.

Se serveşte de la început whisky şi tartine cu caviar.

După mai multe pahare - generalul Coman fiind cunoscut pentru slăbiciunea sa pentru această băutură „capitalistă" - ambasadorul Constantinescu, conform obiceiului casei, aduce în discuţie, într-un moment nepotrivit, modul cum este văzut Ceauşescu în Italia, „respectul" şi „prestigiul" de care chipurile acesta s-ar bucura pe plan european, marile realizări înfăptuite de România în „epoca Ceauşescu" şi multe altele. Toate cele spuse de ambasador fiind contrare atmosferei şi opiniei existente în Italia, inclusiv la nivelul conducerii P.C.I., situaţie cunoscută foarte bine de cei prezenţi la întâlnire.

Generalul Coman, care după mimica sa studiată, lăsa întotdeauna impresia că urmăreşte foarte atent interlocutorul, după ce meditează câteva minute la poveştile ambasadorului, ridicându-se brusc de pe fotoliu, cu paharul în mână şi privirea pătrunzătoare, rosteşte clar şi tare, aproape strigând: „Ce Ceauşescu tovarăşi...! Ia să mai terminăm odată cu această poveste...!" „Aha, da! Epoca Nicolae Ceauşescu..., atunci mai înţeleg!".

Într-o atmosferă incredibilă pentru vremurile acelea, de mare confuzie şi suspans, fără comentarii sau replici, „tratatia" ia sfârşit, noi părăsind salonul iar generalul Coman, condus de aghiotant, îndreptându-se spre apartamentul ce-i fusese rezervat în vecinătate.

Cei trei rămaşi ne regrupăm pe hol unde, ambasadorul Constantinescu, evident marcat de gafa ce o făcuse, rupe tăcerea şi se întreabă retoric: „şi acum cine informează primul în ţară?"

Consilierul ambasadei, un tânăr inteligent, recent venit la post, adaugă râzând: „Nici unul". „Cel care va raporta primul va fi plasat pe dreapta canalului, în timp ce cel care a auzit va ocupa, sigur, un loc pe stânga „magistralei albastre".

❋

Mă opresc aici, concluziile şi aprecierile lăsându-le pe seama fiecărui cititor în parte.

Am prezentat trei exemple, din foarte multe altele cunoscute, care demonstrează ce fel de oameni erau trimişi, pe vremea lui Ceauşescu, să

ne reprezinte interesele şi ţara şi cât de mari au fost daunele şi deserviciile pe care aceştia le-au adus imaginii şi prestigiului României în lume.

Din păcate, astfel de situaţii s-au perpetuat şi după Revoluţie, în rândul ambasadorilor români continuând să-şi găsească adăpost cald oportunişti de profesie sau emanaţi ai unor interese politice obscure, oameni incapabili, corupţi sau falşi patrioţi.

Câteva cazuri concrete le-am cunoscut personal, cu ocazia unor vizite de lucru efectuate în unele ţări din Europa şi Africa, în perioada anilor 1993 - 1996, pe când îndeplineam funcţia de şef al Contraspionajului militar.

Nemulţumit de cele văzute sau auzite, dar toate confirmate de unii ofiţeri ai serviciilor noastre secrete, problema valorii scăzute şi comportării imorale a unor ambasadori români trimişi în exterior, după evenimentele din decembrie 1989, am ridicat-o în faţa preşedintelui ţării, cu ocazia participării respectivului la şedinţa C.M.S. din luna aprilie 1995. Intervenţia mea a rămas fără rezultat, domnul Iliescu, după ce m-a ascultat cu atenţie, a preluat subiectul transformându-l repede într-un motiv de polemică cu P. Roman, prezent şi el la lucrările Consiliului Militar.

❋

Relatând cele câteva aspecte oficiale din viaţa de diplomat militar, incomparabil de puţine faţă de numărul celor trăite sau cunoscute, nu am spus nimic despre activitatea specifică, având în vedere ponderea mare a misiunilor şi sarcinilor informative îndeplinite, pe baza ordinului de misiune.

Subiectul va fi pe larg prezentat şi dezbătut în continuarea volumului, munca operativ-informativă desfăşurată pe timpul celor 11 ani cât a durat misiunea mea în Italia, pe lângă eforturile şi riscurile mari ce au presupus-o, fiind plină de concluzii şi învăţăminte. O fac conştient că toate acestea ar putea constitui exemple şi subiecte de studiu pentru cei ce lucrează în prezent sau se vor dedica în viitor acestei meserii numită, nu întâmplător, „războiul invizibil", „din umbră" sau al „inteligenţelor".

3 - INFORMAȚIILE NU CĂDEAU DIN CER

Înainte de a aborda subiectul propus, doresc să reamintesc cititorului că niciodată şi în nici un moment din istoria omenirii, confruntările din domeniul informațiilor nu au cunoscut pauze.

În sensul cel mai general, interesul pentru cunoaşterea „inamicului" sau prietenului a apărut odată cu organizarea umană pentru ca astăzi să se practice un aşa-zis „spionaj total" şi în cadrul căruia domeniul militar ocupă un loc prioritar.

Serviciile secrete, în evoluția spectaculoasă a importanței şi misiunilor ce li se încredințează, dovedesc o conştiinciozitate demnă de invidiat, aplicând cu eficiență şi curaj acea maximă ce li se potriveşte de minune: „scopul scuză mijloacele".

Acțiunile informative ale acestora, cu un grad tot mai sporit de incisivitate, se bizuie pe un întreg arsenal de tehnici, metode şi procedee sofisticate, unele demne de filmele de „S.F."

O bună parte din metodele lor de muncă, pe care le vom numi „clasice", sunt bine cunoscute atât organelor de contraspionaj cât şi publicului larg.

Aşa spre exemplu, informațiile se pot obține din presa zilnică, din reviste şi cărți de specialitate, din colocvii, seminarii şi alte acțiuni având ca temă apărarea, cercetarea ştiințifică, economia, politica sau comerțul.

Infiltrarea agenților străini în mediile deținătoare de date cu caracter rezervat, exploatarea viciilor şi slăbiciunilor unor persoane ce lucrează cu informații secrete, şantajul, presiunea sau stimularea materială a celor vizați, constituind tot atâtea căi şi metode prin care se practică spionajul militar şi economic. Lor li se adaugă apoi disimularea şi acoperirea activităților informative prin firme comerciale şi de transport, societăți de turism, umanitare sau religioase, organizații internaționale sau regionale, reprezentanțe diplomatice sau consulare şi, mai recent, Parteneriatul pentru pace şi misiunile militare din cadrul acestuia.

Este în afara oricărei îndoieli că drumul fructuos parcurs de spionaj, nu ar fi fost posibil fără „disponibilitatea" unor indivizi, mânați de idealuri şi vise sau atraşi de „*mirajul răsplatei*", de-aşi oferi serviciile în cele mai diferite ipostaze.

Din păcate, istoria României, mai veche și recentă, nu a fost ocolită de acte și fapte trădătoare, unele răstălmăcite și echipate azi în veșmintele „luptei anticomuniste", tocmai pentru a ascunde caracterul antinațional al acestora.

*

Așa cum am mai arătat, serviciile secrete sunt structuri informative specializate, ceea ce determină ca întreaga lor activitate de cunoaștere a domeniilor de care se ocupă să se întemeieze pe obținerea și prelucrarea ***informațiilor***. Este deci simplu de dedus că pentru a putea să-și realizeze obiectivele și să-și îndeplinească misiunile, organele de informații sunt abilitate să dispună de ***surse***, ***relații*** și alte elemente informative specifice, denumite adesea ***bază operativă***.

Fără a aluneca pe panta teoretizării acestui subiect, de a cărui sensibilitate nu cred că se îndoiește cineva, se impune să precizăm că în cadrul oricărei ***baze*** sau ***rețele informative, elementul principal este omul***, dispus sau pus în situația de a colabora.

Angajându-mă în clarificarea câtorva aspecte ale acestei activități umane complexe și controversate, este necesar să mai menționez că aprecierile și opiniile exprimate deja sau care urmează, nu sunt o preluare a prevederilor unor manuale sau instrucțiuni românești, a căror valabilitate s-ar putea întinde până astăzi.

În explicațiile mele, mă voi folosi, mai ales, de concluziile și învățămintele personale, desprinse din experiența celor peste 25 de ani cât am aparținut și lucrat în Serviciile de informații și contraspionaj ale armatei.

Cu aceste precizări și gânduri să pornim la drum în tentativa de a intra în câteva din „secretele" muncii informative. Vom prezenta cititorului, atât cât va fi posibil, mai mulți termeni și noțiuni specifice ca și metodologia traspunerii lor în practică, pornind de la ipoteza unui lucrător de informații trimis pentru prima oară în misiune permanentă peste hotare.

În mod special mă voi opri asupra unuia din elementele de bază ale activității de început a lucrătorului operativ, cunoscut sub denumirea de ***studiul mediilor informative***. Activitatea face parte dintr-un proces mai larg, destinat cunoașterii ***situației locale***, mai precis a condițiilor concrete în care urmează să se angajeze și desfășoare munca informativă.

Studiul mediilor informative se face prin prisma valorii lor operative şi a posibilităţii identificării şi exploatării unor surse şi relaţii de muncă din cadrul acestora. Cunoaşterea şi pătrunderea în cercurile de relaţii stabilite se face atât de pe poziţia oficială cât şi prin folosirea unor metode legendate, sub forma de jocuri şi combinaţii operative.

Putem concluziona că studiul mediilor informative este o activitate complexă şi elaborată, procesul începând cu mult înainte de misiune şi continuând pe întreaga perioadă a îndeplinirii ei.

În raport de natura şi valoarea lor, mediile informative pot fi grupate în diverse categorii din care reamintesc: mediul diplomatic, civil şi militar; mediul militar al ţării de reşedinţă sau străin; mediul tehnico-ştiinţific; mediul politic, economic şi financiar; mediul presei scrise, etc.

Am insistat puţin asupra acestui aspect, deoarece aşa cum a rezultat şi cum se va vedea şi pe mai departe, cunoaşterea situaţiei locale şi a mediilor informative constituie punctul de plecare al oricărei activităţi informative, mai ales când este vorba de un lucrător nou sosit la post. Desigur, în acest caz nu trebuie exclusă nici posibilitatea ca începătorul să poată prelua şi folosi o parte din sursele şi relaţiile precedesorului său, situaţie des întâlnită mai ales în cazul lucrătorilor cu acoperire diplomatică.

Astfel, odată studiul situaţiei locale terminat se trece la selecţionarea viitoarelor surse şi relaţii de muncă, în raport de nevoile informative reale, precum şi la stabilirea urgenţelor în cunoaşterea şi includerea lor în ***baza operativă***.

Gruparea surselor este diferită, de cele mai multe ori aceasta făcându-se în raport de natura, valoarea informativă şi procedeele de exploatare.

După natura lor, sursele se împart firesc, în umane şi materiale, în timp ce luându-se ca bază valoarea informativă şi procedeele de exploatare, vom distinge cel puţin 3 categorii: ***surse ocazionale***, ***surse oficiale*** şi ***surse operative***. Acestora li s-ar mai putea adăuga aşa zisele surse „voluntare", considerate de cele mai multe ori ca având întrebuinţare ocazională.

Asupra metodelor de apropiere, cunoaştere şi recrutare de noi agenţi - colaboratori, informatori, etc. - nu am să insist, subliniind numai că procesul, adesea plin de riscuri şi neprevăzut, este îndelungat, inteligenţa, abilitatea, flerul, spiritul de iniţiativă şi prevedere ale lucrătorului operativ, constituind elementele pe care se bazează, de cele mai multe ori, reuşita acţiunilor.

Ajungem astfel la ***rețeaua informativă***, înțeleasă ca o grupare de surse operative, umane și materiale, organizate într-un sistem de legătură conspirat, condus de un șef (rezident). În raport de dezvoltarea și valoarea rețelei, dar și de condițiile concrete în care funcționează, sursele pot fi angajate direct în culegerea de informații, caz în care sunt chemate agenți, colaboratori sau informatori, sau folosite ca personal auxiliar, de legătură sau sprijin.

Rețeaua de informații, ca element component și indispensabil al oricărui serviciu secret, indiferent de specificul și țara de apartenență, se constutuie, conduce și exploatează după reguli și metodologii draconice, elaborate la rândul lor, pe criterii de totală compartimentare și conspirativitate. Fiecare membru al rețelei, va ști și va face numai atât cât este necesar, aprobarea prealabilă a acțiunilor constituind un principiu irevocabil.

Sursele operative poartă un pseudonim sau număr de cod, iar notele și alte materiale inforamtive pregătite de agenți nu vor avea semne particulare, care să poată duce la deconspirarea lor.

Toate sursele operative sunt secrete iar legăturile cu ele, care pot fi personale sau impersonale, se oragnizează după principii stricte și limitat cunoscute, fiind de cele mai multe ori codificate și întotdeauna legendate.

Prin „***legendă***" se înțelege un adevăr prelucrat și canalizat pentru a deveni credibil și util unei activități informative.

În activitatea specifică, serviciile de informații folosesc și alte forme de organizare a surselor cum ar fi cea a rezidenței cospirate; de la caz la caz șeful rezidenței poate fi unul din lucrătorii acoperiți ai ambasadei ce are la legătură și dirijează activitatea unui număr de agenți (colaboratori). Întreaga activitate a rezidentului și rezidenței este condusă de la „Centru", limitându-se astfel posibilitatea deconspirării și căderea întregii rețele.

*

Tratarea, fie și parțială a problemei surselor și relațiilor de muncă, necesită clarificarea și unui alt element, dealtfel definitoriu pentru metodologia atragerii la colaborare, cunoscut sub termenul de ***bază a recrutării***.

Cele câteva considerații pe care le voi prezenta, sunt de natură să clarifice parțial cine sunt de fapt și din ce medii pot proveni viitorii agenți și, îndeosebi, din ce motive sau interese acceptă ei să se pună la dispoziția unui serviciu secret.

Practic, procesul de apropiere și angajare se desfășoară în mai multe etape succesive, începând firesc cu identificarea persoanei în cadrul mediului de interes, studiul și cunoașterea amănunțită a acesteia și, în final, recrutarea propriu-zisă.

În raport cu mediul din care provine și mai ales a concluziilor trase din datele obținute în procesul de cunoaștere a viitorului agent, se propune și hotărăște pe ce bază să aibă loc atragerea la colaborare și recrutarea.

Astfel, dacă în cazul colaboratorilor „voluntari", angajarea ca agent se va face pornind de la invocarea de către individ a unor motive politice, patriotice sau religioase, apare clar că în restul cazurilor atragerea la colaborare se va baza pe interesul persoanei de a obține diverse facilități și avantaje materiale, de cele mai multe ori deosebit de substanțiale.

Rezultă deci că, în cea de-a doua situație, rolul determinant îl va avea abilitatea lucrătorului operativ în a identifica persoane avide de câștiguri mari sau care, din diverse motive, cheltuiesc mai mult decât le oferă slujba.

Din arseanlul organelor de informații nu lipsesc, desigur, nici alte forme, tot așa de puțin ortodexe, cum ar fi, spre exemplu, ***compromiterea*** și ***șantajul***.

În recrutarea prin discreditare și amenințare, procedee aflate la îndemâna tuturor serviciilor secrete din lume, rolul determinant îl va avea cunoașterea și exploatarea, uneori cu brutalitate, a unor pasiuni sau patime ale viitorului agent. În urma studiului atent al individului și angajarea acestuia în diferite jocuri și combinații puse la cale cu abilitate de către lucrătorul operativ, la momentul potrivit, când elementele „acuzatoare" adunate dau garanția reușitei, se trece la faza finală: propunerea de acceptare a furnizării de informații în schimbul obținerii „tăcerii".

Aducând în discuție chestiunea folosirii amenințării și discreditării în activitatea de spionaj, cred că ar fi de prisos să dau exemple, cunoscut fiind faptul că femeile, banii, băutura, drogurile și chiar durerile unor indivizi au stat și stau la baza reușitei unor astfel de metode.

Desigur, atragerea la colaborara informativă nu întotdeauna îmbracă formele, sumar și simplist descrise mai sus, fie că este vorba de recrutare pe motive materiale sau prin compromitere și șantaj.

Procesul în sine este mult mai complex și îndelungat, recrutarea fiind, în final, rezultatul aplicării unor procedee multiple, de la cele mai subtile până la amenințări și constrângeri.

Cert rămâne faptul că recrutarea de noi agenți, înscrisă în regulamentele tuturor agențiilor de spionaj din lume, este o realitate a zilelor noastre, și de care statul, prin organele abilitate, în tentativa sa de a-și apăra interesele, va fi necesar să țină cont.

Ideea că în prezent o bună parte din misiunile de spionaj se îndeplinesc prin mijloace tehnice de mare performanță și, ca urmare, agenții specializați și-au pierdut din importanță, mi se pare iluzorie și periculoasă.

Afirmând aceasta am în vedere cel puțin două aspecte esențiale.

Primul, pornește de la faptul că de mijloace sofisticate de culegere de informații, fie ele plasate în spațiu sau dispuse pe suprafața terestră, cum ar fi sateliții artificiali de spionaj sau stațiile de ascultare - cercetare de înaltă tehnologie, dispun numai statele mari sau superindustrializate, respectiv tot cele care au pus pe picioare și folosesc servicii de informații puternice și eficiente.

Al doilea aspect, de ordin pragmatic, se bazează pe un adevăr incontestabil și anume că un mijloc de spionaj, indiferent cât de sofisticat ar fi el, nu poate să înlocuiască omul, respectiv pe cel care cu inteligența umană caracteristică va fi singurul în măsură să descopere ce se află pe planșetele proiectanților sau să „vadă" dincolo de ușile ferecate ale caselor de fier.

*

În cadrul surselor și relațiilor de muncă operative, caracteristici aparte prezintă așa zișii „voluntari", respectiv acele persoane care își oferă serviciile benevol, invocând de cele mai multe ori motive ideologice, religioase sau patriotice.

Este un fapt cunoscut și confirmat de istoria spionajului internațional că astfel de indivizi au existat, și nu puțini la număr, unii devenind spioni celebri, informațiile lor având rol hotărâtor în deznodământul multor evenimente importante.

În perioada cât am lucrat ca ofițer de informații, și mai ales pe timpul misiunii permanente din Italia, personal am cunoscut și chiar folosit mai mulți indivizi din categoria celor care și-au oferit singuri serviciile, sub cele mai diverse și, uneori, curioase motive. Cu excepția a două situații, puse la cale de SISMI și pe ai căror „voluntari" i-am depistat la timp, sfătuindu-i să-și vadă de treabă, alte câteva cazuri apărute, și parțial abordate, mi-au dat multă bătaie de cap.

În ciuda aparențelor, cooptarea unor voluntari de către serviciile de informații nu este o treabă ușoară. Dacă identificarea și apropierea, ca o primă etapă a procesului de recrutare, se fac de la sine, cunoașterea adevăratelor intenții ale protagonistului continuă să rămână sub semnul întrebării, chiar după verificarea și obținerea unui angajament scris de la acesta. Posibilitatea ca el să fi fost infiltrat sau să devină pe parcurs „agent dublu", va rămâne de actualitate, mult timp și după începerea colaborării.

În folosirea de agenți voluntari, o atenție sporită se va acorda studiului motivației invocate, mai ales atunci când aceasta este de ordin politic sau ideologic.

Fără a intra în prea multe detalii, aici este bine să precizăm că motivația ideologică este legată în mod hotărâtor de sistemul politic pe care se bazează și din care provine viitorul agent de informații.

Că așa stau lucrurile m-am putut convinge personal, pe timpul cât am îndeplinit misiunea de atașat militar în Italia.

Fără a mai constitui de mult timp un secret, serviciile de informații ale U.R.S.S. și țările din sfera sa de influență considerau „baza ideologică" ca având rol determinant în recrutarea de noi agenți, fie că era vorba de diasporă sau de populația autohtonă. În ciuda realităților, a numeroaselor insuccese înregistrate sau chiar „căderi" de răsunet, concepția atragerii la colaborare pe motive politice continua să rămână în picioare. Se considera chiar că aceasta ar fi mult superioară recrutării prin cointeresare materială, cea de a doua putând duce la corupție și la transformarea agentului într-un „mercenar". Din diverse motive, dar și din lipsă de dolari, se uita de fapt că „agentul mercenar" a fost și rămâne o realitate în munca de spionaj, pe când baza ideologică constituie o „himeră" a celor ce se ocupă de conducerea acestei meserii.

Contrar metodelor practicate în Est, serviciile secrete occidentale, obțineau succese după succese, exploatând cu abilitate dar și cu mulți dolari nemulțumirile reale a celor ce, oficial sau clandestin, ajungeau în Vest. Aberațiile și abuzurile sistemului politico-social din care transfugii veneau, făceau credibile motivațiile lor, acceptându-i, de cele mai multe ori, după verificări sumare.

Abordând o asemenea temă sensibilă, voi lăsa de o parte aspectul trădării de neam și glie, rezumându-mă în a susține că o astfel de comportare nu a avut și nu va putea avea niciodată justificare politică.

La vremea respectivă, racolarea cetățenilor din Est, inclusiv a militarilor, în scop informativ sau pur și simplu pentru a-i determina să

dezerteze, făcea parte din metodele și etica profesională a serviciilor secrete a multor țări occidentale.

❋

Din seria componentelor principale ale activității de spionaj am analizat până acum numai ***rețeaua de agentură***, ca element indispensabil al oricărui organ de informații.

Se cunoaște, și eu nu fac altceva decât să reamintesc, că lucrătorii operativi au la îndemână și alte procedee de culegere și transmitere de informații, unele cu un grad redus de dificultate și ca atare, întrebuințate pe scară largă. Să luăm, spre exemplu, așa zisa metodă a „***exploatării în orb***" care, în esența ei, nu este altceva decât o discuție, la origine banală dar abil dirijată spre un scop dinainte stabilit, fără ca interlocutorul să-și dea seama. Metoda, învățată și exersată pe timpul școlilor de specialitate, este atât de răspândită încât s-ar putea spune că în spionaj nu există răgaz în folosirea ei. O întrebare nevinovată, o flatare, glumă sau aluzie bine plasată, poate oricând să se soldeze cu răspunsuri care, chiar dacă nu epuizează problema urmărită, constituie punct de plecare pentru aflarea întregului adevăr.

„***Exploatarea în orb***", făcută la lumina zilei, va avea cu atât mai mult succes cu cât, din întâmplare sau premeditat, vom întâlni persoane „potrivite", adică „atotștiutorii", „guralivii" sau „lăudăroșii", oameni gata să se dea mari prin ceea ce știu sau sunt, prin importanța poziției sau relațiilor lor.

Și eu ca ofițer de informații, pe timpul cât am lucrat în Italia, ca dealtfel majoritatea diplomaților civili și militari, căutam astfel de indivizi, îi „încurajam" și „stimulam" în discuții pentru a spune cât mai multe din ceea ce mă interesa.

S-ar putea conchide deci că „exploatarea în orb" a fost și rămâne o metodă activă de muncă, reușita ei fiind în strânsă legătură cu abilitatea și calitățile celui care o folosește și, firesc, cu naivitatea, viciile sau nebăgarea de seamă a interlocutorului.

Un alt procedeu, ce s-a impus tot mai mult în arsenalul spionajului modern, este reprezentat de obținerea sau transmiterea de informații cu ajutorul mijloacelor ***mass-media***.

Folosirea mass-media ca mijloace de culegere și circulație a informațiilor a fost și continuă să fie favorizată, de cele mai multe ori, de contradicția ce există între nevoia de transparență pe care o presupune un stat democrat și drepturile sau posibilitățile organelor de protecție de a adopta măsuri eficiente, de interzicere sau obstacolare a scurgerilor de date secrete. Dreptul la accesul liber la informare, invocat adesea de presă, lasă multe portițe deschise inserării unor informații care, chiar dacă nu sunt complete, deschid calea spre date de valoare.

La cele arătate mai sus s-ar mai putea adăuga cel puțin alte două argumente, astfel:

• modul excelent în care mass-media, prin natura și rolul lor, se pretează la transmiterea de informații din cele mai diverse domenii de activitate cum ar fi cel al apărării sau tehnico-științifice;

• faptul că mânuitorii publici ai informațiilor nu sunt altceva decât tot o categorie de lucrători operativi, gata să exploateze sursele la dispoziție, pentru a-și informa publicul cu tot ceea ce ei consideră necesar; atracția pe care armata și secretele ei o are pentru mass-media nu a fost și nu cred că va putea fi ușor blocată.

Conștient că tema referitoare la metodele și procedeele de culegere de informații ar putea continua pe parcursul multor alte zeci de pagini, mă opresc aici, lăsând la latitudinea cititorului interesat să caute și să găsească alte lucrări și materiale de specialitate și de care spionajul nu duce lipsă.

*

În capitolul precedent, cititorul își reamintește că aducând în discuție modul cum se stabileau raporturile oficiale de muncă dintre atașatul militar român și autoritățile locale, am promis că nu voi ocoli nici acea parte sensibilă și adesea acoperită a muncii, denumită generic activitate operativ-informativă sau specială.

Încercând să-mi respect promisiunea, atât cât va fi posibil, nu fac altceva decât să recunosc că și mie, la fel ca tuturor colegilor de breaslă străini, acreditați la Roma, mi se stabileau, prin ordinul de misiune și unele sarcini mai puțin „ortodoxe" și pentru îndeplinirea cărora se impunea existența unui cadru adecvat de organizare a activității specifice.

Explicația ar fi incompletă și poate dăunătoare dacă nu aș preciza că,

spre deosebire de obiectivele informative urmărite de alte state ale lumii, ce aveau reprezentanți militari la Roma, cele ale armatei României erau inspirate și serveau unei doctrine autentic defensive, *ce purta în ea valoarea respectului și bunei credințe față de Italia.*

Recunoscând deci că nici pentru ataşatul militar român „informaţiile nu cădeau din cer", nu pot să nu subliniez că munca acestuia nu avea nimic comun cu „spionomania" practicată atât în Est cât şi în Vest şi care, de cele mai multe ori, contribuia decisiv la otrăvirea şi degradarea climatului internaţional.

Tot atât de important mi se pare şi faptul că informaţiile culese de ataşaţii militari români, atât câți mai rămăsesem, la un moment dat la posturi, serveau exclusiv intereselor României şi armatei sale, într-o perioadă în care izolarea țării creştea iar apărarea națională se baza exclusiv pe forțele proprii. Munca ataşatului militar român nu contravenea şi nu afecta sub nici o formă interesele Italiei şi N.A.T.O.

Deviza pusă cândva de mareşalul Antonescu ataşaților militari români acreditați în exterior: „Devotament față de armata și țara sa și bună credință față de țara de reședință" a fost o realitate a activității mele pe întreaga perioadă cât m-am aflat în misiune permanentă în Italia.

O precizare ar mai fi de făcut, pentru acei şefi ai serviciilor de informaţii de la noi şi de aiurea care, în ciuda realității, continuă să nege vehement că subordonaţii lor, trimişi în misiuni în exterior, s-ar ocupa şi de lucruri „necurate". Fără a face din munca informativă acoperită un subiect de reclamă televizată, consider că chestiunea trebuie admisă şi abordată în termeni noi. Desigur, aceasta va fi posibil numai în măsura în care principiul zonelor de influență se va dovedi cu adevărat depăşit, iar Parteneriatul, democrația și integrarea euroatlantică nu se vor transforma în sloganuri la adăpostul cărora cei mari și bogați să poată să domine în continuare lumea.

*

După abordarea de principiu a activității specifice de culegere de informaţii - nici nu puteam proceda altfel - pe parcursul capitolului următor voi aduce în fața cititorului mai multe exemple concrete, menite să demonstreze că munca ataşatului militar este de fapt o misiune de luptă, îndeplinită nu prin foc şi sabie ci prin inteligență şi pasiune.

CAPITOLUL VI

ȘI TOTUȘI „TRANȘEELE RĂZBOIULUI INVIZIBIL" AU EXISTAT

Trecuseră doar câteva săptămâni de la preluarea postului de ataşat militar când încep să constat pe „viu" că ceea ce cunoşteam din teorie cu privire la practicile şi metodele serviciilor de securitate italiene erau de strictă actualitate. Marea deosebire, faţă de ceea ce învăţasem şi uneori exersasem în ţară, consta tocmai în aceea că acum nu mai era vorba de „jocuri" şcoală ci de acţiuni reale şi palpitante, în care luciditatea, simţul de orientare şi prezenţa de spirit îşi spuneau cu adevărat cuvântul.

Treptat, prin autocontrol şi verificări repetate reuşesc să stabilesc, cu destulă exactitate, care sunt procedeele folosite de S.I.S.M.I. atât în supravegherea şi cunoaşterea mea cât şi în determinarea obiectivelor şi posibilităţilor informative încredinţate postului. Cu surpriză constat, încă de la început, o anumită predilecţie a agenţilor contraspionajului italian, pentru „racolarea" în scop informativ a unora din ataşaţii militari noi veniţi la posturi, un caz concret urmând să-l povestesc spre finele capitolului.

În practică, activitatea agenţilor italieni a început, aşa cum mă aşteptam dealtfel, cu verificarea datelor din „curriculum vitae" comunicate de D.I. la cererea acreditării, date ce parţial fuseseră contrafăcute. Cum autorităţile italiene erau la curent cu multe date biografice reale, în special pe linia funcţiilor îndeplinite în ţară, pe parcurs am fost nevoit să fac corecturile de rigoare, fără ca aceasta să constituie un impediment în muncă.

Perioada de luare în primire a postului şi următoarele 5-6 luni au fost intens folosite de contraspionii locali pentru a determina cercul de relaţii preluat de la vechiul ataşat militar, mediilor informative de care eram interesat precum şi pasiunile şi slăbiciunile personale, ce puteau să le servească în acţiunile viitoare de contracarare. Cunoştinţele acumulate şi

experiența căpătată pe timpul cât am lucrat la „Centru" mi-au fost de un real folos, ajutându-mă să înțeleg manevrele și jocurile la care recurgeau adesea cei ce se ocupau de supravegherea și studierea mea.

Desigur, în confruntarea contraspion - atașat militar, avantajul era de cele mai multe ori de partea celor care „jucau" pe teren propriu, ca urmare a posibilității acestora de a concentra forțe și mijloace superioare și de care B.A.M. nu dispunea.

Nu este mai puțin adevărat că în lupta mascată dintre contraspionaj și diplomatul militar, ultimul avea de partea sa inițiativa informativă, acțiunile putând fi desfășurate în locul și la timpul potrivit și dorit de acesta, ceea ce nu de puține ori surprindea și creea probleme mari gazdelor. Sub acest aspect, cu toată modestia, aș putea spune că atât în perioada de început cât și pe parcursul celor 11 ani de permanență la Roma, am reușit să dau multă bătaie de cap S.I.S.M.I., fapt recunoscut dealtfel de un responsabil al serviciului cu ocazia încheierii misiunii. Când afirm aceasta, am în vedere, pe lângă rezultatele concrete obținute în muncă, numeroasele încercări eșuate ale organului italian de contraspionaj de a mă prinde cu „mâța în sac" sau de a stabili cu exactitate adevăratele preocupări informative ale postului.

Încadrându-mă în tipicul spionajului practicat de est-europeni, mulți din agenții ce mă aveau în supraveghere greșeau profund, ei nereușind să înțeleagă că informațiile necesare armatei române nu erau de „bloc" și nici de natură să afecteze sau să pună în pericol securitatea militară a Italiei. Oameni, dealtfel inteligenți și cu o pregătire profesională și culturală generală ridicată, lucrătorii S.I.S.M.I. sufereau adesea de ingenuitate, încercând să mă studieze, să-mi determine preocupările și chiar să mă racoleze după modele aplicate reprezentanților militari sovietici, est-germani, cehoslovaci sau maghiari. Decepționați de cererile mele reduse de informații, sau de acțiuni „răsunătoare", ei încercau cu încăpățânare să mă atragă în diverse jocuri și capcane care, odată sesizate, îmi venea ușor să le ocolesc sau să fac să eșueze. Cu puțin succes a folosit contraspionajul italian și binecunoscutul procedeu al „intoxicării" sau intimidării nejustificate a atașatului militar român, în câteva ocazii reprezentanții U.S.S. fiind nevoiți să-și admită slăbiciunile.

În acțiunile de control și supraveghere a sediului ambasadei și diplomaților români, S.I.S.M.I. a recurs frecvent la filaj și tehnica

operativă, metode care, deşi frecvent descoperite sau percepute, nu am putut să le determin întotdeauna finalitatea. Cert este că în mai multe situaţii - un exemplu voi prezenta ceva mai târziu - am reuşit să identific la timp filajul şi astfel să pot lua măsurile necesare pentru evitarea unor situaţii neplăcute.

Pornind de la poziţia particulară în care se găsea România în cadrul Tratatului de la Varşovia şi respectând un principiu de bază ce guverna activitatea postului, adică acela de a nu afecta sau a pune în pericol relaţiile dintre cele două ţări şi armate, nu puţine au fost situaţiile când am renunţat cu bună ştiinţă la diverse acţiuni informative, chiar dacă şansele de reuşită erau mari. A fost perioada în care am preferat ca datele ce mă interesau să le obţin prin exploatarea bunelor relaţii ce le aveam cu reprezentanţii occidentali, ca urmare a atitudinii echidistante a ţării şi, natural, a B.A.M. faţă de disputele militare şi politice dintre Est şi Vest.

Aducerea în faţa cititorului a câtorva elemente privind confruntarea dintre ataşatul militar român şi organele de securitate italiene, chestiune ce prin natura ei este deosebit de sensibilă şi controversată, cred că nu ar fi edificatoare dacă nu aş admite şi eşecurile înregistrate de post. Mă refer, în principal, la acele acţiuni informative ale B.A.M. care, organizate superficial, sau desfăşurate după scheme improvizate, au dat câştig de cauză contraspionilor ţării gazdă. Uneori, datorită plusului de imaginaţie şi luciditate ei au reuşit să intuiască primii mişcarea adversarului şi în final să determine eşecul acestuia.

Desigur, o evaluare completă şi, cât de cât, obiectivă a rezultatelor acestor „bătălii din umbră" s-ar putea face numai în cadrul unor analize deschise, cu participarea celor doi protagonişti, acţiune greu de imaginat că ar putea avea loc vreodată.

Ceea ce pot eu să afirm cu certitudine este faptul că după reîntoarcerea în ţară şi preluarea conducerii contraspionajului militar român, un funcţionar S.I.S.M.I. a ţinut să remarce - sigur nu din amabilitate - că pe vremea prezenţei mele la Roma mi-am făcut datoria cu tenacitate şi curaj, creeând mari probleme celor destinaţi cu supravegherea şi controlul B.A.M. român.

Respectând adversarul, şi nepunând nici o clipă la îndoială competenţa profesională şi corectitudinea acestuia, ca ataşat militar în Italia am făcut la rândul meu tot ceea ce etica muncii şi condiţiile îmi permiteau pentru

ca să îndeplinesc misiunea, fără pretenția de a putea spune că am câștigat dar nici că am pierdut toate bătăliile.

În lupta celor două servicii informative opuse, hotărâtă nu prin arme de foc ci prin inteligență, va învinge întotdeauna cel mai bine motivat, pregătit și dibaci, pornind de la convingerea că acțiunile celor destinați să poarte greul acestor confruntări vor rămâne, de cele mai multe ori în anonimat, ei neputând, decât în situații rare, să se bucure de recunoștința muncii lor.

*

Din numeroasele situații pe care le-am trăit și înfruntat, pe timpul celor 11 ani cât a durat misiunea mea în Italia, voi povesti câteva, considerate de semnatarul acestor rânduri ilustrative pentru a demonstra că „tranșeele războiului invizibil" au existat cu adevărat, confruntarea fiind o realitate și nu o ficțiune.

Primul episod, ce a avut loc cu ocazia deplasării și participării la expoziția organizată de Statul Major al Marinei Militare la Genova, l-am intitulat:

1 - „CAVALERISMUL UNUI AGENT"

Deplasarea la Genova am executat-o, împreună cu soția, cu autoturismul de serviciu, la data, pe itinerariul și în orarul comunicat din timp la S.I.O.S. - M.M.

La intrarea dinspre sud în oraș am descoperit, cu destulă ușurință, că suntem „filați", aproape demonstrativ, de un echipaj format dintr-un bărbat și o femeie, la bordul unui autoturism „Lancia", înmatriculat la Milano. Activitate de rutină pentru contraspioni și obișnuită pentru ataşatul militar român, autoritățile locale justificând astfel de acțiuni „cavalerești", prin nevoia asigurării protecției diplomaților străini față de eventualele acte teroriste. Filajul continuă până în apropierea hotelului, unde rezervasem din timp o cameră și pe care o comunicasem la Statul Major al Marinei, înainte de a părăsi Roma.

Cazarea și prima zi de vizită a expoziției navale decurg normal. De menționat poate faptul că la activitatea organizată de autoritățile militare locale, din partea

țărilor socialiste erau prezenți numai atașații militari ai Chinei, Iugoslaviei și României. Ceilalți nu fuseseră invitați, ca răspuns la înrăutățirea relațiilor Est-Vest în general, și cele sovieto-americane, în special.

În seara celei de a doua zile a prezenței mele la Genova, părăsim hotelul pentru a vizita centrul orașului și câteva obiective turistice mai importante. După aproximativ 20 minute de la ieșirea din hotel, mai întâi intuiesc pentru ca apoi, efectuând câteva schimbări de direcție bine „legendate", să constat prezența a cel puțin trei agenți.

Soția, obișnuită și ea cu astfel de prezențe „agreabile", se lasă condusă de mine, amândoi văzându-ne liniștiți de drum, admirând vitrinele, intrând în magazine și cumpărând câte ceva sau imortalizând pe pelicula aparatului de fotografiat unele opere de artă, de băieții noștri aproape că uitasem. Nici nu aveam de ce să ne facem probleme, vizitarea orașului fiind autentic turistică.

Către orele 18.00, un tânăr din echipa de „filori", ce de câteva minute se apropiase vizibil de noi, mi se adresează, după un salut semicazon: „Domnule colonel, când doriți să vă întoarceți la hotel?". Aproape instictiv, fără nici un gest de neliniște - dealtminteri ne „cunoșteam" de aproape 2 ore - îi răspund degajat: „Către orele 18.45-19.00", adăugându-i întrebarea: „Ce s-a întâmplat?".

Îmi răspunde, prin încercarea de a explica că la orele 20.00 ar trebui să fie prezent la o activitate protocolară planificată din timp, dar că n-ar dori să-mi strice programul etc, etc.. „Nu este nici o problemă", adaug eu, „La orele 18.45 voi fi la hotel și ca urmare poți pleca liniștit".

Tânărul mă salută satisfăcut, după care dispare și odată cu el și echipa din care făcea parte.

Conform promisiunii, la ora fixată intram în hotel veseli și satisfăcuți de cele vizitate. Oprindu-ne la bar, pentru a servi o bere, într-un colț al sălii, nu departe de noi, doi tineri pe care îi mai văzusem pe la recepția hotelului, „chefuiau" cu un „7-up". Convins că și ei aveau treabă cu străinii din hotel, unde fuseseră cazați mai mulți diplomați în uniformă, la sosirea chelnerului îl rog să ducă la amici câteva cutii cu bere, dorință pe care mi-o îndeplinește cu multă promptitudine. Schimbând o privire cu cei doi, unul din aceștia, cu un gest discret, ridică paharul în semn de salut.

Povestind cele două întâmplări, cu privire la comportarea contraspionajului militar italian, am prezentat faptele așa cum s-au petrecut ele, fără însă a se putea trage concluzii pripite. Cert este că în cazurile

relatate nu a fost vorba de încălcarea unor norme sau reguli de muncă din partea agenților respectivi. Personal nu am exclus nici posibilitatea ca acțiunea lor să fi fost pregătită din timp, mai ales în primul caz, când organele informative italiene și-ar fi putut propune aprofundarea cunoașterii reacției mele în astfel de situații, sau poate chiar provocarea sau timorarea atașatului militar român.

Indiferent care ar fi fost scopurile urmărite, cert rămâne faptul că ofițerii operativi din serviciile secrete italiene și, parțial, din mai toate organele informative occidentale, erau pregătiți într-o altă manieră privind exercitarea atribuțiilor.

În confruntarea cu adversarul, în comportarea multora dintre ei, apărea și o anumită atitudine cavalerească și de respect profesional, fără ca aceasta să însemne încălcarea consemnului sau renunțare la atribuțiile de serviciu. Se vedea clar că erau crescuți și pregătiți cu adevărat în spiritul și litera principiilor „războiului inteligențelor", cum este denumită activitatea de spionaj și contraspionaj.

Am întâlnit și situații în care, făcând aluzie unui agent S.I.S.M.I. cunoscut, asupra tehnicii operative ce presupuneam, pe baza experienței, că o are asupra lui, acesta să-mi răspundă dezinvolt: „Stai liniștit colonele, în seara aceasta rusul Ivan este în colimator".

Seria exemplelor ar putea continua și în alte domenii ale activității operativ-informative, desfășurate ca atașat militar.

Respectându-mi promisiunea, voi detalia în continuare al doilea episod, și pe care l-am denumit:

2 - „RACOLAREA" ȘI ETICA PROFESIONALĂ

Despre „racolare", ca metodă activă de muncă, practicată de toate serviciile secrete din lume, studiasem destul de mult și eram în posesia a numeroase exemple, încă de pe vremea când lucram în D.I.

După sosirea la post, pe măsura cunoașterii situației locale, am reușit să aflu că prin „racolare" agențiile de spionaj occidentale urmăreau două scopuri principale și anume: atragerea la colaborare, în vederea recrutării informative și fuga sau dezertarea în Vest a unor militari din armatele

fostelor țări socialiste. În ambele situații, subiectul recrutării urma să fie convins sau obligat să-și trădeze țara și armata din care făcea parte.

Mult mai târziu am decoperit că în ordinele de misiune ale ataşaților militari ai S.U.A., Angliei, Germaniei și Israelului, erau incluse prevederi punctuale referitoare la obligativitatea acestora de a desfăşura acțiuni în scopul determinării unor ofițeri, cu funcții de răspundere, din țările membre ale Tratatului de la Varşovia, să-și părăsească țara.

Cerând explicații unui coleg american, de origine română, asupra soartei dezertorilor militari ajunși în S.U.A., după „stoarcerea" de informații, acesta mi-a relatat, fără nici o ezitare, că potrivit reglementărilor interne, „fugarii" pot fi reîncadrați în armata americană cu gradul avut la recrutare, sau „conservați" într-o localitate specială, sub nume fals. Cu aceiași ocazie am aflat că un diplomat militar american, pentru a-și încheia activitatea în mod „strălucit", la întoarcerea în țară, trebuia să fie însoțit de un „camarad" socialist.

În cei 11 ani cât a durat misiunea la Roma, am fost supus la două încercări de „racolare", din care una din partea unui american, respectiv a ataşatului apărării al S.U.A. Acesta, întorcându-se în țară, înainte de terminarea misiunii, măsură luată de şefii lui în urma unei aventuri amoroase cu o frumoasă italiancă, la cocteilul oferit cu ocazia plecării, m-a întrebat direct, fără nici o pregătire prealabilă, dacă „nu sunt dispus să-l însoțesc în America". Cunoscând de acum practica brutală a diplomaților americani, i-am replicat, într-o manieră asemănătoare, atrăgându-i atenția că nu aş părăsi România pentru toate bogățiile și aurul Americii. „*Cred că și pentru voi, cei care prin presiuni, bani și șantaj reușiți să determinați pe unii să vă urmeze, trădătorul de țară tot trădător rămâne*".

Surprins și rămas fără replică a dat afirmativ din cap.

*

Un caz aparte, pe care doresc să-l aduc în atenția cititorului, a avut loc la Roma în timp ce la București se desfăşurau evenimentele revoluționare cunoscute.

În ziua de 28 decembrie 1989, în jurul orei 10.00, am fost chemat la telefonul B.A.M. de către şeful U.S.S., colonelul Lo Faso. Mă întreabă

ce noutăți am din țară și dacă sunt dispus să fac o vizită la Cabinetul ministrului apărării.

I-am răspuns că veștile de la București sunt îmbucurătoare, iar vizita propusă o pot efectua la ora pe care o dorește. De comun acord am stabilit ca întâlnirea să aibă loc în aceiași zi, începând cu orele 13.00.

Intuind poate ceva, sau datorită situației de la poarta ambasadei unde, în ziua respectivă, se adunaseră mai mulți curioși dar și câțiva provocatori, de acum cunoscuți, am solicitat sprijinul administratorului Academiei Române, P. Cojocaru, pentru a mă duce cu autoturismul la Ministerul Apărării. La sosirea la Cabinetul ministrului, contrar celor cunoscute în atâția ani de permanență și vizite, nu sunt invitat în biroul șefului U.S.S., anume destinat și „echipat" pentru astfel de activități ci, însoțit de colonelul Lo Faso, ne deplasăm într-o altă direcție. După câteva minute de mers pe jos, ajungem într-o curte interioară, unde ne aștepta un autoturism condus de un anume „doctor R.". Menționez că în serviciile secrete italiene, militar - S.I.S.M.I. și civil - S.I.S.D.E., ofițerii și funcționarii operativi sau acoperiți, au titluri, de cele mai multe ori onorifice, de doctor (dottore).

Fără să-mi pierd cumpătul - despre prezența și vizita mea cunoștea administratorul Cojocaru, ce mă însoțise pe post de șofer - mă las condus până în fața unei clădiri frumoase din Piața Barberini, în realitate un cunoscut hotel, ca atâtea altele din Roma. Împreună cu „doctorul R." și șeful U.S.S. intrăm în clădire unde, după câteva minute, suntem întâmpinați de un alt necunoscut - „doctor M.", care ne conduce spre o încăpere spațioasă, dotată cu tot felul de aparatură, parcă pregătită special să producă impresie. La prezentarea noii gazde, prima reacție a mea a fost să-l întreb cărui grad militar îi corespunde titlul de „doctor" cu care se prezentase. Mi-a răspuns degajat: „Colonel de cavalerie" În practică o specialitate similară ofițerilor de cercetare de al noi. „Aparținem, după câte se pare, aceleași ramuri militare", am ținut eu să remarc.

După primire și o scurtă apreciere, din partea interlocutorilor, cu privire la Revoluția română, cu accent pe „ororile" săvârșite de securitate, „doctorul M." trece la atac în forță. Mi se adresează pe un ton semioficial: „Ați fost convocat, având în vedere situația grea din țară și armată, convins fiind că la sfârșitul discuțiilor, veți înțelege și decide în maniera cea mai avantajoasă pentru dv.". „Înainte de toate aș dori să clarific câteva

probleme, în care scop vă voi adresa trei întrebări, cu recomandrea ca răspunsurile să fie cât mai concrete şi exacte".

L-am întrerupt, făcând remarca, evident tendenţioasă: „Nu ştiam că S.I.S.M.I. dispune de un astfel de hotel şi că nu am înţeles de ce a trebuit să facem ocolul Romei pentru a ajunge în acest loc, când foarte bine aş fi putut veni direct dacă mi s-ar fi indicat adresa, zona fiind centrală, iar Piaţa Barberini arhicunoscută". În termeni puerili, interlocutorul încearcă să-mi explice că alegerea locului nu a fost întâmplătoare, dorindu-se ca despre această vizită să se cunoască cât mai puţin.

Urmează întrebările, pe cât de „nevinovate" pe atât de edificatoare asupra scopului real urmărit de gazde:

1. „Câţi securişti sunt în ambasadă, gradul şi identitatea acestora şi sub ce acoperire lucrează ?";

2. „Cărui serviciu al securităţii române aparţin şi în ce domeniu informativ îşi desfăşoară munca?";

3. „Dacă cunoaşteţi ceva asupra legăturilor informative stabilite de agenţii securităţii în Italia ?".

Calm şi fără a lăsa impresia că sunt surprins, i-am replicat, sărind firesc peste răspunsuri, aproximativ în următorii termeni: „Dată fiind perioada lungă de când mă aflu în Italia, am reuşit să cunosc câte ceva despre S.I.S.M.I şi activităţile sale informative şi contrainformative, inclusiv a preţului ce-l puneţi pe recrutarea de noi agenţi". „Ştiu, de asemenea, că dispuneţi de cadre foarte bine pregătite profesional, cu experienţă şi rezultate de excepţie în muncă". „Ceea ce nu am ştiut, dar cu surprindere aflu acum, că în cei 11 ani de când mă aflu în Italia nu aţi reuşit să mă cunoaşteţi, datele pe care le deţineţi despre persoana mea, sunt sigur inexacte sau superficiale".

„Ştiţi toţi trei că în România are loc o revoluţie anticeauşistă, în care armata a fraternizat cu populaţia civilă, luând parte efectivă la evenimente". „Mai cunoaşteţi, deasemenea, că unele structuri ale D.S.S. au fost desfiinţate iar trupele de securitate se află sub controlul M.Ap.N. „Întrebările ce mi le-aţi adresat ca şi brutalitatea cu care încercaţi să exploataţi, prin şantaj, situaţia extremă în care se află ţara şi armata, îmi arată clar care sunt scopurile voastre, total lipsite de camaraderie ostăşească".

„Aici punem punct întrevederii noastre şi, ca atare, rog să fiu condus imediat la maşină".

Mai adaug: „În mod firesc ar trebui să convoc o conferință de presă pentru a povesti ziariștilor despre cele întâmplate, despre eșecul S.I.S.M.I. în încercarea de atragere la colaborare, prin șantaj, a unui colonel român".

Surprinși evident de reacția mea, cei trei încearcă să-mi explice și să mă convingă asupra „intențiilor lor curate" și, ca atare, consideră greșită dorința mea de a mă adresa presei locale.

Ajuns în sediul Ministerului Apărării, însoțit numai de colonelul Lo Faso, acesta mă întreabă dacă într-adevăr intenționez să mă adresez presei și să raportez în țară despre incident. Îi răspund că în țară voi comunica urgent - lucru pe care l-am și făcut - iar cât privește presa, nu voi întreprinde nimic. „Renunț la o asemenea intenție, din motive de respect pentru voi, metoda la care a recurs S.I.S.M.I. nefiind singulară, ea intrând în arsenalul obișnuit al multor servicii secrete; „*mai mult, consider încercarea de racolare prin șantaj ca pe o dovadă certă că aceasta face parte integrantă din etica voastră profesională*".

La plecarea definitivă de la post, pe 5 sau 6 aprilie 1990, contrar practicii protocolare locale, am fost invitat să efectuez o vizită de rămas bun la S.I.S.M.I. Am fost primit de vicedirectorul serviciului care, în numele directorului -amiralul Martini - mi-a cerut scuze pentru lipsa de tact și profesionalism a subordonaților săi. Pe timpul discuțiilor a propus, pentru prima oară de când mă aflam la post, stabilirea unor relații de colaborare între S.I.S.M.I și D.I., obiectiv realizat după ce m-am înapoiat în țară.

După numirea mea în funcția de șef al contraspionajului militar, cu ocazia unei vizite la Roma (februarie 1994), colonelul Lo Faso, de față cu noul director al S.I.S.M.I., generalul de corp de armată Pucci, a relatat despre „incidentul" din decembrie 1989. El a recunoscut încercarea eșuată a organelor informative italiene de a obține recrutarea mea, folosindu-se de situația grea prin care trecea România.

O analiză obiectivă a celor întâmplate, ne duce la concluzia clară că răspunsurile mele afirmative la întrebările confidențiale puse de ofițerii S.I.S.M.I. - evident înregistrate - ar fi constituit baza acțiunilor ulterioare în vederea recrutării și înregimentării mele ca agent al acestui serviciu de spionaj.

Dealtfel, metoda racolării, în scop informativ, a unor atașați militari acreditați la Roma nu a fost singulară, ea verificându-se de mai multe ori, în perioada cât am îndeplinit misiuni diplomatice și informative în acest oraș.

Un caz concret, pe care l-am cunoscut cu ajutorul unui colaborator local, se referă la un colonel somalez, la timpul respectiv ataşat militar, aeronautic şi naval în Italia.

Profitând de situaţia grea în care se afla Somalia, pe timpul regimului condus de colonelul Barè, S.I.S.M.I. profită şi reuşeşte să atragă la colaborare şi exploateze informativ, timp de mai bine de doi ani, pe reprezentantul militar al acestei ţări la Roma.

Descoperit de organele de contraspionaj de la Mogadiscio, diplomatul somalez cere şi obţine imediat azil politic în Italia, încheindu-şi în acest fel cariera militară şi poate chiar serviciile aduse fostei metropole.

❋

Am supus atenţiei cititorului o problemă deosebit de sensibilă, şi anume racolarea şi atragerea la colaborare, în vederea recrutării, ca metodă activă de muncă a serviciilor de spionaj.

Dacă teoretic procedeele racolării sunt înscrise în normele şi metodologiile interne ale tuturor organelor de informaţii, practic ele sunt aplicate, cu mai mult curaj şi eficienţă, numai de ţările cu servicii puternice , ce dispun de forţe şi mijloace materiale şi financiare adecvate. În acelaşi timp, este lesne de înţeles că reuşita recrutării depinde, hotărâtor, de şansele şi posibilităţile structurile de informaţii respective de a găsi indivizii dispuşi să-şi ofere serviciile, respectiv *să-şi trădeze propria ţară şi armată.*

Cum trădarea nu a putut şi nu potate fi justificată sub nici o formă, este clar că cel ce se hotărăşte să apuce pe o asemenea cale, pleacă fie de la avantajele financiare, puse cu atâta „generozitate" în joc de cei mari şi puternici, sau pur şi simplu cad victime unor jocuri de compromitere şi şantaj din care nu au curajul să iasă.

Ca fost ataşat militar şi ulterior şef al unei structuri de contraspionaj, sunt convins că mulţi diplomaţi militari şi civili români s-au confruntat, în misiunile lor, cu astfel de situaţii şi deci ar putea povesti şi da exemple sugestive pe această temă. Nu au făcut-o şi nu o fac din motive diverse, din care nu exclud nici comoditatea acestora sau dificultatea abordării subiectului. Cât mă priveşte, am încercat să-l aduc în discuţie nu pentru a-mi scoate în evidenţă ceva calităţi aparte, sau că aş fi unicul din ataşaţii militari români care a îndeplinit misiuni în exterior cu depăşirea unor astfel de examene. Am făcut-o cu titlu de

exemplu, pentru ca cei interesați să afle cum am lucrat noi, cei mai bătrâni, într-o etapă istorică dificilă și umilitoare, *rezistând presiunilor și tentațiilor, alegând reîntoarcerea în patrie, la părinți, frați, copii sau prieteni, în loc de fuga rușinoasă și trădătoare.*

Ca militar de carieră și bun român nu am acceptat, sub nici-o formă, circumstanțe atenuante pentru cei care, după Revoluție, au căutat și găsit diverse pretexte, unele chiar de natură politică, pentru a-și justifica fuga și trădarea țării. *Trebuie să fie clar pentru oricine că fugarii, fie ei chiar și persecutați cândva politic, odată alunecați pe panta trădării nu au ajutat cu nimic la dărâmarea dictaturii, așa cum cei care au încercat să se împotrivească lui Ceaușescu, dorind schimbarea lui cu ajutorul trupelor sovietice, nu vor putea fi considerați niciodată patrioți.*

Ei toți au fost și rămân oameni fără neam și glie, fără străbuni și părinți, niște aventurieri și mercenari, dispuși să trădeze din nou, inclusiv pe noii stăpâni ce-i mângâie și protejează.

„Slăbiciunile omenești pot fi înțelese, uneori scuzate, în afară de actul cel mai grav și josnic pe care îl poate comite un om care pretinde că-și iubește țara - trădarea de neam".

Trădarea de neam și țară nu a avut și nu poate să aibă justificare politică.

3 - „CONSILIER LA PREȘEDENȚIA ITALIEI"

Luna decembrie a lui 1987 însemna pentru mine ceva mai bine de 8 ani de când mă aflam în misiune permanentă la Roma.

A fost un an plin de evenimente internaționale, în care rolul principal îl deținuse acordul dintre S.U.A. și U.R.S.S. asupra reducerii rachetelor nucleare cu rază medie de acțiune (I.N.F.), semnat la Washington de Reagan și Gorbaciov. Acordul, ce marcase o nouă etapă în relațiile Est - Vest, era considerat în Italia ca un mare succes al celui de-al doilea mandat al președintelui american dar și al Europei Occidentale.

Concomitent cu sporirea rolului și influenței Alianței Nord Atlantice, țările europene își multiplicau eforturile pentru consolidarea relațiilor de cooperare în cadrul U.E.O. În acest sens, se făcea mult caz și se aprecia ca atare înființarea „Brigăzii franco-germane", măsură ce deschidea noi

perspective în asumarea de către U.E.O. a principalelor responsabilităţi militare pe continent.

În sectorul apărării comune, ţările occidentale puseseră la punct şi semnaseră o serie de proiecte militare ambiţioase, în care capul de afiş îl deţineau: fregata N.A.T.O. 90, avionul de luptă E.F.A. 90 şi elicopterul mediu N.H. 90. După cum se cunoaşte, la construirea avionului de atac E.F.A. 90 au contribuit, în afară de Italia, Germania, Anglia şi Spania.

Apreciind în termeni pozitivi rezultatele concrete obţinute, prin reducerea armamentului nuclear cu rază medie de acţiune, şi perspectivele ce se creeau în cadrul negocierilor START, conducerea militară italiană nu ezita să-şi facă cunoscute preocupările în ceea ce priveşte viitorul coeziunii atlantice. În cercurile politico-militare se afirma, cu şi mai mare tărie, nevoia asigurării prezenţei militare a S.U.A. pe teritoriul Europei Occidentale.

Responsabili militari invocau, totodată, contribuţia mai mare şi mai activă a Italiei la „apărarea comună". Bugetul militar pentru anul 1988, ce se ridica la peste 21.000 miliarde lire, din care cca. 30% fusese destinat modernizării tehnice a F.A., era considerat insuficient, Italia situându-se printre ultimele ţări N.A.T.O. în ceea ce priveşte raportul dintre cheltuielile pentru apărare şi P.I.B.

Aşa se prezenta, în termeni cu totul generali, situaţia politico-militară a Italiei la sfârşitul anului 1987 şi în contextul cărora eu continuam să desfăşor activitatea de ataşat militar, aeronautic şi naval la Roma.

Durata excesiv de mare de când mă aflam în misiune, în condiţiile în care, conform practicii şi reglementărilor vremii, aceasta se situa între 3 şi 5 ani, începuse să deranjeze evident contraspionajul italian şi să pună probleme serioase de muncă autorului acestor rânduri.

Aluziile răutăcioase, directe şi uneori chiar publice, începuseră să se facă simţite încă din 1985, an în care, în condiţii normale, ar fi trebuit să fiu schimbat de la post.

Marea dilemă a S.I.S.M.I., recunoscută confidenţial de doi ofiţeri operativi, consta în faptul că după o perioadă aşa de mare, serviciile secrete italiene nu reuşiseră să afle mare lucru din activitatea şi preocupările B.A.M. român. Au fost motivele pentru care, în ultimii trei ani, contraspionajul militar italian, a recurs la numeroase acţiuni operative ce mergeau de la „supravegherea demonstrativă" până la folosirea

unor procedee și mijloace subtile, combinate de multe ori cu șicanări și intervenții fără sens.

Că acțiunile contraspionilor S.I.S.M.I. și bănuielile mele nu erau ficțiuni, rezultă cu claritate și din cele câteva episoade, petrecute în perioada supusă atenției și pe care voi încerca să le povestesc în continuare.

Primul, pe care l-am intitulat „***O femeie misterioasă***", a avut loc la Veneția, în luna mai 1985, cu ocazia vizitei de informare a atașaților militari navali, organizată de Statul Major al M.M.

Deplasarea la Veneția am făcut-o cu un avion pus la dispoziția noastră de către S.I.O.S.-M.M., eu fiind obligat să particip singur, soția aflându-se în țară pentru a fi supusă unei intervenții chirurgicale.

La ajungerea în splendidul oraș lagunar, cei mai mulți din atașații navali și familiile acestora au fost „încazarmați" într-un hotel de pe „Canalul Mare", nu departe de Piața S. Marco. Atașatul naval român, împreună cu alți 3-4 „burlaci de completare", cum erau numiți de localnici, cei fără soții, ne-a fost rezervat un hotel ceva mai modest situat, dacă nu mă înșel, în vecinătatea podului „Canonic". Din grupul „burlacilor" făcea parte și atașatul adjunct chinez, un mongol „occidentalizat", ce-i plăceau femeile și coniacul „Metaxa", fapt pentru care l-am botezat „Casanova". Bun cunoscător al limbii italiene, și simpatic din cale afară, am acceptat compania chinezului în toate ieșirile libere în oraș.

Vizitarea Veneției, începând, natural, cu Piața S. Marco, cel mai important punct turistic al orașului, s-a desfășurat conform programului, activitățile din prima zi încheindu-se cu o masă oficială oferită de șeful S.I.O.S., contraamiralul Gallo. Într-un ritm alert și obositor, dar deosebit de plăcut, am cunoscut și alte locuri turistice și monumente din „Lagună", inclusiv insula „Murano", centru manufacturier pentru producerea faimoaselor obiecte din cristal cu aceeași denumire.

A doua zi după amiază, întorcându-mă ceva mai devreme la hotel, sunt întâmpinat cordial de recepționer care, pe un ton plin de înțeles, îmi comunică că sunt așteptat de o „admirabilă conațională", la barul localului. Cu un evident exces de zel, italianul are chiar amabilitatea să mă conducă la masa cu pricina.

Neașteptata și frumoasa vizitatoare - recepționerul știuse într-adevăr să aprecieze - și pe care am s-o numesc „pisicuța" (il gattino), mi se prezintă dezinvoltă, ca fiind o româncă din Ardeal, „fugită" din țară și stabilită la Veneția pe la jumătatea anilor '70.

Cu o voce senzuală, „admirabila transfugă" îmi mărturisește, aproape în șoaptă, că ar avea multe de spus dar că o va face numai după ce mă va cunoaște mai bine și se va convinge de intențiile mele „curate".

Fără să-mi lase prea mult spațiu de manevră, îmi precizează totuși că ar avea nevoie de ajutorul meu pentru care va ști să fie „recunoscătoare". Pentru detalii, îmi propune să ne întâlnim undeva în oraș, în ziua și la ora la care programul îmi va permite.

Întrebând „pisicuța" cum de a știut că mă aflu la Veneția, îmi răspunde degajată: „Am vrut, inițial, să vă caut la Roma dar, cum am un prieten la Districtul naval din oraș, am preferat să cer ajutorul acestuia".

Apreciindu-i „sinceritatea" și intuind că la mijloc este ceva necurat, accept să ne vedem a doua zi la orele 18.00, în Piața S. Marco, coloana „S. Teodorio".

După aproximativ 15 minute de discuții și mai multe „aluzii", suficiente pentru a afla și alte detalii, ne luăm la revedere, cu zâmbetul pe buze, „românca" destul de satisfăcută de cum își jucase rolul iar eu hotărât să aflu cât mai multe din intențiile „conaționalei".

Parțial, despre vizita „misterioasei femei" am povestit și chinezului, atenționându-l că în caz că „voi fi răpit", să anunțe pe contraamiralul Gallo.

Întâlnesc „pisicuța" la locul stabilit, chiar dacă eu voi întârzia, „legendat", ceva mai bine de 10 minute.

După salutul de cuviință și câteva glume pe seama celor care ar putea să asiste „din umbră" la întâlnirea noastră, decidem să ne oprim pentru a discuta și servi ceva la unul din faimoasele baruri din Piața S. Marco. Deși mă așteptam ca „românca" să încerce să mă conducă către un local anume, până la urmă voi decide eu, oprindu-ne la cafeneaua „Florian", pe care o mai frecventasem cu vre-un an în urmă.

Odată așezați la masă și comanda făcută, „pisicuța", fără să aștepte prea mult, începe să-și deapăne, cu aceiași dezinvoltură ca în prima zi, viața și peripețiile prin care trecuse pentru a ajunge în Italia, accentuând pe regretele ei de a fi părăsit România și dorința „fierbinte" de a se întoarce la părinți.

Trecând la scopul „sensibil" al întrevederii noastre, îmi propune ca în schimbul facilitării întoarcerii în țară și obținerii unei garanții că nu va avea de suferit din partea securității române, ea se angajează să procure câteva documente secrete, inclusiv proiectul unui aparat de ochire pe timp de noapte. Pentru a-și mări credibilitatea și a evita eventualele

întrebări, încearcă să-mi explice că materialele informative le va putea obține de la un amic, tehnician la o firmă producătoare de tehnică militară din zonă, și care ar dori s-o urmeze în România. Adaugă, tot din proprie inițiativă, că nu este vorba de un truc orchestrat de serviciile secrete, ci o încercare a ei prin care urmărește „să scape de coşmarul" pe care îl trăiește de când a părăsit România.

Fără să manifest vre-un interes pentru partea informativă, cer „pisicuței" să-și spună părerea asupra modului cum vede ea rezolvarea unei chestiuni atât de riscante și sensibile.

Cu aceiași siguranță, îmi răspunde că dacă vom cădea de acord, ne putem întâlni, prin grija ei, la Veneția sau Bari, unde dispune de toate condițiile necesare pentru a nu da de bănuit sau crea necazuri.

Sigură pe gingășia și atracția ei fizică, dar lipsită de proverbiala intuiție feminină, „il gattino" începe să-și ia rolul tot mai în serios, devenind curtenitoare și disponibilă. Spontaneitatea cu care încerca să se arunce în brațele mele, și cele câteva greșeli făcute, unele deadreptul copilărești, îmi confirmă definitiv bănuiala că în spatele acțiunii se găseau agenții S.I.S.M.I.

Din erorile „pisicuței" am să menționez, cu titlu de exemplu, numai felul în care femeia noastră a încercat să se facă cunoscută, evitând sau ocolind cu măestrie dezvăluirea unor date ce puteau fi verificate.

Astfel, sigur că am intrat într-un joc operativ, pe care reușisem parțial să-l descifrez și controlez - o bună parte din convorbiri le înregistram pe minifon - și doritor să văd până unde sunt dispuși organizatorii să meargă, trec cu vederea peste greșelile și comportarea „pisicuței", lăsându-i, în continuare, întreaga inițiativă de acțiune.

Despărțirea are loc în condiții amiabile, eu mulțumindu-i pentru cele două ore „plăcute" petrecute împreună, și asigurând-o de disponibilitatea mea de a o revedea la Roma pentru a discuta cu calm „cererea ei de repatriere".

Fără entuziasmul obișnuit, gândindu-se probabil că „jocul" luase sfârșit, îmi șoptește că se va gândi, dar că cel mai bine ar fi fost să ne vedem mai întâi undeva în Nord.

Conform așteptărilor, „femeia misterioasă" a dispărut așa cum apăruse, eu nereușind să-i mai dau de urmă nici după cercetarea listelor cu emigranții români.

La câteva zile după întoarcerea la Roma, am povestit întâmplarea

colonelului Lo Faso, șeful Serviciilor de Securitate Militară, reținându-i atenția asupra rsicului S.I.S.M.I. de a pierde o colaboratoare așa frumoasă.

*

Sub denumirea „*gulerul de blană*", în paginile ce urmează voi relata o altă întâmplare, nu mai puțin elocventă pentru „atenția" de care mă bucuram din partea contraspionajului italian, în ultimii ani ai misiunii mele la Roma.

În fiecare an, spre sfârșitul lunii decembrie, Serviciile de Informații ale celor trei categorii de F.A., organizau obișnuita întâlnire cu atașații militari, aeronautici și navali. Schimbul de felicitări avea loc, de regulă, la Cercul militar de armă, după un program aproape comun, cu participarea șefilor de servicii și alți invitați de onoare.

Sărbătorirea sfârșitului de an 1986, de către Aviația Militară, a avut loc, ca de obicei, la Cercul Aeronautic, o construcție modernă situată în zona Orașului Universitar. Întâlnirea, pe lângă caracterul ei protocolar, constituia un bun prilej pentru participanți de a discuta, sau pune la punct problemele ce-i interesau.

În vederea ușurării înțelegerii episodului, ar mai fi de adăugat că pentru buna desfășurare a activității, conducerea Cercului Aeronautic a avut grijă să ne rezerve locuri de parcare în incinta instituției și o garderobă la intrarea principală.

Activitatea s-a desfășurat, după programul tradițional, începând cu salutul șefului S.I.O.S., generalul Montinari, răspunsul decanului C.A.M.E. și o fastuoasă recepție.

A doua zi dimineața, conform unui obicei, devenit de acum regulă, am executat controlul antimicrofon al autoturismului de serviciu, folosind de data aceasta și un aparat de detectare destul de eficient. Spre mirarea mea, cu toate că nu era pentru prima oară când mă confruntam cu astfel de surprize, descopăr că autoturismul fusese echipat cu un dispozitiv electronic de ascultare, instalat undeva în zona pernei din spate.

Continuând verificarea mașinii, mă gândesc că nu ar fi rău să arunc o privire și la paltonul soției. Surpriza este cu adevărat enormă, în gulerul de blană, destul de bine plasat, găsesc un microfon ultramodern, cu sursă de alimentare pentru câteva săptămâni și bătaie practică de peste 200 m.

Fără a avea certitudinea că cele două microfoane fuseseră plasate pe timpul activității de la Cercul Aeronautic, descoperirea acestora nu putea să nu mă pună în gardă, luând imediat măsuri suplimentare de verificare și autocontrol.

Punând cap la cap seria de acțiuni operative, organizate de contraspionajul militar italian, ajung la concluzia, firească, că prezența atașatului militar român la Roma devenise într-adevăr stânjenitoare.

Că lucrurile stăteau așa voi avea confirmarea în anii ce au urmat când voi fi nevoit să înfrunt și depășesc mai multe situații neplăcute.

O poveste interesantă, din care m-am inspirat și în formularea titlului subcapitolului de față - „***Consilier la președenția Italiei***", a avut loc cu ocazia participării la întâlnirea ministrului apărării italian cu atașații militari străini acreditați la Roma, din luna decembrie 1987.

Activitatea s-a desfășurat la Palatul Barberini (Cercul F.A.) la care au luat parte, înafara ministrului Zanone, șeful de stat major al Apărării, generalul Bisognero, șefii de state majore ai celor trei categorii de forțe ale armatei, alte personalități civile și militare.

După salutul ministrului Zanone și răspunsul decanului C.A.M.E., întâlnirea continuă cu obișnuita cupă de șampanie.

La un moment dat, aflându-mă în compania subsecretarului de stat la Apărare, domnul Scovacrichi, a comandantului Branca (ofițer în cadrul U.S.S.) și altor 2-3 persoane, parlamentarul italian, cu oarecare ostentație, în loc de „Bucuros de cunoștință", mă întreabă: „De cât timp vă aflați în misiune în Italia?".

Obișnuit cu asemenea aluzii îi răspund, încercând să fiu cât mai degajat: „De peste 8 ani!".

Comandantul Branca, pe față, intervine imediat adăugând: „Sperăm ca în curând colonelul Negulescu să accepte funcția de consilier militar la președenția Italiei. Cunoștințele sale asupra F.A. italiene ca și a altor probleme de ordin militar îl îndreptățește să ocupe o asemenea funcție".

Menținându-mi calmul, cu toate că îmi dădusem seama că scena fusese regizată din timp, răspund ironic: „Dacă cele spuse de comandantul Branca se vor să se constituie într-o propunere privind ocuparea unui post de consilier la președenție, eu vă asigur de acum că sunt de acord. Urmează ca hotărârea definitivă să v-o comunic după ce voi raporta și obține aprobarea din țară".

Cu promptitudine şi destul tact, subsecretarul de stat încearcă să dea un alt sens celor spuse de Branca, insistând asupra faptului că rămânerea unui ataşat militar străin o perioadă aşa de lungă la Roma este un fapt neobişnuit, în condiţiile în care autorităţile italiene nu acceptă ca un ofiţer să rămână în afara ţării mai mult de trei ani.

Sâcâielile şi aluziile de tot felul, combinate cu diverse acţiuni operative, unele directe altele prin apropouri, vor continua alţi trei ani, adică până în aprilie 1990 când voi părăsi definitiv Roma. Ele s-au înscris în optica vremii, ca rezultat al divizării Europei în blocuri militare şi sisteme politice rivale, dar şi al situaţiei singulare, aberante şi închistate în care se găsea România.

Numeroasele acţiuni operative desfăşurate de către organele de securitate italiene nu făceau altceva decât să-mi reamintească, permanent, că mă aflu în „misiune de luptă", cu „tranşee adânci", dacă nu vizibile în teren marcate sigur de raţiuni şi scopuri ce se contrapuneau şi excludeau reciproc.

❋

Admiţând că majoritatea acţiunilor operative, de supraveghere şi control, organizate de contraspionajul italian, pe timpul cât m-am aflat în misiune permanentă la Roma, au fost inteligent pregătite şi subtil desfăşurate, nu pot să nu pomenesc şi de cele câteva situaţii „de forţă", sfârşite lamentabil din partea celor care le-au condus şi executat.

Pentru exemplificare, am să mă opresc asupra unui caz care a avut loc în vara anului 1986, în cartierul roman EUR unde, aşa cum cititorul îşi aminteşte, se aflau dislocate mai multe obiective militare, printre care şi Colegiul NATO. În sinteză, iată cum s-au petrecut lucrurile.

De câţiva ani, mai precis din primăvara lui 1983, în zona cartierului EUR, identificasem mai multe posibilităţi informative, motiv pentru care, periodic, vizitam această parte modernă a oraşului.

Cu ocazia unei astfel de deplasări, în timp ce parcurgeam cu autoturismul intersecţia străzilor C. Column cu Marco Polo, soţia mă face atent asupra unui autoturism Lancia, în care se aflau doi tineri, ce se plasaseră vizibil înapoia noastră. La puţin timp de la descoperirea presupuşilor „filori", suntem surprinşi de o ploaie torenţială, ceea ce a obligat participanţii la trafic să reducă viteza şi să aprindă luminile de la

autovehicule. Verificând, cu ajutorul retrovizorului, situaţia, constat că, într-adevăr, maşina ce ne luase în primire continua să ne urmărească, de data aceasta fiind mult mai uşor de identificat după becul ars de la una din poziţiile din faţă. Pentru controlul şi testarea agenţilor, decid să părăsesc şi apoi să revin pe strada principală, folosind tangenţiala din dreapta, manevră din care „muşcă" amicii cu „lanterna spartă".

La a doua mişcare, agenţii, dându-şi probabil seama că au fost descoperiţi, dispar definitiv. Deşi convins că filajul se află pe urmele noastre, îmi continui deplasarea către centrul cartierului, natural cu renunţarea la activitatea informativă planificată, pe care am înlocuit-o cu o vizită la Muzeul Civilizaţiei Romane, situat în apropiere.

La ajungerea pe platoul din apropierea muzeului, suntem depăşiţi în trombă de un echipaj „civil" de poliţie care, prin gesturi disperate şi o manevră riscantă a autoturismului ne blochează în apropierea unei scări. Deosebit de agitat, unul din agenţi, după ce sare din maşină şi se prezintă cu numărul matricol 114, îmi cere să cobor de la volan, să deschid capota şi portbagajul şi să prezint actele la control.

Deranjat de comportarea şi abuzul „poliţiştilor", dar stăpânindu-mi mânia – nu încălcasem, de altfel, nici o regulă de circulaţie – după ce cobor puţin geamul de la uşa autoturismului şi mă prezint, îi atrag atenţia agentului „că mă aflu într-un autoturism cu număr CD, proprietate a statului român, şi, ca urmare, nu sunt obligat să dau curs cererilor lui ilegale", mai puţin la cea de prezentare a documentelor de identitate. Îi mai precizez că, dacă doreşte să controleze maşina, s-o facă singur, fără consimţământul sau sprijinul meu, dar în prezenţa unui reprezentant al MAE italian şi a consulului român.

După ce-mi repetă somaţia, la care eu răspund în termenii relataţi mai sus, agentul îmi ia nervos actele, depărtându-se, însoţit de coleg, la volanul autoturismului acestora, undeva la vreo 20-25 de metri înapoia noastră.

Rămaşi în această poziţie timp de aproximativ 15 minute, în final „poliţistul" – după discuţii aprinse prin radio cu şefii lui – se decide să-mi înapoieze documentele, încercând, destul de stângaci, să-şi justifice comportare printr-o „confuzie regretabilă".

În realitate, reacţia contraspionilor nu a fost altceva decât un răspuns prostesc şi lipsit de „inteligenţă" la eşuarea încercării lor de a contracara acţiunea informativă a ataşatului militar şi în care, în mod cert îşi puseseră mari speranţe.

Bănuind, pe bună dreptate, că deplasarea mea în cartierul EUR nu avea un scop turistic şi nereuşind să-şi ducă treaba la bun sfârşit, contraspionii – sigur cu aprobarea superiorilor – decid să procedeze la o acţiune în forţă, de intimidare şi de şicanare, terminată, după cum am relatat, cu un mare eşec.

De data aceasta, subtilitatea acţiunilor şi inteligenţa oamenilor SISMI – şi asupra cărora m-am aoprit pe parcursul mai multor pagini – au fost înlocuite cu o manevră absurdă şi abuzivă, şi pe care, ulterior, au încercat să o susţină prin argumente copilăreşti.

CAPITOLUL VII

VICISITUDINILE ISTORIEI

1 - E BINE DE ȘTIUT

Așa cum se cunoaște de acum, în perioada a peste un sfert de veac cât am lucrat în serviciile de informații ale armatei (D.I. și D.Cs.), soarta a făcut ca 11 ani să fiu trimis să reprezint armata României pe lângă guvernul italian, în calitate de atașat militar, aeronautic și naval.

Au fost ani plini de învățăminte și realizări profesionale fructuoase dar și cu multe gânduri, dureri și deziluzii, văzând prăpastia ce ne despărțea de lumea modernă.

Experiența informativă acumulată pe timpul cât am lucrat la „Centru", și apoi contactul direct cu viața diplomatică din Roma, legăturile stabilite și menținute perioade lungi cu militarii țării gazdă și alte categorii de cetățeni, unii chiar din diaspora română, mi-au dat posibilitatea să înțeleg mai bine evoluția vieții internaționale, ipocrizia jocurilor făcute de cei mari și puternici pe tabla de șah a lumii. Erau aceleași jocuri ce aruncaseră România în ghearele Rusiei sovietice și ne botezaseră ca țară a lagărului socialist, cu sistemul lui distrugător de valori și interese naționale.

Spuneam la începutul volumului că am fost numit în misiune permanentă în exterior în condițiile când Vestul continua să acorde credit lui Ceaușescu, făcându-se că nu vede greșelile și abuzurile pe care acesta și consoarta lui le făceau în interior. Era perioada când mulți străini continuau să aprecieze că Occidentul și N.A.T.O. au nevoie de poziția independentă a României pentru a servi drept model statelor din sistemul socialist și a grăbi astfel, cu un ceas mai devreme, dezintegrarea lui. A nu se uita apoi că astfel de judecăți se făceau în condițiile în care toate țările membre în Tratatul de la

Varşovia îşi declarau deschis loialitatea faţă de U.R.S.S., criticând vehement sau chiar acţionând împotriva poziţiei României.

Cunoscând faţa nevăzută a evenimentelor şi luând tot ceea ce se putea lua atât de la prieteni cât şi de la „duşmani", am învăţat să preţuiesc şi mai mult patria, neamul şi glia, aşa cum aceste sentimente de dragoste şi înălţare ne erau sădite cândva, în minte şi în suflet, de către instructorii şi profesorii noştri.

În activitatea protocolar-diplomatică, ca şi în acţiunile operativ-informative, am întâlnit mulţi militari şi civili străini, unii adversari temporari impuşi de vremuri, stabilind cu ei relaţii de colaborare şi prietenie fără însă a face rabat de la misiunile şi sarcinile noastre. Toţi aveam o patrie mamă de servit, un ţel, onoare şi mândrie că eram în slujba armatelor sau ţărilor noastre.

Respectul reciproc, simpatia şi chiar prietenia nu însemnau câtuşi de puţin că renunţasem la confruntare. Era o confruntare de idei şi inteligenţă, a unor oameni conştienţi de situaţie şi, mai ales, că relele şi nedreptăţile existente nu se datorau lor.

Nu puţini din cei cu care intram în contact proveneau din rândul intelectualilor diasporei române, obligaţi sau interesaţi să-şi părăsească ţara. Am aflat de la ei multe lucruri interesante, fapte documentate sau simple opinii, multe obiective altele mai puţin, versiuni trăite sau auzite, etc.

O temă aparte ce revenea adesea în discuţii se referea la situaţia tragică a României după sovietizarea acesteia şi mai apoi pe timpul regimului ceauşist.

Dincolo de obiectivitatea sau subiectivismul părerilor exprimate de interlocutori, de interesele politice, de bloc sau personale ale acestora, o idee devenea aproape comună în discuţii şi anume falsul grosolan al istoriei României începând cu cel de-al doilea război mondial.

Ca militar român nu puteam să nu admit şi susţin că situaţia vremurilor pe care le trăiam în general, şi a României în special, nu era altceva decât rezultatul târgului pus la cale de cei doi mari prin care, împreună cu alte ţări europene, fusesem vânduţi hrăpăreţului nostru vecin. Era o consecinţă fatală a acelei „fituici" scrise de Churchill şi „bifate" de Stalin într-o zi de octombrie la Moscova, prin care fusesem mişeleşte incluşi într-un sistem politic aberant, strâmb şi umilitor.

Din păcate „istoria" s-a repetat şi după decembrie 1989 când aceeaşi occidentali s-au comportat cu noi, nu de puţine ori, într-o manieră proprie

fostului ocupant sovietic. Pentru a doua oară în istoria recentă, România a fost lăsată de izbelişte, diversiunea, propaganda ostilă şi chiar sabotajul contribuind din plin la actualul dezastru economic şi social al ţării.

Despre ceea ce le-am spus şi ar fi necesar să le spunem pe mai departe unor ţări occidentale, nu am să comentez mai mult. Istoria, dacă nu va continua să fie falsificată, va trebui să admită atât erorile de la terminarea celui de al doilea război mondial, cât şi cele după 1989. Va fi nevoie, de asemenea, ca odată cu intrarea României în familia ţărilor democrate să încetăm să mai fim consideraţi piesă de şah şi monedă de schimb pe harta intereselor celor mari.

Desigur, aceasta va depinde hotărâtor de noi, şi mai ales de inteligenţa, flerul politic şi spiritul patriotic a celor ce se află în fruntea ţării. Ei au datoria să lase deoparte disputele de clan şi castă, servindu-şi cu onoare şi demnitate ţara şi interesele ei majore.

Admiţând, că integrarea euroatlantică tinde să se generalizeze în actualul curs istoric, nu vom putea fi niciodată de acord ca aceasta să se facă în detrimentul „integrităţii" sau al limitării „suveranităţii".

Despre modul în care România a fost aruncată în sfera de influenţă sovietică, ca şi contribuţia la o astfel de tragedie a propriilor noastre „cozi de topor", mulţi autori din interior şi exterior au scris fără a fi suficient, impactul eforturilor lor asupra celor ce conduc în prezent lumea şi ţara fiind minim.

2 - REFLECŢII ASUPRA ULTIMULUI DECENIU AL RĂZBOIULUI RECE

„Războiul rece", aşa cum este definit el de cei mai mulţi analişti militari, reprezintă acea situaţie ambiguă, consumată în perioada 1945-1989, caracterizată în principal de rivalitatea controlată dintre S.U.A. şi fosta U.R.S.S., sub ameninţarea distrugerii nucleare reciproce.

Imaginat ca o împărţire a lumii între două sisteme opuse - capitalism şi socialism - războiul rece s-a manifestat în mod diferit şi cu rezultate contradictorii atât pe plan european cât şi mondial. Pentru Europa, el a însemnat împărţirea continentului în zone de influenţă antagoniste cu consecinţe catastrofale pentru statele trecute în sfera de influenţă sovietică.

România, ca stat european, inclusă în mod aberant în categoria țărilor învinse, este abandonată și predată mișelește rușilor, fiind obligată ca timp de 45 ani să suporte rigorile marii trădări.

Înafara caracterului său anticomunist, față de care Occidentul și-a concentrat întregul efort, războiul rece s-a manifestat parțial și în cadrul Alianței Nord-Atlantice.

Este suficient să amintesc în acest sens continuarea politicii independente față de N.A.T.O. a Franței și situația conflictuală din flancul sudic al alianței, ca urmare a prelungirii ocupării Ciprului de către Turcia. În mod, uneori dramatic, disputa se extinde și ca urmare a divergențelor teritoriale din M. Egee dintre Ankara și Atena.

În perioada la care mă refer, manifestări de criză accentuată au apărut și în Peninsula Iberică ca urmare a pretențiilor Spaniei asupra Gibraltarului. Reamintesc că dorința Regatului Spaniol de a-și reinstaura suveranitatea asupra „Stâncii" este mai veche, ea revenind în actualitate de câteva ori și în anii '80.

În ultimul deceniu al războiului rece și în special în primii șase ani ai acestuia, perioadă ce corespunde misiunii mele la Roma, relațiile Est-Vest cunosc o evoluție dramatică, lumea aflându-se pentru a doua oară, după criza rachetelor din Cuba (toamna lui 1962), în pragul unei catastrofe nucleare.

Degradarea relațiilor dintre cele două superputeri și țările satelite și conturarea la orizont a unui război cald între cele două blocuri militare opuse, survine mai ales după preluarea funcției de președinte al S.U.A. de către „cowboy-ul artist" Ronald Reagan.

Imediat după venirea lui Reagan la Casa Albă, noua administrație americană ia o serie de măsuri urmărind, în principal, să determine Uniunea Sovietică să renunțe la mult vânturata „cauză a revoluției mondiale", respectiv la instaurarea „noii lumi socialiste și comuniste".

Ajutat de secretarul său de stat Alexander Haig (înlocuit în 1982 de George Shultz), președintele american obține relativ ușor acordul Congresului pentru sporirea bugetului militar în termeni dubli față de ce promisese în campania electorală. Linia dură adoptată de administrația Reagan, în raport cu cea a fostului președinte Carter, s-a concretizat, prin alte câteva măsuri, toate având ca rezultat sporirea confruntării Est-Vest și a tensiunilor intrenaționale. Mă refer la condamnarea publică a acordului S.A.L.T. și revederea clauzelor Tratatului privind controlul armamentelor, urmate la scurt timp de reactivarea proiectelor rachetei intercontinentale MX și a bombardierului strategic B-1, amânate de Carter.

În primăvara anului 1983, în relațiile dintre cele două mari puteri apare un nou element de tensiune și confruntare, ca urmare a aprobării de către președintele Reagan a Inițiativei de Apărare Strategică (S.D.I), cunoscută mai bine sub numele de „Războiul Stelelor".

La rândul lor rușii, conștienți de imposibilitatea de a ține pasul cu avansul tehnologic american, prin cuvântul secretarului P.C.U.S. Brejnev, sprijinit puternic de K.G.B. în fruntea căruia se afla Andropov, denunță în termeni duri politica americană, susținând că Reagan și S.U.A. s-ar pregăti de declanșarea unui război nuclear împotriva lagărului socialist. Concomitent cu sporirea eforturilor militare, Uniunea Sovietică declanșează o puternică ofensivă externă antiamericană, având ca țintă principală pe Reagan și complexul militaro-industrial condus de el. Încercarea K.G.B.-ului de a împiedica cu orice preț reconfirmarea mandatului lui Reagan la alegerile prezidențiale din toamna lui 1984, prin prezentarea unei imagini deformate, de om al războiului, eșucază lamentabil. Falimentul înregistrat de propaganda sovietică dă un nou prilej președintelui american de aș-i reconfirma ostilitatea față de U.R.S.S., ridicând tonul și odată cu acesta încordarea internațională.

Uniunea Sovietică răspunde prin mijloacele la dispoziție, considerate de conducătorii „imperiului răului" potrivite, intensificând activitatea serviciilor de spionaj pentru culegerea de informații militare și strategice asupra intențiilor americane de a declanșa un război nuclear prin surprindere. Așa zisei ofensive americane, Moscova încearcă să i se mai opună, cu un oarecare succes, prin seria de acțiuni destinate creșterii influenței sale în America Centrală, prin intermediul Cubei lui Castro. Continuarea sprijinului militar și politic acordat Frontului de Eliberare Sandinist din Nicaragua și reacțiile de simpatie pe care mișcarea le stârnește în zonă, pun uneori probleme administrației americane, determinând-o să greșească. Este cazul să reamintesc aici efectul contraproductiv produs de ajutorul acordat de C.I.A. luptătorilor Contras, prin declanșarea unui val de proteste antiamericane și sporirea solidarității internaționale cu lupta sandiniștilor.

Situației explozive existente în relațiile Est-Vest din perioada administrației Reagan, i s-a adăugat un alt element controversat, prin doborârea de către apărarea antiaeriană a teritoriului U.S. a unui avion de pasageri coreean (septembrie 1983 - deasupra Mării Japoniei).

Incidentul, datorat în parte disfuncțiunilor existente în rețeaua de descoperire și comandă a apărării antiaeriene din zonă, va da naștere la noi dispute sovieto-americane, cu acuzații reciproce de comportare agresivă sau spionaj.

Dacă administrația americană a folosit tragedia pentru a-și susține teza cu privire la pericolul ce-l reprezintă U.S. și ideologia promovată de aceasta pentru lumea întreagă, rușii acuză Pentagonul de folosirea unui avion de pasageri în scop de spionaj.

Prelungirea în timp a acuzațiilor reciproce va crea confuzie la nivelul opiniei publice mondiale, unele țări dând crezare propagandei sovietice în timp ce, cele mai multe, acuză conducerea de la Moscova de comportare iresponsabilă și criminală.

Desfășurate după scenarii pregătite sau nu, raporturile sovieto-americane, din perioada ultimului deceniu al războiului rece, cunosc alte momente de tensiune din care amintesc: instalarea rachetelor Cruise și Pershing II în Anglia și Germania (noiembrie 1983), invadarea Grenadei de către Pentagon (octombrie 1983) și aplicația N.A.T.O. „Able Archer '83" (2-11 noiembrie 1983).

Dacă ocuparea Grenadei și lichidarea regimului filocastrist din Nicaragua au fost depășite relativ ușor, celelalte două măsuri americane crează o adevărată psihoză de război nuclear, cu temeri sau exagerări, dar și cu pregătiri reale de ambele părți.

Planificată înt-un moment de mare tensiune internațională, aplicația „Able Archer '83" și-a propus de fapt punerea la punct și verificarea, prin simulare, a procedeelor de declanșare prin surprindere a unui război nuclear. Cum planurile operative sovietice, ca dealtfel și cele americane, prevedeau folosirea unor exerciții de antrenament ca acoperire a unui atac nuclear, rușii se temeau că activitatea ar putea fi folosită cu adevărat de Pentagon și N.A.T.O. Suspiciunea va creşte și mai mult ca urmare a folosirii de către conducerea Alianței a unor noi procedee de legătură și comandă pentru trecerea de la războiul convențional la cel nuclear.

Tratatul de la Varșovia răspunde sfidei americane prin punerea pe picior de alarmă a forțelor nucleare strategice, măsură ca va îngrijora N.A.T.O. până la punctul în care vor fi necesare contacte la nivele superioare pentru calmarea spiritelor.

După încheierea aplicației „Able Archer '83", starea de tensiune se

diminuiază fără a fi considerată o revenire la normal în relațiile Est-Vest. Semnificativă în această privință mi se pare părăsirea negocierilor de la Geneva de către delegația sovietică (noiembrie 1983) ca urmare a sosirii, aproape concomitent, a rachetelor Cruise și Pershing II în Anglia și Germania. Așa cum se cunoaște, în cadrul întâlnirii de la Geneva urma să se discute tocmai problema Forțelor nucleare intermediare.

În Italia, îrăutățirea, până în pragul exploziei, a relațiilor S.U.A. și U.R.S.S. era resimțită și se reflecta pregnant în întreaga activitate politică, diplomatică și militară.

Cele două ambasade, americană și sovietică, depuneau eforturi vizibile pe plan propagandistic pentru justificarea acțiunilor și liniilor de conduită ale țărilor ce le reprezentau. Atât sovieticii cât și americanii își transformaseră oficiile diplomatice în adevărate centre de propagandă și diversiune, în care conferințele, filmele și materialele cu caracter politic erau prezente non-stop.

Diplomații americani, în cea mai mare parte agenți C.I.A., stăpâni pe situație dar nu siguri de evoluția în perspectivă a acesteia, foloseau la maximum expresia lansată de Reagan - U.R.S.S. „imperiul răului" - încercând să demonstreze prin „fapte" și „argumente" justețea unei astfel de aprecieri, evidențiind pericolul pe care expansiunea sovietică îl reprezenta pentru lumea liberă. Activitatea agenților C.I.A. urmărea cu prioritate să determine poziția țărilor satelite ale Moscovei și nivelul până la care Uniunea Sovietică ar fi dispusă să suporte excaladarea cu amenințarea declanșării unui război nuclear. Din atitudinea și poziția „diplomaților" americani rezulta clar că administrația Reagan nu intenționa să declanșeze un conflict atomic și numai să determine pe ruși să-și revadă politica de expansiune comunistă.

La rândul ei, ambasada sovietică își concentra acțiunile, cu prioritate, pe demascarea planului S.U.A. de a declanșa un conflict nuclear, cel mai probabil prin surprindere. Prin conferințe, filme documentare și diverse materiale de propagandă, erau prezentate interesele hegemonice ale lui Reagan și complexului militaro-industrial american în Europa și în lume.

Pe plan informativ, se remarcă o reactivare, fără precedent, a rezidențelor sovietice din Italia, Turcia și Grecia, toți agenții primind sarcini suplimentare pentru cunoașterea adevărului asupra pericolului nuclear american. Atașații militari sovietici acreditați la Roma ca și alți

funcționari ai K.G.B. și G.R.U., cu acoperire diplomatică, aproape că nu mai făceau un secret din preocuparea lor pentru stabilirea indiciilor declanșării unui atac nuclear american.

Lupta pe tărâmul „războiului secret", după o perioadă „fructuoasă" de recrutări și infiltrări masive, intră într-o nouă fază, respectiv a expulzărilor numeroase, deși ambele părți încearcă, din motive de reciprocitate, să păstreze confidențialitatea celor mai multe dintre cazuri. Din date ce nu am putut niciodată să le verific, în prima jumătate a anilor '80 numai Italia a recurs la peste 10 expulzări a unor funcționari sovietici, fără ca acestea să fie făcute publice.

*

În marea confruntare Est-Vest din anii '80, România continua să se prezinte ca o țară independentă în cadrul blocului socialist și, ca urmare, să încerce să-și convingă „partenerii" occidentali de caracterul real al apropierii de aceștia. Dificultățile politice și economice interne, ce deveneau tot mai vizibile, erau puse pe seama poziției sale aparte față de Tratatul de la Varșovia și, ca urmare, obligația Vestului de ai acorda ajutor economic și financiar.

Lucrătorii D.I.E., ce acționau sub acoperire diplomatică în Italia, după ce ani de-a rândul asiguraseră legătura cu Geddafi, Arafat și Sadam, își concentrau acum eforturile în prezentrea și „cântarea" perechii prezidențiale, finanțând cu generozitate diverse materiale de propagandă și faimoasele lucrări științifice ale dictatorului și consoartei sale.

Luarea puterii de către Gorbaciov în Uniunea Sovietică, se soldează pe plan extern cu declanșarea unei puternice ofensive antiromânești, având drept rezultat discreditarea și chiar sabotarea diplomatică și economică, mărind și mai mult izolarea și suferințele celor de-acasă.

După cum se cunoaște, deși desprinsă de mai mult timp de partenerii din Tratat și curtată ani în șir de Washington și Londra, în ultimii ani ai războiului rece, România era considerată o dictatură de tip stalinist, greu de suportat dar și de învins. Ceaușescu și regimul său deveniseră deosebit de stânjenitori însuși pentru noul curs pe care Gorbaciov încerca să-l imprime sistemului comunist european. Criticând vehement situația internă din România, mai ales prin prisma lipsei unei rezistențe

anticomuniste organizate, multe surse informative, cu care aveam contact, întrevedeau posibilitatea unei rezistențe îndelungate a lui Ceaușescu și chiar varianta răsturnării lui pe cale violentă.

Încercarea de ultimă oră a lui Gorbaciov de a găsi o cale de compromis, neezitând chiar să-l cheme la ordin pe dictator, se soldează cu un eșec total. Ceaușescu continuă să se mențină pe o poziție rigidă, contrară cursului istoriei, ce-l va duce în final la pieire și odată cu el la marea tragedie trăită de poporul român în decembrie 1989.

*

Un fenomen grav, cu rădăcini istorice, și care s-a suprapus pe războiul rece din anii '80, a fost reprezentat de puternica ofensivă a neoiredentismului maghiar.

În esență, tezele celor care se ocupau de falsificarea istoriei și care constituiau baza propagandei neoiredentiste maghiare din Italia erau cele cunoscute, eu nefăcând altceva decât să reamintesc câteva dintre ele:

• contestarea, prin argumente bolnăvicioase, a originii daco-romane a poporului român;

• răspândirea ideii potrivit căreia românii nu au nici un drept în Ardeal, ei formându-se ca popor în Peninsula Balcanică de unde au emigrat către nord;

• retragerea întregii populații daco-romane la sud de Dunăre, odată cu plecarea lui Aurelian și, ca urmare, justificarea ocupării de către maghiari a Transilvaniei, etc.

Nu de puține ori, acestor minciuni și calomnii grosolane li se adăugau alte idei năstrușnice, considerate cu mai mare priză la publicul italian și corpul diplomatic cum ar fi: românizarea forțată a populației de etnie maghiară de la noi; lipsa de drepturi culturale și religioase; imposibilitatea etnicilor unguri de a studia în limba maghiară; epurările etnice și discriminările din armată și multe, multe altele. Într-o formă modernă, dar tot atât de aberantă, ce ar fi stârnit reacția și rușinea până și lui Horti și Musolini, era folosită și teoria potrivit căreia poporul maghiar ar fi de origine latină.

Ofensivei neoiredentismului maghiar, România îi răspundea timid sau se făcea că nu aude și nu vede, acțiunile ambasadei noastre fiind mai mult de ochii lumii, fără scopuri și obiective eficiente.

Dacă pentru reprezentanții Budapestei la Roma și maghiarimea din Italia, contestarea originii și drepturilor teritoriale ale poporului român în Transilvania se justificau prin scopurile lor revizioniste, pentru noi și instituțiile noastre abilitate tăcerea și inactivitatea erau de condamnat. Din păcate și astăzi asemenea teze, prelucrate și incorporate în noua conjunctură geopolitică, sunt trecute cu vederea, mirajul fals al intrării în Europa, în care ne găsim de 2.000 ani, anihilând simțul național și patriotic a celor ce ar trebui să le combată prin argumente istorice.

Propaganda antiromânească desfășurată de ambasada Ungariei, Academia Ungară de la Roma și diaspora maghiară era așa de puternică și eficientă încât cu greu reușeai să convingi un italian că Transilvania este pământ românesc sau că în Ardeal genocidul cultural al etniei maghiare ar fi o pură invenție. Cu abilitate diabolică ei reușesc chiar să înlocuiască profesorii de la catedrele de limbă română ale universităților din Pisa și Roma cu etnici maghiari. Acțiunea a fost facilitată și de o hotărâre prostească a dictaturii de la București, de a retrage cadrele didactice române pe motiv că primesc prea mulți bani, existând pericolul să se înbogățească.

Pe timpul evenimentelor din decembrie 1989, ambasada maghiară de la Roma a trecut la acțiuni fățișe de revendicare a drepturilor etnicilor de la noi de a cere anularea Tratatului de la Trianon, declararea autonomiei teritoriale a Transilvaniei și alipirea acesteia la Ungaria Mare. În termeni falși, diplomația maghiară de la Roma provăduia că autonomia Transilvaniei ar fi revendicată de peste patru milioane de unguri ce trăiesc pe teritoriul acestei provincii românești.

În susținerea noii ofensive a extremismului maghiar împotriva României, un rol aparte și l-a asumat preotul reformat Laslo Tökes. Personaj straniu, școlit de securitatea ungară, el își folosește sutana nu pentru a sluji biserica și pentru a mânui arma diversiunii politice și religioase, a urii și răzbunării.

Blamarea și denigrarea României o făcea prin atacarea bisericii neamului, acuzându-ne că „tocmai cultura noastră ortodoxă ar fi cauza lipsei de tradiții democratice". El uită că mult trâmbițatul „cavalerism" al ungurilor se baza exclusiv pe curajul fizic și primitivismul născut din sângele lor de a folosi și înfrunta primejdiile cuțitului. Dacă maghiarii numesc un atare comportament „curaj" și „cultură tradițională", noi am

văzut întotdeauna în aceste manifestări un cumplit mod de a fi. Ele erau urmare a acelor timpuri, când cruzimea ungurilor năvălitori devenise atât de înspăimântătoare pentru cei cotropiți, încât preoții, în rugăciunile lor, invocau spiritul divin pentru „a-i feri de rele și unguri".

*

Îmbolnăvirea și apoi dispariția lui Andropov, cu gândul probabil la disputa cu Reagan, va face posibilă apariția pe scena istoriei mondiale a lui M. Gorbaciov, omul care, încercând să reformeze un sistem politic aflat de mult timp în derivă, va duce în cele din urmă la dezagregarea lui.

Deși disputele S.U.A.-U.R.S.S. și, ca urmare, Est-Vest vor continua încă câțiva ani - este suficient să ne reamintim masivele expulzări de personal diplomatic ordonate de Washington, Londra și Moscova din anii 1985/1986 - amenințarea cu războiul nuclear va fi treptat înlocuită cu dialogul și înțelegerea.

Văzând în Gorbaciov un om luminat și reformator moderat, Occidentul îi va acorda credit și, în final, sprijin efectiv în transpunerea în practică a noii sale gândiri. Aceasta înseamna de fapt sfârșitul sistemului comunist din Europa și odată cu el a războiului rece și amenințării cu distrugerea nucleară dintre S.U.A. și U.R.S.S.

Deși America și N.A.T.O. nu au acceptat niciodată că ar fi existat un plan de atac nuclear împotriva U.R.S.S. și țărilor satelite, cert este că prin măsurile de înarmare și manevrele de rachete efectuate de ambele părți, pericolul real a existat, lumea fiind, în anii '80, mai aproape ca oricând de holocaustul atomic.

Meritul de a fi pus capăt, cel puțin până la proba contrară, a războiului rece și amenințării cu distrugerea nucleară a omenirii îl putem atribui totuși deopotrivă atât lui Reagan cât și lui Gorbaciov, doi oameni de stat ce riscând mult au pus fine unei confruntări ce a durat 45 ani.

Admițând riscurile și dificultățile ultimului secol de război rece, se impune să recunoaștem totodată că la nivelul celor două blocuri rivale pacea a fost conservată, evitându-se o conflagrație nucleară ce ar fi putut duce nu numai la distrugerea celor două mari puteri dar și a întregii omeniri.

Analizând din alt unghi perioada războiului rece, vom fi obligați să constatăm că aceasta a contribuit, în mare măsură, la unitatea și succesele

Occidentului, la consolidarea sistemului său economic şi politic. Toate în timp ce ţările lagărului socialist, unite în mod declarativ, au mers din eşec în eşec, ducând, în cele din urmă, la prăbuşirea alianţei comuniste europene.

În confruntarea Est-Vest a ieşit învingător acel sistem care s-a bazat pe valori autentice cum sunt cele ale democraţiei şi economiei de piaţă, valori ce tind să se generalizeze pe o bună parte a globului pământesc.

3 - TRATATUL C.F.E. ŞI DEZARMAREA ROMÂNIEI

Introducerea unui asemenea subiect, într-o lucrare memorialistică, îşi găseşte explicaţia în faptul că pregătirea Tratatului privind reducerea forţelor convenţionale din Europa (C.F.E.), corespunde în bună măsură perioadei cât m-am aflat în misiune în Italia.

Sunt ani în care B.A.M.-Roma a fost deosebit de activ în prezentarea de informaţii cu privire la evoluţia negocierilor, sesizând la timp şi cu argumente concrete intenţia N.A.T.O. şi a fostei U.R.S.S. de a defavoriza România în raport cu vecinii noştri de la vest şi sud, respectiv Ungaria şi Bulgaria.

După cum se cunoaşte, Tratatul C.F.E. a fost semnat în luna noiembrie 1990, de 22 state, aparţinând celor două blocuri militare, marcând în practică o primă măsură de dezarmare parţială din perioada postbelică.

În esenţă, Tratatul stabilea, în baza unor reduceri neproporţionale, plafoane egale pentru cele două blocuri militare, ridicându-se la: 20.000 tancuri mijlocii, 30.000 vehicule blindate, 20.000 piese de artilerie (de la calibrul 100 mm. în sus), 6.800 avioane de luptă şi 2.000 elicoptere de atac.

Reducerile ce au urmat au fost prevăzute pentru fiecare ţară membră în parte, în baza unor criterii artificaiale, ce au avantajat în mod clar Ungaria şi Bulgaria în defavoarea evidentă a României.

Dizolvarea Tratatului de la Varşovia din 1991 nu a anulat efectele C.F.E., reduceile solicitate rămânând în vigoare la nivel global pentru N.A.T.O. şi individual pentru fostele membre ale blocului socialist.

România, cu o conducere politică divizată, angajată în tumultul disputelor postrevoluţionare şi fără o concepţie clară privind viitorul doctrinei militare de apărare, se grăbeşte să aplice clauzele C.F.E. trecând

la distrugeri masive de armament şi tehnică militară. Mai mult, acţiunea unilaterală de dezarmare a ţării este considerată de unii lideri politici şi responsabili militari, în frunte cu generalul Cioflină, şeful S.M.G., ca pe o mare realizare ce va favoriza intrarea ţării în Europa şi în N.A.T.O.

Ce s-a întâmplat se cunoaşte de acum foarte bine.

Ca şi în alte etape istorice, conducătorii de la Bucureşti, lipsiţi de orientare şi realism politic şi mânaţi de interese de clan, au continuat să se amăgească şi odată cu ei întreaga ţară, considerând integrarea euroatlantică, împreună cu Ungaria, o chestiune deja rezolvată. Cântând în strună Occidentului şi acţionând dezbinat, ei nu au făcut altceva decât să-şi dezvăluie slăbiciunile şi lipsa de demnitate şi onoare naţională, fapte ce au cântărit greu în ochii Occidentului.

O analiză sumară a diverşilor indicatori luaţi în calcul cum ar fi rapoartele dintre populaţie, efectivele militare şi suprafaţă sau suprafaţă şi tehnica militară, ne duc la concluzia că România a fost net defavorizată atât faţă de N.A.T.O. dar mai ales în raport cu Ungaria şi Bulgaria.

Şi pentru a-mi susţine argumentat opinia, fac menţiunea că la data semnării Tratatului, efectivele armatei române erau de circa 255.000 militari, reprezentând aproximativ 1,08 % din populaţie, ceea ce însemna un raport *de 1.070 militari pe 1.000 Km.*^{2}.

Aceasta, în timp ce, la aceeaşi dată, în *Ungaria, cu 130.070 militari* (1,22 % din populaţie) *raportul era de 1.400 militari pe 1.000 Km.*^{2}, iar în *Bulgaria, cu 176.800 militari* (1,97 % din populaţie) *raportul se ridica la 1.590 militari pe 1.000 Km.*^{2}.

O situaţie şi mai îngrijorătoare pentru România se prezintă în ceea ce priveşte raportul dintre tehnica de luptă din dotarea armatei şi suprafaţa ţării. Astfel, dacă înainte de semanrea Tratatului C.F.E., România avea un total general de 10.550 mijloace de luptă din cele luate în calcul, ceea ce însemna 41 bucăţi pe 1.000 Km.^{2}, după finalizarea lui, *ţara noastră mai dispunea doar de 5.500 mijloace, adică 23 de bucăţi pe 1.000 Km.*^{2}. Aceasta în timp ce *Ungaria*, luând în calcul aceiaşi parametri, *dispune de 36 de bucăţi la 1.000 Km.*^{2}, *iar Bulgaria de 50 bucăţi la 1.000 Km.*^{2}[1].

Dacă la cele prezentate mai sus am mai adăuga şi rapoartele calitative, în multe privinţe defavorabile armatei României, ca urmare a fondurilor

---

[1] Datele comparative sunt cele continute în lucrarea "N.A.T.O. – Globalizare sau dispariţie" de colonelul Florian Gârz, Editura Odeon, 1995.

bugetare precare, alocate modernizării înzestrării U. şi M.U., situaţia apare şi mai dramatică.

Personal apreciez, aşa cum am făcut de nenumărate ori pe timpul cât am fost ataşat militar şi apoi locţiitor al comandantului T.U. şi şef al Contraspionajului militar, că în condiţiile actuale, în care bugetele destinate apărării continuă să „fie de ruşine", decalajele cantitative şi calitative între armatele din zona noastră de interes se vor accentua, cu consecinţe din cele mai grave pentru capacitatea de ripostă a ţării în caz de agresiune externă.

*

Păşirea României pe calea democraţiei, în urma evenimentelor revoluţionare din decembrie 1989, contrar cursului firesc şi al aşteptărilor majorităţii populaţiei, a accentuat dificultăţile economice, cu repercursiuni dramatice mai ales pe planul capacităţii de răspuns şi apărare a ţării.

Aşa cum spuneam ceva mai înainte, România, fără nici-o garanţie viabilă privind securitatea sa, a fost nevoită să-şi reducă şi restructureze armata în condiţiile unor mari semne de întrebare asupra consecinţelor unor asemenea măsuri.

Într-o conjunctură internaţională nefavorabilă, ca urmare a lipsei de aliaţi şi valoare militară a legăturilor sale cu N.A.T.O., O.S.C.E. şi U.E.O., România are datoria să nu-şi neglijeze propria armată, asigurându-şi pe mai departe, prin forţele proprii, apărarea, independenţa, suveranitatea teritorială şi interesele sale naţionale.

Este necesar să se aibă în vedere că participarea la Parteneriatul pentru pace şi alte forme instituţionalizate de cooperare militară şi umanitară nu dau nici o garanţie ţării asupra ajutorului pe care l-ar putea primi în caz de nevoie.

Mai mult, conflictele etnice şi religioase din fosta Iugoslavie, încurajate şi patronate de N.A.T.O., Austria şi Ungaria, constituie un exemplu de care, dacă nu ne este teamă, nu putem să le ignorăm. Rezultatele pe teren ale tragediei Iugoslave, ne oferă material de profundă meditaţie a ceea ce înseamnă lipsa unui sistem de securitate viabil, în condiţiile când lumea continuă să fie dirijată pe baza unor principii tip Yalta sau Malta.

M-am oprit mai pe larg asupra acestor câteva consideraţiuni, privind situaţia militară şi de securitate a României, pentru a putea exprima, în continuare, totalul meu dezacord pentru comportarea lamentabilă a

conducerii politice de la Bucureşti, într-un domeniu hotărâtor pentru existenţa unei naţiuni - *apărarea*.

Dând dovadă de bâlbâială, inconsecvenţă şi lipsă de simţ patriotic şi inteligenţă, oamenii noştri de stat cad în acelaşi păcat istoric, neglijând până la uitare sau transformând în subiect de polemică şi dispute politice sterile problema apărării ţării. Ei nu numai că nu au ştiut cum să se achite de această misiune naţională, prin decizii şi măsuri hotărâte, dar au şi împiedicat prin neglijenţă şi interese egoiste reforma armatei, în sensul modernizării şi întăririi acesteia.

Pornind de la previziunea că în perioada următoare România, în mod sigur, va fi nevoită să-şi asigure apărarea independenţei şi integrităţii teritoriale exclusiv prin mijloace proprii (politica tragerii de timp şi a „lovirii peste mâini" practicată de S.U.A. şi N.A.T.O. fiind evidentă), se impune cu necesitate ca preşedenţia şi guvernul României să iasă odată pentru todeauna din starea de apatie prelungită în care se găsesc, revizuindu-şi atitudinea şi reconsiderând domeniul militar ca factor principal de conservare a identităţii statului român. Doctrina militară de apărare a ţării trebuie să se bazeze pe un suport material real şi nu pe sloganuri puerile. Modernizarea organizării şi înzestrării armatei şi celorlalte componente din sistemul naţional defensiv se va putea face prin voinţă politică şi bugete corespunzătoare şi nu prin văicăreli, în timp ce buzunarele celor de la putere devin neîncăpătoare.

Dezideratul va fi posibil prin voinţă şi consens politic, apărarea ţării neputând constitui, în nici-o situaţie, obiect de dispută sau de interes îngust, personal sau de castă a unor exponenţi politici.

CAPITOLUL VIII

ÎNCHEIEREA MISIUNII ŞI ÎNTOARCEREA ÎN ŢARĂ

1 - O TRAGEDIE CE PUTEA FI EVITATĂ

Înrăutăţirea continuu a situaţiei politice şi sociale din ţară, în condiţiile în care agonia dictaturii se prelungea iar Ceauşescu continua să reziste, în ciuda presiunilor externe şi a unor semnale evidente că sfârşitul se apropie, dusese la blocarea completă a activităţii misiunii noastre diplomatice din Italia, ca dealtfel din întreaga Europă.

Ca ataşat militar şi membru al ambasadei, trăiam din plin greutăţile şi umilinţele perioadei ce o traversam.

Dacă pe plan profesional, experienţa îndelungată şi relaţiile de muncă îmi permiteau să rezolv operativ sarcinile informative, în ceea ce priveşte reprezentarea armatei şi ţării dificultăţile deveneau insurmontabile.

Erau anii în care propaganda antiromânească din Italia şi întregul Occident căpătase forme virulente şi denigratoare nemaiîntâlnite, prin difuzarea în mass-media a unor insulte şi jigniri grave la adresa poporului român, acuzat adesea de laşitate şi trădare. Adversitatea împotriva a ceea ce avea loc la Bucureşti era aşa de difuză în rândul populaţiei de rând încât adesea evitam să ne vorbim limba sau să spunem că suntem români.

Încercările noastre, a celor câţiva diplomaţi care mai rămăsesem la post, de a explica, în ocaziile şi cu mijloacele la dispoziţie, adevărurile din România, faptul că nu suntem ţigani sau mămăligari fricoşi, păreau picături de apă aruncate într-o mare învolburată.

În această bătălie propagandistică inegală, dacă asupra apariţiei regimului comunist de la noi, instaurat cu ajutorul tancurilor sovietice şi a marii complicităţi a unor democraţii occidentale, aveam argumente de

netăgăduit, în chestiunea operelor „geniului din Carpați", aventurier și megaloman cum era el, prin care reușea să se mențină la putere, replicile noastre erau destul de firave și puțin credibile.

Dealtfel, pe parcursul întregii perioade cât am îndeplinit funcția de atașat militar în Italia, situația tragică în care s-a aflat România, după sovietizarea acesteia, și mai apoi pe timpul regimului comunist, am discutat-o cu numeroși interlocutori, diplomați în uniformă sau civili, străini sau italieni, ziariști sau simpli cetățeni, unii aparținând chiar diasporei române. Dincolo de obiectivitatea sau naivitatea opiniilor, a argumentelor, uneori contradictorii exprimate, asupra unei probleme cădeam întotdeauna de acord și anume: „falsul grosolan al istoriei postbelice în general, și cel al României în special".

Simplificând la maximum evenimentele, marea tragedie națională trăită de poporul român la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, deși era pusă pe seama trădării aliaților, în contextul înțelegerilor acestora de a creea zone de influență în Balcani, în joc erau incluși și o serie de oameni politici ai vremii în frunte cu regele Mihai I, Niculescu Buzești și George Duca. Evidențiindu-se rolul determinant al S.U.A. și Angliei sau mai precis al lui Roosevelt și Churchill în trasarea hărții postbelice a Europei, mulți interlocutori evidențiau, pe bună dreptate, acțiunile subterane a unor oameni de stat și diplomați români care, pornind de la unele interese înguste de grup, au torpilat sistematic negocierile de armistițiu dorite de mareșalul Antonescu.

Ce s-a întâmplat în continuare se cunoaște, chiar dacă prezentarea evenimentelor a fost și continuă să fie denaturată. Pe scena istoriei românești își fac apariția alți denigratori și cameleoni, mulți aparținând minorităților naționale care, după înrobirea României și declanșarea represaliilor din anii '50, își consolidează pozițiile, creând pas cu pas condițiile pentru acapararea întregii puteri de către clanul ceaușist.

Referindu-mă la activitatea specifică postului în anii ce au precedat evenimentele din decembrie 1989, este bine poate să arăt că B.A.M.-Roma nu a tăcut și a făcut ceea ce era abilitat să facă, adică să informeze „Centrul" asupra dezastrului spre care se îndrepta, ireparabil, România. Operativ și cu destul curaj, am raportat șefilor de la București ceea ce se discuta în Occident cu privire la tendința de dezagregare, fără violență, a regimurilor totalitare comuniste din Europa, cu trimiteri directe la

România. Nu au lipsit nici informările, unele pline de riscuri, respinse şi criticate aspru de cei ce mă dirijau, asupra posibilităţii unei revolte populare la Bucureşti, ce ar putea avea ca scop înlăturarea de la putere a perechii prezidenţiale. În ultimul timp, unele personalităţi militare şi civile italiene, pe care le contactam frecvent, ca şi unii ambasadori şi ataşaţi militari occidentali, apreciau fără achivoc că „dărâmarea" lui Ceauşescu nu se va putea face decât pe cale violentă, eşecul vizitei la Bucureşti a lui Gorbaciov constituind un argument în acest sens.

În obţinerea de informaţii de valoare cu privire la evoluţia situaţiei din România, a perspectivei concrete de schimbare a regimului comunist, conform noului curs imprimat de politica reformatare a lui Gorbaciov, de un real folos mi-au fost contactele cu diaspora română şi legăturile semioficiale cu unele surse N.A.T.O.

În a doua parte a anului 1989, reuşisem ca folosind câţiva colaboratori să intru în posesia mai multor materiale informative ce analizau stadiul schimbărilor paşnice din unele ţări din Europa de Est, în perspectiva continuării şi consolidării lor. Datele cuprinse în aceste documente le-am folosit cu prioritate pentru informarea curentă, trimiterea lor în ţară fiind apreciată ca o acţiune de propagandă anticomunistă şi pedepsită ca atare.

„România lui Ceauşescu" continua să fie considerată, alături de Coreea de Nord şi Cuba, ca ţara cea mai puternic ancorată la ideologia comunistă, un bastion european al stalinismului. Amploarea, uneori exagerată, a aparatului represiv, ca şi fidelitatea acestuia faţă de dictator, erau considerate elemente ce făceau imposibilă schimbarea regimului de la noi, fără ajutor şi sprijin extern.

În analiza probabilităţilor şi greutăţilor de îndepărtare de la conducerea ţării a lui Ceauşescu şi consoartei sale, se invoca cel mai des lipsa unei opoziţii organizate de tip polonez sau cehoslovac, ca şi dezbinarea şi lipsa de patriotism, pe care propaganda comunistă reuşise să le inoculeze în conştiinţa majorităţii populaţiei.

Legat de frământările din ţară îmi amintesc că în toamna anului 1989, prin septembrie sau octombrie, am intrat în posesia unui ziar românesc, editat în Occident, în care se făceau referiri la încercările de creare a unei grupări de opoziţie la Bucureşti, intitulată F.S.N. Autorul articolului, Ion Raţiu dacă nu mă înşel, aprecia că ar fi vorba de o fracţiune a C.C. al P.C.R., şi care îşi propunea schimbarea de la putere a lui Ceauşescu.

*

În ciuda multiplelor semnale ce le aveam cu privire la nenorocirile din România, izbucnirea Revoluției la Timişoara, cu extinderea ei apoi în toată țara, ne-a surprins total, atât pe noi românii din ambasadă cât şi pe italieni şi o parte din oficiile diplomatice cu sediul la Roma. Rapiditatea cu care informațiile şi imaginile televizate ajungeau în capitala Italiei, ca dealtfel în toată Europa Occidentală, în ciuda inexactităților şi exagerărilor acestora, constituiau pentru noi, cei rămaşi la post, dovezi certe că anumite servicii secrete şi chiar cercuri de putere au fost de la început pe față, adică au ştiut că în România ceva se pune la cale.

Cum legăturile cu țara erau îngreunate, iar răspunsurile la cererile noastre întârziau sau nu mai veneau, singurele mijloace de informare, pentru urmărirea şi cunoaşterea situației rămăseseră mass-media italiană, cu prioritate radioul şi televiziunea.

Primele imagini transmise de la Timişoara, însoțite de comentarii intenționat fabricate, au produs efectul scontat, atât noi cei din ambasadă cât şi opinia publică locală, crezând, la un moment dat, în genocidul făcut de armată şi securitate. A fost motivul pentru care am pregătit şi transmis o dură telegramă conducerii armatei, în care nu am ezitat să fac cunoscut tot ceea ce se difuza în Italia, cu privire la participarea oştirii la reprimarea populației civile neânarmate.

Treptat însă, pe măsură ce cifrele se rectificau iar adevărul ieşea la iveală, prin reconsiderarea amploarei acțiunilor împotriva celor ieşiți în stradă, ne dădeam tot mai bine seama de marea agresiune informativă şi diversiune psihologică la care era supusă România.

Dealtfel, nici nu trebuia să fi militar de carieră sau cu prea mulți ani de serviciu ca să nu poți să-ți dai seama de falsul şi ridicolul multora din „scenele de luptă" pe care crainicii le prezentau şi comentau în stilul lor gazetăresc şi cu atâta „abnegație". Numărul mare de civili, în majoritatea lor tineri, ce se deplasau nestingheriți printre tancuri şi transportoare blindate, ajutorul reciproc şi apoi fraternizarea deschisă a subunităților din dispozitivele de luptă cu masele de revoluționari, constituiau dovezi clare că nu putea fi vorba de un masacru sau genocid pus la cale de către armată.

În cadrul emisiunilor televiziunii italiene, un număr apreciabil de ore a

fost dedicat prezentării slabei instruiri şi echipări a armatei române. Insistența camerelor de luat vederi asupra unor grupuri de militari sau formații în dezordine, cu echipamentul și armamentul în cele mai stranii poziții, sau a unor soldați sufocați de propria cască sau împiedicați de materialul din dotare să se miște, ca şi a celor care nu ştiau să-şi încarce sau dezasigure pistolul mitralieră, era cu adevărat jenantă pentru mine ca ofițer.

Nu este mai puțin adevărat că multe din imaginile văzute la televiziunea italiană erau nevinovate pe plan propagandistic, ele oglindind o anumită stare de lucruri reală din armata României. Era o consecință a slabei instruiri a militarilor pentru ducerea unor acțiuni complexe cum au fost cele de pe timpul Revoluției, ca urmare a folosirii, prelungite şi abuzive a oştirii în industrie şi agricultură.

Ca ofițer cu experiență, ce am avut în subordine şi instruire unități şi subunități de cercetare, nu puteam să accept erorile mari ce se făceau pe timpul evenimentelor. Mă gândesc, spre exemplu, la acele puternice concentrări de foc, văzute pe ecranul televizorului, împotriva unui real sau presupus trăgător aflat la fereastra unui bloc când, în loc de folosirea câtorva militari, special instruiți şi dotați, se prefera distrugerea sau incendierea întregii clădiri.

Fără a aluneca pe panta efectuării unei analize a modului cum unitățile militare au acționat pe timpu Revoluției, se impune să arăt că în îndeplinirea de către acestea a misiunilor încredințate s-au manifestat numeroase greşeli şi erori.

La starea generală de confuzie şi nesiguranță ce se creease, datorate volumului mare de informații false şi neverificate, s-au adăugat lipsa de angajare a comandanților de U. şi M.U. în conducerea permanentă şi fermă a subunităților şi detaşamentelor dizlocate izolat, în diverse puncte ale localităților şi raioanelor de acțiune.

Frustați de legăturile firești cu eşaloanele superioare, comandanții acestor formațiuni, depăşiți de evenimente, au fost nevoiți să acționeze la întâmplare, fără să aibă clare misiunile de îndeplinit şi fără posibilitatea de a cere sau primi precizări sau ordine. În aceste condiții, focul cu armamentul individual şi de pe maşinile de luptă s-a executat la întâmplare, de cele mai multe ori din propria inițiativă a soldaților şi echipajelor, fapt ce a generat, pe lângă consumul mare de muniție, multe victime omeneşti nevinovate.

În pregătirea şi ducerea acţiunilor de către comandanţii unor unităţi militare, li se pot imputa apoi lipsa de iniţiativă în folosirea de procedee absolut necesare pentru condiţiile de luptă urbană în care au avut loc evenimentele, cum ar fi: cercetarea, patrularea, ambuscada şi scotocirea pentru identificarea şi neutralizarea (prinderea) presupuşilor terorişti.

Evidenţiind unele lipsuri ce au dus la evenimentele tragice din timpul Revoluţiei, ar fi nedrept dacă nu aş adăuga şi câteva consideraţii privind rolul criminal asumat şi jucat de o parte a T.V. română, prin transformarea acesteia, ad-hoc sau manipulată, într-un veritabil centru de diversiune.

A fost şi este motivul pentru care consider că orice tentativă de a stabili adevărul cu privire la morţii şi răniţii Revoluţiei, va fi obligatoriu să înceapă cu cercetarea celor care, folosind TV. publică, au influenţat cursul evenimentelor, prin transmiterea voit sau involuntar de informaţii, apeluri şi zvonuri de tot felul.

Incidentul de la Otopeni, ca să dau un exemplu, soldat cu aproape 50 de victime, pe lângă disfuncţiunile apărute în reţeaua de comandă, s-a datorat fricii şi suspiciunii existente la nivelul soldatului şi subunităţilor, ca urmare a avalanşei de date false, alarmiste şi necontrolate, transmise pe postul de T.V. Lor li s-au adăugat apoi multe ordine şi dispoziţiuni cu caracter militar, toate de natură să creeze panică iar în unele situaţii să ducă la deschiderea nejustificată a focului, cu producerea de morţi şi răniţi.

Dincolo de aceste erori şi greşeli regretabile, inevitabile dacă se are în vedere situaţia inedită şi extrem de complexă în care unităţile militare au fost alarmate şi au acţionat, *armata şi-a făcut pe deplin datoria, dând Revoluţiei atât forţa necesară pentru a reuşi, cât şi siguranţa în îndeplinirea obiectivelor ulterioare pentru consolidarea rezultatelor acesteia.*

Astfel, cu lipsurile şi necazurile ei, Revoluţia română învinge, clanul ceauşist este lichidat, şi odată cu el regimul comunist, pentru care poporul nostru nu a avut şi nu va avea niciodată chemare.

Bucuria succesului este imensă.

Ambasada este luată cu asalt de toţi cei care doreau - români sau străini - să-şi exprime satisfacţia pentru victorie, sau să-şi aducă contribuţia la ajutorul umanitar atât de necesar în perioada aceea.

Ca la comandă apar şi grupuri pestriţe şi dubioase de „revoluţionari", monarhişti sau provocatori care, cu strigăte şi trâmbiţe contestau tot, unii încercând să ajungă în ambasadă forţând porţile sau sărind gardurile.

Intervenția fermă a carabinierilor italieni determină „demonstranții" să se împrăștie sau să-și revadă comportarea.

Din păcate, nu pot să nu arăt că unele acțiuni de propagandă, cu scop evident de provocare, au fost organizate și de unele cercuri oficiale italiene, așa cum am să relatez în episodul ce urmează.

În ziua de 23 decembrie 1989, în jurul orelor 14.00, întorcându-mă de la serviciu, sunt întâmpinat în fața Academiei Române, unde locuiam, de un grup restrâns, dar deosebit de gălăgios, de necunoscuți.

Întâmplarea făcea ca în ziua respectivă să port uniforma militară de serviciu, ca urmare a participării la salutul unui ataşat militar sosit de curând la post.

Blocând intrarea în instituție, cei 7-8 „contestatari", conduși de un lider bărbos, își încep mascarada prin amenințări, gesturi și strigături. Din spusele lor rezulta că eu aș fi ofițer de securitate, mascat în uniforma armatei, trimis în Italia să urmăresc disidenți din diaspora română etc.

Păstrând distanța față de grup, în timp ce mă gândeam cum să reacționez în caz că voi fi agresat fizic - dealtminteri, aveam asupra mea un pistol - îmi dau seama că pe „bărbos" îl cunoșteam de undeva. El nu era altul decât un fost ofițer de legătură S.I.S.M.I. care, cu vreo 5-6 ani în urmă, însoțea ataşații militari în vizitele de informare. Firesc, pe atunci căpitan, era mai tânăr și nu purta barbă.

Între timp, pe platoul din fața Academiei Române sosește și un echipaj de poliție, condus de o femeie care se mulțumește să asiste în loc să facă ceva. (poliția fusese chemată de soție, anunțată la rândul ei de către portar)

Cum în clădire nu puteam intra, mă deplasez eu către polițiști, însoțit de gălăgioșii oaspeți. Cerându-le să intervină, frumoasa polițistă îmi răspunde că nu poate acționa atâta timp cât contestatarii nu recurg la agresarea fizică.

Văzând situația, rup eu tăcerea, adresându-mă presupusului ofițer, spunându-i printre altele, că e bine să se retragă și să raporteze șefilor că a fost identificat. Îi mai recomand să învețe mai bine limba română, după care părăsesc platoul, intrând în clădire.

La puțin timp, pleacă și grupul însoțit de poliție. Intervenția mea își făcuse efectul din plin.

Având certitudinea că „bărbosul" era agent al S.I.S.M.I., a doua zi am informat telefonic pe colonelul Lo Faso, șeful U.S.S. din Cabinetul ministrului care, evident, nu a recunoscut.

A fost o acțiune prostească, prin aceasta urmărindu-se probabil pregătirea încercării de racolare, relatată într-un capitol precedent.

❋

Odată clarificată problema Revoluției române și a participării armatei la victoria ei, prin fraternizaera cu populația civilă, ca atașat militar m-am bucurat, pe perioada scurtă cât am mai rămas la post, de simpatie și sprijin din partea românilor din Italia. De mai multe ori am fost solicitat de confrații din diaspora sau alți cetățeni prinși de evenimente prin Roma, să informez asupra cursului desfășurării Revoluției, a perspectivelor României de a ieși definitiv de sub jugul dictaturii comuniste. Din păcate, așa cum am mai arătat, lipsa unor date oficiale, ce ar fi fost necesar să le primim din țară, prin grija celor ce se ocupau de B.A.M.-urile ce mai rămăsese în funcțiune, m-a determinat să recurg la opinii și concluzii personale.

Desigur, cunoscând adevăratele sentimente ale oștirii față de clanul ceaușist, nu mi-a fost greu să formulez aprecieri ce s-au dovedit juste, cu privire la sprijinul necondiționat al militarilor, acordat populației ieșite în stradă, pentru sfărâmarea vechilor rânduieli.

Pe planul activității interne a ambasadei, am fost nevoit să intervin de câteva ori pentru a domoli spiritele celor ce își pierduse controlul, neștiind încotro s-o apuce.

Un caz aparte, pe care mi-l aduc aminte, este cel al unui ofițer D.I.E. care, ieșindu-și din fire începuse să strige și să amenințe prin ambasadă că „dacă o să fie să mergem la canal, tot el va fi șef". Împreună cu ambasadorul Tudor, ofițerul va fi chemat urgent în țară.

Confirmarea apoi, de către noua putere de la București, a faptului că misiunea diplomatică de la Roma, cu întregul ei personal, reprezintă România pe lângă guvernul italian, a dat un impuls nou activității de reprezentare și protocolar-diplomatică.

Sosise momentul când, după atâția ani de așteptare și umilință, puteam și noi, cei câțiva diplomați rămași în misiune, să argumentăm prin fapte că *românii nu sunt lași, iar la București nu a explodat mămăliga ci a avut loc o revoluție pentru lichidarea unui regim despotic și odios, instalat cu sprijinul și complicitatea altora.*

Păcat că în România tragedia nu a putut fi evitată nici de această dată,

prea mulți fiind cei care au trebuit să plătească cu sângele și viața lor sfârșitul unei epoci întunecate.

Să sperăm că sacrificiile lor nu au fost zadarnice.

2 - REÎNTOARCEREA ÎN ȚARĂ

Victoria Revoluției din decembrie 1989 a avut imediat efecte benefice asupra instituției atașaturii militare, neglijată, marginalizată și redusă până la lichidare de cuplul celor doi dictatori.

După cum am mai relatat, în decembrie 1989, ne mai aflam la posturi doar 4 atașați militari, respectiv colonelul D.Manea la Belgrad, colonelul I. Todericiu la Budapesta, colonelul M. Burbulea la Berlin și eu la Roma. *Subliniez faptul că pe timpul evenimentelor revoluționare, rămăsesem singurul atașat militar român ce mai supraviețuiam într-o țară occidentală.*

Așa stând lucrurile, în ianuarie 1990, conducerea M.Ap.N., în ciuda greutăților determinate de numirea în fruntea armatei a generalului N. Militaru, ia o serie de măsuri pentru îmbunătățirea reprezentării oștirii în lume. Pe rând, sunt înlocuiți ofițerii rămași la posturi și numiți alți atașați militari și adjuncți ai acestora, începând desigur cu țările ce reprezentau mai mare interes pentru armata română.

La Roma a fost numit colonelul D. Dumitrescu, un tânăr ofițer, cu experiență în munca de informații - în anii '70 el îndeplinind în „Cetatea Eternă" funcția de secretar al B.A.M. Schimbarea are loc în a doua parte a lunii martie 1990 astfel ca, în ziua de 09 aprilie, odată operațiunile de predare-primire ale postului terminate, să pot părăsi Italia, înapoindu-mă definitiv în țară.

La scurt timp după prezentarea la D.I., prin ordinul prim-adjunctului ministrului apărării, sunt numit șeful Secției a 5-a (cercetare la trupe), din M.St.M.

Reântoarcerea la vechea „iubire" - cercetarea la trupe, deși profesional mă satisfăcea pe deplin, sufletește nu puteam să uit că de pe o astfel de funcție plecasem la post, cu 11 ani în urmă, adică în martie 1979.

În D.I., ca dealtfel în întreaga armată, împărțirea și ocuparea funcțiilor, se făcuseră în vâltoarea Revoluției, prin numirea celor care fuseseră mai aproape sau care strigaseră mai tare, situație ce se va transforma într-un

mare impediment pentru viitoarea reformă a armatei.

Aducându-mi aminte de acel moment nefericit, regret şi acum că egoismul şi frica unora din D.I. - temeri justificate dealtfel pe plan profesional şi moral - i-au determinat ca, la înapoierea în ţară, să facă totul pentru a mă îndepărta din unitate. Fără a fi considerat lipsit de modestie, afirm din nou, acum când aştern pe hârtie aceste rânduri, aşa cum am făcut-o şi în alte ocazii, că la terminarea misiunii în Italia, rămăsesem printre puţinii ofiţeri din unitate care mă bucuram de o mare experienţă practică şi, firesc, de cunoştinţe teoretice în domeniul informaţiilor militare.

În cei peste 20 de ani cât am lucrat în organul central de informaţii sau am aparţinut acestuia - în circumstanţele de acum cunoscute - organizasem sau codusesem nemijlocit trei din cele patru compartimente ale serviciului: cercetarea la trupe, cercetarea radio şi ataşatura militară. Atât la „Centru" cât şi ca ataşat militar munca specifică am desfăşurat-o în strânsă legătură cu cel de-al patrulea sector de activitate al direcţiei, cunoscut sub numele de „acoperiţi" sau ofiţeri cu misiuni speciale.

Iată de ce m-am considerat motivat atunci când am afirmat că numai ticăloşia, egoismul şi teama celor de la conducerea unităţii de a le lua locul, i-au făcut să mă îndepărteze de munca operativ-informativă.

Revenind la „noua funcţie", aş dori să precizez că Secţia cercetare la trupe am preluat-o de la colonelul V. Ioniţă, un vechi cercetaş, capabil şi foarte bine pregătit pe linie de specialitate, numit ulterior ataşat militar în Indonezia. Reamintesc că secţia se ocupa, în principal, de conducerea şi îndrumarea organelor, unităţilor şi subunităţilor de cercetare, din cele trei categorii de forţe ale armatei.

După o foarte scurtă perioadă de aclimatizare şi documentare, asupra a ceea ce intervenise nou în armată şi cercetare, îmi reiau din plin munca specifică conducerii unui organ interforţe şi în care ponderea o deţineau, ca şi înainte, activităţile practice constând din: aplicaţii, trageri, inspecţii, exerciţii de alarmare etc.

Reluarea contactului nemijlocit cu realităţile din armata română, mă face să înţeleg şi mai bine situaţia deosebit de grea în care se afla cercetarea la trupe.

Dificultăţile generate de participarea oştirii la munci, pe şantierele de construcţii, minerit şi agricultură - practică ce se generalizase în anii '80 - li se adăugase şi atitudinea de nepăsare şi lipsa de profesionalism

manifestată de conducerea D.I., de când în fruntea unității fusese adus viceamiralul Șt. Dinu.

La preluarea Secției cercetare, încadrarea cu personal și dotarea tehnico – materială a organelor și unităților din subordine atinsese cel mai scăzut nivel după anii '60. *Practic, nici-o unitate sau subunitate de cercetare la trupe, din cele trei categorii de forțe ale armatei, nu era dotată, instruită și pregătită pentru luptă.* A fost și motivul pentru care, pe timpul evenimentelor din decembrie 1989, forțele de cercetare nu au putut fi folosite pentru executarea misiunilor lor firești și regulamentare, conform situației în care s-a aflat armata în ansamblul ei.

Odată clarificate necazurile și nevoile cercetării la trupe, în cadrul secției, cu sprijinul M.St.M., a fost elaborat un amplu program de redresare, ce cuprindea obiective și măsuri concrete pentru următorii ani. Înafara îmbunătățirii structurilor organizatorice a unităților și subunităților de cercetare, planul prevedea mai multe măsuri și acțiuni ce vizau modernizarea bazei materiale, perfecționarea instruirii și înzestrării cu armament și tehnică de luptă specifică.

A fost un plan îndrăzneț, în înfăptuirea căruia erau angajate mai multe structuri și organe centrale și teritoriale ale M.Ap.N.

Nu mă gândeam atunci că noua funcție va fi de scurtă durată, destinul făcând ca, nu după mult timp, să fiu chemat pentru *a trece de la informații la contraspionajul militar, serviciu secret pe care voi fi nevoit să-l „proiectez" și „clădesc" din temelii.*

❋

La luarea în primire a Secției cercetare la trupe, șef al D.I. era generalul de divizie M. Pancea, un amic apropiat al șefului M.St.M., generalului V. Ionel. Ambii erau bănuiți ca simpatizând cu grupul prosovietic „Corbi"[1], condus de generalul Militaru.

Evenimentele revoluționare din decembrie 1989, îl găsesc pe generalul Pancea la conducerea C.M.J. - Brăila, poziție de pe care încearcă, începând cu 22.12 1989 să influențeze unele decizii militare și chiar să preia comanda unităților din garnizoană.

---

[1] Grup autointitulat dizident, ce își propunea înlocuirea lui Ceaușescu cu ajutorul tancurilor sovietice

În fruntea D.I., generalul Pancea trece la cerere, făcând rocadă cu viceamiralul Șt. Dinu, prin numirea celui de-al doilea, pentru o scurtă perioadă de timp, ca șef al unei unități din fostul D.S.S.

În disputa ce se făcea tot mai mult simțită între generalul V. A. Stănculescu, noul ministru al apărării naționale, după demisia lui Militaru, și primul său adjunct, generalul V. Ionel, Pancea se va situa deschis de partea șefului M.St.M. Va fi motivul pentru care Stănculescu îl va destitui rapid de la conducerea Serviciului militar de informații, numindu-l, „onorific", consilier al ministrului apărării. Profitând de relațiile de la președenție, generalul Pancea sfidează hotărârea lui Stănculescu, refuzând postul încredințat, pentru ca după câteva ore de la demitere, să dea telefon de pe scaunul de secretar al C.S.A.T. Lui i se va alătura, nu peste prea mult timp, generalul V. Ionel, schimbat și el din funție și numit consilier al președintelui României, pentru probleme de apărare, ordine publică și siguranță națională.

În aceste condiții și multe altele pe care le voi povesti în continuare, urma să-mi asum responsabilitatea înființării și conducerii contraspionajului militar, acțiune destinată reconsiderării tradițiilor armatei române în domeniul siguranței și protecției informative a acesteia.

3 - ȘEF AL CONTRASPIONAJULUI MILITAR

Condițiile deosebit de complexe în care a avut loc Revoluția română, ca urmare a încercării lui Ceaușescu de a folosi armata ca instrument de forță pentru a o înăbuși în sânge, cât și multitudinea de erori și greșeli săvârșite pe linia menținerii în stare operativă a structurilor de siguranță națională, și-au pus amprenta pe întreaga evoluție postdecembristă. Dacă planul diabolic de contrapunere a armatei poporului a eșuat, spre onoarea ei oștirea respingând ordinul criminal, fraternizând cu masele ieșite în stradă pentru asigurarea victoriei Revoluției, în ceea ce privește protecția intereselor statului situația devine dramatică și incontrolabilă.

Căzând pradă diversiunilor informative și presiunuilor psihologice declanșate de forțe oculte și interesate, noua conducere politică de la București adoptă cu ușurință și pripeală o serie de măsuri ce au ca rezultat dezorganizarea totală a siguranței țării.

Astfel, se intră în acea etapă postrevoluționară obscură, când România și armata sa au fost obligate să facă față, la fel ca în anii primului și celui de al doilea război mondial, atacurilor unora din cele mai versate servicii de spionaj străine, inclusiv cele ale „marilor democrații" occidentale, dispuse la o nouă sacrificare a țării.

Lipsa unor forțe specializate, care să se poată opune eficace ofensivei informative străine, ca și gravele carențe în asigurarea pazei și controlului frontierelor de stat, au permis pătrunderea în țară a sute de agenți, sub cele mai diverse „legende" și acoperiri (turiști, evangheliști, personal medical sau de însoțire a ajutoarelor, consilieri, specialiști și sfătuitori de tot felul). Aproape doi ani, ei reușesc să circule în voie și să-și îndeplinească misiunile primite, fără prea mari eforturi fizice sau materiale.

Clasicul și „romanticul" procedeu de „infiltrare" prin paraşutare aparținea de acum istoriei, avionul, trenul sau autoturismul fiind la îndemâna oricui.

Prelungirea stării de incertitudine și culpă în funcționarea sistemului de siguranță națională, numeroasele imixtiuni externe în dirijarea și influențarea evenimentelor interne, ca și apariția unor grave disfuncționalități la nivelul conducerii armatei, au fost alte elemente ce s-au adăugat perioadei dificile la care mă refer.

În contextul acestor realități crude am fost destinat să pun bazele noului organ de siguranță militară, sub denumirea de D.Cs. a M.Ap.N.

Ca localizare în timp, ne aflam la jumătatea lunii iunie 1990, în plină desfășurare a evenimentelor violente și destabilizatoare din Piața Universității. Ele urmau altor acțiuni cu aspect de rebeliune, ce puneau realmente în pericol tânăra și fragila democrație românească.

Din paginile anterioare, cititorul își reamintește că la întoarcerea din Italia, am acceptat, forțat de împrejurări, funcția de șef al Secției cercetare la trupe, cu gândul firesc de a mă înapoia la CLuj, de unde plecasem în 1979.

Pe linia protestelor de stradă și evenimentelor turbulente ce aveau loc în București, ca șef al unei structuri centrale, cu atribuții pur militare, nu aveam sarcini deosebite. Uneori, la ordinul șefului M.St.M., organizam și conduceam unele misiuni de patrulare în Capitală și pe graniță, pentru cunoașterea situației din raioanele unde erau dislocate obiective militare. Câteva misiuni de recunoaștere am executat în București în ziua de 13 iunie 1990, în special după intervenția forțelor de ordine pentru degajarea centrului orașului. Incidentele ce i-au urmat și care au determinat retragerea

trupelor de jandarmi și a poliției în cazărmi, au pus în pericol siguranța mai multor obiective strategice din centrul Capitalei, cum au fost M.I. sau I.G.P., situație ce trebuia cunoscută și actualizată permanent și la M.Ap.N.

În seara zilei de 13 iunie, un grup de ofițeri cercetași, aflați în misiune de patrulare în oraș, confirmă informațiile primite și din alte surse, potrivit cărora C.C.A., în prezent C.M.N., era amenințată cu incendierea de mai multe grupuri de tineri violenți. Prezentându-se situația șefului M.St.M., generalul V. Ionel, se ordonă alarmarea și aducerea în capitală a „Batalionului de cercetare în dispozitivul inamicului prin paraşutare", cu reședința în Buzău.

În aproximativ 3 ore, unitatea comandată de locotenentul-colonel Ghergulescu și având ca șef de stat major pe maiorul Truțulescu, ajunge la București, fiind dislocată în sediul M.Ap.N. din Drumul Taberei. Conducerea operativă a batalionului a fost exercitată de șeful Secției cercetare la trupe, calitate în care, pentru punerea în temă și primirea misiunii, am fost chemat la șeful M.St.M.

Conștient de complexitatea situației și având proaspete în minte necazurile ieșirii armatei în staradă la Revoluție, iau măsura ca la precizarea misiunii să fiu însoțit de comandantul unității și un ofițer din secție, respectiv colonelul Anghel Constantinescu, șeful Biroului cercetare prin paraşutare.

După mai multe ezitări și ambiguități asupra scopului trimiterii batalionului în centrul capitalei și misiunii acestuia, în final ordinul ne este precizat personal de șeful M.St.M. Misiunea prevedea, în principal, asigurarea pazei și apărării C.C.A. și ajutorarea forțelor de ordine în degajarea zonei de demonstranții violenți care continuau să atace sediul M.I. și al I.G.P. Ne-au fost făcute precizări și cu privire la folosirea legală a armamentului din dotare, în caz de necesitate, respectiv dacă unitatea va fi atacată și se va crea pericolul agresării și dezarmării militarilor.

După pregătirea minuțioasă a unității, către miezul nopții de 13/14 iunie, îmbarcați pe mijloacele auto din dotare, ne-am deplasat în zona primăriei capitalei, stabilită și ca raion de adunare după misiune.

Participarea B. Cc. Ad. Pș. la paza și apărarea unor obiective din centrul Bucureștiului, descrisă amănunțit în volumul „De la informații miliatre la contraspionaj - Drumul anevoios al unui serviciu secret", se încheie în dimineața zilei de 14 iunie când, din proprie inițiativă - M.St.M. uitase de noi, ordon adunarea, îmbarcarea și deplasarea unității la minister.

Se încheia astfel o misiune complexă, de mare angajare psihică şi fizică, desfăşurată însă în condiţii mult mai uşoare de cât ne aşteptasem. Pe parcursul întregii acţiuni, cât ne-am aflat în dispozitiv şi în contact nemijlocit cu grupuri izolate de demonstranţi, mulţi beţi şi agresivi, *nu am fost nevoiţi să folosim forţa*. Mai mult, nu a fost necesar să recurgem la armamentul individual din dotare nici în scop de avertisment.

În tot cursul nopţii unitatea nu a tras nici un cartuş.

Digresiunea la care am recurs mai sus îmi este necesară pentru a putea prezenta cititorului, în continuare, condiţiile în care am fost numit şef al contraspionajului militar, episod pe care încerc să-l redau în paginile următoare.

*

Intervenţia forţelor de ordine pentru deblocarea Pieţii Universităţii şi evenimentele grave ce i-au urmat, îl găseşte pe ministrul apărării, generalul-colonel V. A. Stănculescu, în vizită de lucru în exterior.

Atunci nu ştiam, mai târziu am aflat, că de fapt plecarea ministrului în această vizită nu fusese întâmplătoare. Cunoscând, în baza funcţiei deţinute, măsurile ce urmau să fie luate în ziua de 13 iunie 1990, pentru degajarea zonei, şi intuind ceea ce avea să se întâmple, „omul cu piciorul în ghips" preferă să fie cât mai departe de situaţia explozivă din Bucureşti. S-a înapoiat în ţară în ziua de 14 iunie, la cererea expresă a preşedintelui Iliescu, telegrama fiind transmisă şi prin mijloacele D.I.

*

După terminarea misiunii în centrul capitalei şi aducerea Batalionului de cercetare în cazarmă, ziua de 14 iunie o folosesc, aproape în întregime, pentru îndrumarea activităţii planificate în cadrul unităţii, precum şi pentru organizarea câtorva misiuni de pază şi apărare la mai multe obiective militare din garnizoană.

În noaptea de 14/15 iunie târziu, în timp ce-mi pregăteam un pat pliant pentru a mă odihni câteva ore în biroul de lucru, sunt anunţat de şeful direcţiei, generalul Pancea, să merg urgent la ministru.

Punându-mi din mers ţinuta în ordine, cobor la etajul întâi unde se

afla cabinetul generalului Stănculescu, prezentându-mă conform noii formule adoptate după Revoluție (Domnule ... sunt ... am onoarea să mă prezint la ordinul dvs.).

Fără nici o introducere sau explicație prealabilă, cu un zâmbet plin de înțeles, ministrul îmi înmânează trei documente, respectiv: „Decretul Nr. 100/1990", „Ordinul M.41/1990" și „Ordinul M.C. 1166/14.06.1990". Primul și al doilea document se refereau la înființarea D.Cs. a M.Ap.N. iar prin ordinul M.C. 1166/1990 eram eliberat din funcția de șef al Secției cercetare la trupe din M.St.M. și numit șef al Contraspionajului militar. Cum cele trei ordine erau foarte scurte le citesc rapid și le înapoiez generalului Stănculescu.

Întrebat dacă am ceva de spus, răspund că „nu", înafara surprinderii realizate, având în vedere că lucrasem atâția ani în Serviciul de informații al armatei pentru ca acum, la „bătrânețe", să trec la fostul meu *adversar*, intern și extern, contraspionajul militar".

Sincer vorbind, întrebări am avut multe, unele ridicându-le pe loc, mai ales după precizările șefului personalului din minister, colonelul Dumitrescu, prezent și el, privind lipsa unui stat definitiv de organizare și a unui sediu corespunzător pentru direcție, inexistența unei baze materiale minime și multe altele. În practică, noul organ de siguranță militară nu exista, instituția urmând să apară pe un teren gol, fără nici o măsură prealabilă, mai ales în ceea ce privește selecționarea și pregătirea viitorilor contraspioni.

Conștient de situația confuză și neprielnică în care ne găseam, dar hotărât să duc sarcina la bun sfârșit, în dimineața zilei de 15 iunie, când capitala devenise cenușie de uniformele minerilor, trec efectiv la treabă. Astfel, împreună cu un colectiv mic de ofițeri, printre care s-au aflat locotenenții-colonei N. Aștileanu, I. Nistor și A. Cabăț, începem să elaborăm și completăm prima structură centrală a noului organ de contraspionaj, apărută după căderea regimului totalitar.

Ca bază de selecționare a personalului am folosit cu prioritate cercetași și alte specialități din M.Ap.N., precum și o parte din foștii ofițeri de contrainformații militare, care nu săvârșiseră abuzuri și își dovediseră, în practică, devotamnetul și loialitatea față de instituția ostășească.

Elaborarea noilor scheme de organizare și dotare a unității se va finaliza în mai multe etape succesive, pe măsura cristalizării competențelor

funcționale și a selecționării și pregătirii cadrelor necesare încadrării diverselor compartimente.

Ca urmare a neînțelegerilor și disputelor dintre generalul Stănculescu și primul său adjunct, generalul V. Ionel, aprobarea noilor state de organizare se va face cu mare greutate, în câteva rânduri fiind nevoit să apelez, pentru semnare, direct la ministrul apărării, fără avizul șefului M.St.M., conform procedurii normale. Era rezultatul luptei ce se dăduse între cei doi pentru asigurarea controlului noului organ de siguranță militară, câștigul de cauză avându-l, în final, generalul Stănculescu, D.Cs. fiind definită ca: „organ central, subordonat direct ministrului apărării naționale".

Înafara structurii centrale, organe de contraspionaj au fost înființate la toate unitățile și instituțiile ierarhice ale armatei, începând cu eșalonul batalion (divizion) și terminând cu M.St.M. și Cabinetul ministrului.

După depășirea multor greutăți și momente dificile, la care pe lângă necazurile amintite se vor adăuga și altele, concomitent cu căutările, ezitările și incertitudinile inerente poate etapei, în final se ajunge la o formulă corespunzătoare privind organizarea, dotarea și competențele D.Cs. a M.Ap.N.

Ea era de tip ierarhic funcțională și consta în gruparea atribuțiilor și competențelor în raport de prevederile Legii Siguranței Naționale și a Legii de organizare și funcționare a M.Ap.N.

Cum asupra acestui subiect m-am oprit pe larg în volumul amintit, consider necesar și poate util pentru cititor să prezint, în continuare, chiar cu riscul de a mă repeta parțial, câteva trăsături comune și particularități ce definesc cele două servicii informative ale armatei, și a căror fir tradițional-istoric a fost „înodat", într-un moment când speranțele păreau definitiv pierdute.

Trecerea mea de la informații la contraspionajul militar s-a făcut relativ ușor, impactul fiind mai mult de ordin psihologic decât profesional. Lucru firesc dacă se are în vedere că cele două servicii, denumite generic secrete, opuse ca scopuri și obiective, sunt atât de înrudite prin metodele, procedeele și mijloacele de muncă folosite.

Astfel, dacă organele de informații, sau spionaj militar, încearcă, prin forțele și tehnica la dispoziție, să obțină de la adversar date și materiale confidențiale, de interes operativ sau strategic, cele de siguranță sau contraspionaj urmăresc să împiedice activitatea informativă, potențială

sau reală din sectorul apărării. Rezultă aşadar că ambele servicii au ca element comun informaţiile, precum şi metodele şi mijloacele de obţinere, centralizare şi exploatare a acestora.

Desigur, nu puţine au fost situaţiile, iar istoria serviciilor secrete o confirmă din plin, când spionajului ca şi contraspionajului militar li s-au încredinţat şi alte misiuni, unele neavând nimic comun cu activitatea „tradiţională", de culegere de informaţii despre potenţialii inamici. Am în vedere implicarea organelor informative respective în controlul şi influenţarea evoluţiilor politice, promovarea unor interese economice, financiare sau religioase, desfăşurarea de acţiuni de propagandă sau diversiune şi, nu în ultimul rând, punerea la cale şi executarea de sabotaje sau chiar asasinate. Că aşa stau lucrurile este suficient să privim astăzi în lume, când războiul rece şi sistemul comunist european au dispărut, pentru ca să găsim numeroase exemple, de genul celor de mai sus, unele fiind iniţiate şi încurajate chiar de marile democraţii.

Cred însă că este superflu să spun că cele arătate cu privire la devierea activităţii unor servicii secrete nu sunt valabile pentru cele două structuri ale armatei române, ele ocupându-se strict de activităţile clasice, respectiv culegerea de informaţii în scopuri defensive, şi de asigurare a protecţiei valorilor umane şi materiale ale oştirii.

Desigur, aceste principii vor fi valabile atâta timp cât conducerea politică va respecta Constituţia, potrivit căreia membrii activi ai armatei nu vor fi angajaţi politic, ei rămânând fideli numai ţării, luptând la nevoie pentru apărarea ei.

Echidistanţa şi neutralitatea celor două servicii faţă de formaţiunile politice, prin menţinerea personalului acestora înafara ideologiilor de partid, vor constitui garanţii sigure că ofiţerii de informaţii sau contrainformaţii nu vor mai putea fi niciodată politizaţi sau deturnaţi de la misiunile şi munca lor.

Au fost idealuri ce au stat la baza înfiinţării şi activităţii Serviciului de siguranţă militară şi în care, cel ce a pus bazele organizării şi funcţionării lui, a crezut şi crede cu toată convingerea.

Explicând contextul intern în care am fost numit şef al D.Cs. militar nu am spus nimic despre activitatea de început a unităţii.

Cert este că apariţia organului de contraspionaj, ca element specific al noii structuri de siguranţă naţională, cu toate piedicile şi confuziile

perioadei, a avut menirea să pună capăt activității oculte a unor servicii de informații străine care, în acei ani, lucrau fără jenă, aproape la lumina zilei. Ele profitau din plin de greșelile și de slăbiciunile noastre, de acea etapă prost înțeleasă, în care democrația era confundată cu tranparența fără limite, iar dreptul liber la informații era invocat de mulți fără a se lua în considerare dreptul legal, a celor abilitați, să apere secretelor armatei și ale statului.

Noi, cei de la contraspionajul militar, știam foarte bine că protecția secretelor oștirii, de care ne ocupam, era în conformitate deplină cu prevederile tratatelor internaționale și ale Constituției României.

Potrivit literei acestora, dreptul la accesul liber la informații de interes public, este condiționat de dreptul la confidențialitatea datelor de interes pentru siguranța națională. Realizarea unui echilibru de securitate între informațiile care circulă liber și cele sensibile, care trebuiesc protejate, constituie o necesitate în asigurarea funcționării normale a unui organism complex cum se prezintă cel militar.

Funcția de șef al contraspionajului militar am îndeplinit-o, cu o întrerupere de doi ani, până în aprile 1996, timp în care la conducerea M.Ap.N. s-au perindat nu mai puțin de trei miniștri ai apărării, cărora le-am fost subordonat. Este vorba de cunoscutul „om cu piciorul în ghips", generalul V. A. Stănculescu, de generalul N. Spiroiu, cel care va ieși învins din conflictul cu Vadim Tudor și diplomatul „civil" Gheorghe TInca, ce-i plăcea să se declare independent până la alegerile din noiembrie 1996 când își uită promisiunea și devine un înfierbântat candidat pe listele unui partid politic.

*

Referindu-mă, pe scurt, la greutățile începutului de drum în organizarea și mai ales încadrarea noului serviciu de siguranță al armatei, trebuie arătat că acestea rezultau mai ales din atmosfera ce se crease în jurul fostei Direcții de Contrainformații Militare (D. a IV-a).

Este bine cunoscut că, până în decembrie 1989, protecția contra-informativă a M.Ap.N. era asigurată de D. a IV-a, ca unitate specializată din cadrul D.S.S.

Anomalia consta în faptul că acest organ, politizat la maximum și cu

misiunea complet deturnată, se subordona unui alt minister, respectiv celui de Interne, în cadrul căruia se bucura de o mare autonomie, fiind obligat să prezinte rapoarte direct perechii prezidențiale. Era deci o structură hibrid, subordonată D.S.S. dar cu o organizare grefată pe trupul armatei.

La rândul lui, ofițerul de contrainformații, politizat și îndrumat greșit, avea sarcina nu de a urmări și contracara activitățile informative ale agenților străini, ci viața particulară, relațiile și convingerile sufletești ale cadrelor militare, toate considerate incomode și periculoase de către regim.

Alte elemente ce au îngreunat, fără a putea împiedica, constituirea D.Cs. ar putea fi sintetizate astfel:

• situația generală, de confuzie și neliniște existentă în armată ca urmare a culpabilizării acesteia pentru evenimentele tragice din perioada 16-22.12 1989, când, din ordinul dictatorului, unitățile militare au fost scoase în stradă alături de forțele de ordine; se uitase că în ciuda ordinului dement, armata nu a tras să ucidă ca și faptul că ea a fraternizat cu masele de demonstranți, apărând și asigurând victoria Revoluției.

• lipsa de coeziune a factorilor superiori de comandă, apărută pe timpul și din cauza numirii în fruntea oștirii a mult discutatului general N. Militaru[1]; treptat, neînțelegerile se vor adânci, transformându-se într-un conflict latent și apoi în ruptură evidentă, între ministrul apărării și șeful

[1] Generalul (r) Nicolae Militaru s-a născut la 10.11.1925. Promoție de ofițeri: 30 decembrie 1949. După absolvirea A.M.G., urmează studiile în U.R.S.S. la Academia Militară Superioară „Voroșilov". Îndeplinește diferite funcții până la cea de comandant de armată. În 1983 este trecut în rezervă, fiind documentat informativ ca aparținând grupului „Corbi" - grup ce se opunea lui Ceaușescu, conspirând pentru înlăturarea acestuia de la putere și înlocuirea cu ajutorul trupelor sovietice. Prin intervenția sa la televiziune, din ziua de 22.12.1989, el lansează incitanta și periculoasa chemare „opriți măcelul". Apelul și referirile generalului N. Militaru cu privire la implicarea armatei în reprimarea Revoluției, în totală neconcordanță cu realitatea și situația de pe teren, a avut darul să creeze neliniște și indignare în rândul cadrelor armatei, respectiv a celor care cunoșteau adevărul și suferiseră de pe urma ordinului de ieșire în stradă. În 1983, când s-a prezentat cazul „Corbii" lui Ceaușescu, acesta a refuzat să creadă. Mai mult, a dat dispoziții în contrast cu realitatea și principiile muncii, ducând la o și mai mare confuzie și nesiguranță. În dosarele de cercetare informativă, pe care generalul N. Militaru le-a distrus personal în timp ce era ministru al apărării, existau dovezi certe ale trădării acestuia, nu prin dorința de înlăturare de la putere a lui Ceaușescu, ci prin mijloacele și forțele ce trebuiau să intervină pentru înlocuirea dictatorului, respectiv trupele sovietice. Printre dovezile apartenenței sale la G.R.U., s-a aflat și o înregistrare a unei convorbiri pe litoral cu doi generali sovietici, în care îi asigura că el, generalul N. Militaru, ***„poate fi considerat întotdeauna ca un ostaș sovietic pe pământ românesc"***.

M.St.M. pe deoparte, cât şi între cei doi şi secretarii de stat, pe dealtăparte.

• confuziile privind relaţiile oştirii cu formaţiunile politice şi „demonetizarea" noţiunilor de vigilenţă şi patriotism, în condiţiile sporirii „mirajului răsplatei"; se uita adesea că viabilitatea şi încrederea în instituţia militară depindeau de respectarea principiului neutralităţii, ca sens al echidistanţei şi neimplicării politice partizane.

Cu necazurile întâmpinate, unele poate inerente etapei în care ne aflam, treptat, D.Cs. este constituită şi pusă în stare operativă, concomitent îndeplinind şi o serie de misiuni contrainformative.

4 - ÎN CONFRUNTAREA CU ADVERSARUL

Introducând în lucrare un astfel de subiect nu mă gândeam că tratarea lui îmi va pune atâtea probleme. Aceasta nu din lipsă de argumente sau a unor situaţii şi cazuri concrete cunoscute, ci a sensibilităţii dezvăluirii lor, în raport cu timpul scurt de când au avut loc.

Pornind însă de la faptul că munca de contraspionaj, ca întreaga activitate de siguranţă militară, se desfăşoară întotdeauna în interes naţional, îmi asum riscul de a aduce în faţa cititorului unele fapte şi evenimente trăite pe viu şi nu scrise de alţii, folosind memoria arhivelor. Totodată, am în vedere că activitatea de siguranţă şi protecţie informativă se pretează adeseori la exagerări şi deformări, ca urmare a interpretărilor şi uneori a resentimentelor celor ce o privesc din afară.

Sunt doar două din considerentele ce m-au determinat să nu abandonez subiectul, chiar dacă nu îl voi putea susţine cu prea multe exemple, din multitudinea celor cunoscute, unele continuând să aibă relevanţă operativă şi azi.

Prezentarea câtorva consideraţii, şi chiar a unor exemple concrete, referitoare la activitatea de contraspionaj militar, din perioada cât am fost şeful acestui compartiment, o voi începe cu cea din domeniul ataşaturii militare străine la Bucureşti.

O fac cu dreptul ce mi-l conferă funcţia deţinută dar şi cei 11 ani cât am reprezentat armata română în exterior, conştient fiind însă că subiectul, ca urmare a sensibilităţii lui, este foarte rar abordat în lucrări destinate publicului larg.

Este motivul pentru care nici eu nu voi putea dezvălui prea multe, limitându-mă la unele aprecieri şi fapte de ordin general privind „confruntarea" dintre contraspionajul armatei şi diplomaţii militari aflaţi în misiune la Bucureşti, în perioada 1990-1996.

*

Un aspect de loc de neglijat în activitatea de „contracarare" a muncii informative oculte a ataşaţilor militari străini, rezulta din dreptul lor de a cere date cu privire la armata română, conform convenţiilor internaţionale, la care România era parte semnatară. În această privinţă, sunt obligat să recunosc că reprezentanţii militari acreditaţi la Bucureşti ne-au dat multă bătaie de cap, ei ştiind foarte bine să se folosească de legile şi cutumele internaţionale, dar şi de situaţia grea în care se afla România. Mă refer la vidul legislativ ce a existat la noi o bună perioadă de timp, la depăşirea morală a Legii 23/1973 privind apărarea secretului de stat şi legăturile militarilor cu străinii, înafara cadrului oficial, ca şi concesiile exagerate pe care autorităţile le acordau personalului diplomatic în numele „transparenţei" şi „democraţiei". La fel ca în alte etape istorice, noi continuam să jucăm „can-can" după muzica orchestrată de alţii, cu deosebirea că după Revoluţie uitam, adesea, să ne mai punem până şi chiloţii.

Oameni inteligenţi, cu o pregătire profesională şi culturã generală ridicată, marea majoritate a ataşaţilor militari profitau din plin de slăbiciunile şi greutăţile noastre, pentru a-şi îndeplini misiunile. Cererile de informaţii, peste orice limită admisă, vizitele în teritoriu anunţate sau nu, mai ales pe direcţiile de interes militar, oferirea de mese şi cadouri tuturor celor ce se aflau în atenţia lor ca „surse", exploatarea informativă „în orb" desfăşurată la lumina zilei, pătrunderea în zonele interzise, fotografierea şi filmarea obiectivelor supuse restricţiilor şi multe alte asemenea acţiuni, intraseră deja în practica obişnuită a unora dintre aceştia.

Atenţi şi corecţi faţă de autorităţi şi cei „suspecţi", ataşaţii militari nu ocoleau niciodată pe cei slabi sau vorbăreţi şi de care armata noastră, ca şi alte armate, nu ducea lipsă.

Datorită situaţiei în care ne aflam, cât mai ales pentru a respecta dorinţa autorităţilor de a menţine, cu orice preţ, relaţii amicale cu ţările reprezentate militar la Bucureşti, în special cu cele membre în N.A.T.O. sau vecine, nu am recurs la acţiuni de forţă sau reţineri, deşi ocaziile nu au lipsit.

Am preferat să cunoaştem cât mai mult din activitatea informativă a ataşaţilor militari, adesea să-i descurajăm sau prevenim „diplomatic", iar în multe situaţii să le furnizăm noi „gratuit" ceea ce îi interesau. Cu un relativ succes am folosit şi atenţionarea, prin organul nostru de legături externe, asupra nerespectării prevederilor Statutului şi Ghidului ataşaţilor militari acreditaţi la Bucureşti.

Dintre numeroasele cazuri ce au făcut obiectul acţiunilor contraspionajului militar, câteva pe care le voi povesti în continuare, mi se par ilustrative pentru a demonstra că şi diplomaţii în uniformă se ocupă de lucruri necurate.

Un ataşat militar, reprezentant al unei armate europene în capitala noastră, se apropia de încheierea misiunii, fapt ce l-a determinat, probabil, să încerce ceva în „stil mare". Cu ocazia participării la o aplicaţie tactică demonstrativă din Munţii Bucegi, el solicită unui ofiţer pe care îl cunoscuse şi „cultivase" de mai mult timp, un regulament de luptă secret, pentru „studiu şi documentare". Cererea o motivează prin bunele relaţii existente între cele două armate, a faptului că se preconiza un schimb reciproc de experienţă în instruirea unor categorii de militari.

Ofiţerul „cultivat" fiind al nostru, ne vine foarte uşor să preluăm iniţiativa şi să conducem jocul aşa cum am dorit noi. În final, se hotărăşte ca ataşatul militar să fie lăsat să părăsească ţara la termenul stabilit de şefii lui, fără repercursiuni diplomatice.

Un alt caz, nu singular, a avut loc în anul 1995.

Este vorba, de data aceasta, de un ofiţer român care, de la mici cadouri simbolice, oferite de un ataşat militar străin, acceptă, fără prea mare ezitare, să primească şi câţiva „arginţi americani".

Intervenţia contraspionajului militar pune capăt relaţiilor dintre cei doi, înainte ca ofiţerul nostru să devină trădător. Ataşatul militar respectiv, deşi continuă să rămână, o bună perioadă de timp la post, nu ne-a mai dat de lucru.

Interesant mi se pare şi necazul pe care singur şi l-a creat ataşatul militar al unei ţări din Extremul Orient. Acesta, sub legenda vizitării locului unde au fost executaţi soţii Ceauşescu, se deplasează în zona oraşului Tîrgovişte, unde reuşeşte să pătrundă, pe o cale ferată de incintă, până în apropierea curţii unităţii militare cu pricina. Menţionez că adevăratul obiectiv al ataşatului militar era studierea şi identificarea unor depozite şi altor obiective militare aflate în garnizoana Târgovişte, a sistemului de pază şi apărare a acestora.

Ajuns în apropierea gardului, de pe una din laturile curții unității, amicul nostru este surprins de santinela aflată în post care, după ce îl somează regulamentar, îl reține, obligându-l să ridice mâinile în sus, așa cum prevedea consemnul, poziție în care rămâne o bună bucată de timp.

După aplicarea procedurilor prevăzute pentru astfel de situații, incidentul este rezolvat și aplanat pe cale amiabilă, prelevând „bunele relații dintre armatele celor două țări".

Întâlnindu-l la o recepție, ce a vut loc la scurt timp de la producerea necazului, atașatul militar respectiv mi-a povestit, cu lux de amănunte, momentele grele și nefericite prin care trecuse, faptul că s-a „lecuit" să mai facă astfel de gafe.

Că s-a lecuit sau nu, a fost greu de precizat. Cert este că o bună perioadă de timp a stat „cuminte", nemaidându-ne de lucru, mai ales că el avea obiceiul să strângă date despre noi și să le ofere la alții.

Făcând cunoscute cele câteva cazuri concrete, cred că nu aș fi corect dacă nu aș recunoaște că în „lupta" cu atașații militari acreditați la București am înregistrat și eșecuri. Au fost situații în care acțiunile noastre, organizate și pregătite superficial, nu au reușit, având câștig de cauză cel ce gândise mai bine, sau care, printr-un plus de imaginație și inițiativă, reușise să depășească momentele critice.

Respectând instituția atașaturii militare, căruia i-am aparținut și eu atâția ani, în noua calitate de șef al Contraspionajului militar, am făcut tot ceea ce era posibil, iar interesele noastre permiteau, pentru ca reprezentanții armatelor cărora le eram gazdă *să-și poată îndeplini misiunile, fără excese și putința de a pune la îndoială competența, inteligența și spiritul de corp al unității pe care o comandam.*

*

Pe parcursul lucrării, am adus în discuție problema accesului liber la informațiile de interes public și restricțiile ce trebuiau puse celor ce prezintă importanță pentru siguranța militară. La noi, în societatea civilă dar și în armată, acest raport a fost o lungă perioadă de timp neânțeles, autoritățile apelând la acea „transparență totală", considerată în mod iluzoriu ca factor de sporire a credibilității și deschiderii față de Occident.

Nimic mai greșit.

Dacă la nivelul unor interese înguste, de moment, accesul liber la informații, convenea de minune partenerilor, cu timpul procedeul devenea contraproductiv chiar pentru cei ce indirect ni-l impusese. Accentuarea colaborării și cooperării militare, bi și multilaterale, inclusiv în cadrul Programului individual de parteneriat între România și N.A.T.O., a dus în mod necesar la încheierea unor acorduri de confidențialitate, semnate la nivelul șefilor organelor de siguranță militară sau a miniștrilor apărării. La un moment dat, acordurile respective deveniseră condiții esențiale pentru stabilirea sau continuarea relațiilor în domeniul militar.

Prevederile acordurilor excludeau din start orice liber acces la informații rezervate, ele obligând părțile semnatare să protejeze reciproc datele și informațiile secrete, prin măsuri și mijloace adecvate. Au fost stabilite, deasemenea, forme și procedee de control, termene la care trebuiau raportate scurgerile de informații și pierderile (sustragerile) de documente sau materiale aparținând părților, precum și sancțiunile și consecințele unor astfel de situații.

Este simplu de înțeles ce însemnau toate acestea pentru contraspionajul militar, în condițiile lipsei unui cadru legislativ adecvat și a practicării de către autoritățile române a unei „transparențe totale" în numele unor principii democratice greșit înțelese sau interpretate.

Privite din alt unghi, acordurile de confidențialitate la care m-am referit, dincolo de orice obligație scrisă, se bazau pe încrederea și corectitudinea reciprocă dintre parteneri.

Ca șef al unității de contraspionaj militar, cu regret a trebuit să constat că atât acordurile cât și încrederea în ele nu întodeauna au constituit garanția sinceității partenerilor, sub această acoperire ascunzându-se, adesea, activități informative deosebit de periculoase.

La întâlnirea cu omologul german, ce a avut loc la Köln în ianuarie 1996[1], acesta, răspunzându-mi la o întrebare cu privire la „dificultățile de moment ale muncii", mi-a spus direct și cred sincer: „Cea mai grea problemă a zilei este *să te aperi de prieteni*".

Recurgând la acest exemplu nu doresc să pun în discuție valabilitatea și importanța acordurilor de confidențialitate sau a încrederii între parteneri, ci numai să atrag atenția că în probleme de siguranță militară

---

[1] Este vorba de vizita unei delegatii a D.Cs. la Serviciul de Contraspionaj Militar condus de Rudolf von Hoegen.

este bine să nu se uite proverbul românesc: „Apără-mă doamne de prieteni că de dușmani mă apăr singur".

Dacă spionajul este o formă de agresiune externă sau „un serviciu odios" cum îl definea Eugen Cristescu[1], pedepsit de toate codurile penale din lume, deşi nici o țară nu renunță la culegerea de informații pe căi subterane, contraspionajul constituie din start o formă legitimă de apărare a armatei şi țării.

Că aşa stau lucrurile ne este mărturie ceea ce s-a petrecut la noi în perioada grea pe care am parcurs-o, când profitând de situație dar şi de slăbiciunile noastre, serviciile secrete ale unor țări „prietene" şi în rândul cărora doream să fim, ne-au supus, timp de câțiva ani, la o adevărată ofensivă informativă. Aş aminti aici amestecul brutal a unor ambasade şi diplomați în treburile noastre interne, prin diverse forme disimulate dar cu acelaşi scop, de culegere de informații şi folosirea lor în influențarea cursului evenimentelor. Distribuirea de chestionare pentru testarea opiniei publice - în realitate adevărate fişe informative - intervenția directă şi amestecul brutal, prin amenințări, aprecieri şi încurajări înafara competențelor profesionale sau acordarea de sprijin financiar pe căi oculte, „sunt numai câteva din formele de „ajutor" pe care unii „prieteni" înțelegeau să ni le acorde în momentele dificile ce le-am trăit

Cazul fostului ofițer, Dan Cătană, emigrat în Occident de unde este racolat şi trimis în țară de un serviciu secret, pentru a culege informații miliatre, după ce România se angajase ferm pe drumul democrației, demonstrează clar *că spionajul este într-adevăr o afacere la care nu se renunță uşor.*

Dan Cătană, promoție de ofițeri 1981, după ce îndeplineşte mai multe funcții într-o garnizoană din Banat, în august 1989 cere şi i se aprobă trecerea în rezervă, fiind angajat ca subinginer de o firmă din localitate.

În toamna anului 1990, ofițerul pleacă în Occident cu intenția de a cere azil politic. Este anchetat într-un lagăr de refugiați unde completează mai multe formulare cu date informative despre D.18 Mc. din Timişoara. Racolat de către serviciile de informații ale țării respective, este trimis în România, pentru a se stabili şi deschide o firmă particulară sub acoperirea căreia desfăşoară acțiuni de culegere de informații din sectorul apărării.

După documentarea activității sale de spionaj, în toamna anului 1993,

[1] Eugen Cristescu a fost directorul Serviciului Special de Informatii, creat de mareşalul Ion Antonescu (septembrie 1940 - 23 august 1944).

este arestat, sub acuzația de divulgare de secrete militare și condamnat.

Situații de genul celei de mai sus au mai fost înregistrate în prima parte a anilor '90, rezolvate, de regulă, prin renunțarea, sub presiunea conștiinței celor ce căzuseră într-un asemenea păcat sau a fricii de a fi prinși și deferiți justiției.

Un alt exemplu, ce ar putea fi încadrat tot în zicala că „prietenul la nevoie se cunoaște", este cel petrecut la începutul lunii octombrie 1994 în Transilvania.

În cadrul unei activități de supraveghere zonală, contraspionajul militar surprinde, pe direcția Cluj - Colonia Sopor, lângă baza de instrucție a Regimentului 227 Mecanizat, patru cetățeni străini care filmau cu o cameră de luat vederi activitățile militare din poligon, prezentate în cadrul aplicației „Jubileu '94". Cei patru „turiști" dispuneau de un microbuz și alte materiale necesare activității lor. Puși în fața faptului împlinit, amicii noștri încearcă să justifice prezența în zonă sub „legenda" participării la sfințirea unei biserici reformate din localitatea Suatu, ceremonie ce avusese loc în luna septembrie a aceluiași an. Fără să fie arestați, după confiscarea materialului informativ, „turiștii" au fost invitați să părăsească țara.

Desigur, activitatea specifică a D.Cs. nu s-a rezumat numai la cele câteva exemple prezentate. Cazurile verificate au fost mult mai numeroase, unele rezolvate cu succes, altele parțial sau chiar ratate, ele rămânând deocamdată în arhiva unității.

Indiferent de forma pe care o îmbrăca și acoperirea sub care se desfășura, un fapt este cert și anume *că spionajul a fost și rămâne o realitate a zilelor noastre, toate statele practicând culegerea de informații nedate publicității, motivând interese de apărare și siguranță națională.* Diferența constă în aceea că în timp ce unor țări cum este România, informațiile servesc realmente pentru conservarea și apărarea ființei naționale, altele mai puternice și dezvoltate, folosesc agresiunea informativă, „războiul secret" sau din „umbră" cum mai este denumit, pentru interese hegemonice, de dictat și subjugare politică și economică.

La rândul lui contraspionajul, ca formă defensivă de siguranță și protecție a propriilor interese și valori, inclusiv a celor militare, are o justificare etică și morală superioară.

Faptul că în prezent misiunile spionajului s-au extins și diversificat, practicându-se, teoretic, un „spionaj total", a avut ca efect perfecționarea

formelor şi procedeelor prin care contraspionajul acţionează pentru zădărnicirea culegerii de informaţii din domeniul apărării.

Permanent, lucrătorii din serviciul de siguranţă şi protecţie militară, trebuie să ia în calcul şi să se adapteze metodelor tot mai inteligente şi subtile pe care agenţii de spionaj le folosesc, ca singura cale de a ieşi învingători din această teribilă confruntare.

Se poate, aşadar conchide că, de la apariţia lor, între cele două organe informative opuse s-au desfăşurat lupte continui, hotărâte nu prin arme de foc ci prin pricepere şi inteligenţă.

Va învinge întotdeauna cel mai bine motivat, mai bine pregătit şi mai dibaci, acţiunile competitorilor, adică a celor destinaţi să poarte greul unor astfel de misiuni, rămânând în anonimat, ei neputându-se bucura, decât în rare situaţii, de recunoştinţa muncii şi succeselor lor.

5 - DEMOCRATIZAREA SAU SINDICALIZAREA ARMATEI?

Introducerea unui asemenea subiect, în paginile volumului de faţă, îşi găseşte explicaţia în faptul că acţiunea de „democratizare" a armatei, aşa cum a apărut ca, în contextul anarhiei generalizate din perioada imediat post-revoluţionară, şi mai ales a modului cum a fost deturnată şi folosită de cei interesaţi, a pus grav în pericol stabilitatea oştirii. Prin natura şi implicaţiile mişcării asupra capacităţii de luptă a armatei, aceasta intra în sfera de preocupări a D.Cs.

Amplificarea fenomenului a fost favorizată, în mare măsură, de abuzurile şi greşelile săvârşite de generalul N. Militaru, după numirea lui la conducerea M.Ap.N.

În mod cu totul nejustificat, Militaru, în noaptea preluării conducerii armatei, rechiamă în serviciul activ mai mulţi generali şi colonei în rezervă, toţi foşti colegi sau subordonaţi, cunoscuţi ca făcând parte din grupul de ofiţeri cu vederi prosovietice. Cea mai mare parte a celor reactivaţi făcuseră studiile militare în fosta U.R.S.S., condiţie esenţială pusă de Militaru pentru a le putea încredinţa funcţii importante.

În aceeaşi manieră aberantă şi în contrast cu figura autoritară, „de vechi oştean disciplinat" pe care o afişa, generalul Militaru acceptă o

serie de măsuri cu caracter populist, începând cu masiva avansare în grad a unui număr de ofiţeri şi generali şi terminând cu acceptarea, forţat de propria comportare, a unor acte de indisciplină şi anarhie.

O altă măsură abuzivă şi total neinspirată, luată de data aceasta cu acordul preşedintelui F.S.N., a fost cea de demitere a şefului M.St.M., generalul Guşă, oficial în ziua de 27 decembrie 1989, practic începând cu 24 decembrie 1989. El va fi înlocuit cu generalul Vasile Ionel, militar de carieră, foarte bine pregătit profesional, dar stâns legat, prin trecutul său, de Moscova şi regimul lui Ceauşescu.

Motivele schimbării şefului M.St.M. nu am să le explic în detaliu, ele fiind, în mare măsură, cunoscute din relatările şi comentariile mass-media. Voi sublinia numai, în loc de concluzie, că demiterea din funcţie a primului adjunct al ministrului apărării şi şef al M.St.M., respectiv a celui care de drept urma să-şi asume conducerea armatei, după moartea generalului Milea, s-a decis ilegal şi din motive politice. Hotărârea a fost luată la nu mai puţin de două zile după ce şeful M.St.M. refuzase ajutorul sovietic în Revoluţie, ajutor mult aşteptat şi, se pare, chiar solicitat de o parte din noua conducere politică.

Că aşa au stat lucrurile îmi stă mărturie poziţia generalului Guşă pe timpul unei şedinţe a C.M.S. la care au fost prezenţi preşedintele Iliescu şi semnatarul volumului de faţă - în calitate de şef al D.Cs. militar. Cu ocazia discuţiilor, generalul Guşă, cu demnitatea şi curajul cunoscut, l-a înfruntat direct pe Iliescu, amintindu-i, printre altele, greşelile făcute pe timpul evenimentelor revoluţionare, inclusiv cea de destituire a sa de la şefia M.St.M., „în urma respingerii ajutorului militar sovietic".

În replică, Iliescu a recurs la explicaţia cunoscută, cum că schimbarea din fuuncţie a generalului Guşă ar fi avut ca scop protejarea sa faţă de „oboseala psihică" în care se găsea şi „ameninţările" la care era supus.

În legătură cu demiterea generalului Guşă s-ar mai putea adăuga momentul penibil creat, ca urmare a lipsei de reacţie din partea factorilor de răspundere din M.St.M., cu ocazia adunării pentru citirea ordinului de către Militaru. O atare comportare a fost în contrast cu autoritatea, prestigiul şi respectul de care se bucura generalul Guşă din partea subordonaţilor nemijlociţi ca şi din partea întregii armate.

Derută, lipsă de iniţiativă sau teamă pentru consecinţe, într-o perioadă cu multe necunoscute şi semne de întrebare, greu de spus sau tras o

concluzie. Cert este că pentru generalul Guşă, lipsa de sprijin din parte foştilor colegi şi subordonaţi a fost neaşteptată, fapt ce explică şi atitudinea sa dură faţă de situaţia creată - în diferite ocazii el a apreciat atitudinea şefilor de direcţii şi compartimente din M.St.M., cu ocazia destituirii sale, ca „laşă" şi „trădătoare".

Aşa se prezenta situaţia la nivelul conducerii armatei în zilele în care a apărut şi s-a răspândit sloganul „democratizării" oştirii.

În curând, acţiunile protestatare şi contestatare a unor grupuri de militari vor fi preluate de C.A.D.A., comitet ce va deveni rapid instrument de presiune şi destabilizare a întregii structuri militare.

Ce a urmat se cunoaşte foarte bine, televiziunea, radioul şi presa scrisă având un rol determinant în transmiterea de ştiri şi comentarii cu privire la situaţia explozivă ce se crease în mai multe garnizoane militare, printre care Bucureşti, Timişoara, Craiova, Iaşi şi Cluj.

Ieşirea unor cadre şi militari în termen în stradă, părăsirea în grup şi fără voie a cazărmilor şi uneori chiar a misiunilor, contestarea comandanţilor şi, în câteva situaţii, schimbarea sau alegerea prin vot a acestora au fost acţiuni organizate de C.A.D.A., în numele şi sub lozinca „democratizării armatei".

Demonstraţia publică ce a avut loc în Bucureşti, în februarie 1990, a constituit punctul culminant al mişcărilor contestatare puse la cale de unii militari certaţi cu disciplina. Pornită din Timişoara, sub incitarea unor unităţi de aviaţie şi grăniceri, treptat acţiunile, cu aspect de revoltă, se extind şi în alte oraşe, sfârşind cu manifestaţia oamenilor în uniformă din centrul capitalei.

Admiţând că unele din revendicările şi cererile protestatarilor militari erau întemeiate, pentru a fi luate în discuţie şi rezolvate în cadrul normelor regulamentare existente, calea anarhică, de presiune şi chiar violenţă aleasă, nu putea fi admisă ca bază de discuţie, ea afectând grav ordinea şi disciplina din armată.

Era perioada când multe cadre militare, unele cu grade mari şi funcţii de răspundere, confundau dreptul la cereri şi reclamaţii, exprimate individual şi în cadru organizat, acordat tuturor ostaşilor ţării, cu anarhia şi sindicalizarea, cu protestul şi contestarea duse până în pragul exploziei.

„Ceea ce aţi făcut voi militarii români în februarie 1990, a fost de natură să sperie Occidentul", îmi mărturisea, ceva mai târziu, generalul

german Genschel, din Comitetul Militar al N.A.T.O., cu ocazia unei vizite oficiale efectuate în luna februarie 1992 la sediul Alianței Nord Atlantice din Bruxelles și Mons (S.H.A.P.E.). Responsabilul N.A.T.O. avea în vedere atât urmările catastrofale pe care protestele le puteau avea asupra viitorului armatei române, ca și posibilitatea ca acțiunile revendicative să poată trece frontiera și să „contamineze" și pe alții.

Încercarea de a legifera funcționarea C.A.D.A., prin emiterea unui ordin semnat de ministrul Stănculescu, nu a avut efectul scontat și, cu atât mai mult, nu a dus la încetarea protestelor sau rezolvarea multiplelor probleme cu care se confrunta armata. La scurt timp, mișcarea va devia complet de la scopurile ei inițiale, iar unii conducători și membri ai acesteia vor deveni instrumente de manipulare și șantaj, în mâna unor oameni și forțe politice interesate, așa cum o să relatez pe mai departe.

Înainte de aceasta, aș dori să mă opresc puțin asupra daunelor mari, morale și de imagine, pe care C.A.D.A. le-a produs armatei.

Am în vedere faptul că dacă relațiile dintre șefi și subordonați, dintre militari în general, relații ce cunoscuseră o degradare fără precedent în perioada ceaușistă, puteau și se impuneau să fie puse pe baze noi, multe alte aspecte ale construcției și funcționării militare, cerute de C.A.D.A., nu admiteau să fie rezolvate pe căi anarhice. Mă refer, în principal, la nevoia revederii și îmbunătățirii raporturilor interumane din cadrul oștirii, fie el soldat sau general. Se impunea deci reconsiderarea pe căi legale a dialogului, pe întreag scară ierarhică, respectarea demnității și onoarei militare constituind factor esențial de întărire a autorității comandanților și coeziunii armatei.

Cum bine se cunoaște, instituția ostășească se întemeiază pe o organizare piramidală, reglarea activităților în interiorul ei făcându-se pe baza legislației existente, a regulamentelor și ordinelor în vigoare, prin intermediul actului de comandă.

Ierarhia militară este concepută astfel încât, în orice împrejurare, ostașii se găsesc în poziție de comandant (șef) sau subordonat, ultimul având rol de executant al comenzii. *Comanda și ordinul fac parte organică din normele vieții militare.*

Intervine apoi disciplina militară, concepută și percepută ca „respectarea strictă și necondiționată de către militari a ordinei stabilite prin legi și regulamente militare".

Acestea sunt pe scurt câteva din argumentele pentru care a „democratiza" armata, prin metodele la care a recurs C.A.D.A. şi liderii acesteia, însemna de fapt să se renunţe la organizarea ierarhică, actul de comandă şi disciplina militară, respectiv la cei trei factori ce stau la temelia construcţiei şi funcţionării instituţiei.

*

Relatările mele privind condiţiile interne în care grupul C.A.D.A. apare ca fenomen în armată cât şi a obiectivelor şi căilor anarhice folosite pentru realizarea lor ar fi incompletă dacă nu m-aş referi, fie şi în treacăt, la modul în care Comitetul, în frunte cu „liderul" lui, locotenentul-colonel Bărbuţă, a fost folosit în scop de presiune şi şantaj, atât de forţele politice interesate cât şi de unii şefi militari.

În fruntea listei „negre", a celor care au ştiut, ca în atâtea alte situaţii, să profite de existenţa acestei mişcări, pentru a şi-o apropia, controla şi exploata în scopuri străine intereselor armatei, îl situez, desigur, pe ministrul apărării din perioada respectivă, generalul de corp de armată V. A. Stănculescu.

Poreclit de mass-media „omul cu piciorul în ghips", pentru şiretlicul ieftin la care a recurs, după întoarcerea de la Timişoara, pentru a se sustrage responsabilităţii represaliilor ordonate de Ceauşescu, Stănculescu a ştiut să profite de existenţa C.A.D.A. pentru a o controla şi folosi în scopuri personale şi străine armatei. Până la un punct, acţiunile subtile şi acoperite ale ministrului apărării naţionale au dat rezultat, multe cadre militare, inclusiv din D.Cs. pe care o conduceam, au crezut în bunele sale intenţii.

Treptat însă, adevărul iese la iveală, aşa zisa strategie a generalului Stănculescu de a ţine sub control C.A.D.A. nu era altceva decât un procedeu diabolic şi un joc periculos prin care urmărea folosirea grupului în exercitarea de presiuni asupra unor cadre militare şi, în primul rând, asupra şefului M.St.M., generalul V. Ionel cu care se afla într-un permanent conflict.

În relaţiile directe cu grupul C.A.D.A., pe care încerca să le ascundă faţă de şeful Contraspionajului militar, Stănculescu practica cu regularitate întâlniri secrete sau legendate, unele iniţiate de liderul mişcării. Ministrul apărării încuraja pe faţă sau prin lipsa de măsuri acţiunile revendicative ale grupului, multe din acestea afectând grav neutralitatea şi echidistanţa politică a armatei.

Încălcând cu bună ştiinţă cele mai elementare norme de camaraderie ostăşească, generalul Stănculescu aprobă nemijlocit sau chiar iniţiază

publicarea în mass-media a unor materiale denigratoare la adresa unor cadre militare, considerate adversare sau care nu erau de acord cu programul C.A.D.A.

Au fost acțiuni grave, puse la cale cu complicitatea persoanei cu rangul cel mai înalt din M.Ap.N., ce au periclitat real coeziunea și stabilitatea armatei, inclusiv posibilitatea acesteia de a răspunde, în locurile și la timpii stabiliți, pentru îndeplinirea unor misiuni de luptă. Contraspionajul militar a fost în posesia mai multor informații cu privire la intențiile unor membri C.A.D.A. de a împiedica, prin dezinformare și chiar sabotaj, alarmarea și ieșirea din cazărmi a unităților militare.

Aș mai adăuga și faptul că, la deprecierea disciplinei din armată au contribuit și alte cadre cu funcții de răspundere, în condițiile în care gradele acordate și scaunele pe care au fost puse aveau o singură justificare, cea politică, ca urmare a evenimentelor revoluționare din decembrie 1989. Unii dintre ei, prin poziția șovăelnică și atitudinea conciliatoare, au sprijinit și încurajat mișcările protestatare, fiind la rândul lor lăudați și sprijiniți de C.A.D.A. în ocuparea unor funcții de răspundere. Ei nu numai că nu au voit sau nu au fost capabili să ia măsuri pentru contracararea acțiunilor anarhice ce au știrbit autoritatea și prestigiul oștirii, dar pe căi duplicitare și din interese carieriste le-au încurajat, făcând jocul celor ce voiau, cu orice preț, să distrugă singura instituție pe care se mai baza existența României.

Din fericire, mișcările protestatare, în ciuda greutăților create, a confuziilor și tensiunilor ce le-au urmat, au fost blocate și treptat lichidate.

Armata, ca instituție fundamentală a statului, a știut să-și strângă rândurile și să depășească momentele dificile prin care a trecut, dovedindu-se în continuare cel mai puternic și cu prestigiu organism public, garant al democrației și statului de drept.

6 - „INVITAȚIE LA ODIHNĂ"

Apropierea împlinirii vărstei de 62 ani însemna pentru mine, ce purtam gradul de general de divizie, limita legală până la care puteam să rămân în rândul cadrelor active ale armatei. Pregătit sufletește pentru un asemenea moment, singurele preocupări pe care le aveam erau cele legate de ducerea până la capăt a obiectivelor profesionale propuse, neuitând firesc, așa cum

stă bine unui comandant, să-şi pregătească succesorul. Chestiunea viitorului şef al D.Cs. o luasem în calcul mai demult, ca fiind de o importanţă aparte, având în vedere că era vorba de un serviciu informativ în funcţiune de numai şase ani şi care trebuia să continue pe calea consolidării organizatorice şi operative. A fost şi motivul pentru care, în modul cel mai trasnparent şi corect, chestiunea înlocuitorului meu am discutat-o cu ministrul apărării Gh. Tinca şi şeful S.M.G., propunându-le candidatura mai multor ofiţeri din structura centrală a unităţii sau de pe teritoriu.

Din interese înguste, bolnăvicioase şi contrare nevoilor armatei atât Gh. Tinca cât şi generalul Cioflină nu au fost de acord ca viitorul şef al contraspionajului militar să fie numit dintre profesionişti, ci un altul, adus pe motive de „suflet bun" şi „pile". Am susţinut în continuare propunerea, prezentând un raport prin care am solicitat ca la discutarea în Colegiul Ministerului a viitorului şef de direcţie să fiu invitat şi eu. Deşi raportul a ajuns în timp util la ministru şi, după câte am aflat ulterior, a şi fost de acord cu cererea mea, lucrurile nu s-au desfăşurat aşa. Mai mult, pe fir intră şeful D.I., generalul Ilina care, de comun acord cu şeful D.P., aflând că sunt nevoit să plec urgent cu soţia bolnavă la un laborator din Timişoara, propune ca şedinţa Colegiului Ministerului Apărării să aibă loc pe timpul absenţei mele din Bucureşti. Tinca şi generalul Cioflină sunt de acord, şedinţa se ţine la data propusă, fără şeful D.Cs. dar cu prezenţa nejustificată a celui ce îşi asumase menirea nefastă de a dirija activitatea de personal din S.M.G.

Astfel, printr-o manevră demnă de alte timpuri, ministrul Tinca aprobă numirea în funcţia de şef al D.Cs. a unuia din locţiitorii generalului Ilina, colonelul Dohotaru. Era un pas important, făcut de şeful D.I. în tentativa sa de aşi asigura controlul întregii activităţi informative din cadrul M.Ap.N., obiectiv pe care îl urmărea cu stoicism încă din vara anului 1990.

Acţiunea în sine a fost abuzivă, fără nici-o justificare pe plan profesional şi moral. Ea a confirmat odată în plus aprecierile mele cu privire la menţinerea multor racile ale trecutului în politica de personal din armată, ca o reflectare a abuzurilor, corupţiei şi traficului de influenţă, pătrunse până la cele mai înalte sfere ale conducerii M.Ap.N.

Că alegerea colonelului Dohotaru (avansat ulterior la gradul de general de brigadă) a fost necorespunzătoare s-a confirmat pe parcursul celor doi ani cât a rămas în funcţie, perioadă în care D.Cs. a marcat un regres vizibil pe planul îndeplinirii misiunilor încredinţate privind

siguranța oștirii și protecția valorilor umane și materiale ale acesteia.

Dealtfel, el va fi destituit din funcție în urma afacerii „Țigareta II" în care au fost implicate și unele cadre militare de la baza de transport aerian - Otopeni.

Văzând situația gravă ce se contura și nemaiputând suporta umilința și atitudinea sfidătoare a „diplomatului civil" Tinca față de interesele oștirii, am cerut prin raport schimbarea din funcție și pensionarea înainte de împlinirea vârstei de 62 ani.

Cererea de trecere în rezervă este preluată și comentată de mai multe medii de informare din București, unele din acestea sesizând, pe bună dreptate, că gestul meu echivala, în practică, cu demisia.

Punând degetul pe rană, „Evenimentul Zilei", „Ziua", „România Liberă" și alte ziare, evidențiază că cererea de pensionare, înainte de termen, a șefului Contraspionajului militar se datorează nemulțumirii acestuia față de modul cum sunt percepute și rezolvate problemele de siguranță națională, în general, și cele de contraspionaj militar, în special. Într-adevăr, părăsirea armatei mai devreme s-a datorat mai multor cauze care țineau atât de situația gravă existentă la nivelul conducerii armatei, situație pe care nu am ezitat s-o prezint faptic în numeroase ocazii, cât și disprețului ministrului apărării față de munca unui organ cu atribuții în domeniul siguranței naționale. Nu puteam să admit să se arunce umbre asupra faptelor mele și ale subordonaților, atâta timp cât ne făcusem cinstit datoria.

Pe cât de necesară, deși poate nesemnificativă, cererea mea de pensionare nu s-a vrut, sub nici o formă, să impresioneze pe cineva, și nici să dea naștere unei polemici, așa cum a încercat ministrul Tinca s-o facă scriind „Evenimentului Zilei" în replică la știrea de trecere în rezervă, publicată de acest ziar. Prin gestul meu, care nu a avut nimic de a face cu vârsta de pensionare, am dorit, totodată, să aduc în atenția opiniei publice faptul că *sistemul de relații la nivelul conducerii militare era bolnav, situație știută dar iresponsabil ignorată de factorii de decizie.*

Credincios instituției militare, pe care o servisem atâta timp și sufletește legat de D.Cs., pe care o înființasem cu șase ani în urmă, după înaintarea raportului de trecere în rezervă, am continuat să-mi fac datoria ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

În problema succesorului meu, deși am inițiat și susținut o adevărată bătălie, sorții de izbândă au fost mici, în drum având de înfruntat interese mari de grup și personale, ce au adus atâtea nenorociri țării și armatei, în ultimii nouă ani de la Revoluție.

Aşadar, supărat dar fără a dezarma, am făcut în continuare tot ce ţinea de mine, pentru a aplana situaţia şi starea de spirit ce se crease în rândul subordonaţilor, astfel ca predarea funcţiei să se poată face cu impact cât mai redus pe linia activităţii viitoare a unităţii.

Printr-o ceremonie simplă dar deosebit de călduroasă şi plină de recunoştinţă, pe 30 aprilie 1996, în unitate a fost marcată încheierea celor aproape 44 ani serviţi sub drapel şi pe care, în mod simbolic, foştii colegi şi subordonaţi au numit-o „invitaţie la odihnă".

Activitatea solemnă la care am participat cu deosebită plăcere dar şi cu justificată emoţie, a constituit un moment aparte pentru a putea rememora, în faţa colectivului unităţii, principalele etape ale vieţii mele de ostaş.

Astfel, după absolvirea celor trei ani ai şcolii Militare de Ofiţeri din „Sf. Gheorghe" - august 1955 şi repartizarea, la cerere, în garnizoana Oradea - R. 285 I., treptat, pe măsura înaintării în vârstă şi grad, viaţa militară mi-a dezvăluit tot mai mult, în complexitatea ei tainele, cu urcuşurile dar şi coborâşurile caracteristice.

M-am gândit atunci la satisfacţiile îndatoririlor împlinite dar şi la nerealizarea multor obiective; la exemplele vii ale celor mai mulţi din comandanţii şi şefii mei dar şi la umbrele şi petele lăsate de unii dintre aceştia; la prietenia sinceră şi ajutorul camarazilor şi colegilor de serviciu dar şi la unele supărări reciproce, pe care numai dorinţa de a munci mai bine le poate produce; la sentimentele de împlinire şi satisfacţie, cu ocazia promovării în funcţie sau înălţării în grad, dar şi de frustrare şi durere văzând atâtea abuzuri şi nedreptăţi.

În sfârşit, la tot ceea ce viaţa de ofiţer poate sau nu să ofere.

Aşa a luat sfârşit cariera militară a celui care, ca mulţi alţi români, a îmbrăţişat din fragedă tinereţe meseria nobilă a armelor, dedicându-şi cu credinţă şi onoare 44 ani din viaţă Patriei şi oastei sale.

„Trecutul ostaşului nostru îl arată şi-l va arăta, pentru vecie, numeroasele cruci sub care de veci dorm liniştiţi şi mulţumiţi înaintaşii lui, morţi cu arma în pieptul nenumăraţilor lui duşmani, cu ochii la Dumnezeu, care i-a făcut dreptate, şi cu picioarele adânc înrădăcinate într-un pământ care a fost de două mii de ani al lui şi numai al lui"

(Din Ordinul de zi al ministrului apărării naţionale Nr.1 din 1 ianuarie 1938)

General de divizie Ion ANTONESCU

ÎN LOC DE ÎNCHEIERE

Aşa cum cititorul a remarcat, volumul de faţă cuprinde o culegere de memorii asupra principalelor evenimente şi întâmplări trăite sau cunoscute de autor, în perioada a peste un sfert de veac, cât a lucrat în cele două servicii speciale ale armatei. Ele reprezintă amintirile unui vechi soldat, intrat deja în toamna ruginie a vieţii, fără apartenenţă politică şi deci obligat să se supună disciplinei de partid sau să se teamă să spună cea ce cunoaşte şi gândeşte.

În concordanţă cu titlul, cartea a surprins, prin numeroase exemple şi mărturii, cele mai semnificative episoade din activitatea de ofiţer de informaţii fie că a fost vorba de ataşat militar sau şef al Contraspionajului armatei, multe din acestea ilustrative pentru dificultăţile şi complexitatea perioadei la care mă refer.

Greşelile şi disfuncţiunile din anii supuşi analizei sunt prezentate obiectiv, fără exagerări sau înscenări, evidenţiindu-se, în măsura posibilului, goliciunea şi brutalitatea comportării unor oameni ai timpurilor, civili şi militari, ca o reflectare a regimului politic în care trăiam dar şi a mentalităţii depăşite ce-i stăpânea. Nu am ocolit nici exemplele specifice armatei, ca dovezi a unei ordini şi discipline formale, bazate pe constrângere şi umilinţă, în detrimentul actului conştient de care regimul făcea atâta caz.

Descrierea evenimentelor din anii cât am aparţinut Serviciului militar de informaţii, ocupă partea cea mai mare a lucrării, sarcină deosebit de grea dacă avem în vedere timpul scurt de când s-au petrecut episoadele şi evenimentele relatate.

Conştient de impedimentele abordării unor subiecte aparţinând „războiului invizibil", mai ales prin prisma practicii existente, când faptele din acest domeniu se pretează mai uşor la aşternerea pe hârtie când ele devin „istorie", am pornit la drum cu atuul, deloc de neglijat, de a fi fost martor sau protagonist la aproape tot ceea ce, sub forma unor amintiri,

reflecții sau îndoieli, lucrarea a prezentat cititorului. Pregătind această carte, m-am gândit că parcurgerea ei, pe lângă aflarea câtorva crâmpee de adevăr, să poată aduce, prin exemple și învățăminte, unele corecții în practica conducerii militare, în general și în a serviciilor de informații, în special.

Paginile prezentate aici s-au voit, deopotrivă, să constituie și un îndemn de suflet adresat celor ce lucrează în informații și siguranța militară de a persevera în cunoașterea domeniilor de care se ocupă, prin pătrunderea în esența lor, ca și în prezentarea curajoasă și exactă a rezultatelor, ca o dovadă a verticalității și echidistanței profesionale a serviciilor secrete cărora le aparțin.

Alcătuirea acestui volum, printr-o abordare tranșantă și nepărtinitoare a evenimentelor, nu a avut nimic cu blamarea sau denigrarea cuiva anume, așa cum prezentarea publică a unor fapte regretabile din armată nu se vrea, sub nici o formă, să se constituie în acte de acuzare și culpabilizare a oștirii în ansamblul ei. Criticile pe care le-am adus se dresează acelor responsabili politici și militari ai vremii care, mânați de ambiții și orgolii personale sau lipsiți de moralitate și realism patriotic, au săvârșit greșeli, unele deosebit de grave, din care am avut cu toții de suferit.

Dezvăluirea judecăților și comportării lor egoiste, nu de puține ori brutale și nedemne, s-a impus cu atât mai mult cu cât unele dintre moravuri revin în actualitate și astăzi, evident într-o măsură diminuată și poate chiar controlată.

În încheierea rândurilor de față, simt nevoia să mă adresez din nou cititorului, rugându-l să înțeleagă că multe din datele și faptele cunoscute, în virtutea funcțiilor informative îndeplinite, nu au putut fi încredințate tiparului, ele continuând să facă obiect de studiu și preocupare a celor abilitați.

ANEXE

BALADA TRANSPORTULUI CU AVIONUL

La sfârşitul misiunii
A-nceput să umble-un zvon:
„Din motive de... iuţeală
Se va da un avion".

S-a făcut atunci o listă
Şi s-a întrebat în plen:
Cine vrea cu avionul
Cine este pentru tren?

La-ntrebarea pusă-n sală
S-auzi... mârâitură;
Unii au răspuns mai tare,
Alţii... cu juma-de gură...

Mi se puse întrebarea
Şi nevrând să... fiu olog
Am spus... Nu... şi, de aceea
Scriu proiect de... necrolog.

Şi de fapt nu-i necrologul
Cred că nu e bine zis
E mai mult un vis pe care
Îl redau aici în scris.

*

Se făcea că avionul
Cu bot mare, coadă lungă
Aştepta ca grupa noastră
Cu maşina să ajungă.

Iată, a venit maşina
Alergând în goana mare
Şi fiind puţină vreme,
S-a trecut la îmbarcare.

A urcat întâi Zastulca[1],
A urcat Simionescu
Şi la urma tuturora
Tov.-ul Mincu[2] şi Jurjescu[3]!!

Şi uitând că au, se vede
Gabaritul... depăşit,
Au şezut pe-aceeaşi parte,
Ce moment nefericit!!!

După ce urcă în spaţiu
Şi-a parcurs din el o parte,
Se vedea cum avionul
O tot ia încet... pe-o parte!

Sesizându-se pilotul
(Ca un om experimentat)
A venit puţin în sală
Comutând pe „automat".

---

[1] Colonelul ZASTULCA, şeful protecţiei antichimice
[2] Colonelul MINCU, şeful transmisiunilor
[3] Colonelul JURJESCU, medicul şef al armatei

Observând pe loc greşeala
De ce manşa-i dă crori,
A propus ca pasagerii
Să admită... regrupări.

S-a propus ca tov.-ul Mincu
(Chiar de lumea o să-l vadă)
Să se mute de la locu-i
Şi să şadă mai... la coadă.

Şi mai mare a fost eroarea
(Sigur, el avea dreptate)
Însă în momentu-acele
N-a gândit la... greutate.

N-apucă să se aşeze
După ce pilotu-a spus
Şi de-o dată avionul
O luară brusc în sus!

Dându-şi scama de pericol
Agitat şi-aprins la faţă,
Părăsiră iară locul
Şi se duse mai în faţă.

Catastrofa a fost gata;
Avionul furtunos
A intrat direct în vrie,
Angajându-se în jos.

Învelit în trâmbe negre
Şi în sus venind cu coada,
La vreo câteva secunde
Se găsea în lac la... ŢAGA!!!

Şi-ar mai fi de zis mai multe
De acest coşmar cumplit,
Dar un zgomot de maşină
A făcut că m-am trezit.

Şi-am luat o hotărâre
Cât voi fi pe lume om
Merg cu orişice mijloace
Mai puţin în... AVION.

(30.09.1977, Cluj)
Col. **Bratu Iordache**

*

„ASTRAL '78"

Pe pământ când primăvara
Îşi trimite primul zvon,
Înspre sudul Europei
Forţe verzi şi roz-bombon,
Sepia, oranj şi negre
Având trupe zeci de mii;
Se găteu ca să atace
FORŢELE PORTOCALII!!

Am trecut la... ÎNARMARE
(Zvonul nefiind banal),
şi-am plecat în goana mare
După GALUS şi ASTRAL.

Pentru-a nimici mai bine
Inamicul cel dement,
Am mai stat la Cluj o lună
Şi-am făcut... antrenament

Stabilind exact mărimea
La a scărilor schelet.
Ce mărime s-aibă „PLANUL"
Şi... „APROB" şi... „STRICT-SECRET"

Ce tabele să se pună,
Colorate-n ce culori
Ne-am gătit pentru-a da pieptul
Cu oricare agresori.

Fiindcă dacă faci o hartă
Care ţipă, care place
Ai victoria în mână...
Inamicul se retrage!!

Şi-narmaţi cu bidinele,
Cu vopsele şi halat,
Am plecat la bătălie
Cu... moralul ridicat.

După-un grafic cu legendă
Liniat foarte frumos,
Începurăm deplasarea
Şi cu trenul şi pe jos.

Bătea vânt de primăvară
Împletit c-un fir de soare...
Şi cădea... ca-n BULETINE
Lapoviţă şi... ninsoare.

Plângeau oameni, plângeau babe
Şi copii cu ochi absent
Tocmai ca-n sfârşitul lumii
(După Vechiul Testament)

Ajungând la locul luptei
Ne-am convins într-adevăr
Inamici erau pe câmpuri
Cât pe cap fire de păr!!

Înarmați cu tunuri, tancuri
Și rachete HONEST JOHN,
Ei visau să pună mâna
Pe pământul lui... ION.

Și-am dat prima bătălie
Violentă, furtunoasă...
Noi, uzând de avantajul
Hărților făcute-acasă.

Ne-am urcat pe munții RILA
Cunoscuți ca pe aici
Și-am pornit contraatacul
Înspre vale la PETRICI.

Având un raport de forțe
Tras de păr pe la MORUN[1]
Planurile inamice
Transformându-se în scrum!!

Dar în timp ce mergea lupta
Apărură complicații;
Inamici în goana mare
Ocupând fortificații,

Puneau dârză rezistență
Pe un front adânc și larg
În raionul BELASITA
Pe la RUPEL și BOZDAG!!

Să rupi noua apărare,
Fiind greu din cale-afară
S-a plecat la cooperare
Cu armata cea bulgară...

Dup-o oră de dezbateri,
Cu translator și cu hartă

[1] Colonelul MORUN, șeful oficiului de calcul al armatei

S-a ajuns cum că aceasta
Nu-i armata căutată!!!

Dar s-a tras învățământul
Prețios și pentru noi:
Pentru c-ar fi zis bulgarul
„Tot așa va fi-n război".

Când eram pe la bufete
Și beam pepsi și cafea,
S-a dat prima lovitură
Foarte mare, foarte grea!

Prefăcând întreaga zare
În pustiu și în pârjol,
Se luară hotărârea
Să trecem la... staniol.

Acestei arme eficace
(Folosită-acum un an),
Nu-i rezistă în războaie
Cel mai agresiv dușman.

Aflând poate inamicul
Începu să se retragă...
Ca urmare, hotărârea
Anulatu-s-a în grabă.

Totuși în fâșia noastră
Colo-ici – din loc în loc,
Erau încă rezistențe
Ce țineau trupa pe loc.

Pregătindu-ne cu toții
Pentru lupta decisivă,
Apăru la artilerie
MAREA INIȚIATIVĂ!!

Dând tabelele de-a lungul
Şi de-a latul cu ASTRAL,
A avut asupra luptei
Un efect fenomenal!!

Că citindu-se mai bine
Calculele în culor –
Dându-şi seama inamicul
Ce-l aşteaptă-n viitor -,

A plecat nebun pe drumuri
Lăsând tehnică şi tot,
Peste câmpuri spre GHEFIRA
Făcând paşii mari de-un cot

Şi de-aceea comandantul
Le-ar fi spus: Băieţi – halal!
Iar de azi orice tabele
Să se facă în ASTRAL!

Şi această hartă mare
(Al victoriei secret)
Nu se mai predă la SISEA[1]
Se va ţine în fişet.

Dac-o fi ca inamicul
Să ne-atace-n recidivă
Având harta întocmită
Vom pleca la ofensivă...

Şi aşa am pus pe fugă
Inamicii zeci de mii
Care-au vrut să nimicească
Forţele portocalii...

(26.03.1978, Cluj)
Col. **Bratu Iordache**

[1] Plutonierul SISEA, şeful Biroului documente secrete

La biroul de lucru (ianuarie 1996)

Grupa „B", Facultatea de arme întrunite (A.M.G., iunie 1968)

Pe timpul unei aplicații tactice cu trupe (Cincu, septembrie 1978)

Vizita de prezentare la post; șeful de stat major al TU. italiene, generalul E. Rambaldi (Roma, iulie 1979)

În fața Academiei Române (Roma, august 1980)

Împreună cu atașatul militar egiptean

O amiciție tradițională: atașatul militar iugoslav, colonelul ORLANDINI (Roma, 1981)

O discuție ca între „vecini": atașatul militar maghiar (Sediul ambasadei ungare, septembrie 1983)

Masă festivă oferită de șeful S.I.O.S. / M.M., contraamiralul GALLO (Veneția, mai 1985)

La ambasada Turciei (Roma, vara lui 1985)

În vizită la comandantul R.M. „TOSCO EMILIANA"

(Veneția, iunie 1986)

Generalul MONTINARI, șeful S.I.O.S. / Av. M.

(Cercul aeronautic, septembrie 1986)

Salutul decanului CAME cu ocazia recepției oferite de Asociație (Palatul BARBERINI, septembrie 1986)

Înmânarea de plachete unor atașați militari cu ocazia plecării definitive de la post (Primul din stânga, secretarul CAME, VALENTINI)

Primirea atașatului aeronautic francez la recepția organizată de Ziua Armatei (Academia Română, octombrie 1989)

Locțiitorul U.S.S., comandantul BRANCA

(Academia Română, octombrie 1989)

Vizită de rămas-bun la șeful S.I.O.S. / T.U., generalul PUCCI (Cazarma CASTRO PRETORIO, martie 1990)

Atașatul militar austriac: predarea funcției de decan al C.A.M.E. (Roma, martie 1990)

Vizită de rămas-bun la șeful Statului Major al Av.M., generalul PISANO (Roma, martie 1990)

În vizită la sediul N.A.T.O., Comitetul Militar și S.H.A.P.E. (Bruxelles, februarie 1992)

Întâlnire de lucru cu directorul D.P.S.D., generalul GUILLAUME
(Paris, martie 1994)

Împreună cu omologul francez
(București, septembrie 1994)

Împreună cu omologul turc (București, august 1995)

Ministrul apărării naționale, diplomatul „civil" Gh. Tinca (Sărbătorirea a 5 ani de la înființarea D. Cs. - 25 aprilie 1995)

În mijlocul colectivului de muncă

(București, aprilie 1996)

„Invitație la odihnă"

(București, 30 aprilie 1996)